

HISTÒRIA D'ESQUERRA A VIC

ORIOL CASELLAS

Vic, 7 de juliol de 1931

Visita oficial del president Francesc Macià.

Una multitud de vigatans van acompanyar-lo des de la Rambla de l'Hospital fins a l'Ajuntament. Dalt de l'automòbil, d'esquerra a dreta:

Joaquim Surinyach —regidor que proclamà la República a Vic—,

Salvador Dordal —regidor que esdevindria alcalde durant la Guerra Civil—,

Marià Serra i Badell —alcalde de la ciutat— i Francesc Macià, que oculta

a Josep Bordas de la Cuesta —diputat al Congrés per Esquerra, adscrit a Osona.

JOSEP MARIA SAGARRA / ANC-FONS JOSEP MARIA SAGARRA I PLANA

HISTÒRIA D'ESQUERRA A VIC

HISTÒRIA D'ESQUERRA A VIC

ORIOL CASELLAS

VIC, OCTUBRE DE 2014

1a edició electrònica: febrer 2015

FUNDACIÓ JOSEP IRLA
historia@irla.cat

COORDINACIÓ EDITORIAL
ARNAU ALBERT
JOSEP VALL

SUPORT DOCUMENTAL
JOAN ALMACELLAS

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA
JOSEP MARIA DIÉGUEZ

FONTS D'IL·LUSTRACIÓ

AB	Arxiu Bach (Xavier Bach i Puigrefagut), Vic
ACR	Adrià Costa i Rifà
ABEV	Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic
ACOS	Arxiu Comarcal d'Osona, Vic
AGN	Archivo General de la Nación, Mèxic DF
AHEA	Archivo Histórico del Ejército del Aire, Villaviciosa de Odón
AMVi	Arxiu Municipal de Vic
AMYV	Arxiu Miquel Ylla i Viñas, Vic
ANC	Arxiu Nacional de Catalunya, Sant Cugat del Vallès
BJT	Biblioteca Joan Triadú, Vic
CDMH	Centro Documental de la Memoria Histórica, Salamanca
CMC	Carles Molist i Carrera, Manlleu
ERC-VIC	Esquerra Republicana de Catalunya - Vic
FD	Família Dordal, Vic
FFM	Francesc Farrés i Malian, Vic
FJI	Fundació Josep Irla, Barcelona
JCP	Jordi Cabanas i Pradell, Vic
JPB	Jordi Puig i Boix, Vic
MFP	Maria Ferrer i Puig, Sant Hipòlit de Voltregà
MJ	Ministerio de Justicia, Madrid
ND	Nació Digital, Barcelona
PEO	Patronat d'Estudis Osonencs, Vic
RPE	Raül Presseguer i Escobar, Vic
XM	Xevi Mas

DISSENY ORIGINAL
JORDI VINYETS

IMPRESSIÓ
GRAMAGRAF SCCL

ISBN
978-84-617-1153-6

DIPÒSIT LEGAL
B-18.381-2014

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de la xarxa telemàtica o d'internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

Casellas i Domènech, Oriol, 1986-

Història d'Esquerra a Vic
Bibliografia. Índex
ISBN 9788461711536
I. Fundació Josep Irla II. Títol
1. Esquerra Republicana de Catalunya (Vic, Catalunya) - Història 2. Partits polítics - Catalunya - Vic - Història 3. Republicanisme - Catalunya - Vic - Història 4. Nacionalisme - Catalunya - Vic - Història 5. Vic (Catalunya) - Política i govern - S. XX 6. Vic (Catalunya) - Política i govern - S. XXI 329.23(4671 Os Vic)(091)"19/20"

Sumari

Pròleg, Josep Maria Font	7
HISTÒRIA D'ESQUERRA A VIC, Oriol Casellas	
Introducció	11
1 1931-1939. República i Guerra Civil	13
1.1 La creació d'Esquerra Republicana de Catalunya i la proclamació de la República	13
1.2 La formació d'Esquerra Republicana de Catalunya a Vic Antecedents i eleccions municipals del 12 d'abril de 1931	17
1.3 Esquerra Republicana de Catalunya durant la República	21
1.4 El govern municipal de Vic durant la Guerra Civil espanyola	37
2 1939-1975. Exili, repressió i clandestinitat sota el franquisme	67
2.1 Exili.....	67
2.2 Repressió	73
2.3 Clandestinitat.....	79
3 1975-2014. Transició i democràcia	85
3.1 La Transició i la democràcia	85
Epíleg	167
Annex 1. Resultats d'Esquerra a les eleccions municipals de Vic ..	169
Annex 2. Resultats d'Esquerra a Vic en d'altres eleccions	191
Annex 3. Presidències locals d'Esquerra a Vic	195
Glossari de sigles	197
Testimonis orals	199
Bibliografia	203
Índex onomàstic	205

Vic, estiu de 1936

Seu d'Esquerra Vic
situada al carrer
Verdaguer número 15
durant els primers mesos
de la Guerra Civil.

FFM

Pròleg

JOSEP MARIA FONT

REGIDOR D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA A VIC (1991-2007)

Aquest llibre que tens a les mans té la intenció de mostrar la història d'Esquerra Republicana de Catalunya a Vic. La idea d'escriure'l va sorgir de la necessitat de donar a conèixer, a la militància del partit en particular i a la ciutadania en general, quina ha estat la trajectòria d'ERC-Vic des de la seva fundació, el 1931, fins avui. A l'hora de pensar qui podia fer-se càrrec d'aquesta tasca la decisió va ser fàcil, i amb el resultat final s'ha demostrat que encertada. L'encarregat ha estat el company Oriol Casellas, historiador amb experiència en plasmar la història d'entitats. Una de les primeres dificultats que l'autor ha hagut de superar ha estat la poca documentació interna. Desgraciadament, des del partit no sempre s'ha tingut la visió de guardar documentació que un dia podria ser útil des d'un punt de vista historiogràfic. Aquesta situació de desavantatge també ha estat recollida, per l'autor, com un repte i una necessitat, ja que a partir d'ara el període recollit en el llibre quedarà perfectament plasmat de cara el futur, esperant que els responsables locals d'ERC-Vic sí que tinguin d'ara endavant la cura per permetre, en un futur, recollir la seva història.

En aquest sentit hem d'agraïr a la Fundació Josep Irla l'edició del llibre i bona part de la recerca documental. En nom seu, vull estendre l'agraïment a les persones i institucions que ens han cedit imatges, i molt especialment a Francesc Farrés, Xavier Baliellas, Jordi Puig, Miquel Macià, Adrià Costa, Xevi Mas, Lourdes López i a tot el personal de l'Arxiu Comarcal d'Osona, l'Arxiu Municipal de Vic i l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic.

Amb el seu suport la Fundació Josep Irla ens ha donat de nou una bona mostra del compliment dels seus objectius fundacionals, entre els quals hi ha: difondre el pensament i l'obra política, econòmica, social i cultural d'aquelles persones que, com la generació de Josep Irla, l'han basat en la defensa de la llibertat, la democràcia, la justícia social i la sobirania nacional; impulsar la recerca i la difusió històrica en l'àmbit de l'esquerra nacional dels Països Catalans; preservar tota la documentació significativa generada per Esquerra Republicana de Catalunya al llarg de la seva història; i fomentar el municipalisme com a eina de participació política democràtica més propera a la ciutadania.

Una idea que es recull perfectament en el llibre, i que personalment sempre he defensat, és el fet que darrere tota organització, en aquest cas d'una orga-

Vic,

11 de novembre de 2012

Globus aerostàtic

de la campanya

d'Esquerra

a les eleccions

al Parlament.

ERC-VIC

nització política local, hi ha persones. Algunes vegades hi ha tendència a l'abstracció i involuntàriament es pensa que l'organització és una entitat autònoma que funciona per ella mateixa. La realitat, però, demostra que en el cas d'ERC-Vic, com en el de qualsevol altra organització, hi ha persones amb nom i cognoms, que han posat el seu esforç i alguns d'ells la seva vida per tal que els ideals recollits en el marc ideològic del partit puguin esdevenir una realitat.

Com deien els clàssics grecs: «L'home és un animal polític». El significat d'aquesta expressió era, en aquell temps, molt diferent del que podem entendre avui, però ja recull el que crec que és necessari deixar palès. Les persones humanes som un «animal» que viu en comunitat, que ens realitzem, com a persones humanes, en comunitat. La nostra felicitat està estretament relacionada amb la felicitat dels altres i difícilment podrem obtenir-la si no l'obté l'entorn social en el qual ens movem, que actualment és molt més ampli que en l'època dels grecs. Si partim d'aquesta consideració, entendrem que la persona humana hagi proposat, històricament, moltes idees de molts i diferents tipus de societats a través de les quals considera que la felicitat de les persones podria esdevenir una realitat. D'aquesta consideració provenen la gran quantitat de formulacions religioses, filosòfiques, ideològiques... que han sorgit al llarg de la història.

Des d'Esquerra Republicana de Catalunya de Vic, des d'un àmbit geogràfic molt concret com és la nostra ciutat, una ciutat amb unes característiques molt especials, dominades per la religió catòlica, la tradició i un fort esperit conservador, s'ha treballat per fer realitat un ideari que vull intentar retratar en tres punts bàsics.

Partim de la consideració, que comentàvem abans, que com a persones formem part d'una comunitat, una comunitat ni millor ni pitjor que la resta però sí diferent per la seva idiosincràsia, per la seva llengua, per la seva història, per la seva tradició. Aquesta comunitat és la nació catalana. Una vegada conscients d'aquesta realitat nacional, entenem que com a comunitat diferent tenim dret a viure sense dependre de cap altra comunitat que ens vulgui imposar la seva manera de veure el món. Som nació, aquesta seria la primera

base de la nostra ideologia, i volem tenir en les nostres mans el nostre destí. Volem ser independents, aquesta seria la segona base ideològica. Finalment, no volem ser independents per implantar qualsevol tipus de societat, entenem que per aconseguir el que volem, és a dir, per aconseguir el màxim de felicitat pel màxim nombre de persones possible, no n'hi ha prou amb ser una comunitat lliure. Hem de ser una comunitat justa, socialment justa.

Des del 1931 homes i dones de Vic varen entendre que aquest era el marc ideològic millor i varen treballar, varen lluitar, i alguns d'ells varen pagar un preu molt alt per aquest treball i aquesta lluita, inicialment en unes condicions complicades com eren les de la Segona República. A continuació, en unes condicions d'extrem risc, fins i tot personal, com va ser el període de la Guerra Civil. Quaranta anys de nit de la dictadura franquista, d'exili, de repressió, de clandestinitat, de por, de mort. Amb la reinstauració de la democràcia, hem viscut anys difícils, fins i tot hem vorejat la desaparició com a projecte polític. La necessitat d'adaptació als nous temps, les crisis internes, les escissions, que ERC-Vic ha viscut de manera molt intensa, fins a arribar a la situació actual on les perspectives del nostre partit són immillorables. I el que encara queda per venir: les perspectives del nostre país per esdevenir un país lliure són més reals que mai.

He començat aquest pròleg intentant transmetre la idea que cap organització, i ERC-Vic no és una excepció, funciona i és una realitat sense les persones que la formen. Expressament no vull citar cap nom, els noms surten al llarg del magnífic text que l'Oriol ens fa arribar. No vull oblidar, però, als més importants. Tots aquells que, des de l'anonimat, han fet possible el que és el nostre partit i, amb això, han fet un país més lliure, més just. Tots, aquells dels que surt el seu nom al llibre i els que no, han actuat de manera altruista, moltes vegades sense esperar res a canvi. Amb el permís de l'autor, crec que aquest llibre ha de servir de reconeixement, d'agraïment per l'esforç fet i d'incentiu per continuar treballant per un projecte, per un país, que s'ho mereix.

Vic, 15 d'octubre de 2008

Els militants més veterans d'Esquerra a Vic, Jaume Vallès, Joan Freixanet i Joan Colom, homenatgen el president Lluís Companys en l'aniversari del seu afusellament, dipositant una ofrena floral al seu monument a la ciutat.

ACR

Introducció

ORIOl CASELLAS

HISTORIADOR

Aquesta obra que teniu a les mans és completament diferent del que en un principi havia de ser. Quan des de la secció local d'Esquerra Republicana de Catalunya de Vic em van demanar de fer un recull històric del partit a la ciutat, l'objectiu era tenir un document d'unes trenta o quaranta pàgines per tal de passar-lo als militants i/o donar-lo als assistents a actes del partit.

Poc després de començar a treballar-hi ja vaig veure que aquest plantejament inicial no podia ser i que la cosa creixeria de volum considerablement i que, per tant, em portaria força més temps de fer-lo, i també bastants més maldecaps.

La història d'ERC és tan llarga, amb tants alts i baixos, amb tants protagonistes, eleccions, obra de govern, política des de l'oposició, i sempre amb l'objectiu final d'una Catalunya millor, que resumir-la tant hauria estat contradictori amb com és el propi partit. Així doncs, les quaranta pàgines originals s'han multiplicat considerablement fins al resultat actual.

Per tant, aprofito aquí per agrair a en Josep Maria Font i en Jordi Bertran, de la secció local de Vic, la confiança dipositada en mi. També per haver-me deixat treballar al meu aire tot i passar-me molt dels terminis plantejats inicialment, tant pel que es volia com per quan es volia.

Alhora, un gran agraïment a les diverses persones militants de la secció local de Vic amb qui m'he entrevistat i que m'han proporcionat molta informació, dades, documents, fotos... la majoria dels quals apareixen en aquest volum.

Un agraïment molt especial a la Fundació Josep Irla per l'enorme tasca de recerca documental i la implicació mostrada en tot el procés d'edició de l'obra.

També vull agrair a la Lúdia Colldelram i la Rosa Bayot les seves revisions i opinions periòdiques del text i l'haver-me destruït paràgrafs sencers.

A en Josep Maria Diéguez per la correcció lingüística.

A la meva mare Montse Domènech perquè sempre hi és.

I finalment al meu pare, en Lluís Casellas, a qui voldria dedicar aquest llibre. Si no fos per ell mai m'hauria dedicat a aquestes coses de remenar papers i llibres, ni tampoc m'hauria pogut introduir tant en la secció local d'ERC de Vic. D'ell he heretat l'interès per la història i per la política del nostre país, Catalunya.

Vic, 7 de juliol de 1931

Visita del president Macià.

D'esquerra a dreta: x,
Joaquim Surinyach, Jo-
sep Bordas de la Cuesta, x,
Francesc Macià, Ramon
Padrissa i Marià Serra
i Badell. El penúltim
per l'extrem dret
és Salvador Dordal.

XAVIER BACH PUIGREFAGUT

/ AB

1931-1939

República i Guerra Civil

1

1.1 La creació d'Esquerra Republicana de Catalunya i la proclamació de la República

El 19 de març de 1931 apareixia un nou partit polític a Catalunya, fruit de la Conferència d'Esquerrers Catalanes celebrada al Foment Republicà de Sants: Esquerra Republicana de Catalunya. Aquest partit, amb menys de quatre setmanes de vida guanyà majoritàriament a Catalunya les eleccions municipals del 12 d'abril, eleccions que portarien a la proclamació de la Segona República espanyola.

La formació d'ERC, així com l'aparició de diversos partits polítics de l'òrbita del catalanisme i l'esquerra política, fou en gran mesura una resposta davant de l'agressió soferta al llarg de la dictadura del general Miguel Primo de Rivera, entre 1923 i 1930. El catalanisme polític deixà de ser majoritàriament conservador per passar a ser un moviment d'esquerrers i republicà. La Lliga Regionalista, que havia sigut el partit més important del catalanisme abans de la dictadura, en continuar sent monàrquica, perdé l'hegemonia política a Catalunya. La dictadura transformà i radicalitzà el catalanisme portant-lo cap al republicanisme i l'esquerra.

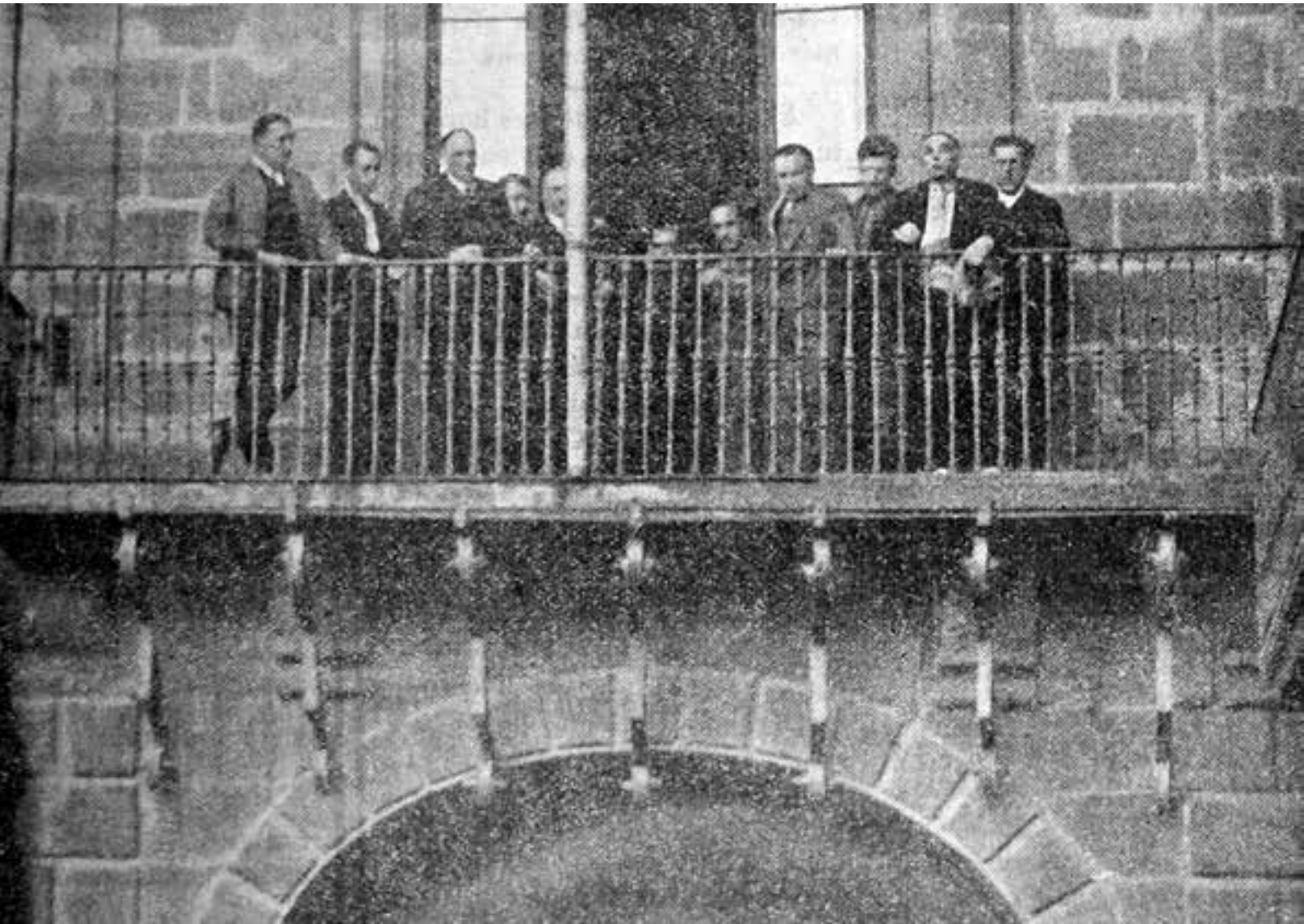
La formació d'ERC va comptar amb la participació de diverses personalitats destacades de la política i la intel·lectualitat catalana del moment. Si bé la figura de Francesc Macià fou la més destacada, darrere l'aparició d'ERC hi havia sobretot la voluntat del grup de *L'Opinió*,¹ així com personatges de l'òrbita de Lluís Companys i el seu Partit Republicà Català. També s'hi trobaven independentistes més radicals com els membres d'Estat Català, i representants d'enti-

¹ *L'Opinió*. Setmanari socialista, era una publicació catalanista i republicana, sorgida el febrer del 1928. Des del setmanari propugnaven la concentració de grups i partits de l'àrea del catalanisme i el socialisme per fer una candidatura unitària i així potenciar el republicanisme català.

Vic, 14 d'abril de 1931

Moment en què Joaquim Surinyach proclama la República acompanyat d'altres regidors com Marià Serra i Badell, Ferran Buxó, Salvador Dordal, Modest Nicolau, Joan Oller, Ramon Padriassa i Manuel Sala.

ANTONI ROBERT

tats, centres i casals catalanistes i/o republicans d'arreu del país,² així com del sindicat agrícola Unió de Rabassaires. Pocs dies després, el nou partit polític, amb Macià al capdavant, arribava ja als 16.000 afiliats.

Els impulsors de la creació d'ERC coincidien en diversos aspectes polítics i socials: eren republicans, catalanistes, laics, federalistes i pròxims al socialisme moderat. La idea d'ajuntar els diversos grups que complien aquests requisits ideològics fou sobretot, com hem dit, dels membres del setmanari *L'Opinió*.

Ràpidament s'hagué de crear tota una estructura de partit i de política local als diversos municipis catalans on les candidatures d'ERC o la unió de grups afins s'havien fet amb el govern municipal. I és que les eleccions municipals de l'abril del 1931 foren plantejades arreu de l'Estat espanyol com a un referèndum sobre la monarquia i de programa electoral n'hi havia més aviat poc. ERC va fer l'única campanya que podia fer, és a dir, la de plantejar els comicis com a un plebiscit republicà. I això va ser el que els féu guanyar les eleccions a la majoria de poblacions de Catalunya, ja que era el que la gent volia. La població catalana estava farta de reis i dels governs dictatorials que se'n derivaven.

També a la resta de l'Estat espanyol es plantejaren les eleccions d'aquesta manera. Ja l'agost del 1930 s'havien reunit a Sant Sebastià, al País Basc, representants de forces republicanes i d'esquerres per parlar de com fer caure la monarquia borbònica d'Alfons XIII, i quin estat s'implantaria després. En aquesta reunió clandestina hi anaren quatre representants catalans, Jaume Aiguader —amb doble militància a Estat Català i la Unió Socialista de Catalunya—, Manuel Carrasco i Formiguera —d'Acció Catalana—, Macià Mallol —d'Acció Republicana de Catalunya— i Marcel·lí Domingo —del Partido Republicano Radical Socialista.

A Catalunya, i davant l'escenari de les eleccions de l'abril del 1931, el fet de comptar amb la figura de Macià al capdavant d'ERC fou clau, ja que era un personatge molt conegut i estimat, amb un gran carisma. La seva figura política s'havia forjat a les Borges

Blanques, on havia sortit elegit diputat ininterrompudament des del 1907 fins el 1923, la majoria de les vegades sense vinculació directa amb cap partit polític. Macià era «l'Avi», una mena de líder espiritual del poble català, com un gran patriarca de tot Catalunya, estimat i respectat per pràcticament tothom. Macià era conegut per tothom, i el fet d'haver sigut militar espanyol i haver evolucionat fins a l'independentisme català li donava encara més carisma.

Els fets del 14 d'abril foren el desencadenant de tot plegat i tingueren Lluís Companys com a protagonista destacat. Per iniciativa pròpia, quasi com un rampell, decidí irrompre a l'Ajuntament barceloní —Companys havia sortit elegit regidor a la capital— i proclamà la República. Això desencadenà una allau imparable d'esdeveniments. La població de Barcelona, fent-se ressò del que acabava de fer Companys, es desplaçà cap a la plaça Sant Jaume a veure què estava passant. Va ser aleshores quan es produí la ja mítica locució de Francesc Macià des del balcó de la Generalitat proclamant la República Catalana dins la Confederació Ibèrica:

«Catalans:

Interpretant el sentiment i els anhels del poble que ens acaba de donar el seu sufragi, proclamo la República Catalana com Estat integrant de la Federació Ibèrica.

D'acord amb el President de la República federal espanyola senyor Nicet Alcalá Zamora, amb el qual hem ratificat els acords presos en el pacte de Sant Sebastià, em faig càrrec provisionalment de les funcions de President del Govern de Catalunya, esperant que el poble espanyol i el català expressaran quina és en aquests moments llur voluntat.

En fer aquesta proclamació, amb el cor obert a totes les esperances, ens conjurem i demanem a tots els ciutadans de Catalunya que es conjurin amb nosaltres per a fer-la prevaler pels mitjans que siguin, encara que calgués arribar al sacrifici de la pròpia vida.

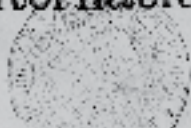
Tot aquell, doncs, que pertorbi l'ordre de la naixent República Catalana, serà considerat com un agent provocador i com un traïdor a la Pàtria.

Esperem que tots sabreu fer-vos dignes de la llibertat que ens hem donat i de la justícia que, amb l'ajut de

² *Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, p. 300.

Proclamat l'Estat Català sota el Règim de la República Catalana presidida per Francesc Macià, qui ens demana col·laboració de tots començant per proclamar la República a la nostra Ciutat i que ens preparem per a defensar-la quan ens cridi.

El Consell Central del Partit Catalanista Republicà de Vich, es constitueix en govern provisional de la Ciutat, i en aquest moment interessantíssim de la nostra història, demana a tothom l'ordre necessari i el seny imprescindible, per tal de consolidar la República, tan de temps esperada pel nostre poble.

Per la llibertat de Catalunya, per la germanor dels pobles d'Espanya i per la pau internacional, sapigueu fer-vos-en dignes. Vich, 14 d'abril de 1931.

Antoni Bofill - Antoni Ferrer - Esteve Guàrdia - Ferran Rius - Francesc Noguera - Joan Cerdà - Joan Oller - Josep Sanjaume - Josep Sureda - Joan Soler - Josep Maria Sureda - Josep Torredorta - Lluís G. Iba - Miquel Solà - Modest Nibol - Muriel Serra - Pere Jordà - Ramon Fábregas - Ramon Camps - Ramon Padrià - Ramon Roca - Salvador Dorlà.

14 d'abril de 1931

Ban de proclamació
de la República Catalana
a Vic.
AMVi

tots, anem a establir. Ens apoiem sobre coses immortals com són els drets dels homes i dels pobles i, morint i tot si calgués, no podem perdre.

En proclamar la nostra República, fem arribar la nostra veu a tots el pobles d'Espanya i del món, demanant-los que espiritualment estiguin al nostre costat i enfront de la monarquia borbònica que hem abatut, i els oferim aportar-los tot el nostre esforç i tota l'emoció del nostre poble renaixent per afermar la pau internacional.

Per Catalunya, pels altres pobles germans d'Espanya, per la fraternitat de tots els homes i de tots els pobles, Catalans, sapigueu fer-vos dignes de Catalunya.»

Així doncs, abans que es proclamés la República a Madrid, Macià donava per constituït un Estat Català i definia la nova República com a federal, quan encara no s'havia acordat res amb el tot just nounat govern central.

Com sempre ha passat, però, els republicans espanyols ja van veure amb alarmisme la proclama de Macià i ràpidament posaren el crit al cel, més preocupats pel què feien els catalans que per la seva pròpia presa del poder.

Així doncs, el govern provisional de la República espanyola envià a Barcelona el 17 d'abril alguns dels seus membres — Fernando de los Ríos i els catalans Marcel·lí Domingo i Lluís Nicolau d'Olwer— per tal de parlar amb Macià i mirar de convènce'l que no podien haver-hi dues repúbliques diferents dins d'Espanya. I Macià, molt hàbil, digué que no es podia fer enrere, i que si havien de renunciar al nom de República Catalana, el govern central hauria de fer algunes concessions d'autogovern per Catalunya. Macià, amb el seu cop d'efecte, aconseguí transformar el rampell de Companys en el restabliment de la Generalitat de Catalunya i propicià que a Madrid s'accelerés el traspàs de poders per por a l'independentisme català. L'autogovern quedaria fixat legalment uns mesos més tard en l'Estatut d'Autonomia redactat al Santuari de la Mare de Déu de Núria, tot i que seria retallat a Madrid un any després d'haver estat refrendat pel poble català. El fet de tornar a tenir la Generalitat era quelcom molt simbòlic pel catalanisme, ja que no existia des de la fatídica derrota del 1714 a la Guerra de Successió.

1.2 La formació d'Esquerra Republicana de Catalunya a Vic. Antecedents i eleccions municipals del 12 d'abril de 1931

El Partit Catalanista i Republicà va ser el partit polític que precedí ERC a la capital osonenca i foren alguns dels seus membres els qui crearen la secció local d'ERC a Vic. El PCR era un partit polític sorgit a inicis del 1931 a partir de la reunificació d'Acció Catalana i Acció Republicana de Catalunya. Era una formació de centre-esquerra molt moderada, identificada bàsicament amb el catalanisme i el republicanisme. Alguns dels seus membres destacats havien sorgit de la pròpia Catalunya Vella amb qui s'enfrontarien electoralment poc després. Catalunya Vella era l'entitat social i política que representava el catalanisme conservador a la ciutat de Vic. L'objectiu i ideologia del nounat partit catalanista i republicà quedava plasmat en un article al *Diari de Vich*, mitjà local del propi partit, signat per Pere Vinyoles i Vivet, del 16 de març del 1931:

«Per assolir les aspiracions del nostre poble, calia precisament portar a cap la tasca admirable que suposa el novell Partit Catalanista i Republicà. Cal tenir en compte que la seva sola finalitat és Catalunya i República, però primeríssimament una cosa que l'altra. Catalunya, ha d'ésser l'aspiració de tot bon català, i República ha d'ésser l'aspiració de tot ciutadà que cerqui i desitgi un règim de llibertat per ell i el seu poble.»³

La delegació local d'ERC a Vic no es creà fins l'octubre del 1931.⁴ Es féu a partir del PCR i del Grup Obrer. Aquest últim era un nucli que havien articulat els diversos moviments obrers de la ciutat durant el període de la dictadura de Primo de Rivera, i es presentaren conjuntament amb el PCR a les eleccions municipals de l'abril de 1931.

Aquesta candidatura, PCR-GO, guanyà les eleccions amb majoria absoluta ja que sortiren escollits 11 regidors sobre un total de 19. Joaquim Surinyach, perso-

³ *Diari de Vich*, 16 de març de 1931, p. 1.

⁴ TORNAFOCH, Xavier. *Del caciquisme a la democràcia. Política i eleccions a Vic. 1900-1931*, p. 183.

Vic, estiu de 1931

Comiat de l'alcalde Marià Serra i Badell als nens i nenes de la Colònia Escolar organitzada per l'Ajuntament de Vic a Torroella de Montgrí.

natge molt destacat del moviment obrer vigatà i que passaria a formar part d'ERC el desembre del 1931, fou el candidat més votat, seguit per Ramon Padrisa i Marià Serra i Badell, tots ells de la candidatura del PCR-GO. Surinyach, a més, havia format part del govern local provisional com a segon tinent d'alcalde des del 1930, després de la fi de la dictadura de Primo de Rivera, i ja en aquest període es destacà com a defensor de la classe treballadora així com dels valors democràtics.⁵ La candidatura havia organitzat un gran miting multitudinari la nit del 10 d'abril, al Teatre Vigatà, en el qual participaren personalitats tan destacades de la política catalana com Antoni Rovira i Virgili o Manuel Carrasco i Formiguera.⁶

Des de la candidatura del PCR-GO també es plantejaren les eleccions en clau de referèndum sobre la monarquia, i el fet que a Catalunya i a l'Estat es plantejés en aquests termes queda reflectit en la premsa de l'època. Per exemple, el *Diari de Vich*, publicació del propi PCR, s'expressava amb els següents mots dos dies després de la victòria, el dia de la proclamació de la República:

«[...] La monarquia, ha rebut un cop mortal. S'ha acabat d'esquerdar el darrer i dèbil petxe que l'aguantava. La monarquia, ara, després de tenir-nos durant uns anys, tancada la boca i oprimint el cor amb uns tentacles ferris, deu haver vist que amb el poble no s'hi juga, i que qui juga amb foc arriba un dia que es crema. [...]»⁷

Marià Serra i Badell fou nomenat nou alcalde de Vic el 16 d'abril del 1931 en sessió plenària extraordinària. A més, s'aprovà una declaració de l'Ajuntament de Vic en la qual la ciutat s'adheria a la proclamació de Francesc Macià i també s'aprovà el canvi de nom de l'avinguda d'Alfons XIII per avinguda de Francesc Macià, i la plaça de la Constitució per plaça de la República. Joaquim Surinyach fou l'encarregat d'hissar la bandera tricolor republicana al balcó de l'Ajuntament i féu també

un discurs. La proclamació de la República a Vic fou pacífica, sense incidents remarcables, i va ser rebuda amb alegria pels vigatans:

«L'expectació anava creixent per moments, i una comissió va pujar a recabar de l'Ajuntament que hissés a la balconada principal la bandera republicana. En aquell moment, la bandera esmentada onejava al balcó de les oficines del Partit Catalanista i Republicà. Els carrers anaven esdevenint animats. Els regidors republicans, elegits diumenge passat, s'havien constituït en comitè que va fer-se càrrec del govern de la ciutat.

Finalment, el regidor electe Joaquim Surinyach després de dirigir una breu al·locució al poble, digué que s'anava seguidament a hissar la bandera republicana. Més tard s'organitzà un nodrida manifestació en la qual eren exhibies les banderes catalana i republicana, les quals amb tots els honors, foren posades a la Casa de la Ciutat.

[...]

Fins a altes hores de la nit, l'entusiasme públic no va parar de manifestar-se, i s'anaven succeint els visques a Catalunya, a la República, a Macià i a la llibertat.»⁸

Esteve Costa, Joaquim Surinyach, Ferran Buxó i Manuel Sala ocuparen les tinences d'alcaldia.⁹ La investidura del nou alcalde i consistori també ens arriba relacionada per la premsa de l'època:

«Per unanimitat és elegit don Marià Serra Badell el qual és vitorejat.

El senyor Surinyach fa entrega al senyor Serra del bastó d'Alcalde i aquest ocupa la presidència, i amb molta emoció dona les gràcies i afegeix que si accepta el càrrec és pel gran amor que sent vers la ciutat, i també pel que sent vers la república naixent. Acaba donant un visca la República que és contestat unànimement.»¹⁰

Les eleccions suposaren un trencament absolut amb l'antiga política municipal, que des de feia anys i

5 TORNAFOCH, Xavier. *El catalanisme republicà a la ciutat de Vic (1930-1936)*, p. 24.

6 *Diari de Vich*, 11 d'abril de 1931, p. 1.

7 *Diari de Vich*, 14 d'abril de 1931, p. 1.

8 *Diari de Vich*, 16 d'abril de 1931, p. 1.

9 AMVi. Llibre d'actes del Ple del 16 d'abril de 1931.

10 *Diari de Vich*, 17 d'abril de 1931, p. 2.

Als ciutadans de Vich i Comarca

Juliol de 1931

Manifest proEstatut.

ACOS-FONS PIETX

En aquesta hora històrica, en la que es juga la sort futura de Catalunya, amb accents amaratats de la més intensa emoció, aixecem la nostra veu, colada de les màximes vibracions, per a fer una crida a l'ortidat de les nostres comarques i respectar el seu concurs més manifest a favor de l'ESTATUT D'AUTONOMIA que ha elaborat la Diputació provisional de la Generalitat de Catalunya.

El ciutadà que tindrà lloc el diumenge dia 2 d'agost, en decidir l'esdevenidor de Catalunya, decideix també en gran part l'esdevenidor d'Espanya. Vegin, doncs, si n'és de transcendental aquest moment i si n'és de durable el vot que, a favor de l'ESTATUT, us demanem.

En les vostres mans hi haurà tota la història de la Terra-Mare. Hi haurà la història d'un pas-sat d'opressió que trencarem i vindrem en dotar a Catalunya d'una Llei de llibertat que regali la seva vida interna dintre el concert dels pobles lliures. Hi haurà en vostres mans un present fentmentant no volem de l'interior i justícia, sota l'égida de l'esperit català, ancestralment assenyat i liberalisme, d'un esperit que anhela aportar als tresors de la cultura humana el patrimoni espiritual exiluat de Catalunya.

En les vostres mans hi haurà en gran part la sort futura d'Espanya, perquè votar l'ESTATUT és lliurar-la del pesonch de la vivent insatisfacció de Catalunya, ferida en l'ànima per la injustícia persistent amb què secularment l'han tractada les oligarquies mandríquies. D'aquesta manera l'Eu-ropea Espanya d'aquell pesonch, amb una Catalunya cordialment amiga i decidida col·laboradora, veurà consolidada aquesta República que ens estimem tant i en la que tenim posades totes les espe-rances de llibertat, totes les esperances de millorament i totes les esperances d'una adequada justícia social.

Hi veieu, ciutadans, si n'és de profunda, si n'és de vasta, si n'és d'augusta la vostra missió en votar l'ESTATUT. Ja veieu, ciutadans, si n'és de necessari que contribuïu tots a una obra que és de tots, perquè està per damunt de totes les nostres diferències i de bandera comú de la nostra condició de catalans.

CIUTADANS: En un clam suprem, barreja de conjur i de súplica, botegant de temença i optimisme, saturat de fe, d'esperança i d'amor, us demanem que com un sol home **VOTEU I FEU VOTAR L'ESTATUT D'AUTONOMIA** de Catalunya.

PER LA NOSTRA DIGNITAT HUMANA!

PER UNA CATALUNYA SOCIALMENT JUSTA!

PER LA LLIBERTAT DE LA NOSTRA PATRIA!

Vich, juliol de 1931.

JOSEP BORDES DE LA CUESTA, Diputat a Cortes pel districte de Vich; ANTONI CALDERÓ LABADAL, Diputat a la Generalitat pel districte de Vich; JOSEP RICART, president de «Catalunya Vella»; FRANCESC M. MASFERRER, Delegat del Partit Catalànicà República; R. BOSCH SIMON, de l'Esquerra Catalana; PERE JORDA, president de la Delegació de Païsses.

panys estava en mans del tradicionalisme i/o el catalanisme més moderat. Representaren, a més, una renovació quasi total del personal polític de l'ajuntament. Només 4 dels 19 regidors elegits havien format part de consistoris anteriors. La segona força a la ciutat de Vic fou la candidatura de Catalunya Vella, que no quedà a massa distància de la coalició PCR+GO. En total 3.857 vots per PCR+GO, 3.157 vots per Catalunya Vella, i 1.416 per l'Acció Ciutadana, el partit tradicionalista.¹¹

El 23 de desembre es formava un nou cartipàs a l'Ajuntament de Vic en constituir-se el grup municipal d'ERC. Marià Serra i Badell que continuà com a alcalde, Modest Nicolau, Joan Oller, Salvador Dordal, Ramon Padriosa i Joaquim Surinyach foren els primers regidors municipals pertanyents a ERC com a tal. Tot i així, el PCR continuà existint i formant govern conjuntament amb ERC, amb els 5 regidors que mantenien. El govern municipal d'aquesta coalició governà l'Ajuntament vigatà fins a principis del 1934. Els cinc regidors que continuaren al PCR eren Ramon Rovira, Esteve Costa, Manuel Sala, Ferran Buxó i Joan Codinachs.

El Partit Catalanista Republicà fou la força política més important a Osona en les eleccions de l'abril del 1931, i si bé no es presentaren amb aquestes sigles arreu, les candidatures afins que aglutinaven republicans i obrers guanyaren a totes les poblacions de la comarca.

Esquerra Republicana de Catalunya, com a secció local vigatana, quedà conformada a finals del 1931. El primer consell directiu va ser presidit pel metge Manuel Duran i Bach i els regidors a l'Ajuntament. El principi bàsic del partit era la llibertat nacional de Catalunya, així com la defensa dels drets i condicions laborals i de vida de la classe treballadora. Al mateix temps, defensaven el ple dret polític de les dones.

També es posava èmfasi en la condició del camperol, per això un grup de pagesos del Sindicat Agrícola de la Plana de Vic s'adheriren al nou partit. Hi destacava el pagès Josep Fabregó, qui tenia a sobre l'amenaça del desnonament, un problema molt remarcable dels camperols osonencs al llarg dels anys 1930, i que seria protagonista del creixent radicalisme polític, social i econòmic dels anys de República.

11 *Diari de Vich*, 13 d'abril de 1931, p. 1.

1.3 Esquerra Republicana de Catalunya durant la Segona República

El govern local vigatà, encapçalat per Marià Serra i Badell, fixà la seva tasca de govern sobretot en dos aspectes dels quals Vic tenia un gran dèficit: l'educació infantil i l'abastiment d'aigües per a la ciutat.

Pel què fa a l'ensenyament, a Vic estava monopolitzat pel clergat només amb l'excepció de l'Escola Lliure, d'òrbita republicana i creada el 1906. Així doncs, s'aprovà la creació de dues escoles públiques per a l'ensenyament primari, que foren obra de l'arquitecte municipal Josep M. Pericas. Aquest centres s'ubicaren a l'Horta de Sant Josep i a l'avinguda d'Anselm Clavé. Les noves escoles suposaren un gran canvi i millora de les condicions dels alumnes. Eren edificis bonics, amplis, funcionals, acollidors, amb molta llum i espai... Tot i així, no començaren a funcionar com a centres escolars fins el 1934, i foren reconeguts oficialment per l'estat un any després. Fins a la dècada de 1970 foren les úniques escoles públiques de la ciutat.¹²

Un dels canvis més significatius és que l'ensenyament passà a ser en llengua catalana. També es van treure les imatges del monarca borbònic Alfons XIII de les aules de les escoles ja existents.

Al mateix temps, es començaren a realitzar colònies escolars a la Costa Brava per als alumnes fills de la classe obrera vigatana. Aquestes colònies eren organitzades des del consistori i durant aproximadament un mes, traslladaven els alumnes a Torroella de Montgrí. Aquestes colònies reberen un ampli suport ciutadà, tal i com demostra el fet que part del pressupost sortí de donacions de ciutadans. Les colònies es realitzaren cada any fins que el 1936 l'esclat de la Guerra Civil impedí la seva realització.¹³

La creació d'escoles primàries fou una de les mesures més destacades dels governs de Manuel Azaña a

12 CASANOVAS, J; SOLER, J; i TORT, A. «L'impuls de l'educació durant la Segona República: L'ensenyament públic a Osona (1931-1936)», a *Ausa*, núm. 157, 2006, p. 406-407.

13 CASANOVAS, J; SOLER, J; i TORT, A. «L'impuls de l'educació durant la Segona República: L'ensenyament públic a Osona (1931-1936)», a *Ausa*, núm. 157, 2006, p. 408.

Vic, 7 de juliol de 1931

Coincidint amb la Festa Major, el president Francesc Macià visita la capital d'Osona per defensar el projecte d'Estatut d'Autonomia que seria aprovat en referèndum a finals de juliol.

JOSEP MARIA SAGARRA / ANC-FONS JOSEP MARIA SAGARRA I PLANA

l'Estat i Francesc Macià a Catalunya. Arreu de l'Estat els índexs d'analfabetisme eren desproporcionats, arribant al 50% de la població en alguns indrets. Pel que fa a la província de Barcelona, les xifres d'analfabetisme —el 1930— rondarien el 26% de la població, molt inferiors respecte a altres territoris però tot i així sent una xifra prou considerable.¹⁴

El ministre d'Instrucció Pública, Marcel·lí Domingo, fou un dels impulsors de la construcció d'escoles a tot l'estat. Calculà que almenys s'havien de fer 27.000 escoles més a tot el territori estatal. Es desenvolupà una autèntica febre constructora. En poc més de deu mesos, la República havia creat més de 7.000 noves escoles, quan en els últims vint anys només se n'havien construït unes 11.000 en total.¹⁵

Des de Catalunya la millora de l'ensenyament públic es veia com un fet primordial i se'n volia tenir el control. Com podem llegir en l'obra sobre els 650 anys d'història de la Generalitat de Catalunya:

«Catalunya donava una gran importància al fet de poder organitzar tot l'ensenyament públic, a defensar el seu patrimoni cultural i a poder transmetre'l; els diputats espanyols també, ja que es van negar aferrissadament a deixar en mans de la Generalitat la tasca educativa. L'article de l'Estatut dedicat a aquesta qüestió fou l'únic que no va votar favorablement la minoria catalana a les Corts constituents.»¹⁶

L'altre gran problema que patia Vic era l'arribada d'aigua a la ciutat. Era un tema delicat i que portava anys allargant-se sense solució, i és que existien dues propostes. Els republicans defensaven el projecte de canalitzar l'aigua des de Forat Micó, al riu Ges, fins a Vic. Catalunya Vella defensava el projecte de portar l'aigua del riu Ter, des de la finca Conanglell. Els re-

publicans, en governar a Vic, executaren el projecte de Forat Micó tot i que no s'acabaria completant fins el 1952. El projecte ideat i començat pels republicans l'acabaria finalitzant la dictadura franquista amb vint anys de retard, i tot i així encara els serví per vanagloriar el règim, tal i com podem veure en la nota de premsa apareguda al setmanari *Ausona*, publicació oficial del règim a la comarca:

«¡¡EL AGUA EN VICH!! En la mañana de ayer, día 29 de febrero de 1952, llegó el agua en los depósitos del Castell d'en Planes. Al saludar brazo en alto a las banderas que anuncian tan magno acontecimiento expresamos nuestro júbilo gritando: ¡VIVA FRANCO! ¡ARRIBA ESPAÑA!»¹⁷

Mai digueren els franquistes, que part del projecte, com la construcció de la presa de Forat Micó o l'adequació del Castell d'en Planes per rebre l'aigua, eren obres ja començades per l'Ajuntament municipal al principi de la Guerra Civil, així com la canalització en diversos carrers de la ciutat.

I mentre s'anava governant a Vic, hi hagueren diferents eleccions i votacions en el si de Catalunya i l'Estat. Les primeres votacions foren les del 24 de maig per elegir la composició de la Diputació Provisional de la Generalitat que hauria de redactar l'Estatut d'Autonomia, i les feren els representats electes dels diversos ajuntaments. A Vic es presentaren Francesc Maria Masferrer pel PCR i Antoni Calderó per la Catalunya Vella. El candidat conservador va guanyar per un estret marge de vots de 202 a 151, que eren els que aportava el districte de Vic a la votació. S'ha de dir que la candidatura del PCR es va veure perjudicada pel fet que no hi havia proporcionalitat entre nombre de votants i representació del districte. Així, poblacions del districte amb molt pocs habitants tenien un nombre representatiu molt alt. Per exemple, Torelló amb 5.000 habitants aportava 12 vots (regidors) i Vic amb més de 13.000 solament n'aportava 19. Oristà, amb pocs centenars d'habitants, n'aportava 9. Això féu que les zones rurals tinguessin més pes que les urbanes (on els partits com el

14 CASANOVAS, J; SOLER, J; i TORT, A. «L'impuls de l'educació durant la Segona República: L'ensenyament públic a Osona (1931-1936)», a *Ausa*, núm. 157, 2006, p. 395.

15 JACKSON, Gabriel. *La República Española y la Guerra Civil*, p. 74.

16 *Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, p. 315.

17 *Ausona*, març de 1952, p. 1.

L'Esquerra Republicana de Catalunya als Vigatans:

Honorats per l'E. R. de C. amb l'encàrrec d'organitzar a Vic la reunió del Partit, supliquem el coratge dels nostres concitadans, aturant un instant els altres a tots els que senten l'inquietudina decisiva dels dies presents vulguin unir-se nos a aconseguir la realització de l'ideal que proposa E. R. de C.

En la vida dels pobles com en la dels homes hi ha ocasions que poden ésser decisives en tot d'un instant. El nostre poble es troba avui en una ocasió d'aquestes i de l'actuar-ent prement de tota depèn l'orientació que tindrà durant molts anys la política Catalana.

Seria greu que s'oposésim desferme l'actual situació política de la nostra terra perquè nos n'hem estat actors o almenys testimonis. Cada un s'ha d'interpretar a la seva manera però hi ha un fet indiscutible: i que ningú podrà negar. És que el poble de Catalunya que s'ha vist apartat amb llaste i desprec de l'exercici d'interessos i ambicions que abans de la proclamació de la República cometem el que en diuen política catalana, ha trobat en la E. R. de C. uns altres homes i uns altres ideals que li han fet recobrar la fe en el propi esforç per obtenir un règim de justícia i tot el Poble en massa ha entrat en ells i espera. És un alçament que representa una energia immensa; convertir aquesta energia en una força governamental útil és l'objectiu que s'ha proposat l'E. R. de C. i per obtenir-la demanem el vostre concurs.

Perquè s'ha parlat tant de Revolució i fins es dona per acabada. Nosaltres creiem sincerament que

dins ara no s'ha fet més que plantar-la i que de l'actuant present de tota depèn el que tingui un caràcter constructiu o que sigui una convulsió dolorosa i inútil. Per la transcendència humana que pot tenir en fer d'aquesta institució tot hom que tingui un valor de petit o gran, està obligat a posar-lo al servei de l'interès col·lectiu d'una manera lleial i abnegada sense cap altre fins i tot que ens immediates que personalment pugui repercutir la seva actuació.

La E. R. de C. no és un partit més o menys dels que nos han estat acostumats a veure. Els homes que l'organitzen, ni estan estructurats al menys professionals de la política. Són gent de vida privada i modesta que si ven aixequen públicament la veu és perquè creuen que n'han de dir. No són ni acceptarien formar part del poble, perquè saben perfectament que el nostre país caldrà ser sol i molt millor que seguint la política encastada que pretén governar-lo.

El nostre poble no es sap ben bé a raó falta, perquè qui tént el deure de facilitar-li l'educació, preferís cal·losa l'ignorància popular com a base indispensable d'un règim d'opressió. Però además de una bondadosa humanitat, té una sensibilitat espiritual tan fina, un sentit de justícia i una habilitat tan clares, que ha donat de envair els homes Lleials. I és perquè ha tingut un mestre, que es en la vida, el mestre per excelència, es deixeble del dolor, les dificultats que l'hi han envairt la vida i l'hi han fet ser sempre i alguna l'hi ha donat i mantenen la su-

va guerra espiritual. En tota els ordres de la vida desde les manifestacions més diverses del esperit fins a les més primitives de la potència, l'ànima popular es ha anat forjant la pura l'emoçió humana i la clara sencillez de la veritat. I si avui la nostra catalanitat significa alguna cosa ho devem a que els valors fonamentals de la nostra raça, varen trobar refugi en el cor del poble i arribant en ell han pogut subsistir a través de sigles de opressió mentre la gent fina i distingida més millor situada per defensar la que era el nostre valor principal s'esmerçava a imitar grotescament un lleuguerisme i uns costums exòtics. I quan hem obtingut lo que de tan temps acablava un ideal inextinguible i hem arribat al dia de la victòria, la bona gent del nostre poble, que va ésser durant els dies de la proclamació de la República una absència de tot sense que cap força petita ni gran, guies, encoratjats, i va tenir els aprensos del dia d'una tremolant indefensa a la seva mercé, no solament oblida agraïssos passats, sino que espontàniament, va constituir-se en salvaguarda, respectant i fent respectar les persones i les coses dels que s'havien enfrontat en atmentant-lo mentre va poder.

Per això la força popular és no solament la més poderosa ni un també la més sana i la més noble que existeix en el nostre país i té dret a que la seva voluntat sigui decidiva. Els homes de la E. R. de Catalunya, que són i volen ésser homes del poble i tenen aquesta condició com l'honor més alt que podrien assolir en la vida, acaten i volen servir

Desembre de 1931

Portada del díptic
amb el manifest
fundacional d'Esquerra
a la ciutat de Vic.
ABEV

PCR tenien major suport) i això causà que no el veies sin transformat en representació. Tampoc faltaren les crítiques cap a les accions caciquils d'alguns personatges, que condicionaren el vot en certs indrets de la comarca, tant que fins i tot es parlava de «caciquisme a gran escala».¹⁸ En definitiva, el districte de Vic aportava un sol representant a la composició de la Diputació Provisional de la Generalitat i aquest fou Calderó.

Pocs dies després hi hagué eleccions a Corts Constituents, el diumenge 28 de juny de 1931. La candidatura d'ERC en coalició amb la Unió Socialista de Catalunya fou la més votada. Un dels candidats era un vigatà il·lustre com Manuel Serra i Moret, de la USC. Serra i Moret va aconseguir el 50,2% dels vots a Vic. ERC guanyava a totes les circumscripcions catalanes. La victòria fou tant contundent que sorprenia als propis catalanistes republicans:

«El resultat de les eleccions de diumenge, amb tot i que tothom preveia el triomf de les Esquerreres de Catalunya, encara ens ha reservat una gran sorpresa: és la magnitud d'aquest triomf i les seves fantàstiques proporcions. Més que una victòria electoral és un acaparament de vots, una copada amb totes les de la llei.

No conec estadística electoral ni tinc dades al davant, però penso que no trobaríem a Europa un cas d'elecció semblant. Cal reconèixer, i seria temerari no fer-ho, que els homes de l'Esquerra Catalana, sortiran d'aquesta elecció revestits del màxim prestigi i per tant, també de la màxima responsabilitat.

[...]

Macià i els seus homes ho han aconseguit i una riuada de vots els ha donat la representació del país amb una impetuositat fins avui inconeguda en aquesta classe de lluites.»¹⁹

Una setmana després de les eleccions, el 7 de juliol, el propi Francesc Macià visità la ciutat de Vic i féu un parlament des del balcó de la Casa de la Ciutat. Macià fou acompanyat per una gran massa de població en

tot moment tal i com ens relata la crònica del *Diari de Vich* del mateix dia:

«Avui poc més o menys de la una de la tarda, ha arribat a la nostra Ciutat l'il·lustre president de la Generalitat de Catalunya, Francesc Macià. Una imposant caravana d'automòbils l'esperaven al veí poble de Tona on ha estat rebut pel poble i per l'Ajuntament del mateix. Fetes les presentacions per part del diputat electe Bordas de la Cuesta, s'ha emprès la marxa vers Vich. A la nostra Ciutat i al capdamunt del carrer Verdaguer, una multitud ha ovacionat el President. Aquest, ha pujat a la balconada principal de la Casa Comunal, i des d'allí ha parlat al poble.

Ha dit, en resum, que ells amb la confiança del poble anirien a Madrid per tal de defensar l'Estatut a les Corts Constituents, i que si aquestes no l'aproven, tornarien a Catalunya i dirien al poble que és ço que han de fer. Ha parlat de l'exèrcit voluntari, i de tots els serveis que n'ha de tenir ara Catalunya solament. Ha estat llargament ovacionat.»²⁰

Pocs dies després, el 2 d'agost del mateix 1931, hi hagué el referèndum sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, també conegut com a Estatut de Núria, ja que es redactà al santuari pirinenc. El resultat fou inqüestionable. A Vic, amb una participació del 90% del cens, el sí va obtenir 3.761 vots, mentre que el no només 11, i 9 vots foren en blanc. A més, 1.822 dones vigatanes firmaren a favor de l'Estatut.²¹ A l'Estat espanyol encara estaven descobrint què eren —encara no s'havien constituït les Corts—, que a Catalunya ja s'havia format el govern de la Generalitat, s'havia redactat l'Estatut i s'havia aprovat majoritàriament en referèndum. Al total de Catalunya el Sí va obtenir el 99% dels vots i les dones catalanes, que no podien votar, recolliren fins a 400.000 firmes a favor de l'Estatut.

L'Ajuntament de Vic s'adherí i aprovà el text de l'Estatut uns dies abans, en sessió plenària extraordinària celebrada el 21 de juliol. L'alcalde Marià Serra i Badell expressà:

18 *Diari de Vich*, 23 de maig de 1931, p. 1.

Diari de Vich, 26 de maig de 1931, p. 1.

19 *Diari de Vich*, 30 de juny de 1931, p. 1.

20 *Diari de Vich*, 7 de juliol de 1931, p. 3.

21 *Diari de Vich*, 3 d'agost de 1931, p. 1-2.

Un crit urgent als nostres obrers

Alga que agui en aquest progrés i de la riquesa del nostre poble des-
nitar amb incertesa a la guàrdia que per
aquest dignifica les nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten.

Als nostres vagues han considerat la
laura capsa dels nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten.

El glic que entra a la nostra que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten.

Es l'una incertesa de Catalunya
que s'ac-menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten.

El nostre progrés que s'ac-menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten.

El nostre progrés que s'ac-menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten.

El nostre progrés que s'ac-menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten.

El nostre progrés que s'ac-menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten, subvertint incertesa pre-
ment de les nostres que s'ac-
menten.

CONVINC

LLUITA

AL QUINSC
DE 1933

Esquerra Republi- cana de Catalunya i Unió Socialista de Catalunya

Candidatura per a diputats del primer Parlament de Catalunya

Barcelona-Ciutat

Francesc Macià i Lluís
Marti i Riera
Nicolau Barceloní i Gual
Joan Camarero i Bona
Andreu Colladama
Joan Dorca i Palafors
Joan Ferrer
Miquel Gual i Campa
Joan Lluís Velliscó
Carles M. i Sanyer
Joan Puig i Fuster
F. Riera i Sanyer
Narcís Riera Vilar
Eusebi Riera
Joan Riera i Riera
Joan Riera i Riera
Joan Riera i Riera
Joan Riera i Riera
Joan Riera i Riera

Barcelona- Circumscripció

Lluís Camarero i Lluís
Nicolau Barceloní i Gual
Joan Camarero i Bona
Andreu Colladama
Joan Dorca i Palafors
Joan Ferrer
Miquel Gual i Campa
Joan Lluís Velliscó
Carles M. i Sanyer
Joan Puig i Fuster
F. Riera i Sanyer
Narcís Riera Vilar
Eusebi Riera
Joan Riera i Riera
Joan Riera i Riera
Joan Riera i Riera
Joan Riera i Riera

4 de novembre de 1932

Portada de *Lluita*
durant la campanya
de les eleccions
al Parlament.

FBI

«Sessió memorable, sessió històrica que si m'omple de satisfacció el presidir, també em corprèn i m'emociona per la seva transcendència. Els que tota la vida hem estat catalanistes, els que hem desitjat sempre la llibertat de la terra amb tota la força del nostre esperit, no té res d'estrany que arribem en aquesta hora solemne, amb la veu tremolosa tot i el goig de la nostra ànima. L'Estatut que es presenta a la vostra aprovació, és la clau de la nostra llibertat. Votar-lo, és votar per la grandesa de Catalunya.»²²

El propi president Macià lliurà l'Estatut en persona a Madrid per ser debatut a les Corts espanyoles. L'Estatut de Núria seria fustigat des d'abans de ser estudiat des dels escons parlamentaris i des de la premsa madrilenya, i finalment retallat.

A partir del 1932, però, assistim a un fet peculiar. ERC deixà de ser el partit majoritari a Vic a diferència del que passava a la resta de Catalunya, i és que la Lliga Regionalista s'imposà a tots els comicis posteriors a la ciutat. La Lliga havia reemplaçat la candidatura de Catalunya Vella des del juny.

Així doncs, veiem com a les eleccions del 20 de novembre del 1932, al Parlament de Catalunya, ERC obtingué 982 vots per 1.188 de la Lliga. A la resta d'Osona guanyà ERC, que obtingué fins a 5.945 sufragis, per 3.201 de la Lliga i 1.232 per la Dreta (carlins). Altres candidatures com el BOC obtingueren uns pocs centenars de vots. Al total de la circumscripció de Barcelona la candidatura d'ERC obtingué 59.552 vots, guanyant àmpliament a la Lliga que obtingué 34.489 sufragis.²³ El candidat d'ERC d'Osona fou Lluís Bru i Jardí. El candidat més votat a Catalunya fou Manuel Serra i Moret, vigatà de naixement, de la Unió Socialista de Catalunya que es presentava coaligada amb ERC. A les llistes d'ERC s'hi trobaven personalitats destacades com Francesc Macià, Lluís Companys, el vigatà de naixement Josep Dencàs, i Antoni Rovira i Virgili, entre d'altres. Les candidatures d'ERC, en coalició amb l'USC, guanyaren àmpliament a les cinc circumscripcions en què estava dividida electoralment

Catalunya (una per província més Barcelona-ciutat) obtenint 67 escons sobre 85. La Lliga n'obtingué 17 i Acció Catalana, 1. Macià quedà ratificat com a president de la Generalitat de Catalunya.

La victòria fou celebrada per la gent d'ERC d'arreu del país, que veien així recolzada la seva tasca al capdavant de Catalunya un any i mig després de la proclamació de la República. Tot i així, el fet de perdre a Vic enfront de la Lliga feia plànyer la gent del partit a la ciutat, tal i com podem observar al setmanari *Lluita* d'uns dies després dels comicis:

«Enfront de la joia que ens ha traspuat fins el fons del cor, hem sentit el dolor sensible que ens ha dut el resultat de la prova ciutadana en aquest lloc vigatà. La pèrdua de vots que registrarem, si bé fou escassíssima i feta, desgraciadament, pels tòpics reprovables d'un i altre bàndol, indica un encallament ciutadà que no saltres, fills d'aquest tros de contrada catalana, amada amb tot el vigor de les forces que posseïm, lamentem vivament.»²⁴

El 1932 fou un any d'implantació d'ERC a la comarca. S'obriren seccions locals a diferents poblacions, així com aparegué el setmanari *Lluita*, mitjà de comunicació del partit a Osona. El Sindicat Agrícol de la Plana de Vic també entrà a *Lluita* i es convertí alhora en el seu mitjà.

El juny, la corporació municipal acordà normativitzar el nom de la ciutat, eliminant la «h» del final. Així doncs, a partir d'aquest moment la ciutat deixà de ser «Vich» per passar a ser «Vic». Aquest canvi es féu seguint les indicacions de l'Institut d'Estudis Catalans i consultant Pompeu Fabra.²⁵

El 10 d'agost, però, la República veié un primer intent destacat de ser destruïda mitjançant la força de les armes. El cop d'estat fallit encapçalat pel general José Sanjurjo mostrà ja que els enemics de la República s'estaven organitzant i conspirant, i fou un primer precedent del que passaria el 1936.

22 *Diari de Vich*, 22 de juliol de 1931, p. 1.

23 *Diari de Vic*, 21 de novembre de 1932, p. 1-2.

24 *Lluita*, 26 de novembre de 1932, p. 1.

25 *Diari de Vic*, 1 de juliol de 1932, p. 1.

Desembre de 1932

Comitiva de l'enterrament de Martí Genís, prohom del catalanisme polític i cultural. En primer terme trobem mossèn Eduard Junyent, l'alcalde Marià Serra i Badell, Josep Genís, fill del difunt, i mossèn Eduard Arumí. Serra i Badell, a part de batlle de la ciutat, exerceix la representació de Francesc Macià, president de la Generalitat i del conseller d'Instrucció Ventura Gassol.

XAVIER BACH PUIGREFAGUT / AB

El 22 de desembre se celebrà al Teatre Vigatà una conferència pública per tal d'explicar a la població el projecte d'abastiment d'aigües per a la ciutat. Els tècnics de l'Ajuntament, junt amb el diputat Lluís Bru i Jardí, desglossaren el projecte i els passos a seguir.²⁶

L'inici de la primavera del 1933 vingué marcada pel fet que els regidors de la Lliga assistiren al ple del 24 de març només per votar contra el projecte d'abastiment d'aigües, catorze mesos després d'haver deixat d'assistir a les reunions del consistori i als plens.²⁷

En paral·lel a la tasca institucional, Esquerra continua la feina d'estructuració interna, fruit de la qual, l'abril de 1933, es presenten a través d'un manifest publicat a *Lluita* les Joventuts d'Esquerra Republicana - Estat Català.²⁸ En el text —signat per una quarantena de joves entre els quals hi destaca Isidre Franquesa i Sala—, aquesta organització autònoma adherida a ERC mostra la voluntat d'aglutinar al seu voltant la joventut vigatana compromesa amb els valors democràtics i d'esquerres i que anhelien la llibertat nacional de Catalunya.

Les eleccions legislatives espanyoles del novembre del 1933 foren una seriosa davallada per ERC a Vic. La destacada victòria de la Lliga —ara Lliga Catalana— provocà que aquests diguessin que Vic era el bressol espiritual de la Catalunya d'ordre. El resultat era inapel·lable: 4.475 vots per a Defensa Ciutadana —la candidatura conjunta de la Lliga i els tradicionalistes carlins— i 1.549 per a ERC.²⁹ Aquestes eleccions foren guanyades per les dretes a nivell espanyol i inaugurarien l'anomenat «bienni negre». El Partido Republicano Radical d'Alejandro Lerroux, amb el suport extern de la Confederación Española de Derechas Autónomas de José María Gil Robles, es feu amb el govern de la República. A Catalunya, malgrat que Esquerra guanyà en vots, només assolí 26 escons enfront dels 28 de la Lliga.

Degut a aquests mal resultats a Vic, l'equip de govern encapçalat per Marià Serra i Badell dimití els seus càrrecs el 2 de desembre de 1933 i l'alcaldia passà a Esteve Costa, del PCR, que ocupà el càrrec només un

mes. Els regidors de la dreta vigatana no hi digueren res perquè havien deixat d'assistir als plens en desacord amb la política municipal.

El president de Catalunya i líder d'ERC, Francesc Macià, moria el dia de Nadal de 1933. El seu enterrament fou multitudinari. A més, morí en el moment just en què la seva aureola de gran personatge de Catalunya hauria pogut començar a minvar pels molts problemes de govern i de la República. D'aquí doncs, que Macià quedés ja per sempre en l'imaginari català com un dels personatges més importants de la història del nostre país. Arreu de Catalunya hi hagueren mostres de dol pel traspàs del president:

«La pèrdua de Francesc Macià, heroi i cavaller, és una verdadera pèrdua nacional. Tota la vida de Francesc Macià ha estat la de l'home que ho ha sacrificat tot per Catalunya. Cap més com ell ha actuat d'una manera tan ferma i tan decidida per al conqueriment definitiu de la nostra llibertat nacional. Per això, el sitial d'honor que ara tenia, no podia ocupar-lo ningú més dignament que ell. La noble figura de Francesc Macià passa a la història de Catalunya. La història, doncs, ja dirà la última paraula sobre la seva actuació i la seva obra.»³⁰

Lluís Companys passava a ser el successor de Macià al capdavant del país i del partit el 31 de desembre de 1933. Companys era un personatge peculiar. Durant vora trenta anys s'havia mogut per tot l'àmbit republicà, catalanista, d'esquerres i sindical, tant que havia exercit d'advocat de la CNT i havia liderat la Unió de Rabassaires des de la seva fundació. Era el prototip d'home republicà i d'esquerres, que havia defensat el mateix tota la seva vida i havia participat en tots els moviments d'aquesta ideologia política.

El 14 de gener del 1934 hi tornaren a haver eleccions municipals. A Vic ERC féu una candidatura conjunta amb la USC i el marxista Bloc Obrer i Camperol. Aquesta candidatura es presentà amb el nom de Coalició d'Esquerres i Obreristes. En aquesta candidatura ja no hi havia representació del PCR, que es presentà per lliure amb el nom d'Acció Catalana Republicana.

26 *Lluita*, 24 de desembre de 1932, p. 1.

27 *Lluita*, 1 d'abril de 1933, p. 1.

28 *Lluita*, de 22 d'abril del 1933, p. 2.

29 *Diari de Vic*, 20 de novembre de 1933, p. 1-3.

30 *Diari de Vic*, 27 de desembre de 1933, p. 1.

L'Esquirol, 3 de setembre de 1933

Aplec Socialista. Al centre, dempeus, Marià Serra i Badell, Manuel Serra i Moret i Lluís Castell i Serra, alcalde de Ripoll.

ANC-FONS GENERALITAT DE CATALUNYA (SEGONA REPÚBLICA)

La Lliga i els tradicionalistes es presentaren de nou junts a Vic, en una candidatura única que duia per nom Unió Ciutadana. Guanyaren les eleccions però a diferència d'uns mesos abans, no hi hagué tanta distància entre les dues candidatures. El tradicionalista Joan Traveria es convertí en el nou alcalde de la ciutat. Pel que fa a vots, la Unió Ciutadana n'obtingué 3.450, mentre que la Coalició d'Esquerres 2.056 i ACR 438. Un total de 72 paperetes foren nul·les i els radicals obtingueren 68 vots.³¹ La Coalició d'Esquerres i Obreristes obtingué sis regidors, encapçalats per Marià Serra i Badell.

El resultat de Vic era significatiu de la peculiaritat de la nostra ciutat, ja que a la resta de Catalunya les candidatures municipals d'ERC guanyaren a la gran majoria de capitals i poblacions mantenint així la majoria d'alcaldis i governs locals.

La situació política, tot i que molt tensa a nivell estatal, es mantingué pacífica a Vic fins als Fets d'Octubre del 1934. A l'Estat espanyol, el xoc dreta-esquerra s'anava accentuant a marxes forçades i ja es parlava obertament de feixisme i antifeixisme. En aquells moments Alemanya ja estava governada per Adolf Hitler i Itàlia per Benito Mussolini, així com la URSS per Iosif Stalin.

El partit de José Maria Gil Robles, la CEDA, era vista pels republicans d'esquerres com el partit feixista espanyol. Per altra banda, el PSOE i el seu sindicat UGT amb Francisco Largo Caballero al capdavant, s'anaven radicalitzant cap a l'esquerra, tant que el propi Largo Caballero era conegut com el «Lenin espanyol». Tot i així, el govern estava a mans de Ricard Samper, del Partido Republicano Radical, —el partit d'Alejandro Lerroux—, amb suport parlamentari de la CEDA. Al llarg del 1934 a tot l'Estat hi hagueren vagues i violència entre escamots feixistes i antifeixistes.

A Catalunya, ERC amb Lluís Companys al capdavant, tirà endavant la Llei de Contractes de Conreu, favorable als arrendataris pagesos, que suposaven un volum important de l'electorat d'ERC. El problema agrari venia arrossegant-se des de feia anys i suposava un fort debat i una gran diferència de posicions entre les forces polítiques catalanes:

«En el cas concret del problema agrícola de casa nostra, les posicions dels dirigents polítics elevats a governants, no donen lloc a cap mena de dubte. Els esquerranistes, defensen el projecte que porta en el seu si l'acompliment de millores per la classe pagesa; els dretistes, combaten, en definitiva, tot el que representa l'atorgació de beneficis equilibrats a l'agrupació de treballadors de totes les especialitats.»³²

Des del govern central digueren que la qüestió agrària era competència seva i no pas autonòmica, i el 10 de juny declararen nul·la la llei per anticonstitucional.³³ El Parlament de Catalunya va fer cas omís a la negativa i tornà a aprovar la llei sense cap modificació, alhora que Companys criticava públicament la política estatal respecte a Catalunya i les atribucions del Parlament i la Generalitat. El trencament de Catalunya amb la política central era ja pràcticament total. L'ofensiva centralitzadora espanyola no s'aturava i sumava a la lluita de classes el problema català. La intromissió des de Madrid en la política catalana era un fet que sacsejava la societat catalana. En un escrit del *Diari de Vich* podem comprovar com la tensió i el malestar a Catalunya era creixent:

«Vivim una època de veritable lluita social-política. Algú pretén rebaixar-nos les atribucions concedides per un Parlament republicà representant del poble espanyol i demanades per tota Catalunya. Una munió de diputats castellans, amics de l'ex-rei o de qualsevol "personatge" destacat de les anteriors dictadures, voldria veure'ns a tots nosaltres —els catalans— sotmesos sota el jou tirà d'un dictador, admirador de l'autocràcia i l'imperialisme i enemic del progrés humà.»³⁴

S'arribava, així, a la revolta d'octubre. L'1 d'octubre Samper va haver de dimitir pressionat per la CEDA,

32 *Lluita*, 27 de maig de 1933, p. 1.

33 AVILÉS, J; ELIZALDE, M.D; SUEIRO, S. *Història Política: 1875-1939*, p. 360.
Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys, p. 315.

34 *Diari de Vic*, 11 de juny de 1934, p. 1.

31 *Diari de Vic*, 15 de gener de 1934, p. 1.

que volia participar directament en el govern. Lerroux formà nou govern amb tres ministres del partit de Gil Robles. Això suposà per als republicans d'esquerres una traïció a la República i l'entrada del feixisme al govern de l'Estat, a més de l'anticatalanisme més visceral.

L'esquerra espanyola es decantà per la insurrecció armada, mentre que a Catalunya el president Companys proclamava l'Estat Català el 6 d'octubre. La revolta durà unes poques hores, ja que l'endemà al matí el general Batet l'havia sufocat a Barcelona. El govern català fou detingut, amb l'excepció del conseller de Governació, Josep Dencàs³⁵ que fugí de Catalunya.

«La revolta del Sis d'Octubre a Catalunya va quedar sufocada sense brutalitats gràcies a la moderació i la professionalitat de Domènec Batet Mestres, el general que comandava la Quarta Divisió Orgànica (Catalunya), una de les vuit regions militars en què es dividia Espanya. Hi havia unes diferències significatives entre les circumstàncies de Catalunya i les d'Astúries. El govern de Catalunya, la Generalitat, s'havia vist atrapat entre un govern de dreta a Madrid decidit a retallar-li l'autonomia i els nacionalistes radicals que exigien la independència de Catalunya. El president Lluís Companys es va precipitar amb la seva declaració del 6 d'octubre en un intent de prevenir la revolució. El general Batet va reaccionar amb paciència i seny a l'hora de restablir l'autoritat del govern central i va evitar així un possible bany de sang. [...] Com a oficial de més alta graduació, Batet va desoir la recomanació de Franco que utilitzés la Legió per infligir als catalans un càstig igual que el que havia infligit [el general] Yagüe als miners d'Astúries. En comptes d'això, va recórrer als efectius relativament escassos amb què comptava per obtenir la capitulació de la Generalitat amb un nombre mínim de baixes. Batet també va impedir que els vaixells de guerra que havia enviat Franco bombardegessin Barcelona.»³⁶

35 GONZÁLEZ, Miquel. «Polítics» dins *Vicgrafies. Revista de biografies vigatanes*, núm 5, abril de 2007, p. 20.

36 PRESTON, Paul. *L'holocaust espanyol. Odi i extermini durant la Guerra Civil i després*, p. 167.

A Vic, la proclama de Companys va provocar que el mateix dia 6 ERC s'apoderés de l'Ajuntament sense cap resistència i proclamés també l'Estat Català, tot penjant l'estelada al balcó. L'endemà, 7 d'octubre, la Guàrdia Civil local entrava a la casa de la ciutat i declarava l'estat de guerra. Les detencions no es van fer esperar. Foren detinguts, Manuel Duran, Marià Serra i Badell i Ramon Bosch d'ERC, així com Joan Fitó d'USC i Josep Mas del BOC. També es va detenir el diputat d'ERC Lluís Bru i Jardí, que va ser considerat el màxim responsable dels fets a Vic.³⁷

Ja les setmanes prèvies havien sigut molt tenses i de grans discussions polítiques. El Sindicat Agrícola de la Plana de Vic havia fet una manifestació de vora mil persones demanant la dimissió de l'alcalde Traveria, i els regidors municipals d'ERC abandonaren els plens més d'una vegada. La situació vigatana estava enrarida per l'actuació del govern municipal i sobretot pel contingut d'un discurs del propi alcalde Traveria —gran terratinent— a un acte polític de la dreta, al Cinema Monumental de Madrid, contra ERC, els pagesos i masovers i la Llei de Contractes de Conreu:

«...los propietarios de Catalunya rechazan el haber roto la armonia, hoy desecha por la política antipatriótica de la Esquerra, en criminal contubernio con los enemigos de la sociedad. Han hundido en la miseria a la economía catalana y han arrancado el amor patrio de los catalanes.

Venimos a defender el respeto a la ley y a la justicia, y al grito de guerra de Companys el 12 de junio en el Palacio de la Ciudadela, contestamos hoy: ¡Respetese la ley!
[...]

Venimos a recordar que ese malhadado Estatuto origen de nuestros males, autoriza en su articulado la intervención del Estado central en Cataluña, cuando el Orden público esté seriamente amenazado.»³⁸

37 Lluís Bru i Jardí, Marià Serra i Badell i Manuel Duran i Bach foren reclusos al vaixell presó Uruguay i Ramon Bosch al vaixell presó Argentina. Per la seva part, els militants de les JEREC Isidre Franquesa, Josep Fàbregas i Josep Canadell, també foren reclusos en vaixells ancorats al port de Barcelona.

38 *Diari de Vic*, 13 de setembre de 1934, p. 1-2.

Vic, 7 d'octubre de 1934

L'estelada presideix
l'Ajuntament després
de la proclamació
de l'Estat Català.

Gràcies a Francesc Farrés,
hem pogut saber que
la fotografia és obra
de Paulí Junyent.

PAULÍ JUNYENT I SUBIRÀ /
FFM

La repressió de la dreta després dels Fets d'Octubre no es féu esperar, i si a nivell català es suprimiren l'Estatut i el govern de la Generalitat,³⁹ a Vic s'anul·là el consistori sorgit de les eleccions municipals de principis del 1934 i es creà una comissió gestora encapçalada pel propi Joan Traveria. En aquesta gestora, els regidors de la Lliga tampoc hi eren presents. Fins el maig del 1935 no hi tornarien els de la Lliga, mentre que els d'ERC-USC-BOC en van ser apartats fins l'amnistia política del febrer del 1936 i els seus càrrecs de regidor foren ocupats per persones de la Lliga i tradicionalistes. Els locals de les formacions d'esquerres foren tots clausurats. El regidor de la Lliga Manuel Gros fou el nou alcalde de la ciutat a partir del maig del 1935, en substitució del carlí Traveria.

La supressió dels ajuntaments democràtics fou massiva a tot Catalunya i

«la destitució de regidors anà acompanyada de l'acomiadament d'empleats municipals i singularment de secretaris d'ajuntament que havien estat designats pels batlles d'esquerres després del 14 d'abril de 1931.

A finals de desembre de 1934 eren 3.400 les persones de tot Catalunya que es trobaven empresonades i pendents de consells de guerra.»⁴⁰

La repressió no només fou política, ja que el camp osonenc patí un atac directe del gran capital terratinent. Desenes de pagesos osonencs foren desnonats, expulsats de les terres i masos, quedant al carrer i sense feina. Fou un càstig dur per a desenes de famílies representatives d'un dels grups més radicalitzats de la comarca d'Osona. Aquesta repressió, tal com diu l'historiador vigatà Josep Casanovas:

«...va provocar un odi profund d'un sector de la pagesia envers els propietaris i les persones que havien exe-

cutat la repressió, odi que encara era ben viu en la seva memòria quan va esclatar la guerra.»⁴¹

Alguns dels assassinats dels primers mesos de la Guerra Civil a la reraguarda vigatana i osonenca s'explicaran per aquest motiu. A part dels desnonaments, també se suprimí la polèmica Llei de Contractes de Conreu i s'obligà els pagesos a pagar immediatament la part de collites d'aquell any i les que s'havien retinut legalment els anys anteriors, sota amenaça de parir un consell de guerra.

El 1935 fou de gran inestabilitat política a tot l'Estat, amb canvis de govern successius. Aquell mateix any, el 27 de maig, començà el judici a Companys i els consellers de la Generalitat pels Fets d'Octubre. Foren condemnats a trenta anys de presó. Companys i els consellers Joan Comorera i Joan Lluhi, anaren a parar al penal del Puerto de Santa Maria, mentre que els també consellers Martí Barrera, Ventura Gassol, Pere Mestres i Martí Esteve foren enviats al penal de Cartagena.⁴²

S'arribà així a la convocatòria d'eleccions a Corts pel 16 de febrer del 1936. A Catalunya el bipartidisme era total. Les esquerres s'agruparen en el Front d'Esquerres de Catalunya, mentre que les dretes en el Front Català d'Ordre. A nivell català guanyà el Front d'Esquerres, així com el Frente Popular a nivell de l'Estat espanyol, però no succeí el mateix a Vic. A la capital osonenca, la coalició de dretes obtingué 4.242 vots per 2.405 les esquerres.⁴³

Hi hagué una amnistia política pels presos dels Fets d'Octubre de 1934. Així doncs, Companys tornà a la presidència de la Generalitat novament restablerta i fou aleshores quan pronuncià una de les seves frases més cèlebres:

«Venim a servir els ideals. Portem l'ànima amarada de sentiment; res de venjances, però si un nou espe-

39 El 2 de gener del 1935, les Corts espanyoles suspenien l'Estatut de forma indefinida.

Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys, p. 323.

40 *Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys, p. 324.*

41 CASANOVAS, Josep. *Quan les campanes van emmudir. Vic 1936-1939*, p. 131.

42 *Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys, p. 326.*

43 *La Comarca de Vich*, 22 de febrer de 1936, p. 1. *Gazeta de Vich*, 18 de febrer de 1936, p. 1.

**Barcelona,
octubre de 1934**

Dirigents d'Esquerra
al vaixell-presó Uruguay,
ancorat al port.

D'esquerra a dreta:
els diputats al Parlament
Joan Tauler,
Francesc Viadiu,
Lluís Bru i Jardí
i el president
del Parlament,
Joan Casanovas.

FJI

rit de justícia i reparació. Recollim les lliçons de l'experiència. Tornarem a sofrir, tornarem a lluitar i tornarem a guanyar.»⁴⁴

A Vic, l'amnistia es traduí en el fet que els regidors d'ERC-USC-BOC van poder tornar a ocupar la seva posició al consistori a partir del 21 de febrer. El primer discurs al tornar fou molt radical per part dels regidors Marià Serra i Badell i Ramon Bosch, que exigiren la dimissió dels regidors de dretes que havien manat a la ciutat des de l'octubre del 1934, fent-los còmplices de la persecució a què havien estat sotmesos. Joan Fitó fins i tot acusà al que havia sigut alcalde, Joan Traveria, de ser un dels acusadors i denunciants.

Així doncs, trobem ja la situació política que portarà a l'esclat de la Guerra Civil. La radicalització i la bipolarització de la política es donava a nivell estatal, a nivell català i a nivell local. Vic no fou menys, i en tots aquests mesos previs a l'esclat militar del juliol del 1936 la divisió es féu patent en la ciutat i quedaren conformats els dos blocs. ERC quedà clarament ubicada amb tots els sectors de les esquerres: socialistes, comunistes, anarquistes...

La guerra fratricida que estava a punt de començar eliminaria tota l'obra republicana i portaria l'Estat espanyol a la ruïna econòmica durant més de dues dècades.

1.4 El govern municipal de Vic durant la Guerra Civil

Les eleccions del febrer del 1936 havien portat de nou Manuel Azaña al capdavant del govern de la República. A més de l'amnistia política per als presos dels Fets d'Octubre del 1934, es restablí el govern de la Generalitat de Catalunya així com l'Estatut d'Autonomia del 1932. Companys tornà a la presidència de Catalunya.

Durant els mesos previs al cop d'estat militar del juliol de 1936, la situació política a tot l'estat fou extre-

⁴⁴ *Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, p. 330.

madament tensa i violenta. Les baralles entre diputats a l'obertura de les Corts foren constants, i alguns diputats cantaren «La Internacional» en plena sessió parlamentària.

Una de les primeres mesures del nou govern d'Azaña fou la de paralitzar els desnonaments agrícoles, un fet que afectava molt Vic i comarca. Les setmanes posteriors a les eleccions foren d'assassinats i baralles arreu de l'Estat entre falangistes i sindicalistes, d'intents d'assassinat de personalitats com Francisco Largo Caballero o José Ortega y Gasset, d'assassinats de diputats de dretes com Alfredo Martínez... tot això sumat a la crema d'esglésies, desfilades de la victòria, detencions...⁴⁵ En definitiva, esclatà la situació política que portaria a la guerra.

L'anticlericalisme augmentà moltíssim durant la primavera de 1936.

«L'odi a la religió era especialment intens als pobles i ciutats on el clero havia expressat el seu suport a la CEDA i a la repressió que havia seguit la vaga de l'estiu i els fets de l'octubre del 1934.»⁴⁶

La posició clarament hostil del clergat espanyol vers la República i el moviment obrer i camperol seria un dels motius de la persecució eclesiàstica desencadenada després del cop d'estat.

El cop d'estat militar contra la República començà al Marroc el 17 i 18 de juliol del 1936, per escampar-se després pel territori peninsular al llarg dels dies successius. La insurrecció va ser un fracàs i el cop militar només va triomfar a Galícia i algunes àrees de Castella, d'Andalusia i Navarra. Les grans ciutats de l'Estat, Madrid, Barcelona, Bilbao, València,... continuaren fidels a la República, i les forces antifeixistes derrotaren als insurrectes i es feren amb el control local. Per extensió, el cop fracassà en la gran majoria de províncies.

⁴⁵ El 15 de març, Azaña va fer detenir José Antonio Primo de Rivera, líder de Falange, junt amb vuit falangistes més, alhora que demanava a Largo Caballero que pareessin les desfilades anarcosindicalistes celebrant la victòria electoral del febrer. JACKSON, Gabriel. *Op. cit.*, p. 184.

⁴⁶ PRESTON, Paul. *Op. cit.*, p. 193.

El Front Català d'Ordre esfen els braços predicant la pau

Amnistia!

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Miquel, les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

La política d'ordre és constructiva

512.34846 passava Catalunya en l'Estat
1.630.000000 p. Pobles de la Casa de França
2.142.34846 passava

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

6 d'octubre:

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

«Tornar les condicions del Front d'Ordre a la normalitat».

6

6 d'OCTUBRE DE 1936

Catalunya en perill

16

DE FEBRER DE 1936

Catalunya salvada?

És precisament el fet del fracàs del cop el que desencadenà la Guerra Civil que s'allargaria fins l'1 d'abril del 1939. La Guerra Civil no fou provocada per la República tal i com digueren els franquistes durant anys i anys. La República era el règim legítim, decidit en democràcia. Els militars sublevats provocaren un dels episodis més deplorables i nefastos de la història d'Espanya i de Catalunya en aixecar-se en armes contra la legitimitat republicana.

A Barcelona, i per extensió a tot Catalunya, la insurrecció militar fou encapçalada pel general Goded, que va ser derrotat completament per les forces antifeixistes i republicanes el mateix 19 de juliol.

Durant les primeres setmanes de la Guerra Civil, a Vic fou temps de dualitat de poder entre l'Ajuntament i el Comitè Antifeixista, que a la pràctica fou qui exercí el poder real.

A Vic arribaren notícies de la insurrecció militar al Marroc ja el mateix 17 de juliol. L'endemà els partits i sindicats d'esquerres es començaren a mobilitzar i a organitzar-se pel que pogués passar. El 19 de juliol es féu l'última missa pública a la ciutat fins el febrer del 1939. Tot i així, se'n feren moltes en ambients reduïts a cases particulars i de forma clandestina.

El mateix dia 19, totes les forces polítiques i sindicals d'esquerres de Vic celebraren una assemblea al Teatre Vigatà, presidida per Marià Serra i Badell, que fins aquell dia havia sigut regidor de l'oposició. Acor-daren declarar la vaga general alhora que es demanava a tothom la màxima atenció per tal de detectar i sufocar possibles brots insurreccionals. Es creà el Comitè d'Enllaç que fou presidit per Francesc Freixenet, de l'Associació Obrera de Vic i de la CNT-FAI.

L'endemà, 20 de juliol, Vic aparegué tancat en la seva totalitat. Ningú no va anar a la feina ni s'obriren comerços ni indústries. La població estava pendent de la ràdio per saber el que passava en altres ciutats. Els obrers de la ciutat s'armaren. Al vespre se celebrà una nova assemblea al Teatre Vigatà en la qual es decidí que el Comitè de forces antifeixistes era la màxima autoritat a la ciutat. També es decidí continuar la vaga general i l'expulsió de tots els representants de partits de dretes del consistori municipal. S'autoanomenaren Comitè Antifeixista.

I és que unes hores abans, reunit d'urgència el consistori, l'alcalde de la Lliga, Manuel Gros, renuncià al càrrec en creure que vistos els esdeveniments era millor per a la ciutat que el govern local estigués en mans de les forces del Front d'Esquerres de Catalunya.

«El senyor Alcalde en nom de la majoria, manifesta que, vista la situació actual i que les necessitats fan creure que les minories del Front Popular son les més adequades per a fer-se càrrec del govern de la Ciutat, entenen que han de renunciar els càrrecs que ostenten, fent constar, però, que dita renúncia no representa cap acte d'hostilitat contra el govern constituït, i demanen a aquestes minories del Front Popular que acceptin els càrrecs, doncs, creuen que així és convenient per al bé de la Ciutat.»⁴⁷

Així doncs, Marià Serra i Badell, que ja havia estat alcalde d'ERC a la ciutat durant els primers anys de la República, tornà a ocupar l'alcaldia⁴⁸ amb el suport de les altres forces polítiques d'esquerres. Els representants d'ERC eren el propi Marià Serra i Badell, Ramon Padrissa, Salvador Dordal, Ramon Bosch i Modest Nicolau. Dordal es feu càrrec d'Hisenda, Padrissa de Foment i Nicolau de Governació.

El pànic, però, s'apoderà de la ciutat i moltes personalitats de l'àmbit de dretes començaren a prendre precaucions. Alguns abandonaren ja la ciutat en busca de llocs més segurs.⁴⁹

Fins el dia 21 la situació a Vic, tot i la tensió regnant, era tranquil·la. Amb l'arribada de camions plens de milicians armats procedents de Barcelona la situació féu un tomb radical i començaren els saquejos i la destrucció d'immobles i possessions eclesiàstiques, aprofitant també que la guàrdia civil —que s'havia mantingut fidel a la República— es desplaçà cap a Barcelona. No hi tornaria a haver policia local a Vic fins el juny del 1937.

47 Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939, p. 17.

48 Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939, p. 17.

49 BASSAS CUNÍ, Antoni. *La Guerra Civil a Vic. Dietari 1936-1939*, p. 32-33.

LIBRERIA REPUBLICANA DE CATALUÑA 216

216

Inseriocio ~~...~~

VIC.

: Soil; Total; Flec.

150	251
50	52
100	101
150	151
200	201
250	251
300	301
350	351
400	401
450	451
500	501
550	551
600	601
650	651
700	701
750	751
800	801
850	851
900	901
950	951
1000	1001

MASSACHUSETTS

Thomson C. Smith

William C. Powell

Al full adjunt s'hi farà constar públic, entitat, cònsols, subscripció, nombre de socis, i bon dels col·legats efectius i suplents signant pel president i secretari de l'entitat on portany l'omertat col·legat. Si representa més d'una entitat, haurà decompanyar amb l'ementat full les corresponents credencials de les entitats representades signades pel president i secretari corresponent.

Així mateix, segons s'oberta, novament, l'admissió de credencials de militars fins al dia 14 de l'actual. Les presentades amb motiu de les anteriors conversacions es consideraran vàlides si durant l'enumerat període no són retirades i substituïdes per altres de noves.

Per a contribuir a les despeses extraordinàries que ocasiona la construcció del Congrés, cada Entitat membre d'obra posarà els cent cinquanta cèntims de franc al passiu de vent, abans, a més a més, una pèsca per cada 25 soci o fracció computable per un vot.

Per l'accés al lloc destinat al públic serà rigorosament exigida la presentació d'una invitació especial que facilitarà la Secretaria General als Centres, d'acord amb la ordenança del local on es celebrerà el Congrés.

Esprando piacere per il vostro entusiasmo per la cooperazione al
major exit i ufficiali del nostro Congresso, un saluto, anche l'addio i un-
sistemati Co. contro.

with Executive Control of
monument
 H. R. 10000. 1. 10000

$$21.30 \text{ g Pb} \times \frac{1 \text{ mol Pb}}{207.2 \text{ g Pb}} = 0.1028 \text{ mol Pb}$$

Formulari d'ERC-Vic

FJI

La tarda del 21 de juliol fou moguda. El bisbe, el mallorquí Joan Perelló i Pou, fugí i s'amagà fins l'11 d'agost, data en què marxà d'incògnit i s'exilià fins el triomf del franquisme. Aquest mateix dia s'incendià el Palau Episcopal i la Catedral de Vic. Es pogué salvar el contingut del Museu Episcopal perquè milicians vigatans ho impediren als forans i, perquè l'alcalde Marià Serra i Badell intervingué en la salvació del contingut del Museu,⁵⁰ tot i no poder evitar la crema de la Catedral. En una carta del vigatà Lluís Espona, inclosa dins les memòries del seu nebot Candi Espona, hi trobem:

«Dintre la casa, plena de gent, l'actitud era d'espant, en contemplar, a través de les cortines dels balcons que donen a la plaça de la Catedral, aquell panorama dantesch de la crema del Museu Episcopal i la fumarel·la que es deixava veure, per sobre els teulats, de la crema de l'església de la Mercè, a uns cent metres de la plaça de la Catedral. El Museu Episcopal començava a cremar. Per sort va venir el futur Alcalde de la ciutat, el sr. Serra, que era d'Esquerra Republicana, i amb molt bon criteri els va convèncer que ens deixessin apagar el foc del museu. I així ho vam fer. Però no va poder aconseguir de cap de les maneres que ens deixessin apagar el foc de la Catedral, quan tot just es començava a cremar — ho recordo perfectament— el primer altar per l'esquerra. Els va repetir moltes vegades que per favor ens deixessin apagar el foc; que es cremarien les pintures del gran pintor català Josep M. Sert, d'un valor incalculable. No hi va haver res a fer. Tant era així que un milicià, més esverat que els altres, va tirar dos trets de pistola dirigits al terra, que per poc ens mata.»⁵¹

No es pogué evitar, doncs, que part de l'Arxiu Episcopal desaparegués consumit pel foc,

50 Molt important per a la salvació del contingut del Museu Episcopal fou l'acció decidida del doctor Eduard Junyent que, ràpidament, amagà moltes de les peces en diverses ubicacions, algunes de les quals anirien a parar a Suïssa i no retornarien fins acabada la guerra. ROVIRÓ, Ignasi et al. *L'Església catalana durant el franquisme. 1939-1975. Apunts per a una història*. Vol. 1. Bisbats d'Urgell, Solsona i Vic, p. 263.

51 ESPONA, Candi. *Entre el roig i el blau. Memòria de la guerra i altres coses:1934-1942*, p. 323-324.

«passades tres hores, els bombers van apagar amb aigua els documents que s'estaven cremant. Després de l'acció destructora de les flames va venir la no menys desastrosa de les humitats i de la deixadesa. Segons l'últim cens fet per Jordi Vilamala Salvans, es va perdre un 7'1% de la documentació.»⁵²

La Catedral quedà en ruïnes, les pintures de Josep Maria Sert cremades, el sostre derruït, i només quedaren les quatre parets de la nau central.

«La catedral va cremar tres dies. Una vegada va caure la volta, el teulat va quedar intacte. Però van ruixar amb benzina les grosses bigues de roure que aguanta-ven el teulat fins que sols van quedar les quatre parets. Sis o set dies va durar el foc dins de la catedral.»⁵³

Pel que fa a la pèrdua de peces d'art, decoratives i litúrgiques, i mobiliari, també el doctor Junyent ens en dóna més detalls:

«El dia 21 de juliol, la teia incendiària dels rojos va penetrar en el seu interior [de la Catedral] consumint en una nit tot aquest cabal decoratiu que va patir sota les poderoses flames que van arrencar del nucli del cor central, alimentades pel cadirat, l'orgue, els bancs i mobles de l'església amuntats en el seu interior. Només es van salvar, fumats i deteriorats, els llenços del presbiteri [...] Més tard es van destrossar sistemàticament tots els retaules, excepte el major, que va ser emparedat; el saqueig va deixar buida la sacristia i les seves dependències; les joies de l'església van ser robades i foses, perdent-se entre elles un riquíssim calze obrat el 1328, la famosa custòdia de Corpus, regalada el 1413 pel canonge Bernat Despujols, una Veracreu amb esmalts de 1431 i un ric calze d'or regalat el 1820 pel vigatà Marqués d'Avilés, virrei del Perú.»⁵⁴

52 ROVIRÓ, Ignasi et al. *Op. cit.*, p. 260.

53 ESPONA, Candi. *Op. cit.*, p. 324.

54 JUNYENT, Eduard. *La catedral de Vich y la decoración de Sert*, p. 34.

Estiu de 1936

Locals d'Esquerra i del Comitè Comarcal de Milícies Antifeixistes situats al carrer Verdaguer de Vic.

FFM

La destrucció i els incendis continuaren cap a altres convents i esglésies de la ciutat. El mateix dia 21 cremaren també la Mercè, Davallades i el Remei, i d'altres patiren destruccions parcials com el Carme o les Beates.⁵⁵ Al vespre, l'incendi de la Catedral es podia contemplar des de qualsevol punt de Vic per la gran fumera que en sortia.

El dia següent, 22 de juliol, el caos continuà a la ciutat i la destrucció s'escampà cap a tots els convents i esglésies restants. La majoria quedaren semi ruïnoses i amb parts cremades i/o destruïdes. També se saquejaren domicilis particulars de clergues i personalitats identificades amb les dretes. Així doncs, els locals de Catalunya Vella i el Centre Tradicionalista de l'Alta Muntanya foren espoliats i rebentats, com també el local de la Federació de Joves Cristians, que passaren a ser les oficines del PSUC i de les Juventudes Libertarias, respectivament.⁵⁶ Les organitzacions polítiques republicanes aviat van ser desbordades per la violència sectària, per l'oportunisme, per les venjances personals i pels aprofitats.

El divendres 24 de juliol es llevà amb les primeres víctimes humanes. Els germans Vilaplana foren assassinats de matinada junt amb Conrad Puigrefagut, cunyat d'ells i gran propietari rural —Puigrefagut primer va ser empresonat i uns dies després assassinat. Eren terratinents identificats amb la repressió que patí el camp osonenc després dels Fets d'Octubre del 1934, a més un d'ells era també sacerdot.⁵⁷

El frenesí destructor es calmà progressivament. Així doncs, el dia 25 alguns negocis ja obriren portes i el dia 27 s'acabà la vaga general. S'iniciava un període de conflicte, revolució i guerra a Vic.⁵⁸ Tot i així, encara hi hauria un epíleg de la destrucció religiosa. Ja en ple conflicte, el 8 de setembre, s'ordenà a la població que portessin tots els objectes i símbols religiosos a la plaça Major. Allà es féu una pira gegantina cremant tots els objectes. Sembla que l'enorme pira hauria ocupat gran part de la plaça i l'acumulació d'objectes arriba-

va fins els tres metres d'altura. El foc començà a les 9 del vespre i cremà durant tota la nit.⁵⁹ Tot i així, Candi Espona afirma com a testimoni ocular, ja que vivia a la plaça Major, que la crema de la gran muntanya d'objectes religiosos no es féu a la mateixa plaça sinó que es va traslladar tot i es va cremar en una altra ubicació.⁶⁰

El vigatà Ignasi Roviró ha comptabilitzat en xifres la destrucció de béns eclesials del Bisbat de Vic durant la repressió anticlerical. Segons aquestes dades,

«van desaparèixer 358 altars i retaules, 507 imatges, 47 orgues i harmòniums, 278 campanes, 67 creus processionals, veracreus o creus de terme, 609 objectes de culte comptabilitzats, 601 mobles de sagristia o monuments de Setmana Santa i 57 reliquiàries. Es van cremar 29 arxius parroquials, en van desaparèixer 44 i se'n van malmetre 75.»⁶¹

En els primers moments, la iniciativa antifeixista a Vic fou dominada pels anarquistes, així com tota la repressió contra terratinents i capellans, desbordant el poder de l'ajuntament republicà. El dirigent obrer Francesc Freixenet, afiliat a la FAI, encapçalà el Comitè Antifeixista local, en el qual, de set representants, tres eren anarquistes i tres propers al POUM. deixant ERC amb un únic representant. El Comitè exigí a ERC que si volien tenir un delegat, aquest havia de ser un obrer. S'elegí Isidre Franquesa, fundador de les JEREC i fill del president d'Esquerra de Vic, que era esparter. La primavera de 1938 fou fet presoner al front d'Aragó, on havia anat a combatre de voluntari, i fou executat a Calatayud l'11 de juny del mateix any.

Aquest predomini de l'anarquisme i el comunisme en el Comitè Antifeixista es notaria en les setmanes i mesos següents, en fer-se una autèntica revolució obrera a la ciutat. Des del Comitè es passaren a controlar els accessos a la ciutat i es creà el cos armat de les Milícies Antifeixistes. Els proveïments també foren controlats des del Comitè, així com la indústria i el co-

55 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 34.

56 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 34.

57 CASANOVAS, Josep. *Op. cit.*, p. 132.

58 CASANOVAS, Josep. *Op. cit.*, p. 102-103.

59 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 46.

60 ESPONA, Candi. *Op. cit.*, p. 123.

61 ROVIRÓ, Ignasi et al. *Op. cit.*, p. 155.

Estiu de 1936

Milicianes insigniant l'alcalde Marià Serra i Badell.

AMYV

merç. L'Ajuntament de Vic es veia clarament sobrepassat pels esdeveniments i per l'acció repressiva dels revolucionaris, que eren qui disposava de l'armament.

El 30 de juliol, en sessió extraordinària de l'Ajuntament, es ratificà Marià Serra i Badell a l'alcaldia. Els regidors d'ERC Salvador Dordal i Ramon Padrixa foren designats president de la Comissió d'Hisenda i president de la Comissió de Foment respectivament.⁶² Padrixa fou també nomenat delegat de Política Social. També formaven part del consistori per part d'ERC Modest Nicolau i Ramon Bosch. Nicolau fou designat president de la Comissió de Governació.

Des del consistori se seguia plantejant el projecte de l'arribada d'aigües a la ciutat i, tot i prendre decisions al respecte, el projecte no es pogué finalitzar per culpa del propi desenvolupament de la guerra.

Es discutiren també assumptes d'importància immediata com la descongestió de camions de la plaça Major —dita Plaça de la República— cap a àrees no tan centríques, així com el proveïment de farina per elaborar pa a les cases de beneficència existents a la ciutat.

Durant l'agost es creà el Comitè Comarcal Antifeixista, per tal de coordinar els diferents comitès locals i estar en contacte amb les directrius del Comitè Central a Barcelona. En el Comitè Comarcal, tal i com passava al Comitè de Vic, hi predominaven els revolucionaris. ERC hi tingué un sol delegat, Vicenç Garcia.

Algunes de les primeres mesures econòmiques de la revolució proletària foren la jornada laboral de 40 hores i l'augment dels sous dels treballadors en un 15%. A més, aquells obrers que formaven part de les milícies i per tant no treballaven, havien de cobrar el sou igualment. Pel que fa al ram de la pell, s'obligà els patrons a donar feina a tothom que estigués a l'atur i es reduí la jornada laboral a 36 hores.

El 4 d'agost el consistori municipal decidí penjar la senyera a l'Ajuntament, i elegí el regidor d'ERC Ramon Bosch com a president del Comitè d'Indústria i Comerç, que havia de controlar alhora els bancs.

El 7 d'agost, Joan Traveria, que havia sigut alcalde de Vic, d'ideologia carlina, fou assassinat a Sant Romà

de Sau, on s'havia refugiat, junt amb el seu sogre Teodor de Mas.⁶³ Els assassinats de capellans i personalitats de dretes, així com de terratinents identificats amb la repressió al camp osonenc, serien una constant els dies següents i cada dia apareixien nous cadàvers a les cunetes de les carreteres de la comarca.

El 12 d'agost el consistori municipal acordà crear un òrgan de recapte econòmic per ajudar les famílies víctimes del feixisme, és a dir, aquelles que tenien familiars al front o que havien mort en la guerra. També s'acordà que el servei dels escorxadors passaria a estar controlat per l'Ajuntament, degut a l'aparició de carn matada en clandestinitat i de poca qualitat.

El 7 de setembre començaren les col·lectivitzacions d'indústries i comerços, amb el poder a mans dels treballadors, sense amos. Les adoberies encara no foren socialitzades completament però funcionaren amb uns patrons titelles, totalment controlats pels comitès de treballadors de cada empresa. Fou l'inici d'unes transformacions de caire social i econòmic inèdites a Vic. Aquestes col·lectivitzacions no solament afectaren la indústria sinó també petits comerços de la ciutat. Per exemple, totes les barberies de Vic es van unir en una sola, on cada barber era un treballador més i s'atenia la clientela en un mateix espai.⁶⁴

El dia 12, el Comitè Antifeixista establí uns preus fixes pels productes alimentaris i el 14 més empreses de la ciutat passaren a estar controlades pels comitès d'empresa formats pels propis treballadors. Al llarg de les setmanes següents la socialització d'empreses seria una constant, adherint-s'hi tots els rams econòmics de la ciutat. Com explica Casanovas, les col·lectivitzacions

«van significar la desaparició dels propietaris, la participació dels obrers en la direcció de les empreses on treballaven, una millora de les seves condicions laborals, un major reconeixement dels drets de les do-

62 Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939, p. 19.

63 Teodor de Mas havia estat un polític destacat del primer terç del segle XX a Vic i president del Centre Tradicionalista de l'Alta Muntanya. TORNAFOCH, Xavier. *Del caciquisme a la democràcia. Política i eleccions a Vic. 1900-1931*, p. 191.

64 ESPONA, Candi. *Op. cit.*, p. 141-143.

RELACIÓ DELS MILITANTS D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA, DE DIVERSES

POBLES DE CATALUNYA: ENROLATS VOLUNTARIAMENT A COLUMNES D'ALTRES

PARTIPI-

<u>NOM I COGNOME.</u>	<u>COLUMNA.</u>	<u>POBLE.</u>	<u>DATA DE MARXA AL FRONT</u>
Josep Riera Roca	Carles Marx	Terradell	2 d'Octubre 1936.
Juan Bená Aragay	" "	"	2 " "
Feliu Rodellas	Volante Aguiluchos	Terello	28 Octubre
Francesc Donenach	Columna Ascaso	"	12 Agost
Josep Carite	Volante Aguiluchos	"	28 Octubre
Agustí Galland	Barré i Carot	"	5 Agost
Jacint Terradellas	19 de Juliol	"	13 Setembre
Joaquín Donenach	" " "	"	" "
Antoni Roca	Ferrer Guardia	"	2 Novembre
Josep Geliota	Milicias Catalanas	"	14 Octubre
Ramon Cadi	" " "	"	" "
Ramon Fontseré	" " "	"	" "
Juan Vila	Batalló Etchebeaie	"	25 Setembre
Isidre Franquesa Sala	Milicias Catalanas	Vic	10 Octubre
Pere Sabert Bartrons	" " "	"	" "
Ramon Quatrema Vila	" " "	"	mort al front de Madrid
Ramon Piqué Fargas	" " "	"	10 Octubre
Lluiser Coma Cruells	" " "	"	" "
Emmeragda Juncal Panades	" " "	"	" "
Urbano Cuevas	" " "	"	" "
Lluís Martí Anglada	" " "	"	" "
Angel Soler Masia	" " "	"	" "

Barcelona 4 de Novembre del 1936.

4 de desembre de 1936

Relació de militants
d'Esquerra de diverses
poblacions d'Osona
enrolats voluntariament
a columnes de milicians.
FJI

nes treballadores i la igualació de salaris entre tots els obrers d'un mateix ram.»⁶⁵

El 7 d'octubre l'Ajuntament prengué la decisió de canviar la pràctica totalitat dels noms dels carrers per números, i curiosament el regidor d'ERC Ramon Bosch fou l'únic que no hi estigué conforme en argumentar que molts dels noms feien referència a personalitats o moments històrics de la ciutat i el país. També s'acordà fer una declaració d'adhesió total al president de Catalunya, Lluís Companys.

En un decret del 9 d'octubre, la Generalitat demanava la creació de nous ajuntaments amb presència revolucionària. El 13 d'aquest mateix mes, per ordre de la Generalitat de Catalunya, es dissolgué el Comitè Antifeixista encapçalat per Francesc Freixenet, el qual havia quedat pràcticament en mans de la CNT i la FAI. Recordem que durant tres mesos havia coexistit una dualitat de poder a la ciutat, però aquesta situació acabà el propi dia 13, a partir de l'entrada d'organitzacions sindicals i antifeixistes al govern municipal.

L'endemà, 14 d'octubre, es formà un nou consistori. En aquest hi havia sis representants d'ERC, sis de la CNT, cinc de la UGT, dos del Sindicat Agrícola i tres del POUM. Els sis regidors d'ERC eren Marià Serra, Josep Dam, Salvador Dordal, Ramon Bosch, Jaume Rovira i Ramon Padrisa. Tot i que tenia l'alcaldia, les forces revolucionàries superaven el poder d'ERC. Serra i Badell fou confirmat en el càrrec d'alcalde per unanimitat de tots els partits representats en el nou consistori. Marià Serra no va impulsar mai cap acte de represàlia i/o destrucció sinó que sempre que va poder ho intentà evitar, com en el cas del Museu Episcopal, però molt sovint es va veure superat per les circumstàncies.

Així doncs, tot i la unificació dels dos poders —Ajuntament i Comitè Antifeixista—, les coses no van canviar massa i les persones que havien format part del Comitè i/o havien desenvolupat tasques en el seu si, continuaren igual que abans, ocupant càrrecs de decisió i gestió de la política local.

Una de les primeres decisions del nou consistori fou en relació amb les Milícies Antifeixistes, únic cos «poli-

cial» de la ciutat. S'elegiren uns delegats per al control i funcionament del cos milicià: 13 d'ERC, 13 de la CNT, 8 del POUM i 8 de l'UGT.

També es decidí crear diverses comissions per al control i gestió de la ciutat. Així doncs, Ramon Padrisa formà part de la Comissió d'Obres Públiques i la Comissió d'Assistència Social; Jaume Rovira formà part de les comissions d'Obres Públiques i Defensa; Salvador Dordal era present a les comissions d'Economia i Governació; Ramon Bosch a Economia i Cultura; i Josep Dam a Proveïments i Edificis incautats.⁶⁶

En la sessió plenària del 18 de desembre es féu públic l'acord amb els ajuntaments de Pere, Vicenç i Feliu de Torelló —el «Sant» del topònim actual d'aquests pobles s'havia eliminat durant la II República—, per tal de canalitzar les aigües del riu Ges des de Forat Micó cap a Vic als dipòsits del Castell d'en Planes. Les gestions foren fetes sobretot pel propi alcalde Marià Serra i Badell i per Ramon Padrisa, que van ser els encarregats d'explicar en el ple tots els detalls de l'acord amb els pobles de la Vall del Ges. La resolució de la qüestió de l'abastiment d'aigua va ser alabada per tots els regidors del consistori. Malauradament, el projecte no es pogué acabar. D'haver-se portat a terme, l'acord establiria que es desviarien 35 litres per segon del riu Ges cap a Vic.⁶⁷ Al mateix acord, Pere de Torelló també desviaria un cabal semblant per al seu propi ús.

També es posaren a la venda els mobles confiscats a capellans i gent adinerada que o bé havien fugit o bé havien sigut assassinats.

Podem fer-nos una idea de la situació que es vivia a Vic a finals d'any gràcies al dietari d'Antoni Bassas Cuní. El 19 de novembre del 1936 feia un petit resum de la situació en què es trobava la ciutat:

«Economia: Tant la indústria com el comerç es troben en una situació plena de complicacions. La majoria d'indústries estan col·lectivitzades, i les lliures no poden disposar dels capitals necessaris per poder treba-

66 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939, p. 56-57.*

67 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939, p. 66.*

65 CASANOVAS, Josep. *Op. cit.*, p. 151.

◆ L'HORA NOVA ◆

VIC, TAMBE TE HEROIS

Si, la nostra ciutat, també té els seus herois. Ramon Sureda i Ramon Quatreccases.

El primer, en esclatar la sublevació feixista que ensagna la nostra terra, es va comprometre a complir el servei militar. Proceia els seus serveis a la Marina Espanyola. En tenir esment de la sublevació feixista no vacil·là al un sol moment, en complir el

seu deure i restà lleial al Govern que el poble s'havia donat. Era a l'illa de Menorca. El dia 25 de setembre l'aviació feixista evolucionà davant de la capital de l'illa, Mahó, i deixà caure la seva càrrega mortífera: el nostre amic no devia pensar que en aquells moments la imatge sèrica de la mort el cercava. La metralla d'un de les bombes llencades l'aconsegua i el deixava ferit de mort. Ni uns quèixos. Aquellastre jove i tieller fins llavors, desmentí el seu cor i no batguava.

Una vida més era sacrificada a l'altir sagrat de la Pària.

Més, Ramon Quatreccases, també ha mort defensant la nostra causa noble, era a Madrid, les lluites africanes es succeïen a la capital de la República. No obstant això, no havia pogut fer extingir aquella voluntat i aquell coratge que l'havien portat a la Unió. A la fi, un dia — el 21 de desembre — en ple avang de les nostres forces, una bala feixista mençava per sempre una altra vida, jove també. Una altra vida, afectuosa, generosa i llibertat d'un poble que vol viure que starà malgrat què a les ordres dels generals traidors i malvats que voldrien posar-nos sota el jou de l'esquadró l'esperit.

Continua la feiga. Altres vigíants s'agrupen batent-se amb brau pels diversos fronts d'Espanya. En els seus pits porten hi viben un desig: el d'acabar amb la xifra negra del feixisme i ens hem de batre també l'anhel de ventar la mort dels dos companys que hem deixat en la Unió. La seva sort no sabem si ens serà deparada a uns altres. No ens importa; tot el que resta en peu no defallirà al per un moment, diré haver assolit l'altíssim dels acords dels acords de donar infants.

Salut, braus lluitadors: que el vostre record ens acompanyi i ens guï en la lluita i ens esperoni fins a la victòria final: fins a la nostra alliberació.

L. FRANQUEBA

5 de desembre de 1936

Portada de L'Hora Nova fent-se ressò de la mort al front de Madrid de Ramon Quatreccases, militant d'Esquerra de Vic. ABEV

llar i tenen moltes dificultats per poder adquirir les primeres matèries, i també tenen moltes complicacions per al transport. Pel que fa al comerç, tothom es limita a comprar l'imprescindible i de molta necessitat, ja que la gent no treballa i no disposa de diners. Pel que fa a bancs i caixes d'estalvis, estan controlats per les disposicions del Govern, i és necessària una autorització per moure grans quantitats de diners, mentre que la gent que té llibretes d'estalvi només pot disposar de cent cinquanta pessetes cada mes.

Proveïments: Totes les entrades i sortides d'articles de primera necessitat estan rigorosament controlades pel Comitè de Proveïments instal·lat a l'antic convent de l'Escorial, i tots els comerços s'han de proveir en aquest departament. Són molts els cotxes i camions procedents de Barcelona i d'altres poblacions que per encàrrec dels respectius comitès de proveïments vénen a Vic a fer les compres i a treure'ns els nostres proveïments. Actualment estem faltats de molts articles de primera necessitat: polleria, ous, patates, carn, etc. Les carnisseries únicament venen carn de bou i vedella en molt petites quantitats. Per comprar ous, has d'anar al local del Comitè, on només te'n venen tres, i si en necessites més cal portar un certificat mèdic que et justifiqui els motius.

Treball: La majoria d'indústries estan tancades. Surtosament, la majoria dels seus treballadors han estat empleats en l'enderrocament d'esglésies i convents, com els de Santa Clara i la Mercè, en la conducció d'aigües del Ges, en la construcció del camp d'aviació i en altres obres.»⁶⁸

Veiem, doncs, com a finals d'any la situació econòmica i laboral ja començava a ser molt difícil. La tendència negativa de l'economia aniria en augment al llarg de tota la guerra fent molt difícil els proveïments als habitants. A més, començaven a arribar refugiats a la ciutat. El 26 de desembre arribaven dues-centes deu persones, la majoria mallorquines, procedents de Barcelona,⁶⁹ que van ser col·locades al convent del Pare Coll.

68 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 61.

69 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 68.

El 23 de gener del 1937, ERC de Vic organitzà un acte al Teatre Vigatà per tal d'explicar la situació en què es trobava el país i la ciutat, així com les perspectives de futur. Segons Antoni Bassas i la crònica periodística de *La Humanitat*, acudiren a l'acte entre vuit mil i nou mil persones. Una multitud vinguda d'arreu de la comarca i fins i tot un tren especial des de Ripoll, feren petit l'aforament del teatre, obligant a instal·lar megafonia a l'exterior per tal que el públic congregat al carrer pogués seguir les intervencions dels líders d'Esquerra que parlaren a l'acte: els diputats al Parlament Martí Barrera, Antoni Rovira i Virgili, Martí Rouret i Lluís Bru i Jardí i el conseller de Seguretat Interior de la Generalitat, Artemi Aiguader.⁷⁰

En la sessió plenària del 25 de gener del 1937, el consistori municipal encapçalat per Serra i Badell acordà per unanimitat l'agregació del terme municipal de Riudeperes al de Vic, després que els primers així ho haguessin sol·licitat.⁷¹ Riudeperes-Caldetenes ho havia votat el desembre anterior i el resultat havia sortit afirmatiu amb el 77% dels vots.⁷²

El 2 de febrer arribaven dos-cents refugiats més, provinents de Madrid, que foren instal·lats a l'antic convent de la Mercè.⁷³ L'arribada constant de refugiats dificultava encara més els proveïments dels vigatans. Pocs dies després n'arribaven quasi sis-cents provinents de Màlaga, que havia caigut a mans feixistes a mitjans de febrer, i a principis de març n'arribaven quatre-cents més provinents de diverses poblacions d'Andalusia. Alhora, molta gent de Barcelona i altres poblacions de les seves rodalies aprofitava els dissabtes i diumenges per anar a Vic a veure si podien trobar més aliments davant la gran escassetat que es vivia a la capital catalana que, a més, fou bombardejada des del mar durant el febrer.

El 8 de març de 1937 hi hagué un ple especial degut al Decret de Seguretat Interior promogut des de la Generalitat, que establí uns criteris per a la composició

70 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 74.

71 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 81.

72 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 66.

73 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 75.

Vic, circa 1937

L'alcalde Marià Serra i Badell al seu despatx.

PEO

dels ajuntaments i les respectives regidories. Es votà novament, entre els 21 regidors, qui havia d'ocupar l'alcaldia. Marià Serra i Badell obtingué 17 vots, i hi hagueren quatre vots en blanc, molt probablement dels regidors del POUM, que havien mostrat prèviament la seva disconformitat amb el Decret de la Generalitat.⁷⁴ Així doncs, Serra i Badell continuà a l'alcaldia de la ciutat amb suport majoritari.

En aquesta mateixa sessió municipal es votà el repartiment de les tinences d'alcaldia i les regidories. El membre d'Esquerra Ramon Padriša —que fou regidor durant tot el període republicà, de 1931 a 1939— passà a ocupar la tercera tinença.

Aquest decret governamental posava alhora en pràctica la distribució del territori català en unes noves regions i la desaparició de les províncies. Osona passava a formar part de la Regió VI junt amb el Rip-

llès i la Cerdanya. Vic, Ripoll i Puigcerdà passaven a ser considerats com a caps de comarca⁷⁵ i Vic com a capital de tota la sisena regió.⁷⁶

La demarcació en províncies era vigent des del 1833. Per a molts catalans la divisió provincial era una aberració, un intent del govern central d'homogeneïtzar tot l'Estat, de fragmentar Catalunya en quatre, eliminant allò comú de les quatre parts, formant així diferents identitats en el que és el territori català, per tal d'anular el sentiment de pertinença a una entitat major com és Catalunya.

El projecte d'abastiment d'aigües havia anat progressant amb lentitud i algunes dificultats no previstes. Això provocà un augment del pressupost municipal destinat a tal infraestructura. Així doncs, el 28 d'abril del 1937 s'aprovà l'augment pressupostari que

74 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 84.

75 DD.AA. *La Guerra Civil a Catalunya. 1936-1939. (Vol 2.) Una revolució en plena guerra*, p. 35-36.

76 *La divisió territorial de Catalunya*, p. 85.

Gener de 1937

Cartell editat per ERC-Osona durant la Guerra Civil.

FJI

Vic, circa 1937

Rasa oberta al carrer Verdaguer amb tubs per passar gas. A l'esquerra de la imatge es veu la parada de taxis que hi havia davant del Casino i enganxats a la paret, diferents exemplars del cartell de Pere Català i Pic «Aixafem el feixisme» editat pel Comissariat de Propaganda de la Generalitat.

ANTONI ROBERT / ACOS-FONS ROBERT

quedà fixat en 830.244,35 pessetes.⁷⁷ Malgrat les dificultats econòmiques, però, les obres s'anaven realitzant progressivament. Així doncs, es foradà el sòl del Castell d'en Planes per tal d'encabir-hi els dipòsits que havien de rebre i subministrar les aigües per a la ciutat i també es començaren a instal·lar les canonades d'aigua pels carrers de Vic.⁷⁸ Paral·lelament s'inicià la instal·lació de canonades de gas també al subsòl dels carrers, obra moderna i de progrés ja que poques ciutats tenien conductes de gas en aquells anys. Com expressà Candi Espونا en les seves memòries i vist amb la perspectiva dels anys:

«Foren obres importants. Algunes no es van poder completar totalment, però acabada la guerra, foren ben aprofitades pels nacionals que se les van fer seves, de manera que aviat poca gent va recordar que eren, en gran part, mèrit de l'Ajuntament republicà, fetes enmig de les enormes dificultats de la guerra.»⁷⁹

Arribem a un moment crucial de la Guerra Civil, que suposaria un pas enrere en la lluita contra el feixisme: els Fets de Maig del 1937, una guerra civil dins de les pròpies files antifeixistes. Les causes foren les discussions internes sobre l'orientació que havia de prendre la guerra espanyola. Per una banda hi havia les forces republicanes amb ERC i el PSUC-UGT al capdavant, que defensaven la República i el sistema democràtic, i per l'altra els revolucionaris de la CNT-FAI i el POUM que van creure que aquell era el moment propici per desenvolupar definitivament la revolució proletària. Les discussions entre el PSUC-UGT i la CNT-FAI-POUM els mesos previs foren constants i aguditzaren progressivament les tensions internes del bàndol republicà. De la mateixa manera, s'exclougué el POUM del govern català i la CNT hi va perdre rellevància. El març i l'abril del 1937 foren de gran violència política i dialèctica entre els dos blocs.

Això dugué finalment a l'enfrontament armat entre els dos bàndols pels carrers de Barcelona i altres poblacions catalanes a partir del 3 de maig. Al bloc d'ERC i PSUC-UGT també hi havia la Unió de Rabassaires, Acció Catalana i Estat Català. Aquest bloc volia el màxim poder polític per a la Generalitat, així com prioritzar la victòria sobre els militars sublevats i regularitzar i moderar el procés col·lectivitzador iniciat uns mesos abans.⁸⁰

Amb la derrota de la CNT-FAI i el POUM, ERC hauria pogut recuperar preponderància i el poder polític que havia anat perdent des de l'inici de la guerra, però no fou així ja que el partit que en sortí més enfortit fou el PSUC de Joan Comorera, junt amb la UGT que n'era la branca sindical. Aquest partit comunista, fundat al moment de l'esclat de la guerra, passà de 6.000 afiliats el 1936 a 90.000 el 1938⁸¹ (molt sovint recollint persones que havien sigut properes a ERC). Les tensions entre ERC i PSUC anaren a més des de finals del 1937, quan el govern de la República espanyola, encapçalat per Juan Negrín, s'instal·là a Barcelona duplicant així els poders i els governs. El PSUC féu una política d'arraconament d'ERC prenent-li la preponderància política que havia tingut a Catalunya.⁸²

A Vic, la lluita del maig del 1937 —precedida per la mort de Manuel Duran i Bach, fundador d'Esquerra a la ciutat, a causa d'una llarga malaltia— també es féu notar i tingué repercussions importants. La CNT i la UGT osonenques mai no havien tingut gaire bona relació. A més, el 1937 tenien un nombre d'afiliats semblant: 3.500 la CNT i 3.200 la UGT,⁸³ essent doncs dues forces bastant similars a la comarca. La situació bèl·lica, així com el procés revolucionari, van fer que durant els mesos previs al maig del 1937 la tensió fos creixent sobretot entre aquests dos sindicats. La CNT feia discursos molt abrasats criticant a la UGT però també a ERC i al PSUC, incloses persones que formaven part del govern

77 Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939, p. 89.

78 ESPONA, Candi. *Op. cit.*, p. 159.

79 ESPONA, Candi. *Op. cit.*, p. 159-160.

80 DD.AA. *La Guerra Civil a Catalunya. 1936-1939. (vol. 2.) Una revolució en plena guerra*, p. 189.

81 PUIGSECH, Josep. *Nosaltres, els comunistes catalans*, p. 135.

82 CULLA, Joan B. *Esquerra Republicana de Catalunya. 1931-2013. Una història política*, p. 50.

83 CASANOVAS, Josep. *Op. cit.*, p. 182.

Vic, 23 de gener de 1937

Mítting d'Esquerra celebrat al Teatre Vigatà. A la taula presidencial, d'esquerra a dreta:

Antoni Rovira i Virgili, Artemi Aiguader, Martí Barrera, Lluís Bru i Jardí i Marià Serra i Badell.

FFM

municipal. Tot plegat provocà que la crispació anés en augment. L'escassetat de proveïments de primera necessitat va fer que la situació acabés esclatant.

L'esclat del 3 de maig a Barcelona arribà ràpidament a Osona i membres de CNT-FAI i POUM alçaren ja les primeres barricades a les entrades de moltes poblacions de la comarca. Si bé la CNT i UGT intentaren no agredir-se en un primer moment, el POUM de Vic elegí la via més radical exaltant el proletariat local perquè prenguéss les armes per defensar la revolució.

Els dies posteriors foren de calma tensa a Vic però no a la comarca. A Manlleu, Torelló i Montesquiu començaren els enfrontaments. La CNT féu un intent de desarmar els membres d'ERC, PSUC i UGT a diverses poblacions. El conseller de Defensa de Vic, el cenetista Francesc Freixenet, encapçalà l'acció armada a Montesquiu i fou detingut quan el seu grup marxava en retirada cap a Sant Quirze de Besora, el 6 de maig. L'arribada a Vic de la notícia de la detenció de Freixenet, que era regidor municipal, féu que es desencadenessin els fets. Membres de CNT-FAI i POUM anaren a l'assalt violent de les seus d'ERC a la Casa Puig, d'UGT a la Casa Clariana, del PSUC a la Casa Costa, d'Estat Català, del Sindicat Agrícola...⁸⁴ Preses les seus locals, els revolucionaris començaren a desarmar els militants i alguns foren detinguts en espera del que passaria amb els revolucionaris que havien estat detinguts per l'acció de Montesquiu, amb Freixenet al capdavant.

Es féu una comissió per tal de reconduir la situació a la qual ERC de Vic hi envià el militant del partit Felip Alcubierre. El 7 de maig s'arribà a un acord. Els detinguts de Montesquiu foren posats en llibertat, i els detinguts de Vic també. Havien passat els moments més tensos de l'enfrontament.

Tot i així, tothom recordava els fets i la desconfiança s'aguditzà molt entre partits i sindicats antifeixistes. Marià Serra i Badell féu algun discurs i locució demanant el retorn a la normalitat i la unitat de les forces antifeixistes. Però els recels entre CNT i UGT ja no desapareixerien. Tampoc des del PSUC, que criticava la poca acció d'ERC i l'alcalde Serra i Badell en els fets ocorreguts.

Qui sortí més perjudicat fou el POUM. El partit fou proscrit a tot Catalunya, així que Marià Serra i Badell comunicà al POUM vigatà que deixaven de tenir representació a l'Ajuntament.

La CNT també quedà molt tocada. S'accentuà el rebuig popular cap als revolucionaris per l'escassetat de proveïments per a la ciutat, proveïments que gestionava el regidor de la CNT Manuel Calafell. El descontentament cap a la CNT es veié en una destacada manifestació de quatre-centes dones per la ciutat demanant més aliments, manifestació que començà davant la seu de la CNT a Vic. També perderen molt poder i control amb l'arribada de guàrdies d'assalt a la ciutat que els arrabassaren la defensa ciutadana que havien monopolitzat fins el moment.

Al llarg del juny els guàrdies d'assalt detingueren la pràctica totalitat de milicians culpables dels fets de Montesquiu, Manlleu, Vic,... tot i que la majoria fou posada en llibertat al cap de poc. Francesc Freixenet, dirigent destacat de la CNT, desaparegué de la política municipal.

Des del PSUC i UGT es feia també la política d'arraconar ERC i prendre-li la rellevància que tenia, criticant constantment l'alcalde i l'acció de govern d'aquest i els regidors d'ERC, sempre culpant-los d'indecisió i d'accions poc enèrgiques. El PSUC havia iniciat una campanya per arrabassar l'espai polític d'ERC.

Finalment, el 26 de juny del 1937 es formà un nou consistori on el POUM ja no hi figurava i la CNT hi renuncià a entrar en protesta per les detencions de militants que estaven patint. Els sis regidors d'ERC eren els mateixos, és a dir, Marià Serra i Badell (alcalde), Salvador Dordal i Bou (1r tinent d'alcalde), Ramon Padriusa i Parareda (2n tinent d'alcalde), Josep Dam i Teulats, Jaume Rovira i Barangueras, i Ramon Bosch i Simon.⁸⁵

El PSUC tingué quatre representants que substituïren els cinc que havia tingut UGT, dos la Unió de Rabassaires i dos Acció Catalana Republicana, que ara sí que entraven al consistori després que l'estiu del 1936 n'haguessin quedat fora per pressions de la CNT.

84 CASANOVAS, Josep. *Op. cit.*, p. 188.

85 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 96.

L'HORA NOVA

8 de maig de 1937

Portada de L'Hora Nova
fent-se ressò
dels Fets de Maig.
ABEV

PROU SANG!!

Amb la cara enrogada de vergonya i amb el cor apenat pels moments trágics que viu la Capital Catalana, volem fer arribar la nostra veu a tots aquells que, per unes divergències inexplicables en temps de guerra, han convertit la retaguarda en un nou front i han entaulat una lluita fratricida i innombrable, l'única objectiu de la qual és només apropiar-se del nostre poble comú: el FEIXISME.

Quan la moral dels invasors d'Espanya es trobava en franca decadència, quan les forces lliures es disposaven a donar un cop mortal a les forces feixistes, hem vist amb dolor profund, com els homes que havien d'assegurar la vida de les trinxeres es llançaven —sense pensar en les conseqüències— a una lluita sagrada i sense entranyes, que només haurà servit per a fer reaccionar els generals nazi i donar-los un nou estímul, que per cert han mancats d'estar-ne. Amb aquest procedi, els elements que han causat o han fet produir aquesta desordres hauran donat la raó al bonic de Sevilla, el funest general traidor Queipo, quan des de la Radió

Sevilla, en una de les seves inversions semblants xerrameques, deia: «A Barcelona no me hanen acuar; ellos mismos cuidarán de hacerse el trabajo». Doncs bé, estaran contents els responsables d'aquesta guerra a la retaguarda?

Mentre al front s'ha segellat amb sang la unitat sagrada que ha de portar-nos al triomf de la causa antifeixista, mentre a les trinxeres no hem fet emergir el carter i cap contrarietat, i tots lluitàvem amb el mateix final contra la bestia negra, a la retaguarda la merda sang s'ha vist córrer pels carrers només per a superar-se els uns als altres. És ésser revolucionari el procedi d'aquesta manera? Nosaltres creiem: NO!!

Des del més enllà, els eniguts en defensa de les nostres llibertats, deuen maldir als qui en mala hora han posat aquesta dies de dol a la nostra terra, i quina ocasió la guerra s'ha preguntat a cada un de nosaltres el que hem fet per al triomf de la nostra causa, es podrà conèixer. Hem fet la

Revolució; però llavors sentiran com si una veu que sortís de l'oblit els hi diés: No, no hem fet la Revolució, el que hem fet és torçar el triomf. I qui sap si encara podran fer-ho culpables de que com més greu.

Ambem, doncs, amb aquesta lluita fratricida, fem una crida al bon sentit de tots els antifeixistes de debò: no vulguem que demà hàgim de passejar-nos amb el cap baixat per l'insensatesa d'unes aporreades que ens portin a una derrota irreparable.

Nosaltres, com a combatents, donarem a tots, perentor, quan nosaltres lluitem al front contra els feixistes, no preguntem al del nostre costat si pervé d'aquí o d'allà, tots som uns.

Ben igual els d'aquí a la retaguarda, veuen aquesta guerra interior. Han eixit germans de tots els bandols, esteu contents?

Per l'atacament del feixisme!

Per l'engrandiment de la nostra terra!

Per al triomf de la causa antifeixista!

PROU SANG!!

Editor: Francesc Sala — Director: Cuna Catalana — Editor: Cuna Catalana — Josep Canadell, Rosina
Félix d'Olivera — Lluís Pinyol, Codina — Joan Pineda, Ben — Miquel Schmitt, Benet —
Pere Alcega, Aza — Miquel Duman, Riera — Lluís Cervera, Gimenex — (El Batalló Roig de Xic)

D'altra banda, durant l'estiu es reactivaren les JEREC a Vic, després que l'organització juvenil d'Esquerra quedés tocada per la creació del nou Estat Català el juny de 1936.⁸⁶ Des de llavors i fins al final de la guerra desenvolupen una important tasca de suport al front des de la rereguarda.

A un any de l'inici de la guerra, la situació de la República no pintava gens bé. S'havia perdut Bilbao, Barcelona era constantment bombardejada i a la batalla per Madrid les baixes eren quantioses. A Vic, tot i no patir la guerra en els seus carrers, la situació no era fàcil. Antoni Bassas, treballador de Can Baumann, en féu un breu retrat en el seu dietari:

«Al cap d'un any de la nostra guerra. A la nostra ciutat, no podem anotar ni una paraula agradable, amb ciutadans assassinats, morts en els fronts, ciutadans que han hagut d'abandonar les famílies i que es troben mobilitzats al front, a l'estranger o amagats en males condicions. Els que continuem al costat de la família, sempre amb el temor constant del que passarà, amb dificultats per menjar, falta de llibertat i sense poder disposar dels pocs estalvis del seu treball. Els carrers de la ciutat són plens de gent desconeguda, la majoria armats i amb mal aspecte, i ha desaparegut tot allò més agradable i tradicional de Vic. Sense treball, amb esglésies i convents convertits en runes, sense festes i tradicions, i sempre amb la desconfiança i el sofriment. Cada dia es veu més perduda la situació, però els que governen han de continuar forçosament, ja que tenen una responsabilitat tan gran que s'hi juguen la pròpia vida.»⁸⁷

A finals d'agost, i per si la situació no era prou dramàtica, arribaren sis-cents refugiats més provinents de Castella i Andalusia. Alhora, el ministre de Defensa del Govern de la República, Indalecio Prieto, del PSOE, visità personalment el camp d'aviació de Vic el 29 d'agost per comprovar com avançaven unes obres que ja havia visitat un any abans. Aquesta era una instal·lació ubicada entre Vic i la Guixa en la qual van

1937

Paper moneda posat en circulació per l'Ajuntament de Vic, amb les signatures de l'alcalde, Marià Serra i Badell, i del conseller-regidor d'Economia, Salvador Dordal.

CDMH

⁸⁶ *L'Hora Nova*, número 143, de 24 de juliol de 1937, p. 4 i 5.

⁸⁷ BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 95.

treballar-hi persones de tota classe i condició social, sense distincions ni privilegis.⁸⁸

Pocs dies després arribaven vuit-cents refugiats més a Vic provinents de Biscaia i Santander,⁸⁹ i un mes després n'arribaven quatre-cents més procedents d'Astúries.⁹⁰ El nombre de refugiats arribats a Vic des de l'esclat de la guerra superava les dues mil persones, dificultant encara més el repartiment d'aliments i articles de primera necessitat.

Al llarg del setembre, Salvador Dordal exercí d'alcalde en absència de Serra i Badell degut a l'estat de salut d'aquest. Aquell mes s'aprovà en el ple municipal la conversió de l'escola Escorial, que havia pertangut a l'orde dels Carmelites, a Escola d'Ensenyament Primari, de caràcter públic. Aquesta escola estava pensada per acollir fins a 1.600 alumnes de la ciutat i cobrir així el dèficit escolar que patia Vic.⁹¹ Com a escola pública tindria un cost de 262.927'41 pessetes.⁹²

També des de l'Ajuntament, el 30 de setembre, es comunicà que tothom havia de donar un matalàs i una flassada per tal d'enviar-ho als fronts on s'estava combatent,⁹³ sobretot a Astúries i Aragó.

El 20 d'octubre el consistori decidí demanar un préstec d'un milió de pessetes a la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Barcelona per tal d'accelerar i finalitzar les obres d'abastiment d'aigües, problema que s'anava allargant. També s'acordà demanar una subvenció a la Generalitat per al mateix propòsit. El préstec no seria concedit per la Caixa de Pensions, així que es van haver de buscar noves opcions, com fer un emprèstic públic. La negativa suposaria a la fi que el projecte de les aigües del Ges quedés parat fins a la postguerra, malgrat els esforços del consistori republicà per solucionar d'una vegada el problema d'abastiment d'aigua.

88 ESPONA, Candi. *Op. cit.*, p. 161.

89 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 99-100.

90 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 103.

91 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 104.

92 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 129.

93 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 103.

El 25 d'octubre la CNT es reincorporà de nou al consistori, desapareixent, però, aquells personatges com Freixenet que havien sigut més representatius en el Comitè Antifeixista i en els Fets de Maig. El nou Ajuntament comptava doncs amb sis membres d'ERC, sis del PSUC, sis de CNT, dos d'ACR i dos de la UR.⁹⁴ Ara si, tant CNT com PSUC-UGT veien que havien de col·laborar si es volia vèncer el feixisme. El nou Ajuntament elegí novament Marià Serra i Badell com a alcalde i Salvador Dordal com a conseller regidor primer, és a dir primer tinent d'alcalde. Ramon Padriša fou elegit segon tinent d'alcalde.

El 4 de novembre, el govern de la República abandonava València i s'instal·lava a Barcelona.

A finals d'any, i seguint la política educativa de la República de creació d'escoles per elevar intel·lectualment el país i treure'l de l'analfabetisme i la incultura, el consistori decidí sol·licitar a la Conselleria de Cultura de la Generalitat l'establiment a Vic, com a capital comarcal i de vegueria, d'un Institut de Segon Ensenyament.⁹⁵

Entrant ja al 1938, el govern municipal es trobà amb grans dificultats per realitzar un pressupost municipal a causa de l'enorme trasbals econòmic que suposava la guerra, conflicte que s'allargava ja més d'un any i mig, i que cada vegada pintava més malament per al bàndol republicà i antifeixista. Tot i així, es feren esforços suplementaris com la destinació de 1.000 pessetes per a roba per als soldats del front.⁹⁶

Davant del problema creixent de l'arribada de refugiats d'arreu cap a Vic, es decidí crear una Comissió d'Assistència Social per cuidar-se de tot allò referent als refugiats de guerra que arribaven paulatinament a la ciutat.⁹⁷ Aquests refugiats s'instal·laren a la majoria d'antics convents de la ciutat i en algunes cases se-

94 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 108-109.

95 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 130.

96 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 124.

97 SERRALLONGA, Joan. *Refugiats i desplaçats dins la Catalunya en guerra. 1936-1939*, p. 229.

Junta Local de Defensa Passiva de Vic

INSTRUCCIONS

al veïnat, per als casos d'ALARMA i de BOMBARDEIG

SENYALS. La sirena —que està situada al Camp d'Artifici— donarà els senyals corresponents, que són:

«ALARMA»: Diversos tocs curts interromputs. Significa que hi ha avis dels pobles immediats del pas d'aviació enemiga, o de bombardeig. Precaucions.

«PERILL DE BOMBARDEIG»: Un toc de durada indefinida. Significa la presència d'aviacions enemigues. Perill immediat; necessitat de refugiar-se.

«HA CESSAT EL PERILL»: Tres tocs de curta durada, amb intervals. Significa que es pot tornar a les respectives ocupacions i normalitzar la vida ciutadana.

PREVENCIÓNS. En sentir-se el senyal d'alarma, o perill de bombardeig, els veïns es dirigiran, amb rapidesa, però amb el major ordre i serenitat, als refugis que tinguin més a prop, els quals estan assenyalats, o bé als pisos baixos de les cases, que també estan assenyalats, i procuraran situar-se en habitacions interiors pròximes a les portes mestres. Els dels pisos de la població situada al camp, protegint-se en els accidents del terreny.

Els habitants dels pisos en els quals hom pugui refugiar-se, no oposaran la més petita dificultat als veïns, tant si és de dia com de nit.

Els responsables dels refugis seran els primers en acudir hi per a obrir les i mantenir hi l'ordre.

No es podrà entrar en els refugis amb armes ni gresos, ni s'hi podrà fumar.

Es prohibeix estar-se als terrats i pisos superiors i abarcar-se als sostres i planxes, que han de quedar absolutament lliures i desocupades.

Els vehicles s'estacionaran en llocs que no entorpeixin la circulació, amb els llums apagats.

Es recomana estrictament als veïns, que un cop hagi començat el bombardeig, tant si és de dia com de nit, s'abstinguin de sortir al carrer, perquè el perill més gros és en els efectes de la metralla i la pressió produïda per les explosions.

PRECAUCIONS. Les cases de pau d'aigua tancades; els llums apagats; l'electricitat interrompuda; els fogons i tota mena de focs apagats. Els col·legis, cinemes i teatres, escoles, i en general tots els llocs d'aglomeració de gent. Entrats a terra, boca tancada, disminueix molt el perill.

SERVEIS. Els metges, amb els seus equips i personal sanitari, aniran a situar-se en els llocs de socors que ja tenen assenyalats, complint amb iniciatives les instruccions rebudes.

Els bombers i la Creu Roja, es concentraran ràpidament en els respectius punts per a acudir al lloc en qu'els ordeni.

La brigada de desmunament, es concentrarà a l'Ajuntament, a fi de prestar els auxilis necessaris quan s'hagi acabat el bombardeig.

El lloc de comandament estarà situat al despatx d'aquesta Junta, telèfon núm. 254.

ADVERTENCIA. Tant bon punt s'hagi donat el senyal de «HA CESSAT EL PERILL», els veïns que no tinguin una missió especial, reprendran les seves ocupacions habituals, evitant de tota possible aglomeració de gent en els llocs afectats pel bombardeig, ja que no facien altra cosa que entorpir els treballs de salvament.

Aquesta Junta recomana la major atenció i el compliment d'aquestes instruccions.

Vic, 25 de juny del 1938.

El President,
S. DORDAL

25 de juny de 1938

Instruccions en cas
d'alarma i de bombardeig,
de la Junta Local
de Defensa Passiva de Vic,
signat per Salvador Dordal,
president de l'entitat
i futur alcalde de la ciutat.
ACOS-FONS PIETX

nyorials abandonades i/o desallotjades. També es decidí expulsar de llocs de treball públics tots aquells pares que tinguessin fills desertors del bàndol republicà.

Al llarg del gener Barcelona fou bombardejada diverses vegades per l'aviació feixista. El front de batalla terrestre es trobava a la zona de Terol.

El 3 de febrer s'elegí el regidor d'ERC Josep Dam com a delegat de l'Ajuntament a la Junta de la Vegueria de la Regió VI.⁹⁸

Al llarg de la primavera del 1938 els problemes s'anaren accentuant i fent més grans. Així doncs, cada vegada hi havia més actes de la població que dificultaven el bon funcionament de la ciutat, així com la disponibilitat d'ingressos per destinar als projectes del consistori. Enganyos amb les targetes de racionament, entrada clandestina de productes sense declarar, funcionaris inoperants, impagaments de lloguers, desercions al front i a les lleves, mercat clandestí i d'intercanvi... sumat a l'augment de refugiats arribats a la ciutat.

El 31 de març l'alcalde Marià Serra i Badell juntament amb els regidors de Vic, representants sindicals i militars, organitzaren un acte al Teatre Vigatà per tal d'explicar a la població l'estat de la guerra així com les mesures que s'anaven prenent. Dos dies després les tropes franquistes entraven ja en territori català per la zona de Fraga i Barbastro després d'haver arrasat Aragó. A més, durant el març, Barcelona fou bombardejada fins a vuit vegades.

Durant l'abril arribaren a Vic centenars de refugiats provinents d'Aragó. A més, la pèrdua de Lleida i l'embassament de Camarassa que abastava d'energia elèctrica dificultà encara més el desplaçament per tren de tropes i proveïments. La connexió Vic-Barcelona per tren es féu encara més difícil. També durant l'abril s'instal·là a Vic un hospital militar a l'Escorial i les Josefines que de seguida rebé vuit-cents ferits, la majoria de les Brigades Internacionals.⁹⁹

El juliol, el regidor d'ERC Jaume Rovira perdé un fill al front, mort per la metralla feixista. També el regidor

d'ACR, Josep Vilà Rafart, perdé un fill per les mateixes dates i dimití el seu càrrec al consistori municipal.¹⁰⁰ Rovira, tot i la tràgica pèrdua, continuà a l'Ajuntament unes setmanes més. En el mateix ple del 7 de juliol el també regidor d'ERC, Ramon Bosch, dimití ja que fou nomenat Comissari municipal de Molló.¹⁰¹ El substituï Felip Alcubierre i Peleato, que havia tingut un paper destacat en les negociacions del maig del 1937 amb la CNT.

Des del 17 d'abril del 1938, Catalunya havia quedat aïllada de la zona republicana central. Per sort, França obrí la frontera durant el maig i pogueren arribar subministraments de tot tipus, també per via marítima. Tot i l'intent del govern Negrín d'obrir-se a les democràcies occidentals, no va obtenir suport de ningú. Així doncs, s'arribava a l'estiu amb la República acorralada, lleugerament enfortida per l'arribada de materials des de França, però desproporcionadament inferior al potencial militar del bàndol franquista que disposava de l'ajuda nazi-feixista. A finals de maig, França tancà de nou la frontera. Aleshores el govern de Negrín decidí fer una gran ofensiva contra les tropes nacionals a la zona del riu Ebre, ja en els seus trams finals en terra catalana.

Dos anys després de l'inici de la guerra, les tropes franquistes controlaven trenta-cinc de les quaranta-vuit províncies de l'Estat a més de les illes Balears i Canàries. La gran majoria d'homes entre els divuit i els trenta-quatre anys es trobaven desplaçats als fronts de guerra.

El 24 de juliol del 1938, les tropes republicanes van creuar el riu Ebre durant la nit. En una setmana, prop de 50.000 soldats republicans ocuparen tota la riba sud del riu, recuperant així terreny a l'exèrcit de Franco. A principis d'agost el front quedà més o menys estable a la zona de Gandesa. Durant l'agost, setembre i octubre el front quedà estable a les zones muntanyoses del sud de l'Ebre, i les tropes franquistes només pogueren guanyar alguns pocs quilòmetres de terreny

98 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 140.

99 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 124.

100 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 159-160.

101 *Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939*, p. 161.

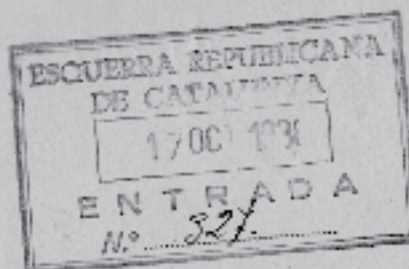
15 d'octubre de 1938

Certificat de militància de Ramon Boixaderas i Vilamala signat per Antoni Font i Cumeras, president d'Esquerra Vic. Si bé disposar d'un document com aquest et podia salvar la vida davant les patrulles de control, un cop finalitzada la Guerra, et convertia directament en objectiu de la repressió franquista.

FJI

ESQUERRA REPUBLICANA
DE CATALUNYA

VIA 13 (abans C. Vandeguer), 15
Telèfon 79
VIC

ANTONI FONT CUMBRAS, President d'Esquerra Republicana de Catalunya de Vic,

CERTIFICO: que Ramon Boixaderas Vilamala es Soci d'aquest Centre d'avans del 13 de Juliol del 1936, hi ha complert sempre les disposicions emanades del Govern legalment constituït.

I perquè consti i a petició del interessat firmo la present a VIC 15 d'Octubre del 1938.

Antoni Font

en un front que s'allargava fins els trenta quilòmetres. La batalla decisiva, però, aviat acabaria amb conseqüències nefastes.¹⁰²

Pel que fa a Vic, com a ciutat de rereguarda havia canviat completament de fisonomia i ofería un aspecte descoratjador. El vigatà Antoni Bassas, que havia estat cridat a files durant la primavera, tornava a Vic el 7 d'agost i descrivia l'aspecte de la ciutat:

«Vic ha sofert un canvi tan important que els que en som fills gairebé no la coneixem. En arribar a l'estació no es veu res més que gent desconeguda, especialment dones i canalla de parla castellana, pobrament vestits. Pels carrers, carrabiners, guàrdies d'assalt i forces del Batalló de Reraguarda, tots ben armats. El poc jovent que es veu circular ha de portar la documentació totalment en regla o és detingut. La majoria de refugiats, especialment dones i canalla, van per les casernes a demanar un plat de ranxo. També circulen per la ciutat molts invàlids i ferits de guerra, tots ells allotjats a l'Hospital de Guerra que tenim aquí. La nostra plaça sense el tradicional mercat és com una funerària, amb la major part de les botigues tancades o sense gèneres de cap classe. Bona part de les cases senyorials estan habilitades com a centres polítics o sindicals i per a residències de refugiats. La majoria de cases particulars tenen refugiats allotjats i, fins i tot, se'ls han habilitat les golfes i els terrats com a lloc de residència. En molts carrers es circula amb dificultats, ja que són plens de terra i pedres per a la construcció de refugis. Al vespre, a les nou, es tanca tot i no es veu un llum ni per miracle, i només queden oberts els cinemes per a distracció de militars i refugiats. La ciutat és un cementiri vivent.»¹⁰³

Sense dubte, el paisatge que ofería Vic l'estiu del 1938 començava a ser molt preocupant, sense que les autoritats municipals poguessin fer-hi gran cosa per solucionar-ho.

Tornant a la política municipal, en la sessió plenària de l'Ajuntament del 28 de setembre Josep Dam deixà el consistori en incorporar-se al front com a soldat.

També Jaume Rovira deixà el seu càrrec. Foren substituïts per Pere Rufí i Petit, i per Lluís Sala i Relats. En el mateix ple, Marià Serra i Badell deixava definitivament l'alcaldia de la ciutat, càrrec que havia ocupat des de l'esclat de la Guerra Civil. Fou substituït per Salvador Dordal i Bou.¹⁰⁴

Durant tot el setembre el govern de la República féu gestions diplomàtiques amb Gran Bretanya, França,... que quedaren en res ja que aquestes potències europees signaren el Pacte de Munic a finals de mes amb l'Alemanya nazi d'Adolf Hitler. Així doncs, tota esperança de vincular la guerra espanyola amb la guerra mundial que s'estava gestant quedà en res.¹⁰⁵ La República estava sola.

A mitjans de novembre les baixes entre les files republicanes arribaven a 40.000 persones. El dia 15, les Brigades Internacionals desfilaren per Barcelona despedint-se de la República. Al mateix temps, 10.000 soldats italians retornaven al seu país. Franco arribà a un acord amb l'Alemanya nazi pel qual rebia nous subministraments, i el més important, l'ajuda de l'aviació de la Legió Cóndor continuaria. El 23 de desembre començà l'ofensiva final feixista amb un atac amb més de 350.000 homes des de Lleida fins a Tortosa.¹⁰⁶ L'exèrcit republicà comptava amb uns 90.000 homes exhausts, mal equipats i mal armats. L'ocupació total de Catalunya ja només era qüestió de setmanes i l'èxode humà cap a la frontera francesa s'intensificà en una penosa ruta cap a l'exili.

El 21 de desembre Vic patia el primer bombardeig de l'aviació feixista. L'ofensiva nacional sobre Catalunya arribava ja al final així com la guerra tenia ja un clar vencedor.

Al llarg del gener del 1939 les tropes franquistes avançaren per Catalunya conquerint el territori des de ponent i des del sud. El dia 20 es produí el segon bombardeig sobre Vic per part de l'aviació feixista. També bombardejaren Manlleu. Moriren una vintena de persones a la ciutat, a més de causar molts ferits i des-

104 Les actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939, p. 169.

105 JACKSON, Gabriel. *Op. cit.*, p. 397.

106 JACKSON, Gabriel. *Op. cit.*, p. 399.

102 JACKSON, Gabriel. *Op. cit.*, p. 390-396.

103 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 137.

Vic, 25 de gener de 1939

Fotografia aèria presa per l'aviació franquista després del darrer dels bombardejos patits per la ciutat, tot just una setmana abans de la caiguda de la capital d'Osona.

AHEA

perfectes. Una de les cases que quedà pràcticament en ruïnes era la de Joan Freixanet, al carrer dels Argenters. Freixanet, que seria un dels primers militants d'ERC a inicis de la Transició, era fill també d'un militant del partit en temps republicà. El 25 de gener hi hauria un nou bombardeig sobre Vic, preludi del que passaria una setmana després quan la ciutat cauria definitivament ja en mans feixistes. Barcelona ja estava conquerida i Catalunya perduda.

L'1 de febrer a la tarda, les tropes franquistes entraven a Vic des de la zona de la Creu de Gurb i l'ermita de Sant Sebastià. Eren uns tres mil soldats del Cuerpo de Ejército del Maestrazgo comandats pel general García-Valiño.¹⁰⁷ Abans d'entrar els feixistes a la ciutat, les tropes republicanes dinamitaren alguns ponts com el de Queralt, així com l'entrada pel carrer de Manlleu, per tal de dificultar l'avanç franquista. Res, però, podia parar ja la conquesta de la ciutat. Començava el saqueig i la repressió. El testimoni d'Antoni Bassas —ja tornat a casa— relatava pel 6 de febrer:

«La nostra ciutat continua envaïda per tropes nacionals i moros, els quals aprofiten la desorientació de la gent per ficar-se a les cases, especialment a les de pagès, on maten gent i roben tot el que poden. Són la plaga de la postguerra.»¹⁰⁸

L'alcalde de Vic, Salvador Dordal, en un gest de dignitat i coratge, esperarà a la Casa de la Ciutat l'entrada dels franquistes el dia 1 a la tarda, donant la cara fins al final i sense fugir. Dordal seria detingut i empresonat.

24 de dezembro de 1938

Portada de *L'Hora Nova* fent-se ressò dels bombardejos patits a la ciutat.

ABEV

107 JUNYENT, Eduard. *La ciutat de Vic i la seva història*, p. 337
PERNAU, Josep. *Diari de la caiguda de Catalunya*, p. 195.

108 BASSAS CUNÍ, Antoni. *Op. cit.*, p. 165.

**Don Julio García Fernández, Teniente
Coronel de Caballería del Ejército
Nacional, Comandante Militar de la
plaza de Vich.**

Hago saber:

Queda declarado el estado de guerra en la plaza, incurriendo en las penas que el Código señala para los delitos de alta traición todo aquel que contraviniera las órdenes que emanen de mi autoridad, o no aportare la debida colaboración.

En el plazo de 48 horas, se entregarán en la Comandancia Militar todas las armas largas o cortas que se encuentren en poder de los particulares.

Será pasado por las armas todo aquel que, aprovechándose de las circunstancias, se dedique al saqueo, robo o cualquier atentado, tanto contra la propiedad, como contra las personas.

Vich, a 1 de Febrero de 1939.

III Año Triunfal

**El Comandante Militar,
JULIO GARCIA FERNANDEZ**

1 de febrer de 1939

Ban declarant l'estat
de guerra mitjançant
el qual es va formalitzar
l'ocupació franquista
de la capital d'Osona.
ACOS-FONS PIETX

1939-1975

Exili, repressió i clandestinitat sota el franquisme

2

La data de l'1 d'abril de 1939 marca el punt final de la Guerra Civil amb la definitiva victòria dels feixistes sobre els republicans. S'inicien quaranta anys d'exili i repressió, però també de lluita clandestina per recuperar les llibertats democràtiques.

2.1 Exili

La por a la repressió franquista empeny centenars de milers de republicans a emprendre el camí de l'exili. Un èxode sense precedents, quantificat en més de 500.000 persones, d'entre les quals un nombre de vigatans molt difícil de quantificar. La majoria, ciutadans anònims que van veure com la lluita pels ideals democràtics prenia una dimensió global amb l'inici de la Segona Guerra Mundial, la qual estenia la persecució dels republicans arreu de l'Europa ocupada, com mostren les víctimes vigatanes de l'Holocaust.¹⁰⁹

Segurament, el vigatà exiliat més notable és Manuel Serra i Moret, fundador de la Unió Socialista de Catalunya, i un dels intel·lectuals més rellevants del catalanisme d'esquerres. En un primer moment Serra i Moret es va establir a l'Argentina, on hi residien uns familiars seus, i al final de la Segona Guerra Mundial va retornar a Europa, residint a Perpinyà, on morí el 1963 mantenint en tot moment el compromís polític i la lluita per recuperar les llibertats democràtiques perdudes amb la derrota en la Guerra Civil.

Però si el cas de Manuel Serra i Moret és conegut i la seva figura homenatjada, malauradament, el de l'alcalde Marià Serra i Badell massa sovint s'ha silenciat, sent víctima de l'amnèsia amb què es va bastir la transició democràtica. Amb l'avenç de les tropes franquistes, Serra i Badell marxà a l'exili a França on es retrobà amb la seva família que havia creuat la frontera abans que ell. Tres anys després marxà a Mèxic, país que acollí una bona part dels exiliats de la República.

¹⁰⁹ CASANOVAS, Josep. «Els vigatans exiliats durant el franquisme», a *Ausa*, núm. 146, 2001, p. 331-347.

Vic, 5 de juliol de 1939

Acte de celebració de la victòria franquista en el marc de la primera Festa Major des de la fi de la Guerra Civil.

MELITÓ CASALS I CASAS / ACOS-FONS MELITÓ CASALS

DUPLICADO
SERVICIO DE MIGRACION

FORMA 1

NUM. 172961

TARJETA DE IDENTIFICACION EXPEDIDA POR EL ESTADO
DE MIGRACION EN MEXICO D.F.

A. MARIANO SERRA I BADELL
Cuyo retrato y firma constan en seguida

ESTATURA 1.75 metros COMPLEXION delgado
COLOR blanco PELO negro
CEJAS negras OJOS negros
NARIZ recta BOCA grande
BIGOTE no usa BARBA

SEÑAS PARTICULARES Ninguna

DATOS COMPLEMENTARIOS
AÑO EN QUE NACIÓ 1894 45 años ESTADO CIVIL Casado
PROFESION, OFICIO U OCUPACION GUARDIA DE FIELES
IDIOMA NATIVO Catalán
OTROS IDIOMAS QUE HABLE Basco, francés
LUGAR DE NACIMIENTO Viccaya, España
NACIONALIDAD ACTUAL ESPAÑOLA
RELIGION Católica RAZA blanca
LUGAR DE RESIDENCIA México, D.F.
NOMBRE Y DOMICILIO DE SU PARIENTE MAS CERCAÑO

**SEÑALADO COMO NO ASILADO POLITICO EN EL NYASSA APRO-
PIADO A FAVOR DEL 22 MAYO 1942 EN CALIDAD DE UN
MIGRANTE CARACTER ASILADO POLITICO POR UN AÑO
RESPONDIENTE EN UN AÑO DE LAS INTERVENCIONES JOSE
SERRA OMS DE 14 AÑOS ENVIADO DE 14 AÑOS Y MON-
THERMANY SERRA OMS DE 11 AÑOS RESPECTIVAMENTE
CON TODAS LAS FRANQUICIAS QUE SEÑALA EL ART. 89**

P.O. DEL JEFE DE LA OFICINA DE MIGRACION
EL MEX. DE LA OFICIA.

FIRMA DEL CONTOL O DELEGADO DE MIGRACION Y DELA PRIMARIO RESPECTIVO
HERNAN OCHOA

1942

Fitxa del Servei de Migració de Mèxic, de Marià Serra i Badell.

AGN

«Van sortir del port de Marsella amb el vaixell *Maréchal Lyautey*, i van desembarcar a Casablanca on al cap de pocs dies, per travessar l'Atlàntic en plena guerra mundial, els va recollir el *Nyassa*, un vaixell d'un país neutral com era Portugal. Van arribar al port de Veracruz el 22 de maig de 1942.»¹¹⁰

Allà visqué amb forces penúries, treballant en el ram de la pell. A la primavera de 1943, poc abans de l'arribada de la seva dona, Carme Oms, morí de càncer d'estómac sense haver vist complerta la derrota del

110 CASANOVAS, J. «L'Ajuntament de Vic durant la Guerra Civil. 1936-1939», a *Ausa*, núm. 156, 2005, p. 216.

feixisme i sense haver pogut tornar a Vic. Els falangistes locals van deixar Serra i Badell com un drap brut, acusant-lo de tots els mals de la ciutat i d'haver estat còmplice de tota la violència revolucionària. En haver estat alcalde a l'inici de la República (1931-1933) i durant la major part de la guerra —del juliol del 1936 al setembre de 1938— va ser usat com a boc expiatori.

Tal i com cita Esther Farrés, en el seu Expedient de Responsabilitats Polítiques, la Guàrdia Civil digué d'ell:

«de su conducta tanto pública como privada se puede decir que fué mala, pues a coro tatarea todo el personal sensato de esta localidad que la mayor parte de los crímenes que en la misma se llegaron a cometer, si

Santiago de Xile, 3 de setembre de 1941

Àpat de commemoració del segon aniversari de l'arribada del Winnipeg —el vaixell fletat pel govern xilè, que permeté l'arribada de més de 2.300 exiliats de la República— organitzat per la Penya Batibull. Lluís Bru i Jardí, un dels membres de la penya apareix a l'extrem dret de la taula presidencial. Al fons, l'emblema de l'entitat i les banderes de Xile i Catalunya.

FJI

bien directamente no los ejecutara o formara parte de sus autores fué el inductor de todos ellos.»¹¹¹

També des de l'Església vigatana encapçalada pel bisbe Perelló, convertit en paladí del franquisme i de la cruzada i ara ja retornat del seu exili,¹¹² es feren informes sobre Serra i Badell amb una opinió completament igual que la de la Guàrdia Civil:

«...No pertenece a nuestra parroquia. Su conducta político-social es de lo peor de lo peor. No podemos informar más detalladamente a causa de las grandes actividades desarrolladas durante su actuación en la al-caldia de esta ciudad.»¹¹³

Uns casos similars al de Serra i Badell són els de Josep Bordas de la Cuesta i Lluís Bru i Jardí. Bordas de la Cuesta, —que desenvolupà la seva activitat política a l'Empordà, on fou alcalde de Castelló d'Empúries—, va ser el 1931 el diputat d'ERC a Corts Constituents adscrit a Osona. Finalitzada la Guerra Civil, s'exilià a França fins que posà rumb cap a Mèxic a bord del Nyassa, com Marià Serra i Badell, arribant a Veracruz el 22 de maig de 1942. Va morir un any després en unes condicions econòmiques força precàries.

Per la seva part, Lluís Bru i Jardí —fill de Tivissa— va ser a partir de 1932 el diputat d'Esquerra al Parlament adscrit a Osona. Coincidint amb la fi de la guerra, es va veure obligat a marxar a l'exili, tot i que abans de fer-ho va ajudar, conjuntament amb altres diputats d'Esquerra, a les tasques d'evacuació de la població civil. El seu primer destí a l'exili va ser Montpeller. Setmanes després va aconseguir un visat per embarcar-se al vaixell Winnipeg, amb destí a Xile, viatge que féu acompanyat del seu amic Damià Balmes, alcalde de Montesquiu durant la República, i les seves respectives famílies. Va arribar a Santiago el 3 de setembre de

Santiago de Xile, 2013

Làpida de bronze del nínxol de Lluís Bru i Jardí, i la seva esposa Josefa Llop i Ribas, al Cementiri General, a l'anomenat Panteó Català, on reposen les restes de molts dels republicans exiliats a Xile.

FJI

111 FARRÉS, Esther. *La repressió franquista a Vic. 1939-1945*, p. 75.

112 El bisbe Perelló havia tornat a Vic l'11 de març del 1939 després de més de dos anys d'exili. Pocs dies després, el 29 de març, encapçalà una comitiva pels carrers de Vic tot festejant la definitiva victòria franquista sobre Madrid, i que significava ja la fi de la Guerra Civil. ROVIRÓ, Ignasi et al. *Op. cit.*, p. 192.

113 FARRÉS, Esther. *Op. cit.*, p. 95

Informe

68
Sr. jefe de Policía

Unión Española

25 de novembre de 1939

Informe policial sobre
el regidor d'Esquerra
Felip Alcubierre i Peleato.
AMVI

Felipe Alcubierre. Polaco, de 45 años de edad,
casado, natural de Gaudients, provincia de Tarragona, y
vecino de Vich con domicilio en la calle Pasadisa
nº 18.

Con anterioridad al 18 de julio del año 1936
perteneció al partido político de Esquerra republi-
cana, durante el dominio rojo también perteneció
al mismo partido, ostentó un cargo en la junta
directiva, fue nombrado por la generalidad
abstentista de caracots, como parte del subco-
mité de la estación ferroviaria de Vich, ocupó el cargo,
ocupó el cargo de inspector de sección de la Penosa-
rías del Norte. En el mes de noviembre del
año 1938 formó parte de la Corporación municipi-
pal.

Vich 25 de noviembre de 1939

Don de la Victoria
El Guardia

1939, esdevenint poc després delegat de la Generalitat en terres xilenes.

A Santiago de Xile treballà fent feines diverses al Teatro Capitol i després als Establecimientos Oriente. Tot i la seva delicada salut, es convertí en un dels impulsors d'Esquerra a Xile, així com de les plataformes unitàries Front Nacional Català de Lluita i l'Agrupació Democràtica Catalana, entitats que presidí. També col·laborà amb les publicacions de l'exili *Democràcia* i *Catalunya* i l'òrgan d'Esquerra a Xile *L'Emigrant*, i fou un assidu de l'emissió radiofònica «Catalunya al Servei de la Democràcia». Va morir prematurament a Santiago de Xile el 9 de maig de 1945.

2.2 Repressió

La Guerra Civil havia suposat quasi tres anys de grans mortaldats, sobretot en el bàndol republicà, milers d'exiliats i moltíssimes persones que estaven empresonades, ferides, mutilades...

Si bé ja durant la guerra el bàndol franquista començà a crear i implantar el seu Estat en aquelles zones que havien conquerit militarment, és a partir de la primavera del 1939 quan l'Estat franquista es pot començar a desenvolupar en la totalitat del territori espanyol. Començava doncs la llarga postguerra i la reconstrucció d'un Estat en ruïnes. Tota l'obra republicana va quedar esborrada com si mai no hagués existit i es va perseguir i alhora tergiversar tot allò relacionat amb el període republicà. Es van perseguir aquells identificats amb partits republicans o institucions de la República, així com tota persona sospitosa de situar-se en ideologies d'esquerra. Com diu Martí Marín en la seva obra sobre el franquisme a Catalunya,

*«calia fer una depuració social interna que eliminés l'anti-Espanya que s'havia desenvolupat en el seu interior, feta d'ateus, maçons, liberals, marxistes, separatistes i tota mena d'heterodoxos i desviats dels camins de l'Espanya autèntica: la dels Reis Catòlics, Carles I i Felip II.»*¹¹⁴

114 MARÍN, Martí. *Història del franquisme a Catalunya*, p. 27.

La repressió fou llarga i persistent i tal i com expressà l'historiador Javier Rodrigo

*«Franco va ser el dictador que, en temps de pau, va necessitar més morts per mantenir-se en el poder [...] 150.000 per motius polítics, mig milió d'interns en camps de concentració, milers de presoners de guerra i presos polítics utilitzats com a mà d'obra forçosa per treballs de reconstrucció i obres públiques, desenes de milers de persones empeses a l'exili...»*¹¹⁵

S'iniciava així una llarguíssima dictadura feixista que durant quasi quaranta anys controlaria enormement tots els aspectes de la societat i crearia un estat completament nou, tornant a formes més pròpies de l'Antic Règim que del segle XX.

Com hem vist anteriorment, Vic havia caigut a mans franquistes entre l'1 i el 2 de febrer del 1939, després d'haver patit un bombardeig de l'aviació feixista el 21 de desembre del 1938 i dos més el 20 i 25 de gener del 1939, preludi del que s'acostava. L'entrada i presa de la ciutat fou feta per les tropes de la Legión i pels soldats magrebins de la zona del Rif. A partir d'aquest moment la repressió indiscriminada començà també a la ciutat.

Els homes de l'esquerra i del catalanisme polític van veure que de seguida serien perseguits. Personalitats com el propi Marià Serra i Badell o Salvador Dordal, entre molts d'altres, van passar ràpidament a la llista negra dels repressors. Com expressa Esther Farrés,

*«La violència i el terror no fou un element secundari dins del nou Estat, sinó un dels puntals on es recolzà l'acció de govern. A les persones d'esquerra, als vençuts, se'ls negà el dret de refer les seves vides i se'ls condemnà a la humiliació i a la marginació social, econòmica i laboral. El franquisme els negà la consideració de persones.»*¹¹⁶

115 RODRIGO, Javier. *Hasta la raíz. Violencia durante la Guerra Civil y la Dictadura Franquista*, p. 27.

116 FARRÉS, Esther. *Op. cit.*, p. 22.

València, circa 1941

Al centre, l'alcalde de Vic, Salvador Dordal, empresonat a l'antic monestir de Sant Miquel dels Reis, convertit en presó. L'acompanyen el manresà Benet Guitart i Alguer —a l'esquerra— i l'agricultor de Bunyol, Rafael Ballester Ortiz —a la dreta.

FD

Pel que fa a Salvador Dordal, que havia estat regidor des de 1931 i alcalde en substitució de Serra i Badell a partir del setembre del 1938, fou empresonat a València fins el 1943 al penal situat a l'antic monestir de Sant Miquel dels Reis —seu actualment de la Biblioteca Valenciana— i se li prohibí tornar a Vic. Inicialment havia sigut condemnat a trenta anys de presidi, posteriorment se li reduí la pena als dotze anys dels quals en complí quatre a l'esmentada presó valenciana. Quan sortí en llibertat condicional el 1943 se'l desterrà prohibint-li acostar-se a Vic a menys de 250 quilòmetres, fet que l'obligà a instal·lar-se a Tortosa per finalment un any després poder tornar a Vic.¹¹⁷

També passaren a la llista negra Ramon Padriassa, que havia estat regidor per ERC des del 1931, o Josep Llonch i Rovira, que havia sigut jutge municipal de Vic durant la República i a qui Falange acusava de fundador del partit «*Izquierda Republicana Catalana*». Llonch, com a jutge interí de Vic, junt amb altres membres d'ERC com l'alcalde de Gurb Jaume Baranera, van destacar durant la guerra per la seva

«integritat i la tasca incòmode i fosca que des dels seus llocs, van fer per intentar disminuir els efectes de l'acció violenta dels anarquistes i com, amb actuacions aleshores ben arriscades, van salvar moltes persones del terror revolucionari.»¹¹⁸

En el cas de Ramon Padriassa però, l'informe eclesiàstic sobre ell fou en certa mesura positiu ja que Padriassa va ser clau per a l'Asil de les Germanetes dels Pobres, en el moment d'esclatar la guerra i durant el període bèl·lic. Un primer informe, signat pel mossèn de la Catedral Carles Masferrer, explicava que Padriassa en va ser el director i des de la seva posició va evitar que l'asil fos saquejat i l'església cremada, així com evità l'entrada de les milícies dins el recinte tot tapant-ne les portes i finestres. Al mateix temps, donà certa llibertat a les monges que se n'ocupaven per tal que poguessin realitzar les seves activitats religioses.

117 CASANOVAS, J. «L'Ajuntament de Vic durant la Guerra Civil. 1936-1939», a *Ausa*, núm. 156, 2005, p. 217.

118 ESPONA, Candi. *Op. cit.*, p. 154.

1943

Cèdula personal de Salvador Dordal, durant el seu desterrament a Tortosa.

FD

APELLIDOS **DORDAL BOU** NOMBRE **Salvador**
 Naturaleza **Vich** Provincia **Barcelona**
 Años de edad **45** Hijo de **Felipe** y de **Dolores**
 Estado **casado** Número de hijos **1**
 Profesión **mechanico**
 Lugar donde residia durante el Movimiento **Vich**
 Institución de procedencia **Central de San Miguel de los Reyes Valencia**
 Delito **auxilio a la rebelión**
 Condena impuesta **30 años**
 Tiempo extinguido **1677**

Circa 1942-1944

Fitxes policials
 de seguiment
 de la llibertat vigilada
 de l'alcalde i regidors
 d'Esquerra,
 Salvador Dordal,
 Josep Dam
 i Ramon Padrissa.
 ACOS

APELLIDOS **DAM TEULATS** NOMBRE **JOSE**
 Naturaleza **Vich** Provincia **Barcelona**
 Años de edad **41** Hijo de **Ramón** y de **Dolores**
 Estado **casado** Número de hijos **3**
 Profesión **Corredor de pieles**
 Lugar donde residia durante el Movimiento **Vich**
 Institución de procedencia **Celular de Barcelona**
 Delito **Auxilio a la rebelión**
 Condena impuesta **12 años y 1 día**
 Tiempo extinguido **8 años 8 meses y 27 días**

APELLIDOS **PADRISA PARAREDA** NOMBRE **RAMON**
 Naturaleza **Vich** Provincia **Barcelona**
 Años de edad **52** Hijo de **Domingo** y de **Maria**
 Estado **casado** Número de hijos **2**
 Profesión **albañil**
 Lugar donde residia durante el Movimiento **Vich**
 Institución de procedencia **Provincial de Teruel**
 Delito **rebelión militar**
 Condena impuesta **12 años y 1 día**
 Tiempo extinguido **toda la condena**
 Fecha de salida en libertad condicional y ley o Decreto en que está comprendida **5 Julio 1941**

¿está sujeto a destierro? **no**
 ¿lugar donde no puede residir?
 ¿pertenece a la masonería? **no**
 ¿qué le corresponda el licenciamiento definitivo? **24 Marzo de 1944**
 Domicilio actual **Vich Plaza Martires 40, 28**

Baja

Un altre exemple significatiu fou també el de Joaquim Surinyach i Ginestet, personatge destacat del moviment obrer local, així com de la política municipal. Surinyach, ja d'edat avançada al final de la guerra —era nascut el 1873— era paleta de professió. El 1908 havia format part de la Solidaritat Obrera i de 1914 a 1920 ja havia estat regidor.¹¹⁹ Surinyach va patir la depuració laboral sent expulsat de la seva feina.

Una resolució semblant fou la de Constanç Romaní i Cateura, que fou expulsat del seu lloc de treball com a guàrdia municipal pel fet de ser considerat afí a ERC.

A Vicenç Garcia, que havia estat el delegat d'ERC al Comitè Comarcal Antifeixista a l'esclat de la Guerra Civil, se li prengueren tots els béns i se'l desterrà durant quinze anys a les possessions espanyoles a l'Àfrica.¹²⁰

Al regidor Modest Nicolau, a part dels informes negatius pel fet de ser d'ERC, també se l'acusà de pertànyer a la Maçoneria.

A Josep Dam, regidor d'ERC des de l'octubre del 1936, se l'empresonà a Vic el 27 de gener de 1940, i uns mesos més tard fou condemnat a 12 anys i 1 dia de reclusió per auxili a la rebel·lió i també per ser militant d'ERC.¹²¹ Dam també havia estat suplent del jutge municipal des del setembre del 1936 fins l'octubre del 1937. El seu empresonament ocasionà greus dificultats a la seva família, que depenien econòmicament d'ell. Així doncs, la seva dona i tres fills patiren una situació desesperada. Finalment, l'1 d'octubre de 1943 se li concedí la llibertat condicional. Durant els anys de presidi, Dam fou obligat a treballs forçosos en el desenrunament de cases i edificis dels municipis osonencs afectats per les riuades del 1940. També fou destinat com a escriptor a la Presó Cel·lular de Barcelona.

Alguns tingueren menys sort, com Jaume Rovira, regidor d'ERC a Vic a partir de l'octubre del 1936, que fou empresonat a Vic acabada la guerra i el 4 de juliol fou traslladat a la Presó Cel·lular de Barcelona on moriria el 28 de maig de 1940.¹²²

119 TORNAFOCH, Xavier. *Del caciquisme a la democràcia. Política i eleccions a Vic. 1900-1931*, p. 204.

120 FARRÉS, Esther. *Op. cit.*, p. 219.

121 FARRÉS, Esther. *Op. cit.*, p. 130 i 147.

122 FARRÉS, Esther. *Op. cit.*, p. 172-173.

Un cas patètic i lamentable, que demostra el grau malaltís al qual havia arribat la venjança franquista en la immediata postguerra, és el de Ramon Rovira, un dels regidors del 1931 de la candidatura del PCR-GO, que havia mort a Vic el febrer del 1943. El seu germà Segimon, metge a Barcelona, es cuidà del funeral del germà difunt i coneixedor del seu ideari, va fer una esquela amb uns versos en català del poeta Joan Maragall que van burlar la censura i s'editaren i distribuïren entre els assistents al funeral. Segimon Rovira va ser detingut per la Guàrdia Civil tot just acabat el funeral i va ser tancat a la presó de Vic.

La repressió franquista estava estructurada i pensada amb la única missió d'exterminar l'enemic vençut. Els vencedors establiren tres reglaments per perseguir els republicans: la Llei de Responsabilitats Polítiques, la Llei de Seguretat de l'Estat i la Llei per a la Repressió de la Maçoneria i el Comunisme. Amb aquestes lleis es demanaven responsabilitats als membres que havien format part de la política del període republicà i també es prohibien totes les organitzacions tant polítiques com sindicals. A tots ells se'ls considerava culpables de la situació viscuda i de la guerra. Com expressa Paul Preston:

«Les principals tasques que calia fer immediatament eren classificar i castigar totes les persones aplegades al llarg del litoral est, fer neteja a les províncies que acabaven de caure i organitzar centenars de milers de presoners en regiments de treballs forçats. Pel que fa a la institucionalització a llarg termini de la victòria franquista, l'objectiu principal era perfeccionar la maquinària de terror estatal destinada a protegir i supervisar la inversió inicial.»¹²³

La repressió fou un fet tan innat del franquisme i tan representatiu de la dictadura que aquestes lleis, amb algunes modificacions parcials com la del 1942, restaren actives i en vigor fins el 1966.

Els vigatans més malparats per la repressió foren els afiliats a la CNT, ja que més del 40% dels vigatans perseguits foren d'aquest sindicat. ERC, però, fou el se-

123 PRESTON, Paul. *Op. cit.*, p. 755.

MINISTRE DES ANCIENS COMBATTANTS
ET VICTIMES DE GUERRE

Direction du Contentieux, de
l'Etat-Civil et des Recherches

Fichiers & Etat-Civil "Déportés"

P.E.C./E.C.D. - RS/MD

REPUBLIQUE FRANÇAISE

PARIS, le 11 JAN 1951
83, Av. Foch, 16^e

323

AVIS OFFICIEL DE DECES N° 74.332

-1-1-1-1-1-1-1-1-

Le Directeur du Contentieux, de l'Etat-Civil et des
Recherches certifie, d'après les documents figurant au
dossier n° 74.332 du Bureau des Fichiers et de l'Etat-Civil
"Déportés" que:

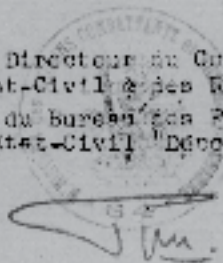
NOM : V I V E - P U J A L S

Prénoms: José

né le : 19 Octobre 1913 à MANILLEU (Barcelona)

est décédé le: 18 Décembre 1941 à GUSEN (Autriche)

Pour le Directeur du Contentieux,
de l'Etat-Civil et des Recherches,
Le Chef du Bureau des Fichiers et
de l'Etat-Civil "Déportés":

Adresse de la famille:

Madame PUJALS Nieves
Calle de San Jaime n° 13
MANILLEU (Barcelona)

11 de gener de 1951

Carta del Govern francès
que certifica a la família
de Josep Vivé i Pujals,
—milicià de Manlleu
de la Columna
Macià-Companys—
la seva mort, el 1941,
al camp d'extermini nazi
de Gusen.

MJ

gon grup polític més perseguit. En xifres d'Esther Farrés, foren 27 persones afiliades a ERC les perseguides i amb informes negatius de les autoritats locals. Representen una mica més del 20% del total de representats.¹²⁴

Al total d'Osona hi hagueren 158 afusellats. Segons Josep Maria Solé i Sabaté, el 44,2% dels afusellats de la comarca eren d'ERC, essent així la formació política més massacrada, inclús per sobre de la CNT (40%).¹²⁵ Entre els afusellats trobem alguns alcaldes d'ERC de la comarca, com és el cas de Leandre Salomó i Torné de Montesquiú, Pere Gorchs i Font de Perafita, Ramon Blasi i Blasi de Taradell, i Joan Portús i Basagaña de Sant Quirze de Besora,¹²⁶ i militants d'Esquerra naturals de Vic, com Casimir Mercadal i Pujol, Enric Ortega i Escalona o Antoni Pujadas i Casalí.¹²⁷ El cas més representatiu, però, de dirigent polític d'ERC assassinat pel franquisme és evidentment el de Lluís Companys i Jover, president de la Generalitat de Catalunya mort afusellat el 15 d'octubre del 1940.

Amb la dissolució del consistori vigatà després de la derrota del febrer del 1939, aquest passà a mans de les autoritats militars. Foren aquestes autoritats les encarregades de designar les persones per als càrrecs de govern ciutadà. També en la justícia s'actuà ràpid i el mateix 2 de febrer ja hi havia un nou cos de jutges i fiscals a la ciutat, òrgan compost en la seva totalitat per personalitats provinents del tradicionalisme i tots favorables al nou règim.

El nou consistori fou designat a dit pel capità José M. Salcedo Ortega, i fou encapçalat per l'advocat Josep Sala i Molas, que es convertia així en el primer alcalde del que s'ha conegut com a comissions gestores. Sala i Molas ja tenia una llarga experiència en la política local, ja que havia estat alcalde de 1903 a 1906 i també el 1914.¹²⁸

124 FARRÉS, Esther. *Op. cit.*, p. 113.

125 SOLÉ I SABATÉ, Josep Maria. *La repressió franquista a Catalunya. 1938-1953*, p. 160.

126 *Presència*, 16 de juny de 2013, p. 8-11.

127 FARRÉS, Esther. *Op. cit.*, p. 151.

128 TORNAFOCH, Xavier. *Del caciquisme a la democràcia. Política i eleccions a Vic. 1900-1931*, p. 185-186.

2.3 Clandestinitat

Com hem vist, després de la gran desfeta republicana del 1939, els afiliats a Esquerra fóren víctimes de l'exili i la repressió. Evidentment, el partit fou il·legalitzat junt amb tots els altres ja el 13 de setembre de 1936, en un decret que s'anava aplicant a totes les zones conquerides pel bàndol franquista. Esquerra quedà afeblida per la derrota, però lluny de desaparèixer, es reorganitzà a l'exili —amb delegacions a França, Gran Bretanya, Bèlgica, Mèxic, Xile, Veneçuela, Colòmbia, Argentina...— i a l'interior, alhora que fou el mantenedor de la legalitat republicana liderant la Generalitat amb els presidents Companys, Irla i Tarradellas durant els quaranta anys de franquisme.

A Catalunya, Esquerra es comença a reorganitzar el 1941 al voltant d'un nucli a Barcelona format per Pau Ris, Miquel Ferrer, Jaume Serra i Gasulla, Maria Casi, Manuel Juliachs, Isidre Armengol, Maria Carreté... Als quals s'hi anaren afegint en els anys següents nuclis territorials: Miquel Cuadrat, a Lleida; Miquel Arpa, a Manresa; Ramon Boronat, a Tarragona; Josep Subirats, a l'Ebre; Josep Montes, secretari general de les JEREC...

En clau osonenca, la lluita clandestina contra el franquisme comença ben aviat i té com a protagonista la figura de Pere Puig i Subinyà, afiliat a Esquerra i a Unió de Rabassaires des de 1931, president del partit a la comarca al llarg de la República, alcalde de Sant Hipòlit de Voltregà durant els primers mesos de la Guerra Civil i comissari de la Columna Macià-Companys de l'exèrcit republicà. Puig i Subinyà s'exilià a França, on fou reclòs al camp de concentració d'Adge. Quan aconseguí sortir, desenvolupà diferents tasques dins d'Esquerra a França de la mà de Josep Irla, president de la Generalitat i Josep Tarradellas, llavors secretari general d'Esquerra, com per exemple l'edició del *Butlletí d'Informació* editat des de Montpeller.

El 1944 s'encarregà a Puig i Subinyà ser l'enllaç d'Esquerra amb l'interior per ajudar a la reorganització del partit, afeblit per detencions i per l'aparició de noves organitzacions pensades per a la resistència clandestina, com el Front Nacional de Catalunya. Així, inicià diferents viatges clandestins a Barcelona, els quals van

1937

Pere Puig i Subinyà,
durant la Guerra Civil,
amb uniforme
de Comissari
de l'Exèrcit de la República.
MFP

servir per coordinar i cohesionar l'actuació d'Esquerra a Catalunya amb la que es duia a terme a l'exili. Fruit del seu treball, a l'estiu de 1945 s'escollí una nova direcció d'Esquerra a l'interior, on esdevingué un dels representants de la circumscripció de Barcelona i el responsable de propaganda i relacions amb l'exterior.¹²⁹

A mitjans de 1946 Josep Tarradellas reforçà la tasca de Puig i Subinyà enviant un nou enllaç des de l'exterior, Joan Rodríguez i Papaseit. El propi Puig i Subinyà, que en aquella època adopta els noms clandestins d'Esteve Serra i Esteve Serrallonga,¹³⁰ definia el partit d'aquell època com una

«Esquerra [que] en tan difícils circumstàncies, manifestava una vitalitat sorprenent, que després va perdre»¹³¹

La pèrdua de vitalitat a la qual es referia es produí a partir de la detenció d'una setantena de militants arreu de Catalunya la primavera de 1946 i sobretot amb una nova caiguda de la direcció a principis de 1947.¹³² Un clar exemple d'aquella empenta fou la publicació entre setembre de 1945 i gener de 1947 de dinou números de *La Humanitat* sota la direcció de Manuel Juliachs o els set números editats el 1946 de la publicació de comunicació interna *Butlletí d'Informació d'Esquerra Republicana de Catalunya* dirigida pel propi Puig i Subinyà.

Un cop reestructurat el partit, la tasca de Puig i Subinyà se centrà en l'intent de bastir una estructura comuna de totes les forces catalanistes oposades al franquisme. Aquesta idea quallà amb la creació el juliol de 1945 de l'Aliança de Partits Republicans Catalans, la qual, sota la presidència de Josep Pous i Pagès, aollí, entre d'altres, Esquerra Republicana de Catalunya, Unió Democràtica de Catalunya, Acció Catalana i Estat Català, però que aviat fracassà per les tensions amb

Montpeller, 1940

La tasca clandestina de Pere Puig i Subinyà compta amb la col·laboració de la seva esposa Montserrat Torrents que l'acompanyà en tots aquells anys foscos d'arriscada militància a l'interior del país.

MFP

129 VILADOT, Albert. *Nacionalisme i premsa clandestina (1939-1951)*, p. 31.

130 VILADOT, Albert. *Op. cit.*, p. 23.

131 PUIG, Pere. «El meu primer viatge clandestí», a *Avui*, 10 de novembre de 1979, p.3.

132 VILADOT, Albert. *Op. cit.*, p. 35.

la humanitat

Fundador: LLUÍS COMPANYS

Organ d'Esquerra Republicana de
Catalunya

Març del 1946 - 11 Epanya

Núm. 9 Quarta: 1 Pinya

EDITORIAL

El clam de la democràcia catalana

L'últim democràcia de Catalunya, en
sentit estrictament de la Declaració Con-
junta dels Governos de França, Regni
Unit i Estats Units de Nord-americà del
4 de març del 1946, no pot sentir-se al-
luny de la Declaració Conjunta signada
perquè, amb ella, després d'una guerra, els
peïllats de la Dictadura han començat a re-
suscitar també els seus imperis.

Com tot el món en peu, Catalunya no
ha creat que la liquidació de la guerra
i dels feixismes total i eterns hauria
estat repartida amb la liquidació de la
lluita fratricida, la qual va ésser imposi-
tada, precisament, amb l'ajut de Hitler i
Mussolini. Però, Catalunya, malgrat no ha-
ver pogut evitar que, després de vint
anys d'haver-se acabat la guerra a Eu-
ropa, després de l'eclosió de Sant Fran-
cisco i després d'haver-se posat en mar-
xa el mecanisme de la ONU, les Demo-
cràcies poguessin promulgar-se per la
no liquidació en el problema de l'actual
Estat espanyol, deixant els pobles lliures
en la insubordinació i la des-organització.
L'haver-hi estat, Catalunya no ha pogut
esperar que les Democràcies s'acabessin
dins la ONU; Catalunya, s'hauria pro-
pietada i justícia al llarg dels set
anys d'opressió que el franquisme li ha
imposat.

Aquí, les Democràcies deixen el pro-
blema en un punt insuperable. Cien mil
el públic fixa el seu propi destí. Lligat
de mans i de peus, malgrat la manca
del seu tiró i sense pot organitzar-se, i
després de les múltiples repressió de
l'actual règim, i encara, adonar l'espe-
rança d'un Govern de que el públic
no es vegi una vegada més opegat d'hu-
manitat i dels drets dels ciutadans, segons
preludia l'Article de l'Esquerra Decla-
ració Conjunta.

La democràcia catalana, després
aquest contraguill, i remota que no és
amb notes com es liquidat el règim
franquista, amb amb fets. Són fets, per

Suscripció en pro de la causa de Catalunya

El nostre Partit no compta
amb altres mitjans econòmics
que la venda de la **humanitat**
i els donatius. No ens dediquem
a cap "operació" immoral. No
desitgem altre ajut, econòmic
que al de les persones de con-
ducta digna. El que demanem
és per a la propaganda, orga-
nització, desplegament i ajuda
de la defensa de la nostra idealitat.

Ajudeu-nos! Presseu-nos la
vostre col·laboració entusiasta i
activa.

Un copla d'E. R. de C. 100; Un
copla de Barcelona, 100; Sr. Ramon
675; Sr. M. 10; M. B. 10; Els Fideles,
100; Un soci-demòcrata, 100; Un so-
ci del Partit de la República, 500;
Sr. A. J. G. 100; De un Copla, 100;
Grup de dones d'Esquerra, 450; Noi
de Vida, 100; Per Catalunya (Lorell),
100; Amic d'Osona, 50; Grup Aeronà,
(Serra A.), 100; Un periodista distin-
git, 100; Secció d'Amorosa Imprimen-
cia, 60; Carles, 100; Grup Manel, 25;
Enguanyer, 25; Els oncles de la
Ració, 25; Homenaje a Catalunya, 25;
Verdader de l'opos, 25; Jo i Tu, dona,
25; Seny Serrera, 25; Govern Int. 25.

comença, la constitució d'un Govern de
la República, la d'un Govern de Catalu-
nya i la d'un Govern d'Europa, fets
que volen ignorar els Governos signataris
de la Declaració Conjunta en gran part de
l'esperança que els drets patrials, es-
pecialment de sentiments liberals puguin
trobar, entre els mitjans que siguin a
cap, precisament, la retirada de França,
l'abolició de la «Política» i l'establiment
d'un Govern total o providencial. La
democràcia catalana, a través el seu clat
de Governos signataris de la Declaració
Conjunta per a significar fins a quin
punt repudia els presentiments, de
les actuals tendències en el país i fins a
quin punt creu necessària la ratificació
de l'expressió de les seves aspiracions
polítiques, addició, una vegada més, el
text de la Declaració.

El públic, expressat lliurement les se-
ves aspiracions polítiques el 12 d'abril
del 1946 al votant per la República i re-
stabliment per una revolució interna
que fos una veritable de catalania. El
10 d'agost del 1942, el general Franco
s'adonava de la seva contra el públic. El
16 de febrer del 1946, el públic expressa
una vegada més llurs aspiracions polí-
tiques en unes eleccions tan contundents
de result republicà, que la quasi mani-
festa de pensament magnà al general
Franco a rebel·lar-se contra la classe
popular i encendre una guerra per tal
d'imposar, amb el públic, gràcies a
l'ajut d'Alemanya, d'Itàlia i del Comitè
de No Intervenció. El públic, no ha estat
consultat més, però les plèniat el seu
pensament en el Batalló Disciplinari
de Treballadors, en les presons i davant
els piquets d'assassinis.

La democràcia catalana — Regimen
Republicana de Catalunya, ja no pot ma-
nifestar clarament amb la publicació del
Document adreçat a la Gran Bretanya,
Estats Units i França — demana als Go-
vernos signataris de la Declaració Conjunta

Març de 1946

Portada de *La Humanitat*,
editada durant
la clandestinitat,
on es recull la col·laboració
de militants i simpatitzants
de Vic i Osona.

FJL

l'exili. Malgrat això, l'Aliança fou el primer intent de coordinar les forces antifranquistes, una idea que aparegué de forma recurrent i que es traduï amb la creació de diferents organismes on Esquerra, com corresponia a la força hegemònica de la política republicana, sempre hi fou present: Consell Nacional de la Democràcia Catalana, Consell de Forces Democràtiques de Catalunya, Assemblea de Catalunya, Consell de Forces Polítiques de Catalunya...

Com apuntàvem anteriorment, el gener de 1947 caigué de nou la direcció d'Esquerra a l'interior i entre els detinguts hi havia un Pere Puig i Subinyà que descrivia els fets de la següent manera:

*«Em portaren a peu i aparatósament escortat fins a la comissaria de Granvia [sic], prop de la plaça Espanya. El capità que m'havia detingut, i que jo havia tractat de desorientar fent semblant d'una tranquil·litat d'ànima que estava lluny de sentir, em deixà en un despatx del primer pis, tot indicant a l'únic empleat que hi havia que jo m'havia de quedar allí mentre ell anava a "jefatura" a recerca d'instruccions. [...] A mi em va semblar que l'empleat no havia fet gaire cas ni del capità ni de mi. Feia cara d'haver estat tota la nit de servei i tenia ganes d'acabar el torn per anar a dormir. Passat un temps —no pas gaire— li vaig demanar d'indicar-me els banys, cosa que féu molt gentilment i retornà a l'escriptori. En sortir del bany, enlloc de tornar al despatx, vaig dirigir-me molt decidit cap a la porta de sortida a l'escala, la qual em fou oberta pel guàrdia. Vaig baixar l'escala i vaig recórrer l'interminable corredor, atapeït de policies, a pas normal, i no vaig córrer fins passada la cantonada».*¹³³

Pere Puig i Subinyà i la seva esposa Montserrat Torrens van aconseguir arribar a Andorra, on van començar un exili definitiu que els dugué a La Paz, la capital de Bolívia, on Puig i Subinyà morí el 1999 als 86 anys.

La repressió policial franquista feu estralls, liquidant la direcció d'Esquerra a l'interior, quan el juny de 1947 el darrer dels dirigents, Joan Rodríguez i Papaseit, fou també detingut. D'aquesta manera, no fou fins el 1952,

quan Heribert Barrera tornà a Catalunya i assumí el lideratge d'Esquerra a la clandestinitat, que el partit manifestà una certa recuperació. Malgrat això, el rellevant paper que havia jugat en l'antifranquisme de la dècada de 1940 va quedar eclipsat per organitzacions de matriu comunista com el PSUC, més preparades per a la lluita clandestina.

Així, si a nivell nacional el partit es mantingué actiu, amb la marxa de Puig i Subinyà es perdé el fil de la història d'Esquerra a la comarca. D'aquesta manera, no fou fins després de la legalització del partit durant la Transició que reaparegueren les sigles d'Esquerra Republicana de Catalunya a Vic sota el lideratge de figures més veteranes com Joan Colom i Joan Freixanet, o de més joves com Jaume Portell o Pere Vinyas, entre d'altres, la majoria dels quals havien participat a l'Assemblea de Catalunya. Precisament, també a l'Assemblea de Catalunya van començar a destacar els membres del PSAN Josep Romeu i Francesc Codina, els quals, amb el pas dels anys, jugarien un important paper en el si d'Esquerra a Vic.

¹³³ PUIG, Pere. «Darrer viatge clandestí», a *Avui*, 7 de desembre de 1979, p.3.

Vic, 18 de febrer de 1977

Primer acte públic d'Esquerra a la ciutat de Vic —al Cinema Vigatà— des de l'època republicana, amb el partit encara no legalitzat per les autoritats espanyoles. D'esquerra a dreta:

Josep Martínez de Foix, Josi Llorenç, Josep Maria Poblet, Eduard Sánchez, Francesc Viadiu, Josep Lluís Alonso, Jaume Portell i x.

JPB

1975-2014

Transició i democràcia

3

3.1 La Transició i la democràcia

Ja el mateix 1975, poc després de la mort del dictador Francisco Franco, ERC estarà representada per Josep Andreu i Abelló¹³⁴ en el Consell de Forces Polítiques de Catalunya, «...embrió d'un hipotètic govern provisional de la Generalitat...»¹³⁵ on també hi haurà representades la gran majoria de forces polítiques de l'òrbita del catalanisme, tant d'esquerres com de dretes. Des d'aquest consell es reivindicarà el procés democràtic, l'amnistia política, les llibertats sindicals... i la convocatòria a Corts Constituents pel conjunt de l'Estat espanyol a més del restabliment de la Generalitat.¹³⁶

A més d'Heribert Barrera també hi havia altres personatges destacats en la incipient reconstrucció d'ERC com a partit: Josep Andreu i Abelló, Cristian Aguadé, Albert Alay, Xavier Castellà, Josep Frigola, Manuel Juliachs, Josep Maria Poblet, Carles Ponsa, Jordi Puig, Frederic Rahola, Joan Rodríguez i Papaseit, Carles Sala, Francesc Viadiu...¹³⁷

A mitjans 1976 s'establí la primera seu nacional d'ERC al carrer de la Mercè, 18, de Barcelona i aparegué un butlletí mensual anomenat *Full informatiu*.¹³⁸

Una data clau del procés de reorganització d'ERC fou el 4 de juliol del 1976, quan se celebrà, en una situació de semiclandestinitat tolerada, sota l'epígraf «Reunió d'informació sobre l'Esquerra de Macià i Companys en la futura etapa democràtica» a la sala d'actes del Col·legi d'Advocats de Barcelona, una assemblea que reuní vora cinc-centes persones.¹³⁹ Pocs dies després, el 19 de juliol, Heribert Barrera era elegit com a secretari general del partit, un càrrec que desenvoluparia fins el 1987, alhora que esdevindria diputat a Corts del 1977 al

134 DD.AA. *La Transició a Catalunya. 1975-1984. (Vol.1)*, p. 49.

135 MACIÀ, Miquel. *Entre la boira i el decència. La transició política a Vic (1970-1980)*, p. 100.

136 DD.AA. *La Transició a Catalunya. 1975-1984. (Vol.1)*, p. 48.

137 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 114.

138 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 117.

139 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 117-118.

Vic, 20 de març de 1979

Presentació de la candidatura municipal d'Esquerra a la Sala de la Columna de l'Ajuntament de Vic.

D'esquerra a dreta: Pere Masnou, Joan Colom, Jaume Portell i Frederic Riera.

CMC

1980, primer president del Parlament de Catalunya en la legislatura 1980-1984 i diputat fins el 1988, eurodiputat del 1991 al 1994 i president d'ERC de 1993 a 1995.¹⁴⁰

Al llarg del 1976 es feren grans passos per a la creació de seccions locals i comarcals arreu del territori català, de manera que a finals d'any hi havia 94 municipis amb petits nuclis de militants.¹⁴¹

El 1976 fou de gran desgast pel règim franquista, alhora que tots els moviments polítics, sindicals, estudiantils... creixien i actuaven, posant ja contra les cordes el sistema establert arreu del territori de l'estat. Durant el febrer hi hagueren dues destacades manifestacions a Barcelona, convocades per l'Assemblea de Catalunya, que reuniren diverses desenes de milers persones. Mentre, a Euskadi, la tensió política arribava a altes quotes de violència amb una dura repressió dels moviments de protesta. Des del gener del 1976 fins el maig del 1977 hi hagueren fins a tretze vagues generals al País Basc.¹⁴²

Al mateix temps, a Vic, s'organitzaren una sèrie de conferències de representants de partits polítics encara «il·legals». Hi participaren persones de diferents tendències i ERC hi fou present per mitjà de Josep Andreu i Abelló (un dels fundadors del partit el 1931 que poc després marxaria al PSC), que parlà d'«Autonomia i Estatut» a l'auditori Raimon d'Abadal de la Caixa de Manlleu.¹⁴³ Aquestes conferències tingueren una gran resposta de la ciutadania, que acudí en massa a cada sessió omplint sempre la sala. El 1976, però, els partits polítics més consolidats a Vic eren el PSUC i el PSC-R. Aquests últims organitzaren, el 7 d'octubre del 1976, un homenatge a l'il·lustre vigatà Manuel Serra i Moret, líder ideològic del socialisme catalanista. Serra i Moret, com hem vist anteriorment, havia format part del govern català en temps republicà en col·laboració amb ERC, amb qui s'havia presentat a les eleccions en coalició amb el seu partit USC.

L'1 de juliol del 1976, Carlos Arias Navarro havia estat forçat a dimitir per les creixents pressions socials i per l'afebliment d'un règim que havia perdut la seva cohesió interna amb la mort de Franco el 1975. Dos dies després era substituït al capdavant del règim per Adolfo Suárez, qui representava una ala menys intransigent i menys immobiliista del franquisme. Pocs dies després promulgaren una primera amnistia política davant l'efervescència de la societat, que sortia al carrer constantment a fer sentir les seves reivindicacions. També presentaren la reforma de l'article 172 del Codi

4 d'abril de 1979

Programa electoral de la candidatura municipal d'ERC a Vic.

BJT

140 CENTRE D'ESTUDIS SOBRE LES ÈPOQUES FRANQUISTA I DEMOCRÀTICA. *Catalunya durant el franquisme. Diccionari*, p. 53.

141 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 121.

142 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Historia Política: 1939-2000*, p. 254-255.

143 MACIÀ, Miquel. *Op. cit.*, p. 108.

Vic, 4 d'abril de 1979

Joan Colom,
candidat d'Esquerra
a l'alcaldia de Vic, votant.

Penal que hauria de permetre la legalització de les forces polítiques.¹⁴⁴ La Llei per a la Reforma Política fou aprovada el 18 de novembre i convocava a unes eleccions lliures. En aquesta llei s'establia que «...les Corts serien bicamerals: el Congrés dels Diputats i el Senat serien elegits per sufragi universal, el Senat seria al mateix temps representació de les entitats territorials...».¹⁴⁵ El Congrés estaria compost per 350 diputats elegits per circumscripcions provincials.

El 15 de desembre es fixà com a data del referèndum que havia d'aprovar o no la Llei per a la Reforma Política. Des de l'estat es feu una gran campanya per a la participació i el vot afirmatiu. La majoria de forces polítiques es decantaren pel Sí, amb excepció del PCE i algunes forces menors de l'esquerra. En total, a l'estat, 77% de participació i victòria del Sí amb un 94% dels vots.¹⁴⁶ A Vic les votacions van ser molt semblants: acudí a les urnes el 78% del cens i el vot afirmatiu arribà al 92%.¹⁴⁷

Tot i aquests resultats, l'Assemblea de Catalunya i altres forces polítiques criticaren el referèndum pel fet d'estar completament orquestrat per obtenir el resultat desitjat, talment com ja havia fet Franco durant la dictadura. Tot i així, el resultat obria un nou escenari polític que no es donava des de feia quaranta anys.

Entrats ja al 1977, ERC celebrà un Congrés Nacional el 2 d'abril que reuní uns sis-cents militants. Es ratificà Barrera com a secretari general i s'elegí un nou Comitè Executiu. El 14 de març s'havia presentat la demanda de legalització del partit al Ministeri de Governació, que de moment no l'autoritzà pel fet de tenir el mot «republicana» a les sigles del partit.¹⁴⁸

El 15 de juny del 1977 se celebraren eleccions a Corts Constituents, les primeres de la nova democràcia. Els

partits començaren a organitzar-se i a fer mítings arreu. A Vic, CDC feu el primer míting a la ciutat el 4 de febrer, i pocs dies després, el 18, ho feia ERC al cinema Vigatà amb presència de diverses personalitats del partit vingudes de Barcelona: Francesc Viadiu, Josep Maria Poblet, Josep Martínez de Foix, Josi Llorenç, Eduard Sánchez i Josep Lluís Alonso.¹⁴⁹

A Catalunya, personalitats i partits de tot l'àmbit catalanista es manifestaren constantment a favor de la campanya de l'Estatut d'Autonomia, que es convertí en la reivindicació bàsica d'un ampli sector.

ERC, que no havia estat legalitzada, es presentà a les eleccions del 15 de juny sota el nom d'Esquerra de Catalunya, fent coalició amb el Partit del Treball de Catalunya —un grup polític comunista— i l'Associació Catalana de la Dona, obligada a prescindir del mot «republicana» per tal que la candidatura no fos invalidada. ERC no fou legalitzada fins després de les eleccions, l'últim partit català a ser legalitzat.

A Vic les eleccions del 15 de juny foren guanyades per la candidatura de Jordi Pujol,¹⁵⁰ que obtingué 5.318 vots. Esquerra de Catalunya obtingué 666 vots, essent la setena força en vots.¹⁵¹ Al Senat, tot i que Esquerra formava part de l'Entesa dels Catalans, el fet que a la candidatura de Barcelona no hi hagués cap membre d'ERC provocà que el vot es diversifiqués també cap a Lluís Maria Xirinacs —que es presentà com a independent— i Francesc Viadiu —l'històric dirigent d'ERC que va marxar uns mesos del partit en desacord amb el pacte amb el PTC— el qual es presentà sota les sigles de Democràcia i Catalunya (DC) i obtingué 3.824 vots.

A nivell espanyol les eleccions foren guanyades per la UCD, encapçalada pel mateix Adolfo Suárez, amb 164 escons i el 34% dels vots. El seguia el PSOE de Felipe González, amb 118 escons i el 28% dels vots.

A Catalunya, guanyà la coalició PSC-PSOE amb 15 escons (28,55%) i en segon lloc, en nombre d'escons, el Pacte Democràtic de Catalunya, creat sobre la base

144 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Op. cit.*, p. 264. DD.AA. *La Transició a Catalunya. 1975-1984. (Vol.1)*, p. 36.

145 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Op. cit.*, p. 267.

146 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Op. cit.*, p. 270.

147 MACIÀ, Miquel. *Op. cit.*, p. 123.

148 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 133.

149 Canigó, 5 de març de 1977, p. 13.

150 PDC. Pacte Democràtic per Catalunya. Coalició liderada per Jordi Pujol on hi havia CDC, Esquerra Democràtica de Catalunya i PSC-R.

151 MACIÀ, Miquel. *Op. cit.*, p. 139.

Vic, 7 d'abril de 1979

El president de la Generalitat, Josep Tarradellas, visità per primer cop oficialment la ciutat amb motiu del Mercat del Ram.

JPB

de la CDC de Jordi Pujol, amb 11 diputats (16,88%). En vots, però, la segona posició fou per al PSUC, encara que només va obtenir 8 escons (18,31%).

ERC obtingué el primer diputat, Heribert Barre-
ra, sota les sigles d'Esquerra de Catalunya, obtenint 143.954 vots (4'72%) essent la sisena força política de Catalunya. En el Senat s'obtingué també una plaça, la de Rossend Audet, que s'havia presentat dins de l'Entesa dels Catalans.¹⁵²

Finalment, el 2 d'agost del 1977, ERC va ser legalitzada com a partit polític amb tots els drets i va ser inscrita al Registre d'Associacions Polítiques. Això suposà l'augment progressiu d'afiliats. A finals del 1977 s'arribava als 4.000 militants.¹⁵³

El primer nucli d'ERC a Vic no es fundà fins a finals del 1977 amb Jaume Portell, Jaume Farrés, Pere Vinyas, Jaume Brunet, Nativitat Sala i Mercè Rovira com a impulsors i primers militants. També hi havia Pere Cuberta, que ja havia estat militant en temps de la República. Aquest primer grup de membres d'ERC s'havia anat reunint al llarg del 1976 i el 1977 al bar La Parra, situat al capdamunt del carrer Manlleu i propietat de Pere Vinyas, sovint en quasi clandestinitat, abaixant les persianes i tancant el local. Encara no hi havia una organització interna del partit a nivell local ni tampoc comarcal, així que els diversos militants d'Osona es reunien alhora i feien totes les accions conjuntament. Poc després es disposaria ja d'un local, que estava situat a la banda nord de la plaça Major de Vic.

A partir dels resultats de les eleccions, es conformà el grup de diputats que s'encarregarien de la redacció de la Constitució espanyola. Per part d'ERC no hi havia representació en aquesta comissió. En el debat al Congrés sobre el projecte de Constitució, el diputat d'ERC Heribert Barrera s'abstingué tot i fer un discurs molt crític respecte a la Constitució i el referèndum sobre la carta magna. Algunes de les seves frases en la comissió constitucional foren:

«Pretendre que Espanya ha de ser monàrquica per agraïment em sembla propi d'una mentalitat arcaïtzant

152 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 140-141.

153 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 145.

i em recorda les llegendes medievals del cavaller que salvava la donzella del dragó i en recompensa n'obtenia la mà i el dot.

[...] *L'únic referèndum vàlid hauria estat un referèndum on, amb plena llibertat i amb mitjans iguals de propaganda a l'abast de les dues parts, s'hagués fet a cada ciutadà, explícitament i específica aquesta pregunta: Què prefereixes, monarquia o república?*

[...] *La llengua en que els parlo és per mi, senyors diputats, una llengua particularment estimada, però al cap i a la fi, una llengua estrangera, com d'altra banda vostès mateixos constaten. Les dues banderes i els dos himnes d'Espanya que he conegut, els respecto profundament, però mai han despertat en mi la menor emoció. La meua única bandera és la de les quatre barres, de molts segles més antiga, i el meu únic himne és la cançó d'Els Segadors, que evoca una guerra dels catalans contra el rei d'Espanya.»*¹⁵⁴

El 6 de desembre del 1978 es votà en referèndum l'aprovació de la Constitució. Sobre un 67% de participació, el Sí s'imposà amb el 87% dels vots.¹⁵⁵ Els resultats a Vic foren pràcticament idèntics pel que fa als percentatges. A Osona votaren 59.744 persones, de les quals 52.029 donaren suport al text constitucional, xifres que representaven el 87'08% dels electors. El No rebé 2.900 vots i 4.243 osonencs votaren en blanc, el 4'85% i el 7'10% respectivament. A Vic el Sí va obtenir 12.879 vots, el No 864 i en blanc 817.¹⁵⁶

Davant la votació del referèndum, ERC es posicionà en el No en considerar que la nova carta magna quedava molt lluny de les aspiracions col·lectives dels catalans.

Un any abans del referèndum de la Constitució, però, el 29 de setembre del 1977, a Catalunya es recu-
perà la Generalitat per un decret del govern de Suárez. Josep Tarradellas, president a l'exili, tornà a Barcelona el 23 d'octubre i fou aclamat per les multituds per la càrrega simbòlica que representava el seu retorn. Fou

154 *La Humanitat*, maig de 1978, p. 3.

155 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Op. cit.*, p. 282.

156 *El 9 Nou*, 8 de desembre de 1978, p. 1 i 16-17.

Vic, 9 d'octubre de 1982

Mítinq d'Esquerra de les eleccions legislatives a la sala Raimon d'Abadal de la Caixa Manlleu.

D'esquerra a dreta: Jaume Portell, Pere Serra, Heribert Barrera, Ramon Esquís —candidat de la comarca—, Jaume Amat i Jacint Corderas.

JPB

en aquest moment quan exclamà la seva frase cèlebre de «*Ciudadans de Catalunya, ja sóc aquí!*».

Uns dies abans del restabliment de la Generalitat hi havia hagut la històrica manifestació de l'11 de setembre a Barcelona, amb un milió de catalans al carrer. Fou una gran mostra de catalanisme i civisme, expressant la voluntat col·lectiva amb total pacifisme. Les cròniques periodístiques de l'endemà així ho relataven, inclús en mitjans tant poc identificables amb el catalanisme com *La Vanguardia Española*:

«*Més d'un milió de catalans van marxar el diumenge pel centre de Barcelona, formant la concentració política més nombrosa dels nostres temps. La columna, que va desfilar donant mostres de maduresa i civisme, va estar encapçalada per la quasi totalitat de parlamentaris elegits el 15 de juny [...] La majoria de partits extraparlamentaris es varen adherir a la mateixa, i el mateix van fer un nombre incommptable d'associacions sindicals, cíviques, professionals i esportives. Efectivament, l'"onze de setembre" de 1977 es va convertir en una unitària i massiva concentració en favor de l'autonomia, amb la perspectiva immediata del restabliment de la Generalitat provisional*».¹⁵⁷

Des de Vic es muntaren autobusos per assistir a la gran manifestació, un dels quals era de la incipient secció local d'ERC a Vic, amb Jaume Portell i Mercè Rovira, promotors des de l'inici, als quals molt poc després ja s'hi sumaren alguns personatges com Joan Colom, Marià Martí o Joan Freixanet, entre d'altres.

Enlloc més de la comarca hi havia cap nucli d'ERC, així que a Vic s'hi reunien simpatitzants del partit de tot Osona. Per tant, la reorganització i represa d'Esquerra fou més de caire osonenc que no pas local. Les seccions pròpies de cada municipi anirien apareixent amb el temps.

En el Congrés Nacional d'ERC del 17-18 de desembre del 1977 Heribert Barrera fou ratificat com a secretari general i Josep Maria Poblelet fou elegit president del Consell Executiu.¹⁵⁸

157 *La Vanguardia española*, 13 de setembre de 1977, p. 3.

158 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 152.

El setembre de 1978, vint parlamentaris catalans amb representació al Congrés començaren la redacció de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya al Parador de Turisme de Sau «*que fou tancat al públic i custodiat per les forces d'ordre públic per acollir els parlamentaris*».¹⁵⁹ El líder d'ERC Heribert Barrera fou un dels pares de l'Estatut, que finalment quedà redactat completament el 5 de novembre. La postura de Barrera va ser la més allunyada de les que es discutiren allí en no compartir el consens constitucional de les altres forces, que veien en la Constitució el sostre al qual es podia arribar.

Durant el 1978 ERC cresqué en afiliats i va veure com diferents personatges històrics de l'Esquerra del temps republicà tornaven al partit, així com fills i filles d'antics dirigents entraven també a formar part de la família d'ERC. La seu nacional també millorava en instal·lar-se en un ampli principal del carrer Ausiàs March, a l'Eixample.¹⁶⁰

Aquest mateix any els membres d'ERC d'Osona inauguraren algunes seccions locals com les de Manlleu i Roda de Ter, que s'estrenaren a finals de maig amb la presència de dirigents nacionals d'ERC com Josep Maria Poblelet, Josep Roig i Magrinyà, o Francesc Viadiu.¹⁶¹ Aquest últim, Francesc Viadiu, havia format part d'ERC des de la seva fundació el 1931 i havia sigut diputat al Parlament en temps de la República. A la fi de la Guerra Civil s'exilià a França i posteriorment s'instal·là a Andorra, des d'on articulà, durant la Segona Guerra Mundial, una cadena internacional d'evasió en ajut dels aliats i els perseguits pels nazis. El Congrés d'Estats Units el premià amb la Medalla de la Llibertat, així com també va rebre condecoracions de Gran Bretanya. Viadiu, que fou un dels qui impulsaren la recuperació d'ERC durant la Transició, va passar durant molts anys els caps de setmana a Taradell, ja que hi tenia una casa.¹⁶²

També durant el 1978 hi hagueren passos de cara a preparar el comicis municipals que s'haurien de cele-

159 DD.AA. *La Transició a Catalunya. 1975-1984. (Vol.1)*, p. 243.

160 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 163.

161 *El 9 Nou*, 26 de maig de 1978, p. 11.

162 *El 9 Nou*, 30 de juny de 1978, p. 11.

Vic, 17 d'abril de 1983

Mítinq de la candidatura «Socialisme i Progrés» a les eleccions municipals,
a la sala Raimon d'Abadal de la Caixa Manlleu. D'esquerra a dreta: Jordi Solé, Isabel Alonso (PSUC),
Maria Dolors Mariné (PSC), Ernest Lluch (PSC), Miquel Codina (PSC), Jaume Portell (ERC)
i Joan Cruells (Independent).

JPB

brar l'any següent. Així doncs, membres de la direcció nacional d'ERC feren xerrades a les seccions locals osonenques, com la que féu Pau Miserachs a Vic a principis de juliol amb els membres d'ERC d'Osona.¹⁶³ El mateix juliol es féu una trobada de militants del partit a la comarca, amb visita guiada a la Catedral i al Museu Episcopal de Vic, a la nova secció local de Manlleu i Roda de Ter i amb botifarrada popular a Cantonigròs.¹⁶⁴ Uns dies mes tard, el president Tarradellas visitava Sant Hipòlit de Voltregà, Vidrà i Prats de Lluçanès.¹⁶⁵

De cara a la celebració de l'Onze de Setembre, ERC de Vic participà a la crida conjunta que feren amb CDC, PSC, PSUC i UDC per tal que *«aquest dia sigui una jornada commemorativa i de celebració del començ de recuperació de la dignitat i identitat nacional de Catalunya»*.¹⁶⁶ Per aquest motiu es programà per al dia 9 al vespre l'ofrena floral a la placa de Bac de Roda, a la Rambla del Carme de Vic.

El mateix setembre, a Seva, hi hagué un gran acte amb més de cinc-cents assistents i amb la presència de diversos dirigents d'ERC com el propi secretari general, Heribert Barrera. En aquest acte es féu públic que el qui esdevindria l'alcalde d'aquesta població, Josep Palmarola, entrava a formar part d'ERC.¹⁶⁷

A principis de novembre, ERC de Vic va inaugurar nova seu per a la secció local a la plaça Major de la ciutat, amb la presència del dirigent del partit Joaquim Arana. Posteriorment, el mateix Arana va explicar a Roda de Ter el sentit del No d'ERC a la Constitució espanyola en el referèndum de desembre.

Entrats ja al 1979 i aprovada la Constitució, Suárez convocà novament eleccions generals per a l'1 de març, amb la novetat que la majoria d'edat es reduïa als 18 anys, incrementant així el nombre de possibles votants. ERC es presentà en solitari tot i aparèixer el BEAN (Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional), amb Lluís Maria Xirinacs al capdavant, que era un conglomerat de petits partis d'esquerra independentista. Al Senat, ERC es presentà conjuntament amb el PSC a la candidatura «Nova Entesa per Catalunya, la Democràcia i el Socialisme», obtenint dos escons, Joan Casanelles per Barcelona i Josep Rahola per Girona.

Jaume Portell, d'ERC de Vic, i secretari comarcal d'ERC d'Osona, figurà al lloc 39 de la llista encapçalada per Heribert Barrera. Al lloc 21 hi havia Alfons Buxó, d'ERC de Roda de Ter, i president comarcal d'ERC a Osona.¹⁶⁸

163 *El 9 Nou*, 7 de juliol de 1978, p. 6.

164 *El 9 Nou*, 14 de juliol de 1978, p. 11.

165 *El 9 Nou*, 4 d'agost de 1978, p. 1 i 16.

166 *El 9 Nou*, 1 de setembre de 1978, p. 7.

167 *El 9 Nou*, 22 de setembre de 1978, p. 12.

168 *El 9 Nou*, 23 de febrer de 1979, p. 21.

Maig de 1983

Propaganda de la candidatura municipal de «Socialisme i Progrés», publicada a *El 9 Nou*.

BJT

Vic, febrer de 1986

Cartells d'ERC de la campanya pel No a l'OTAN i anunci d'un acte amb la presència del diputat al Congrés Francesc Vicens.

JPB

La força més votada a Vic fou CiU amb 4.936 vots. ERC obtingué 850 vots, el 5'7% dels sufragis, superant el BEAN per 500 vots. A nivell d'Osona ERC va obtenir 3.840 vots, que suposaven el 5'05%. A la comarca guanyà CiU amb 19.049 vots, el 25'08%.¹⁶⁹

A Espanya, l'UCD de Suárez guanyà novament incrementant inclús els seus diputats, com també pujà lleugerament el PSOE. Esquerra es presentà, ara sí, amb les seves sigles completes, sense amagar res, i repetí escó novament amb Heribert Barrera, tot i perdre alguns vots i quedar-se als 123.452 en el total de Catalunya.¹⁷⁰

El mateix 1979 s'obria un nou escenari polític, amb la constitució dels primers ajuntaments democràtics quaranta anys després que fossin eliminats i substituïts per les comissions gestores franquistes. ERC juntament amb UDC i el PSUC, eren els únics partits polítics supervivents de la desfeta del 1939. Les eleccions se celebraren el 3 d'abril. La llista d'ERC va estar encapçalada per Joan Colom i es pogueren presentar in extremis, ja que quatre membres abandonaren la candidatura quan ja pràcticament no quedava temps per presentar-se.

*«Aquesta candidatura no havia estat proclamada per la Junta Electoral de la Zona pel fet que quatre membres de la llista l'havien abandonada, i no havien estat substituïts en el període fixat».*¹⁷¹

Joan Colom, nascut el 1927, era fill d'un militant d'ERC del temps republicà que morí al front, i havia viscut les col·lectivitzacions de les adoberies en haver treballat a la de «Can Lleó».

A la llista d'ERC hi figuraven alguns dels primers personatges que es feren militants del partit després del franquisme i que foren els qui van possibilitar la reimplantació del partit a la ciutat de Vic.¹⁷²

169 *El 9 Nou*, 2 de març de 1979, p. 1; i Ministeri de l'Interior.

170 *La Vanguardia*, 3 de març de 1979, p. 1 i 18; i Ministeri de l'Interior.

171 *El 9 Nou*, 16 de març de 1979, p. 15.

172 MACIÀ, Miquel. *Op. cit.*, p. 162.

En aquestes eleccions ERC va obtenir 594 vots, el 4'19%, insuficients per treure cap regidor a la ciutat.¹⁷³ I és que les sigles d'ERC encara s'associaven per molts al temps de la Guerra Civil, i el règim franquista prou s'havia procurat de crear durant anys una imatge negativa de tot allò referent a la República. A més, la implantació del partit a la ciutat encara era feble i la candidatura es va veure perjudicada pel fet de no saber si seria validada fins molt avançada la campanya electoral.

ERC es presentà en solitari en no arribar a cap acord amb l'Entesa Democràtica de Vic, (que agrupava formacions com el PSUC, el PSC, el PSAN i tenia el suport dels sindicats CCOO i UGT). Aquest conglomerat polític sí que va obtenir un meritori resultat, empatant a 8 regidors amb CiU tot i que amb bastants vots menys. La primera alcaldia en democràcia fou per a Ramon Montanyà, cap de llista de CiU.

El fet de presentar-se en solitari fou explicat per Jaume Portell durant la presentació de la candidatura a la Sala de la Columna el 20 de març. Portell digué:

*«La presència i participació amb el nostre propi nom i sense voler formar coalicions i enteses es deu que veiem venir una polarització de forces en el nou consistori i nosaltres sabem per l'experiència passada que és una cosa perjudicial per al bon desenvolupament de la ciutat, i que tard o d'hora s'acaba malament. Per això, quan entrin noves forces representatives i enriqueixin el ventall democràtic d'opcions, poden servir de catalitzador i evitar una posició radicalitzada en dos sectors concrets, a l'hora que contribuïm a fer més operant el consistori i en surt beneficiada la pròpia ciutat.»*¹⁷⁴

L'única alcaldia osonenca obtinguda sota les sigles d'ERC fou la de Seva, on Josep Palmarola es convertí en el primer alcalde del partit a la comarca.

Uns dies després de les eleccions, el 7 d'abril, el president Tarradellas visità la ciutat amb motiu del Mercat del Ram. Tarradellas va sortir al balcó de la Casa

173 *El 9 Nou*, 4 d'abril de 1979, p. 1; i Ministeri de l'Interior.

174 *El 9 Nou*, 23 de març de 1979, p. 10.

Vic, 22 de juny de 1986

Jaume Portell votant a les eleccions legislatives.

JPB

de la Ciutat i va llançar un «*Visca Catalunya*».¹⁷⁵ A més de Tarradellas també hi assistiren dos consellers més de la Generalitat restablerta, Josep Roig i Magrinyà, d'ERC, i Pere Pi-Sunyer, de CDC, titulars d'Agricultura i Ramaderia i d'Ensenyament i Cultura, respectivament.

El 1979 va estar marcat també per les protestes i mobilitzacions ciutadanes a tota la comarca davant les prospeccions per trobar i extreure urani del sòl osonenc. ERC d'Osona, com la majoria de partits polítics, se sumà a la campanya contra aquestes extraccions i donà suport al Comitè Antiurani d'Osona. El 22 de juny hi hagué una manifestació tensa pels carrers de Vic, que aplegà unes tres mil persones i que acabà amb una dura i desproporcionada càrrega policial que indignà la societat vigatana i osonenca. ERC d'Osona se sumà a la denúncia sobre l'actuació policial.¹⁷⁶

Constituïdes les Corts espanyoles i els ajuntaments s'obria el procés estatutari i autonòmic, primerament a Catalunya i Euskadi. El 25 d'octubre de 1979, i després d'haver estat aprovats al Congrés dels Diputats, els projectes d'estatut foren aprovats en referèndum. A Catalunya el Sí obtingué el suport del 88% dels votants. Tot i això, l'abstenció arribà a la destacada xifra del 40%.¹⁷⁷ A Vic hi hagué una participació del 66'18% i el Sí va obtenir el 89'18%, que en números totals eren 12.608 paperetes afirmatives sobre 14.138 emeses. Els resultats d'Osona foren pràcticament idèntics, amb 67'42% de participació i el 90'29% de vots favorables, 49.678 afirmatius sobre 55.022 totals. El No es quedà en un 5,09% i en blanc el 4'27%.¹⁷⁸ Esquerra es pronuncià per un Sí crític, a favor de l'aprovació de l'Estatut, doncs encara que no era ni de bon tros el text que hauria volgut, l'alternativa en aquell moment era, en paraules d'Heribert Barrera, «*el no res*».

Així doncs, tocava constituir el primer Parlament de Catalunya i el primer Govern de la Generalitat. Les eleccions, celebrades el 20 de març del 1980, foren

guanyades per Jordi Pujol i CiU amb el 27,83% dels vots i 43 diputats. ERC assolí un meritori 8,9% i 14 diputats, gràcies als 240.871 vots obtinguts,¹⁷⁹ un increment molt significatiu de l'electorat respecte a les Generals del 1977 i 1979. S'ha de dir també que en aquestes eleccions es presentà la candidatura de Nacionalistes d'Esquerra, amb personalitats com Jordi Carbonell, Josep-Lluís Carod-Rovira, o un jove Ernest Benach, que passarien a ERC uns anys després. Entre NE i el BEAN van treure vora 60.000 vots d'un electorat molt proper al d'ERC.¹⁸⁰

Per aquelles eleccions, més d'un centenar de personalitats catalanes de tots àmbits, que no formaven part del partit com a militants, donaren suport a la candidatura d'ERC encapçalada pel propi Heribert Barrera.

A Vic els resultats electorals foren molt més positius que en les municipals de l'any anterior, augmentant ara considerablement el nombre de vots. Així doncs, la candidatura d'ERC liderada per Barrera va obtenir a la capital osonenca 1.812 vots, que representaven l'11'68% de l'electorat vigatà. La candidatura més votada fou la de CiU, encapçalada per Jordi Pujol, que obtingué 6.761 vots, el 43'57%.¹⁸¹ A Vic, ERC es quedà a solament vuit vots del PSC, que fou la segona força i superà el PSUC i Nacionalistes d'Esquerra. Al total d'Osona, ERC sí que es convertí en la segona força política de la comarca amb 7.553 vots, el 13'02%. CiU guanyà àmpliament a la comarca amb 25.836 vots, el 44'53%.¹⁸² A la llista d'ERC hi tornà a figurar Jaume Portell que ocupava el número 17.

Tot i guanyar, Pujol no tenia majoria absoluta i necessitava un pacte estable per governar. ERC s'havia convertit en l'àrbitre de les eleccions. Per una banda el centre-dreta, CiU i UCD, sumaven 61 diputats, i per l'altra els socialistes i comunistes de PSC i PSUC en sumaven 58, insuficients per obtenir la majoria. ERC proposà un govern tripartit amb CiU i PSC, però el lí-

175 *El 9 Nou*, 13 d'abril de 1979, p. 1.

176 *El 9 Nou*, 29 de juny de 1979, p. 9.

177 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Op. cit.*, p. 301.

178 *El 9 Nou*, 26 d'octubre de 1979, p. 1 i 22-23; i Conselleria de Governació.

179 *La Vanguardia*, 22 de març de 1980, p. 3; i Conselleria de Governació.

180 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 202.

181 MACIÀ, Miquel. *Op. cit.*, p. 171.

182 *El 9 Nou*, 21 de març de 1980, p. 1; i Conselleria de Governació.

Vic, abril de 1987

La Crida Nacional a ERC representà un important relleu de les JERC, també a Vic on es creà una secció local amb una vintena de joves com Pere Vilarrasa, Ramon Soler, Antoni Font o Jordi Montanyà. La seu local es trobava aleshores a la Plaça Major, 33, 2n.

ERC-VIC

der socialista Joan Reventós ho refusà tot proposant un tripartit del PSC, PSUC i ERC, al qual Barrera s'hi oposà doncs no volia repetir l'experiència frontista dels anys de la República. El 10 d'abril de 1980 Heribert Barrera es convertia en el primer president del Parlament de Catalunya des del restabliment de la democràcia, rebent en la investidura el suport parlamentari de CiU, PSC i CC-UCD.¹⁸³ Uns dies després ERC finalment va pactar la investidura de Jordi Pujol com a nou president de la Generalitat. L'acord amb CiU, però, va ser fortament criticat des del PSC i el PSUC, titllant ERC d'haver pactat amb la dreta.

El juliol del 1980 ERC d'Osona, amb Joan Freixanet al capdavant, publicava el butlletí *Tasca*, un petit document amb informació variada sobre el partit tant a nivell nacional com local. En aquest primer número hi apareixia un breu escrit sobre la investidura de Barrera com a president del Parlament:

«El fins ara Secretari General d'ERC Heribert Barrera i Costa, va ser elegit per majoria absoluta President del Parlament Català.

Excepte els comunistes i els dos vots en blanc del PSA, tothom va votar per ell.

Cal esperar que el seu profund catalanisme, tantes vegades provat, faci contents a tots els catalans. Doncs com va quedar molt clar en el seu discurs d'obertura, no donarà cap classe de privilegi a ningú i farà valdre per a tots les mateixes lleis.

És necessari ressaltar, que en cloure el seu parlament el nou President va aixecar la veu per cridar un VISCA CATALUNYA LLIURE!!!, que esperem tots així sia.»¹⁸⁴

El 1981, 50è aniversari de la fundació d'ERC, va estar marcat pel cop d'estat fallit del 23 de febrer durant la investidura de Leopoldo Calvo Sotelo com a president del govern. El tinent coronel de la Guardia Civil Antonio Tejero liderà l'entrada pistola en mà al Congrés, per parar el procés democràtic i tornar a la dictadura. A València, el capità general Jaime Milans del Bosch

va declarar l'estat de guerra i va treure els tancs al carrer. El cop d'estat va fracassar en no secundar-lo pràcticament ningú més. A Vic, Mercè Rovira i altres membres de la secció local van anar a la seu del partit, van afanyar-se a arreplegar tots els arxius i els van amagar en unes sitges de pinso d'una casa de pagès de sota la Creu de Gurb, espantats pel que podria haver passat si el cop hagués triomfat. Uns dies després, passat l'espant, van poder anar a recuperar tots els documents.

Durant el 1981, a més, tant des de tota la maquinària política de l'estat com des del PSC es va fer una campanya contra Barrera per les seves declaracions públiques on considerava que Espanya no era una nació sinó un estat plurinacional. Afegia que calia respectar les diferències i característiques pròpies de les nacions històriques com Catalunya, alhora que reivindicava el dret a l'autodeterminació dels pobles, dret no previst en la Constitució del 1978, cosa per la qual considerava que aquesta no era democràtica.¹⁸⁵ Tot i que es votà al Parlament una reprovació vers Barrera, aquesta no fructificà i seguí en el càrrec de president del Parlament.

Superat l'incident del cop d'estat fallit, el 1982 hi tornaria a haver convocatòria electoral, en aquest cas al Congrés espanyol i al Senat. Unes setmanes abans l'Estat espanyol entrava a l'OTAN, concretament el 30 de maig.¹⁸⁶ El 28 d'agost, el president espanyol Calvo Sotelo dissolia el Congrés i convocava eleccions per al 28 d'octubre. Aquestes eleccions portaren un canvi molt important: l'UCD, el partit sorgit dels propis franquistes i que havia governat des del 1977, deixava pas al PSOE i a Felipe González, que es convertia en el nou president espanyol després d'obtenir més de deu milions de vots i 202 diputats, una gran majoria absoluta. L'UCD s'enfonsava perdent més de cinc milions de vots i quedant-se solament amb 12 diputats.¹⁸⁷

Des de l'òrbita catalana, CiU arribà als 12 diputats i ERC mantingué l'únic escó de les eleccions del 1977 i

183 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Op. cit.*, p. 302.

184 *Tasca. Portaveu d'ERC Comarca d'Osona*, juliol de 1980, p. 2.

185 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 217.

186 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Op. cit.*, p. 317.

187 MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Op. cit.*, p. 322.

Vic, maig de 1987

Ramon Soler, Antoni Vilà i Pere Vilarrasa encolant cartells de les eleccions municipals en plafons, a la seu local de la Plaça Major.

ERC-VIC

1979. Respecte les eleccions generals del 1979 ERC augmentà en quasi vint mil paperetes. En total votaren la candidatura 138.118 persones.¹⁸⁸ En aquestes eleccions ja no hi havia Heribert Barrera al capdavant, ja que ocupava la presidència del Parlament de Catalunya. El cap de llista fou Francesc Vicens, advocat i crític d'art. Vicens, que havia format part del PSUC, entrà a ERC el 1980. A la llista d'ERC hi figurava Ramon Esquís, militant del partit a Vic. Al Senat es féu una entesa amb CiU amb el nom de «Catalunya al Senat», i obtingueren l'escó Josep Pi-Sunyer, per Barcelona i Josep Raho-la, per Girona.

Poc abans dels comicis, Heribert Barrera va assistir i parlar al míting principal de la campanya a Vic, que se celebrà el 9 d'octubre a l'auditori Raimon d'Abadal de la Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu. Barrera

«va explicar els grans eixos del seu programa tot posant l'accent com apuntem, en el fet que el seu partit lluitarà per defensar els drets nacionals de Catalunya. Segons va explicar, la defensa d'aquests drets actualment passa per la defensa de l'Estatut, ja que es troba amenaçat per la Llei d'Harmonització del Procés Autònom, la qual en aquests moments és al Tribunal Constitucional i, malgrat que va dir que calia tenir tota la confiança en els magistrats, va afegir que en aquest tribunal no n'hi ha cap de català i això pot ser un obstacle perquè el seu veredicté sigui favorable a Catalunya.»¹⁸⁹

Aquestes eleccions van suposar el declivi del PSUC, que perdé una gran part del seu electorat (300.000 vots), majoritàriament traspasat al PSC, que fou l'absolut guanyador dels comicis.

A Osona, els resultats de les terceres eleccions generals des de la fi del franquisme evidenciaren un creixement prou significatiu en l'electorat d'ERC. Així doncs, s'havia passat dels 3.052 vots del 1977 als 3.840 vots de dos anys després, i el 1982 s'arribà als 4.690 vots, el 7'02% dels electors osonencs. Van votar la llista encapçalada per Francesc Vicens 1.153 vigatans (6,53%). A Vic i Osona la força més votada fou CiU, amb 7.414 vots a la capital i 28.593 vots al conjunt de la comarca. Cal destacar la gran participació de l'electorat, que fou pràcticament del 82% del cens tant a Vic com a Osona.¹⁹⁰

A les eleccions municipals del 1983 no hi hagué llista d'ERC com a tal, ja que després d'haver-se quedat a les portes d'entrar quatre anys abans s'optà per formar part de la candidatura Socialisme i Progrés (SiP), que aglutinava diverses forces de l'esquerra política, liderades pel PSC. Jaume Portell fou el representant d'ERC en aquesta candidatura i sortí elegit regidor.

188 Ministerio del Interior.

189 *El 9 Nou*, 15 d'octubre de 1982, p. 6.

190 *El 9 Nou*, 29 d'octubre de 1982, p. 1-5; i Conselleria de Governació.

Maig de 1987

Cartell electoral de les eleccions municipals. Per primer cop Esquerra explicità l'objectiu de la independència a la seva propaganda.

FJI

Maig de 1987

Jaume Portell

i Joaquim Puntí enganxant

el primer cartell a l'inici

de la campanya electoral.

ERC-VIC

SiP obtingué 7 regidors i 4.616 vots, encara lluny de CiU, que guanyà les eleccions i obtingué la majoria absoluta amb 11 regidors i 7.660 vots, el màxim que ha obtingut mai una candidatura en unes municipals vigatanes.¹⁹¹

També es presentà la candidatura de Nacionalistes d'Esquerra, que competia, en bona mesura, pel mateix electorat i aconseguí, amb 1.207 vots, treure 1 regidor, Josep Romeu, que pocs anys després s'incorporaria a ERC.

En aquestes eleccions municipals, des de la direcció nacional d'ERC es posà molt d'èmfasi a marcar perfil propi per distanciar-se de CiU, que progressivament s'estava convertint en el gran partit del catalanisme ocupant bona part de l'espai polític d'ERC, tal i com havien evidenciat les eleccions del 1982. Alhora, es posà èmfasi també a remarcar el paper de partit d'esquerres.

El 1983 també començà a haver-hi converses amb Nacionalistes d'Esquerra, buscant un apropament entre les dues formacions donades les grans coincidències ideològiques entre uns i altres. Tot i així, les converses sostingudes al llarg de l'any per tal de fer candidatura conjunta a les eleccions al Parlament del 1984 no van fructificar. Fins i tot personalitats del món de les lletres com Salvador Espriu o Manuel de Pedrolo havien donat el seu suport a una candidatura unitària.¹⁹²

El fracàs de l'obertura cap a Nacionalistes d'Esquerra provocà una gran divisió en el si d'ERC. Encapçalant el sector crític, anomenat «renovador» hi havia Jaume Nualart, el qual s'havia enfrontat a Heribert Barrera aquell mateix any per la Secretaria General del partit i havia perdut, per un marge força estret. Les tensions no es van resoldre i Nualart acabà escindint-se del partit amb alguns membres dels «renovadors» abans de les segones eleccions al Parlament de Catalunya, celebrades el 29 d'abril de 1984. Heribert Barrera tornà a encapçalar les llistes d'ERC per Barcelona. Al número nou de la llista hi figurava Josep Palmarola, alcalde de Seva.

191 *Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003*. Ajuntament de Vic. Vic 2004. Pàg. 23-24.

192 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 249.

Els crítics sortits del partit, amb Jaume Nualart al capdavant, juntament amb l'Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra, presentaren candidatura pròpia: l'Entesa de l'Esquerra Catalana. Aquesta nova coalició, però, només obtingué poc més de l'1% dels vots.

La davallada d'ERC fou considerable. En total votaren la candidatura 126.943 catalans, el 4'41%, que es traduïren en 5 diputats solament, quan quatre anys abans se n'havien obtingut 14 i pràcticament el doble de vots. Les eleccions foren guanyades per Jordi Pujol que obtingué el millor resultat de la seva història, 1.346.729 vots i una sòlida majoria absoluta de 72 diputats.¹⁹³

A Vic, els resultats d'ERC també foren discrets. En total 1.267 vigatans donaren suport a la candidatura de Barrera, el 7,66%. A la capital osonenca CiU va arasar obtenint 10.825 vots, el 65,45%, el màxim que havia obtingut mai cap partit en unes eleccions a la ciutat.¹⁹⁴ També al conjunt d'Osona els resultats foren espectaculars per a la formació política de Jordi Pujol, que va obtenir fins el 68'22% dels vots i 43.918 papeletes.¹⁹⁵ ERC quedà a molta distància tot i ser la tercera força de la comarca. En total va obtenir 5.182 vots, que equivalien al 8'05% de l'electorat osonenc. Això significava la pèrdua de més de dos mil votants respecte les eleccions autonòmiques de quatre anys abans.

Com expressa Joan B. Culla,

*«...va ser el nacionalisme útil, pragmàtic i governant de Convergència i Unió el que arrabassà a Esquerra molts dels seus electors potencials i els va fer confluïr en l'espectacular majoria absoluta de Jordi Pujol.»*¹⁹⁶

Tot i el fracàs electoral, ERC rebé la proposta de Pujol d'entrar al govern a través d'una conselleria o de revalidar la presidència del Parlament, en mostra també d'agraïment pel suport durant l'anterior legislatura. Aquesta proposta fou acceptada i Joan Hortalà es

193 Conselleria de Governació.

194 *El 9 Nou*, 30 d'abril de 1984, p. 1-5; i Conselleria de Governació.

195 Conselleria de Governació.

196 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 255.

Vic, 17 de maig de 1988

Mítinq d'Esquerra de les eleccions al Parlament de Catalunya, a la sala Raimon d'Abadal de la Caixa Manlleu. D'esquerra a dreta: Joaquim Puntí, Àngel Colom, Joan Hortalà, Josep-Lluís Carod-Rovira, Josep Palmarola i Ramon Minoves.

JPB

convertí en el conseller d'Indústria de la Generalitat i Frederic Rahola en el Síndic de Greuges.

El 1986 va estar marcat pel referèndum sobre la permanència a l'OTAN i les eleccions generals espanyoles. En el tema de l'OTAN, ERC havia sigut molt crítica i contrària a formar-hi part per ser una aliança militar, així que es posicionaren en el No. La votació se celebrà el 12 de març i els resultats no foren amplis ni iguals a tot l'Estat espanyol. Així doncs, a Catalunya el No guanyà amb el 51% dels vots i el Sí es quedà amb el 43'9% dels vots. Al conjunt de l'estat el Sí guanyà amb el 53% dels vots i el No es quedà en el 40%.¹⁹⁷ A Osona la victòria del No fou molt més àmplia. Amb una abstenció del 40'3%, el 64'4% dels votants osonencs es decantaren per la No adhesió a la OTAN, mentre que el Sí obtingué solament el 29'2%. El Sí no va guanyar a cap municipi d'Osona.¹⁹⁸

Malgrat l'escassa victòria del Sí al conjunt de l'estat, la permanència a l'OTAN quedà ratificada. Es passava aleshores a un altre escenari polític, les eleccions generals, que Felipe González convocà per al 22 de juny. El diputat Francesc Vicens repetí com a cap de llista per Barcelona i el regidor de Vic Jaume Portell va anar de número 7, també per Barcelona.

Els punts principals del programa d'ERC eren la defensa de la llengua i la cultura catalanes, el dret a l'autodeterminació, l'eliminació de les províncies i la reforma de l'Estatut.¹⁹⁹ També es plantejaren qüestions com la reforma de les lleis sobre l'avortament o l'objecció de consciència, alhora que es volia canviar la llei electoral i la Constitució. ERC remarcava la seva no subordinació a cap partit estatal, la total independència del partit com a únic referent clar del catalanisme. En un article a *El 9 Nou*, el candidat osonenc i ànima del partit a la comarca, Jaume Portell, resumia aquesta idea:

«Només amb la presència de nacionalistes que no estiguin lligats, ni poc ni molt, a grups polítics espanyols, podrem evitar que continuï la degradació de l'au-

tonomia; podrem aconseguir que el poble de Catalunya s'adoni de les discriminacions que pateix i podrem provocar les reaccions necessàries per corregir-les.

En aquestes eleccions totes les llistes de partits parlamentaris, altres que Esquerra Republicana, estan associades amb forces polítiques que s'estenen per tot l'àmbit estatal i que per tant, vulgues o no vulgues, representen i fan seus els punts de vista de la nació dominant a l'Estat. Només ERC és lliure de lligams de qualsevol mena.

Per això la presència d'ERC és insubstituïble i com més vots ERC obtingui més gran serà la força moral de Catalunya a les Corts.»²⁰⁰

Malgrat l'intent de seduir l'electorat català els resultats foren dolents, els pitjors assolits en unes eleccions des del 1977. En total votaren ERC 84.628 catalans, un 2'67% de l'electorat, insuficient per obtenir cap escó.²⁰¹ Així doncs, ERC es quedava sense representació al Congrés dels Diputats, i tampoc no obtenia cap escó al Senat. Les eleccions foren guanyades novament pel PSOE de González i a Catalunya el PSC i CiU obtingueren tots dos més d'1 milió de vots, aconseguint 21 i 18 escons respectivament.

CiU va arrasar a tot Osona, obtenint el 56'51% dels sufragis. ERC es quedava al 5'15% sent la quarta força política de la comarca. En nombre de vots, ERC va obtenir 3.278 vots en el conjunt d'Osona. Els resultats d'ERC a Vic van ser molt pobres i evidenciaren la davallada del partit que ja s'havia començat a veure en les eleccions autonòmiques de dos anys enrere. Ara les xifres d'electors foren encara pitjors, amb solament 947 vots a la capital d'Osona. En percentatge, a Vic suposava el 5'88%.²⁰²

El 1987 va estar marcat per la substitució d'Heribert Barrera al capdavant del partit per Joan Hortalà en el 15è Congrés Nacional d'ERC, i sobretot per la Crida Nacional a Esquerra Republicana de Catalunya, manifest signat per un centenar de personalitats de la

197 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 273.

198 *El 9 Nou*, 13 de març de 1986, p. 1, 3 i 5; i Conselleria de Governació.

199 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 279.

200 *El 9 Nou*, 20 de juny de 1986, p. 24.

201 Ministerio de Interior.

202 *El 9 Nou*, 23 de juny de 1986, p. 1 i 5; i Conselleria de Governació.

Vic, 26 de maig de 1991

Celebrant l'èxit assolit a les eleccions municipals amb l'entrada de tres regidors, a la seu local del carrer dels Argenters, 17, 2n. 2a. D'esquerra a dreta: Antoni Font, i els tres regidors, Jaume Puig, Josep Maria Font i Carles Furriols.

FJI

vida pública catalana, encapçalades per Àngel Colom —natural de Pruit i fins llavors líder de la Crida a la Solidaritat— i per Josep-Lluís Carod-Rovira —provinent de Nacionalistes d'Esquerra—, que volen que ERC aglutini la nova generació independentista sorgida arran del desencís de la transició espanyola. Precisament, un dels signats d'aquest manifest fou Josep Romeu, regidor de Nacionalistes d'Esquerra a Vic, el qual, al cap de poc temps, ingressà a Esquerra. Aquest procés implicà desenvolupar un projecte més d'esquerres —una dinàmica que es féu patent de seguida amb la sortida d'Esquerra del govern de la Generalitat amb l'abandó de Joan Hortalà de la Conselleria d'Indústria— i inequívocament independentista.

Tornant a la política vigatana, hem d'anar a les eleccions municipals del 1987 per trobar els primers regidors vigatans elegits sota les sigles d'ERC. En aquestes eleccions es van aconseguir dos regidors, Jaume Portell i Joaquim Puntí, que anaven als dos primers llocs de la llista, tot i que les setmanes prèvies s'havia parlat de la possibilitat que la llista fos encapçalada per Jaume Ortiz, antic president d'Òmnium Cultural d'Osona, o pel militant històric Joan Freixanet, qui anà en cinquena posició tot defensant un cap de llista més jove. En la presentació de la candidatura, feta amb la presència d'Heribert Barrera i Joan Hortalà, Portell digué:

«Tenim la responsabilitat de garantir els canals de participació ciutadana i reduir la prepotència, garantir als ciutadans una transparència en la feina i fer servir la imaginació per fer més coses amb els mateixos recursos, donar alternatives reals als joves amb oportunitats de treball i lleure per a tothom i garantir també la lliure voluntat d'expressió.»²⁰³

En total 1.491 vigatans votaren la candidatura d'ERC encapçalada per Portell, un 10,19% de l'electorat.²⁰⁴ Portell ja havia format part de la candidatura d'ERC el 1979 i havia sigut regidor a l'oposició en l'anterior legislatura presentant-se amb SiP. ERC volgué presentar-se ara en solitari, tot i crear-se una nova candidatura local que aglutinava les forces independents municipals, IPMO, que va obtenir 4 regidors i 2.556 vots.

Les eleccions foren guanyades novament per CiU, que mantingué la majoria absoluta amb 11 regidors tot i perdre quasi 500 vots. En total 7.187 vots i un nou alcalde, Pere Girbau.

Des de 1987 i fins les eleccions municipals del 2007, ERC a Vic tingué una progressió sempre positiva en número i percentatge de vot. Això es traduí en un augment de regidors fins a arribar als 4 a les eleccions de 1999 i 2003.²⁰⁵

203 *El 9 Nou*, 22 de maig de 1987, p. 4.

204 *Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003*, p. 22-24; ; i Conselleria de Governació.

205 *Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003*, p. 22-24.

Maig de 1991

Cartell electoral de Carles Furriols.

FJI

Vic, 15 de març de 1992

Celebrant l'èxit dels 11 escons assolits a les eleccions al Parlament de Catalunya a la seu local del carrer dels Argenters. Salvador Morera, de Taradell, esdevindria el diputat osonenc de la legislatura.

D'esquerra a dreta: Alexandre Bassols, Hilari Ruiz de Gauna, Pere Cuberta, Jaume Puig,

Salvador Morera, x, x i x. Ajeguts: Ramon Escarrà i Pere Prat.

ND

Coincidint amb les eleccions municipals hi hagueren les primeres eleccions europees a les que l'Estat espanyol podia concórrer després del seu ingrés a la Unió Europea el 1986. Per aquestes eleccions es creà la candidatura Per l'Europa de les Nacions conjuntament amb Eusko Alkartasuna i el Partido Nacionalista Galego. Carlos Garaikoetxea era el cap de llista i Heribert Barrera anava al número dos. La candidatura va obtenir 112.107 vots a Catalunya, que suposava el 3'7%.²⁰⁶ Juntament amb els vots d'Euskadi i Galícia, la candidatura sumà 326.911 vots que suposaren un escó europeu per a Garaikoetxea. A Vic la candidatura va obtenir 1.371 vots, el 9'43%.²⁰⁷

El nou compromís independentista liderat per Colom i Carod-Rovira porta a un rejuveniment de la militància, que es tradueix en una forta reorganització de les JERC, les quals, sota el lideratge del regidor de Ripoll Joan Puigcercós esdevenen la principal organització política juvenil de Catalunya. A Vic, aquest procés es produeix de la mà de joves com Pere Vilarrasa, Antoni Font i Jordi Montanyà, entre d'altres.

Entrat ja el 1988 es preparava l'escenari d'unes noves eleccions al Parlament i ERC hi arribava amb una important renovació. La llista per Barcelona estava encapçalada pel propi Hortalà, seguit de Carod-Rovira i Colom. Al quart lloc s'hi trobava Josep Palmarola, l'alcalde de Seva. Les llistes a les quatre demarcacions catalanes demostraven que tant Colom com Carod-Rovira havien assolit un important grau de lideratge i rellevància en la política interna d'ERC.²⁰⁸

L'acte central de campanya a Vic es féu el dimarts 17 de maig a l'auditori de la Caixa de Manlleu. Hi participaren els quatre primers candidats de la llista, és a dir, Hortalà, Carod-Rovira, Colom i Palmarola. A l'acte hi acudiren dues-centes persones i fou conduït pel propi regidor municipal de Vic, Joaquim Puntí.²⁰⁹

Els comicis se celebraren el 29 de maig i foren guanyats novament per CiU que revalidà la majoria ab-

soluta amb 69 diputats tot i que baixant respecte a quatre anys abans. ERC, amb 111.647 vots, el 4'14% de l'electorat, que es traduïren en sis diputats, millorà en un escó els resultats de quatre anys abans.²¹⁰ Per primer cop al grup parlamentari d'ERC hi havia diputats explícitament independentistes: Àngel Colom, Josep-Lluís Carod-Rovira i Miquel Pueyo.

A Vic i Osona, tal i com ja havia succeït en els anteriors comicis celebrats, CiU arrasà. A la comarca el 65'05% dels electors votaren la formació encapçalada pel president Jordi Pujol, que rebé 40.189 vots. ERC consolidà la seva posició com a tercera força amb el 8'64% de l'electorat, gràcies als 5.259 vots. En total a Vic votaren la candidatura d'ERC 1.366 persones, el 9'07% de l'electorat de la ciutat.²¹¹

Els resultats d'Esquerra foren considerats un èxit des de Vic la mateixa nit electoral, tal i com relatava *El 9 Nou*:

«Sense dubte, els militants d'Esquerra Republicana de Catalunya eren dels més exultants perquè van obtenir millors resultats dels que els pronosticaven les enquestes. Al local de Vic només la no elecció de Josep Palmarola com a diputat va entelar l'alegria dels militants. A la circumscripció de Barcelona, ERC va obtenir tres diputats, i Palmarola era el quart de la llista. Fins l'últim moment la possibilitat de l'elecció va ser present a la seu. Palmarola valorava molt positivament els resultats del partit a Catalunya, i va remarcar que el partit havia tingut molta presència al carrer, sobretot per la militància que tenen.»²¹²

El 1989 hi hagueren unes noves eleccions al Parlament Europeu. Es repetí la formula de dos anys abans, és a dir, la candidatura Per l'Europa de les Nacions amb Carlos Garaikoetxea i Heribert Barrera al capdavant. Les eleccions celebrades el 15 de juny donaren uns resultats discrets per a ERC, que solament va obtenir 78.408 vots, un 3'29%. Malgrat això es revalidà

206 Ministeri de l'Interior.

207 *El 9 Nou*, 15 de juny de 1987, p. 3 i 7; i Conselleria de Governació.

208 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 308-309.

209 *El 9 Nou*, 20 de maig de 1988, p. 11.

210 Conselleria de Governació.

211 *El 9 Nou*, 30 de maig de 1988, p. 1, 5 i 8; i Conselleria de Governació.

212 *El 9 Nou*, 30 de maig de 1988, p. 5.

Vic, 27 de juny de 1992

18è Congrés Nacional
d'Esquerra, celebrat
a L'Atlàntida.

FJI

l'escó que compartirien al llarg de la legislatura Garraioetxea i Barrera. La candidatura obtingué 238.909 vots a tot l'estat.²¹³ Foren unes eleccions amb una baixíssima participació a Catalunya, ja que solament acudirien a les urnes el 51'5% dels possibles votants. A Vic la candidatura va obtenir 1.014 vots, el 8,7%, condicionats també pel quasi 50% d'abstenció a la ciutat. A Osona els resultats foren de 3.568 vots, que no arriben al 8% dels sufragis emesos.²¹⁴

Unes setmanes abans del 16è Congrés Nacional d'ERC, Felipe González convocava eleccions anticipades a les Corts espanyoles per al 29 d'octubre. Aquesta convocatòria obligà a ajornar el Congrés d'ERC i suposà un parèntesi de treva entre les candidatures que s'havien configurat al voltant de Joan Hortalà, Àngel Colom i Josep-Lluís Carod-Rovira de cara a disputar-se la secretaria general. Justament per donar imatge d'unitat, malgrat les discrepàncies ERC decidí presentar una candidatura al Congrés dels Diputats per la demarcació de Barcelona, en la qual hi figuraven, en els tres primers llocs, Hortalà, Carod-Rovira i Colom. A la llista hi havia força presència osonenca, ja que a part del propi Àngel Colom —originari de Pruit— també hi anava el regidor municipal de Vic Joaquim Puntí al número quinze, el militant del partit a Manlleu Esteve Ferrer al vint-i-quatre, i Eduard Garrell, president de la secció local de Vic, que anava de suplent. Els tres representants osonencs, junt amb Joan Hortalà, presidiren l'acte electoral del 20 d'octubre al Casino de Vic.

Els resultats no permeteren reconquerir l'escó perdut quatre anys abans, i ERC es quedà novament sense representació al Congrés dels Diputats i al Senat. En total votaren la candidatura 84.756 persones a tot Catalunya, el 2'68% dels electors,²¹⁵ un resultat que evidenciava la feblesa del partit.

A Osona els resultats d'ERC foren moderadament millors que en les anteriors eleccions generals, augmentant el percentatge de vot del 5,15% al 6'38%. A Vic, per exemple, s'augmentà uns dos-cents vots respecte els comicis del 1986, però s'augmentà molt poc

respecte a les europees d'uns mesos abans. Votaren ERC 1.146 vigatans, el 7'14% de l'electorat. En el total d'Osona s'obtingueren 4.052 vots, quatre-cents més que tres anys enrere. A la comarca i a Vic guanyà novament CiU amb 35.1718 vots al total d'Osona i 8.280 a la capital de la comarca, més del 50% dels vots.²¹⁶

S'arribava així al 16è Congrés Nacional, amb tres candidatures optant a la Secretaria General: Hortalà, Colom i Carod-Rovira. Era el primer Congrés que se celebrava fora de Barcelona, a Lleida, i s'inicià el matí del dissabte 18 de novembre del 1989 per finalitzar de matinada la nit de diumenge a dilluns. Cap candidat assolí majoria absoluta per ser elegit en primera votació i s'hagué de fer una segona volta de votacions. Finalment, Carod-Rovira —el menys votat— es retirà de la cursa i donà suport a Colom. En segona volta de votacions la candidatura d'esquerra independentista de Colom guanyà per un petit marge de vots: 929 al seu favor per 886 de la candidatura «liberal» d'Hortalà. Colom era elegit nou secretari general d'ERC.²¹⁷

El 23 de novembre, tan sols quatre dies després de finalitzar el 16è Congrés Nacional, Hortalà i dos diputats al Parlament més, Marçal Casanovas i Joan Manuel Sabanza, abandonaven el grup d'ERC i passaven al Grup Mixt, obligant així Colom, Carod-Rovira i Pueyo a fer el mateix, en no ser suficients diputats per tenir grup parlamentari propi.

El 13 de desembre naixia Esquerra Catalana, el nou partit creat per Hortalà i els seus seguidors, de vida efímera doncs acabaria integrant-se a CDC el 1993. Per ERC d'Osona aquesta escissió suposà perdre l'única alcaldia de la comarca que es tenia, la de Seva, ja que Josep Palmarola fou un dels militants que acompanyà Hortalà en la seva marxa del partit.

L'escissió de finals del 1989 també tingué conseqüències en la política municipal vigatana: Jaume Portell, un dels dos regidors al consistori municipal elegits el 1987, abandonà el grup i la militància d'ERC amb Hortalà. Joaquim Puntí restà com a únic regidor d'ERC a l'Ajuntament de Vic per al que quedava de legislatura, i lamen-

213 Ministeri de l'Interior.

214 Conselleria de Governació.

215 Ministeri de l'Interior.

216 *El 9 Nou*, 30 d'octubre de 1989, p. 1, 3 i 5; i Conselleria de Governació.

217 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 334.

Vic, febrer de 1993

El periodista de Televisió d'Osona, Miquel Cumeras, i Carles Furriols amb el Land Rover que Esquerra de Vic va fornir i donar al Front Polisario en el marc de la campanya «Catalunya pel Sàhara».

ND

tà públicament la marxa de Portell del partit en l'haver sigut aquest últim l'ànima de la secció local vigatana durant més d'una dècada.²¹⁸ S'ha de dir també que Portell continuà pagant la contribució que feien els regidors a ERC fins al final de la legislatura, el 1991. D'aquesta manera es pogué mantenir el petit local que acollia la secció local davant de l'església de Santa Teresa.

La decisió de Portell i Palmarola no fou un cas aïllat i ERC d'Osona va ser una de les federacions comarcals més afectades per l'escissió d'Hortalà. Dels vint-i-vuit regidors osonencs elegits sota les sigles d'ERC a les municipals del 1987, tretze abandonaren la militància debilitant moltíssim la presència d'ERC a diversos ajuntaments com Seva, Montesquiu, Taradell i Manlleu, a més de Vic.²¹⁹

La petita sagnia que representà l'escissió d'Hortalà i els seus seguidors quedà ràpidament tancada mediàticament amb la victòria aconseguida al Parlament quan, el 12 de desembre, ERC aconseguí que s'aprovés una declaració que afirmava que l'acatament del marc institucional vigent no significava la renúncia del poble català al dret a l'autodeterminació.²²⁰

Al llarg del 1990 ERC va seguir una política de posar en relleu la seva nova aposta independentista i fer campanya pel dret a l'autodeterminació de Catalunya. La línia que seguia ERC es va veure també enfortida per tot el procés de disgregació de la URSS, que donaria pas a molts nous estats a l'Europa de l'Est. Començava una refundació molt gran al si d'ERC amb una destacada entrada de nous militants, sobretot de joves.

El 1991 fou any d'eleccions municipals i ERC rejovení moltes de les seves candidatures. El 26 de maig se celebraren els comicis i a Vic sortiren elegits tres regidors, un més que quatre anys abans. La candidatura estava encapçalada per Carles Furriols, que era a més el president comarcal d'ERC. Els altres dos regidors elegits foren Jaume Puig i Josep Maria Font. Aquest últim encetava així un període de setze anys com a re-

gidor del grup municipal d'ERC.²²¹ En nombre de vots s'augmentà en quasi 400 més que quatre anys abans i s'arribà als 1.828, fet que representava el 14,36% de l'electorat vigatà. ERC fou la candidatura municipal que més cresqué en nombre de vots a Vic. Pel que fa al conjunt de la comarca ERC obtingué 6.990 vots, el 12'29%, quedant com a tercera força política comarcal a cinc-cents vots de la segona força, que foren les candidatures d'IPMO que patiren un important descens a la comarca. CiU fou la clara guanyadora de les eleccions a Osona, quedant a molta distància de la resta de forces polítiques. En total obtingueren fins a 26.990 vots en els diversos municipis osonencs, el 47'4%.²²²

La candidatura encapçalada per Furriols va haver de passar per unes eleccions primàries internes per elegir candidat. L'altra llista possible estava encapçalada per Joaquim Puntí, a qui avalaven quatre anys d'experiència com a regidor a l'oposició, quatre anys en què es convertí en

«un dels regidors que, sens dubte, ha fet més soroll en el Consistori actual i que ha martiritzat més abundantment i continuada l'equip governant.»²²³

Finalment, però, guanyà Furriols per un estret marge de vots. No hi va haver acord per fer una candidatura unitària entre les dues llistes però tot i així Puntí no va fer oposició, tal i com relatava *El 9 Nou* del 3 de maig del 1991:

«Furriols i Puntí van presentar les seves candidatures per encapçalar la llista de Vic i el partit va optar pel primer. Tot un exemple de rectitud política, Puntí ha mantingut un silenci que l'honora i ha continuat treballant com el primer dia, potser convençut que les persones passen i que, al capdavant, només queden les idees.»²²⁴

218 *El 9 Nou*, 24 de novembre de 1989, p. 5.

219 *El 9 Nou*, 1 de desembre de 1989, p. 13.

220 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 340.

221 *Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003*, p. 22-24.

222 *El 9 Nou*, 27 de maig de 1991, p. 1, 3 i 7; i Conselleria de Governació.

223 *El 9 Nou*, 6 de maig de 1991, p. 19.

224 *El 9 Nou*, 3 de maig de 1991, Especial municipals, p. 25.

Vic, 12 de maig de 1995

Sis dels set candidats a l'alcaldia de la ciutat —només faltava Jacint Codina (CiU)— posant per a una fotografia a l'inici de la campanya per a *El 9 Nou*. D'esquerra a dreta: Joaquim Estrada (IPMO), Joan Lagunas (IC-EV), Enric Pérez (PP), Josep Maria Font (ERC), Carles Furriols (EIO) i Jaume Portell (PSC). Els dos darrers havien estat els caps de llista d'Esquerra el 1991 i el 1987, respectivament.

JPB

En aquestes eleccions PMO-IPMO va perdre tres regidors i va aparèixer un nou partit a la política municipal, el PSC, que entrà amb força i obtingué 4 regidors i 2.406 vots. Tenia com a número dos de la llista a Jaume Portell, fins feia poc regidor i militant d'ERC. Pere Girbau continuà com a alcalde en obtenir 11 regidors, tot i perdre més de 1.000 vots respecte les eleccions del 1987, obtenint ara 6.167 vots a Vic.

En aquestes municipals, a més, Osona destacà pel fet que fou la comarca de Catalunya on ERC presentà més llistes. En total, a setze municipis osonencs hi hagueren candidatures sota les sigles d'ERC.

Tres dies després de les eleccions Vic es convertia en notícia a tot l'estat per l'atemptat d'ETA a la caserna de la Guàrdia Civil, que causà deu morts i vàries desenes de ferits.²²⁵ A més, l'enorme explosió va provocar danys materials a vora dues-centes vivendes de la zona. La solidaritat dels vigatans i catalans vers els damnificats per l'atemptat es demostra en el fet que un mes més tard s'havien recaptat trenta-dos milions de pessetes, que al març del 1992 ja eren més de trenta-quatre milions.²²⁶

A finals del 1991, en el 17è Congrés Nacional, Colom fou elegit de nou com a secretari general del partit.

El 1992 era any d'eleccions al Parlament de Catalunya. Aquestes se celebraren el 15 de març i la llista per Barcelona estava encapçalada per Àngel Colom, seguit de Josep-Lluís Carod-Rovira. Al sisè lloc de la llista de Barcelona s'hi trobava el regidor d'ERC de Taradell Salvador Morera.²²⁷ L'objectiu de la independència de Catalunya es convertí en l'eslògan de la campanya, així com la fi del dèficit fiscal i aconseguir la gestió de tots els impostos catalans des de Catalunya.

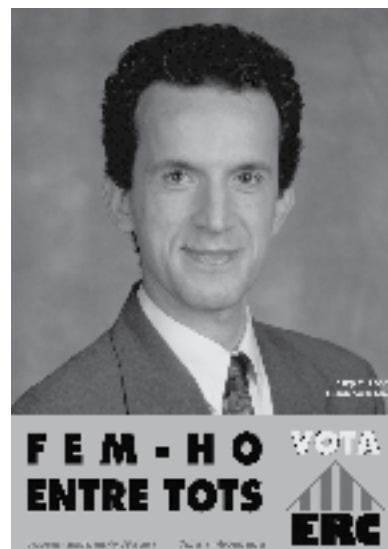
Les eleccions tingueren un índex d'abstenció molt elevat, del 45%, i foren guanyades novament per CiU que revalidà la seva majoria absoluta amb 70 diputats al Parlament. Per la banda d'ERC els resultats foren positius. En total votaren ERC 210.366 catalans, el 7'96% de l'electorat,²²⁸ i això es traduí en 11 diputats. ERC es posicionava doncs com la tercera força política de Catalunya per darrere de CiU i PSC, i signava els millors resultats electorals des de les eleccions del 1980. A Osona ERC passà a ser la segona força, tot i que a una distància molt gran de CiU. En total ERC obtingué un important suport a la comarca amb 9.376 vots, el 15'12%, superant en mil vots el PSC. CiU tornà a arrasar a la comarca amb 38.763 vots, més del 62'5% dels totals. En el cas concret de Vic els resultats foren igualment positius, en superar-se àmpliament la barrera dels dos mil vots. En total, 2.500 vigatans donaren suport a la candidatura d'Àngel Colom, aconseguint així els millors resultats de la història democràtica a la ciutat des de la Transició. El

225 *El 9 Nou*, 31 de maig de 1991, p. 3-6.

226 *El 9 Nou*, 6 de març de 1992, p. 3.

227 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 367.

228 Conselleria de Governació.

Maig de 1995

Cartell electoral de Josep Maria Font.

FJI

Vic, 17 de maig de 1995

El secretari general d'ERC, Àngel Colom, visita la ciutat per donar suport a la campanya municipal de Josep Maria Font.

JPB

percentatge de vot obtingut a Vic fou inclús superior a l'osonenc, arribant fins al 16'72%.²²⁹ ERC també fou segona força a Vic.

També el 1992, Vic va ser l'escenari escollit per albergar un congrés extraordinari del partit on s'havien de modificar els estatuts. El 18è Congrés Nacional d'ERC se celebrà al Teatre Atlàntida el cap de setmana del 27 i 28 de juny. ERC fixava per primer cop en uns estatuts l'objectiu de la creació d'un estat propi dins el marc europeu.²³⁰ És a dir, que es definia explícitament com a partit independentista, a més d'ecologista, defensor dels drets humans i d'esquerra no dogmàtica. En paraules del propi Àngel Colom, el congrés d'ERC se celebrà a Vic

*«perquè és la capital d'una comarca motor del procés cap a la independència. Els resultats de les eleccions a tota la comarca d'Osona són molt positius: hem sigut segona força i hem superat el partit socialista. Per tant, hem volgut significar l'agraïment d'ERC a la població de Vic i de la comarca d'Osona pel seu suport.»*²³¹

En el congrés, el secretari general Àngel Colom féu una crida a unir-se a ERC a tots aquells catalanistes i d'esquerres que no tenien un projecte definit. El congrés va aplegar 400 militants del partit el dissabte i 800 el diumenge. Aquest congrés fou inaugurat per Salvador Morera i Carles Furriols, que en el seu parlament digué:

*«Vic, després dels resultats electorals, ja no és la capital de la Catalunya catalana; és la capital de la Catalunya independentista.»*²³²

Entrats ja al 1993, en política municipal vigatana el cap de llista de Vic i regidor a l'Ajuntament, Carles Furriols, es desvinculà d'ERC per discrepàncies amb la direcció encapçalada per Colom. Josep Maria Font pas-

sà a ser l'home fort d'ERC a Vic. Josep Romeu, que ocupava la secretaria comarcal del partit i que també abandonà la militància, fou qui destapà la caixa dels trons per suposades actituds i accions poc ètiques en la direcció del partit, també a nivell comarcal, i que escenificaren la divisió interna d'Esquerra a la comarca d'Osona:

*«El cas Romeu no fa més que destapar una profunda crisi interna que es viu a dins ERC d'Osona. L'origen es remunta en l'aferissada pugna que van protagonitzar Salvador Morera i Carles Furriols, regidor de Vic i membre de l'executiva nacional d'ERC, per optar a un escó al Parlament, ara fa dos anys. L'assemblea comarcal es va seccionar en dos bàndols.»*²³³

Pocs dies després, Romeu rebia el suport d'una vintena de militants que també denunciaren les «pràctiques polítiques inacceptables»²³⁴ d'alguns membres de la direcció comarcal i nacional. El dilluns 24 de novembre Furriols anunciava la seva baixa del partit. El motiu argumentat era «el desacord amb les últimes actuacions de la direcció comarcal i l'escassa voluntat per aclarir els fets denunciats per Josep Romeu».²³⁵ El propi secretari general, Àngel Colom, vingué a Vic uns dies després i féu costat a la direcció comarcal tot negant rotundament qualsevol de les acusacions destapades per Romeu, que havien suposat aquesta forta divisió del partit amb diverses baixes de militants i càrrecs electes de la comarca. Finalment, a principis de desembre, Furriols declinà renunciar al càrrec de regidor municipal i conseller comarcal, i es passà al grup mixt.

El mateix 1993 tocaven eleccions al Congrés dels Diputats i ERC s'hi presentà amb l'objectiu de recuperar-hi la seva representació. La campanya electoral es basà en l'espoli fiscal que patia i pateix encara Catalunya. La candidata per Barcelona i cap de llista fou la periodista Pilar Rahola, que no era militant del partit. En el setè lloc de la llista hi figurava Pere Prat, regidor

229 *El 9 Nou*, 16 de març de 1992, p. 1, 3, 5-6; i Conselleria de Governació.

230 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 377.

231 *El 9 Nou*, 26 de juny de 1992, p. 5.

232 *El 9 Nou*, 29 de juny de 1992, p. 3-4.

233 *El 9 Nou*, 5 de novembre de 1993, p. 7.

234 *El 9 Nou*, 19 de novembre de 1993, p. 11.

235 *El 9 Nou*, 26 de novembre de 1993, p. 1-5.

Vic, 28 de maig de 1995

Celebrant l'èxit electoral amb els tres regidors assolits, a la seu local del carrer del Bisbe Morgades, 58.

D'esquerra a dreta: dempeus, Maria Dolors Font, Jaume Puig, Imma Coll, Josep Maria Font,

David Serrador i Aleix Andreu; ajeguts, Alexandre Bassols, Ramon Escarrà i Anna Serra.

ERC-VIC

d'ERC a Manlleu i futur alcalde de la vila osonenca.²³⁶ El míting d'ERC al teatre Atlàntida de Vic, amb Colom i Rahola com a oradors, i també Pere Prat, Rut Carandell i Carles Bonet, va ser l'acte polític més multitudinari de tota la campanya electoral, superant als altres partits polítics. Tal i com relatava *El 9 Nou* de tres dies després:

«ERC d'Osona va viure dimarts una nit històrica. Vollen omplir el Teatre Atlàntida de Vic i ho van aconseguir, superant totes les previsions. Més de 900 persones van participar en l'acte més multitudinari d'aquesta campanya electoral a Osona i el Ripollès. També ha estat, al marge del míting d'aquest vespre a Barcelona, el que més públic ha aplegat de tots els que ha organitzat ERC arreu del país aquests dies.»²³⁷

Les eleccions es convocaren pel 6 de juny i s'assolí l'objectiu de recuperar l'escó. Rahola es convertí en diputada al Congrés després que ERC obtingués en el conjunt de Catalunya 186.784 vots, el 5'1% de l'electorat, essent però la cinquena i última força política de Catalunya que obtenia representació.²³⁸ Felipe González i el PSOE guanyaren novament les eleccions.

A Vic i Osona els resultats de les eleccions van ser considerablement bons per ERC, ja que doblà el resultat de les anteriors eleccions generals del 1989. En el conjunt de la comarca el volum de l'electorat d'ERC pràcticament arribà fins al 12%, molt per sobre de la mitjana catalana del 5'1%. ERC quedà com a tercera força política de la comarca assolint 8.594 vots, per darrera de CiU que rebé 37.561 vots (52%) i PSC que n'obtingué 14.033 (19,4%). A Vic la llista encapçalada per Rahola va rebre 2.432 vots, el 13,66% de l'electorat vigatà, i talment com a tota la comarca ERC fou tercera força a la ciutat.²³⁹ CiU guanyà a tots els municipis osonencs.

236 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 384.

237 *El 9 Nou*, 4 de juny de 1993, p. 3.

238 Ministeri de l'Interior

239 *El 9 Nou*, 7 de juny de 1993, p. 1, 3-7; i Conselleria de Governació.

A finals d'any, al 19è Congrés Nacional d'ERC, Heribert Barrera fou elegit president del partit i Àngel Colom de nou secretari general. En el nou Comitè Executiu nacional el regidor vigatà Jaume Puig hi entrà com a president regional.

El 1994 hi hagueren eleccions europees. ERC presentà com a candidat Max Cahner, que havia estat conseller de Cultura del primer govern Pujol i fins feia poc militant de CDC. El 12 de juny se celebraren els comicis, que no donaren un resultat positiu ja que es perdé l'escó d'eurodiputat assolit el 1989. A Vic la candidatura obtingué 1.667 vots (13,21%).²⁴⁰

El 1995 tornava ser any d'eleccions municipals i a Barcelona es van tenyir de polèmica per qui encapçalaria la llista, fet que aguditzà les tensions entre la direcció encapçalada per Colom i Rahola, i molts altres dirigents que qüestionaven el seu estil personalista. Carles Bonet, cap de llista a la capital catalana el 1991, havia estat elegit de nou per la militància barcelonina per encapçalar la llista municipal el 1995, però Colom volia Rahola com a alcaldable per Barcelona. Es forçà un nou Congrés de la Federació de Barcelona que guanyà Rahola davant Bonet, obrint una ferida que tindria conseqüències a mig termini.

Les eleccions municipals se celebraren el 28 de maig. A Vic la tendència a l'alça seguí, tot i que més moderada. Els votants augmentaren en 131 papernetes, tot i que el percentatge de vot fou menor. En total 1.959 vots i un 13,39%, resultats que es traduïen novament en tres regidors: Josep Maria Font i Jaume Puig, que repetien com a regidors, i Alexandre Bassols.²⁴¹ Aquest flux creixement va ser provocat en certa mesura per la presència d'una nova candidatura, l'Entesa dels Independents d'Osona, amb persones properes ideològicament a ERC però que es presentaren per separat. Carles Furriols, el cap de llista d'ERC el 1991, ara el cap de llista d'EIO i en tercera posició hi havia Lluís Casellas, que entraria a militar a ERC el 1997 i el 2003 seria regidor pel partit a Vic. De la mateixa ma-

240 Conselleria de Governació.

241 *Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003*. Ajuntament de Vic. Vic, 2004. Pàg. 22-24; i Conselleria de Governació.

Manlleu, 9 de juliol de 1995

El secretari general d'ERC, Àngel Colom, intervé al 20è Congrés Nacional d'Esquerra —celebrat al Cinema Sidney— que el va reelegir enfront Carles Bonet.

CMC

nera, l'exregidor d'Esquerra Jaume Portell encapçalava la llista del PSC, fet que es reproduiria de nou a les eleccions municipals de 1999. L'Entesa es va quedar fora de l'Ajuntament amb 658 vots. Josep Maria Font, que ja havia estat regidor en l'anterior legislatura, s'estrenà ara com a cap de llista, posició que ocupà fins a la legislatura 2003-2007. Les eleccions foren guanyades novament per CiU i l'alcaldia passà a Jacint Codina, que seria alcalde de la ciutat fins el 2007. Tot i així, CiU perdé la majoria absoluta al consistori vigatà.

En aquestes eleccions ERC augmentà fins a trenta els municipis de la comarca d'Osona on presentà candidatura. Això suposava pràcticament doblar les llistes respecte a quatre anys enrere, quan se'n presentaren setze. Una de les alcaldies que s'obtingué fou la de Calldetenes, on el seu candidat Jaume Mas guanyà àmpliament amb el 64% dels vots.²⁴² També s'obtingué l'alcaldia de Sora.

En relació amb les eleccions municipals de quatre anys abans, la tendència d'ERC fou clarament a l'alça. A nivell osonenc, el 1991 s'havien obtingut 6.990 vots, el 12,29% de l'electorat, i trenta-quatre regidors municipals. El 1995 els resultats foren considerablement millors en obtenir-se 9.536 vots, el 14,43%, i augmentant la representació en els consistoris a cinquanta-un regidors. A més, ERC continuà com a segona força política a la comarca.²⁴³

El 9 de juliol s'havia convocat el 20è Congrés Nacional d'ERC novament a Vic, però la dinàmica generada amb la presentació de dues candidatures a la presidència i la secretaria general —els tandems de Jaume Campabadal amb Àngel Colom, d'una part, i de Xavier Rocha amb Carles Bonet, de l'altra— van fer preveure una assistència molt més gran que la calculada inicialment. Es va decidir canviar al cinema Sidney de Manlleu, que tenia més aforament. Van guanyar Campabadal i Colom però amb una forta contestació interna al lideratge del secretari general recolzat per Pilar Rahola.²⁴⁴ El regidor vigatà Jaume Puig continuà a l'Executiva Nacional.

242 *El 9 Nou*, 29 de maig de 1995, p. 1 i 10.

243 *El 9 Nou*, 2 de juny de 1995, p. 3.

244 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 427.

Al voltant de la Diada de l'Onze de Setembre, ERC organitzà l'anomenada Marxa per la Independència que va recórrer una vintena de comarques de tot Catalunya. A Osona, el 10 de setembre, el recorregut de les tres columnes d'automòbils i motos que sortiren de Sora, Prats de Lluçanès i Rupit, confluir en a Manlleu on es realitzà un dinar popular i a la tarda es feu una ofrena floral al monument a Bac de Roda, a Vic.

El mateix 1995 Jordi Pujol avançava les eleccions al Parlament de Catalunya, fixant-les per al 19 de novembre. Les eleccions arribaren amb una gran divisió interna, amb Colom i Carod-Rovira completament enfrontats, i amb les bases del partit trencades entre partidaris i detractors de Colom. Colom encapçalà la llista per Barcelona seguit de Carod-Rovira i Josep Huguet. A l'acte central de campanya, Colom, acompanyat de Rahola, feren l'acte més multitudinari a la comarca d'Osona amb més de set-centes persones a l'Atlàntida de Vic.²⁴⁵ Salvador Morera, de Taradell, i número sis per Barcelona, tornà a ser elegit diputat.

Tot i la crisi interna els resultats foren bons, ja que s'assoliren tretze escons i en total 305.863 vots,²⁴⁶ essent la quarta força en representació a la cambra catalana. Era la primera vegada que se superava la barrera dels tres-cents mil vots des de la recuperació de la democràcia. En aquestes eleccions CiU perdé deu diputats i la majoria absoluta.

Els resultats electorals a Osona foren els millors obtinguts fins aquell moment per ERC, que quedà en segona posició a la comarca amb 11.411 vots, el 16,4% de l'electorat, i augmentant quasi en dos mil vots el resultat de les anteriors eleccions autonòmiques. CiU guanyà novament en obtenir fins a 41.575 vots, que suposaven el 58,81% dels votants d'Osona. A Vic també s'obtingueren millors resultats que el 1992 i ERC fou segona força a la capital amb 2.984 vots, el 17'32%. CiU guanyà també a Vic amb 9.273 vots, el 53,83% dels votants, i fou també la candidatura més votada a tots els pobles d'Osona.²⁴⁷

245 *El 9 Nou*, 13 de novembre de 1995, p. 7.

246 Conselleria de Governació.

247 *El 9 Nou*, 20 de novembre de 1995, p. 1, 3 i 9; i Conselleria de Governació.

10 de setembre de 1995

Cartell de la ruta osonenca de la Marxa per la Independència.

FJI

TOTS *a la marxa* per la independència

A OSONA

10 de setembre de 1995

Itinerari:

Ruta 1

10.00 h. Isera. 10.15 h. Martorelles. 10.30 h. Vilobí. 10.35 h. Sta. M. de Barona. 11.00 h. St. Quirze de Rossell. 11.30 h. St. Vicenç de Torrada. 11.45 h. St. Pere de Toró. 12.00 h. Toró. 12.30 h. Oix. 12.45 h. Les Masies de St. Hipòlit. 13.00 h. Hipòlit de Voltregà. 13.30 h. Sta. Cecília de Voltregà. 14.00 h. Manlleu.

Ruta 2

10.00 h. Prat de Lluçanès. 10.15 h. Lluçà. 10.40 h. Alpens. 10.45 h. St. Agnès de Lluçanès. 11.00 h. St. Martí de Sabadell. 11.15 h. St. Riu de Lluçanès. 11.30 h. Fesillà. 11.45 h. Oix. 12.00 h. Oix. 12.30 h. Oix. 12.45 h. St. Bartomeu del Grau. 13.15 h. Guàrd de la Riera. 13.30 h. Sta. Eulàlia de Rugamer. 13.40 h. Vil. 14.00 h. Manlleu.

Ruta 3

9.00 h. Bujad. Puig. 9.20 h. Tordera. 9.30 h. Lluçanès. 9.40 h. Les Masies de Roda. 10.00 h. Roda de Ter. 10.20 h. Tordera. 10.45 h. Folguerales. 11.00 h. St. Juli de Vilatorrada. 11.15 h. Caldesa. 12.00 h. Sta. Eugènia de Berga. 12.15 h. Toró. 12.30 h. Toró. 12.40 h. Balenyà. 13.00 h. Castelló. 13.20 h. Collsuspina. 13.30 h. Montanyola. 13.40 h. Toró. 14.00 h. Manlleu.

Totes les rutes

14.00 h. Manlleu, a la pla. de St. Jaume, des de 21.00 h. Vil. ofera Bar de Roda

Excursió individual expressa, totes les concentracions es duran a terme davant dels ajuntaments respectius.

CATALUNYA, ESTAT EUROPEU

informa't al (93) 453 60 05

Sense pràcticament temps per digerir els resultats hi hagué una nova convocatòria electoral, en aquest cas per al Congrés dels Diputats. La data fixada fou el 3 de març del 1996. Pilar Rahola repetia de cap de llista i al quart lloc per Barcelona hi havia el regidor vigatà Jaume Puig. La confecció de les llistes tornà a evidenciar l'existència d'un important sector crític amb Colom i els seus militants afins, com la pròpia Rahola.

Després d'una campanya electoral plena d'incidències i també degut a la por per la previsible victòria del PP, el vot «útil» anà cap a CiU i PSOE, i els resultats d'ERC no foren els esperats. Així doncs, la candidatura encapçalada per Rahola baixà als 162.495 vots, el 4'18% de l'electorat,²⁴⁸ que serví per mantenir únicament l'escó de la pròpia Rahola. ERC quedava com a cinquena força política catalana. El PSC va obtenir uns grans resultats a Catalunya amb més d'un milió i mig de vots i 19 diputats, però tot i així perderen la presidència del govern que passà al PP encapçalat per José Maria Aznar.

A Osona ERC també fou superada tant pel PSC com pel PP. ERC va obtenir un 7,68% de recolzament gràcies als 6.023 vots obtinguts. A Vic, la candidatura de Rahola recollí 1.536 vots, el 7'93%.²⁴⁹ Tant a Vic com a Osona la força política guanyadora fou CiU.

Davant dels fluixos resultats i la mala imatge que s'havia anat guanyant Rahola dins del partit, s'obrí la caixa dels trons cap a ella i Colom. Els sectors encapçalats per Carod-Rovira i Joan Puigcercós acostaren posicions per fer front comú contra el tàndem Colom-Rahola. La crisi interna era ja enorme i Colom cada vegada era més qüestionat.

D'aquesta manera, el propi secretari general d'ERC, Àngel Colom, i la diputada al Congrés i regidora a Barcelona, Pilar Rahola, abandonaren ERC per fundar el PI, el Partit per la Independència. La notícia es féu pública el 8 d'octubre en una roda de premsa de Colom. Seguiren Colom i Rahola en la seva marxa d'ERC tres diputats més del Parlament: Benet Tugues, Xavier Bosch i l'osonenc Salvador Morera.²⁵⁰ Arrel d'aques-

ta marxa, Josep Huguet va passar a ser el diputat del Parlament adscrit a Osona per part d'ERC. A Vic això es traduiria en l'escissió de Jaume Puig, que es passaria al PI deixant així el grup municipal de la ciutat amb dos membres, Josep Maria Font i Alexandre Bassols. Puig sí que deixà l'escó que ocupava al Consell Comarcal d'Osona.

El dany fou sobretot institucional i econòmic, en marxar quatre diputats del Parlament i la diputada a les Corts espanyoles i regidora a Barcelona. Tot i la marxa d'alguns regidors municipals cap al PI, com el propi vigatà Jaume Puig, les baixes no foren molt nombroses entre la militància.²⁵¹ El PI acabaria enfonsant-se el 1999 i alguns dels seus membres, com el propi Colom, passarien a CDC.

El cap de setmana del 23 i 24 de novembre se celebrà el 21è Congrés Nacional d'ERC a Vilafranca del Penedès. En aquest Congrés es féu patent ja que la dupla Carod-Puigcercós seria la que lideraria el partit en els anys següents. Carod-Rovira fou elegit nou secretari general i Jordi Carbonell nou president del partit. Joan Puigcercós ocupà una vicesecretaria general, com també Josep Huguet i Carles Bonet. El futur regidor vigatà d'ERC, Pere Vilarrasa, entrà a formar part del Comitè Executiu nacional.²⁵²

Al llarg del 1997 la calma retornà a ERC i en el 22è Congrés Nacional que se celebrà l'estiu del 1998, van sortir reforçats els dirigents elegits a finals de 1996. Serví per posicionar molt clarament ERC entre els dos principals partits catalans, CiU i PSC, presentant-se com l'esquerra nacional. Pel que fa al dret a l'autodeterminació, ERC s'hi postulà òbviament a favor i es plantejà una obertura cap als sectors castellanoparlants, aprofundint molt més en el greuge fiscal que patia i pateix Catalunya per tal de mostrar la independència com un objectiu desitjable per a tothom. Pere Vilarrasa fou confirmat novament com a membre de l'Executiva Nacional d'ERC com a president regional d'ERC d'Osona-Ripollès.²⁵³

248 Ministeri de l'Interior; i Conselleria de Governació.

249 Conselleria de Governació.

250 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 459.

251 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 464.

252 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 470-471.

253 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 489.

Vic, 6 de novembre de 1998

Assemblea d'Esquerra-Vic — a la seu local del carrer del Bisbe Morgades—
on s'escull Josep Maria Font com a cap de llista a les eleccions municipals de 1999.

JPB

El 1999 doncs, es presentava com un any important, amb eleccions al Parlament de Catalunya, eleccions municipals i eleccions europees. Els resultats de les eleccions municipals del 13 de juny a Vic foren molt positius i s'assoliren, per primera vegada des del restabliment de la democràcia, 4 regidors. Sortiren elegits Josep Maria Font, Alexandre Bassols, Jordi Jové i Pere Vilarrasa, i respecte a les anteriors eleccions s'augmentà el resultat en més de 500 vots, arribant fins els 2.478, resultat que suposava el 17,83% del total.²⁵⁴ Això possiblement fou degut en part a que es féu candidatura conjunta amb l'ABU, l'Agrupació Barris Units, una associació popular de persones dels barris, cosa que va fer possible ser més presents i més coneguts als diferents barris de Vic. Jordi Jové era el representant de l'ABU a les llistes, i anava en el tercer lloc. Pere Vilarrasa s'estrenà com a regidor.

En aquestes eleccions ERC d'Osona va augmentar en alcaldies guanyades. Jaume Mas revalidà triomf a Calldetenes, i s'obtingueren victòries electorals a Montesquiu amb Antoni Martín al capdavant, a Sant Quirze de Besora amb David Mascarella, i a Tavèrnoles amb Salvador Colom. A part, a Santa Eugènia de Berga, Filo Tió aconseguí l'alcaldia a través d'un acord de govern. També s'augmentà el nombre de regidors municipals i es passà dels 51 obtinguts el 1995 als 63 del 1999. ERC quedà segona a la comarca en nombre de regidors superant en cinc el PSC, però no fou així en nombre de vots totals, quedant per darrere dels socialistes per poc més de mil tres-cents vots. En total, 10.562 osonencs votaren les candidatures d'ERC als municipis osonencs, xifra que representava el 16'07%.²⁵⁵

Pel que fa a les europees, celebrades el mateix dia, ERC es va presentar conjuntament amb una àmplia coalició de partits de diferents territoris que es va batejar com a Europa dels Pobles. Dins de la candidatura s'hi trobaven el Partido Nacionalista Vasco, Eusko Alkartasuna o Unió Mallorquina, a més de Els Verds.²⁵⁶ La candidatura va obtenir dos escons europeus, i en el conjunt del Principat ERC obtingué 174.374 vots, el 6'06% de l'electorat.²⁵⁷ ERC es posicionà com a quarta força política a Catalunya tot i que a molta distància de PSC, CiU i PP. Els vots aportats per ERC a la candidatura europea féu que a partir del 2002, un dels escons l'ocupés Miquel Mayol, d'ERC.

Els resultats de les europees no van ser tant positius com els de les eleccions municipals. A Vic, la candidatura d'ERC va obtenir 1.726 vots i al conjunt d'Osona 8.304.²⁵⁸

Tocava encarar l'altre repte electoral de l'any, les eleccions al Parlament. Carod-Rovira encapçalà la llista a la circumscripció de Barcelona seguit de

254 Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003, p. 22-24.

255 *El 9 Nou*, 18 de juny de 1999, p. 3; i Conselleria de Governació.

256 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 496.

257 Ministeri de l'Interior.

258 *El 9 Nou*, 21 de juny de 1999, p. 10; i Conselleria de Governació.

Maig de 1999

Cartell electoral de Josep Maria Font.

FJI

Maig de 1999

Cartell de les JERC

FJI

Vic, 22 de març de 2003

Campanya d'Esquerra pel manteniment de la línia ferroviària Barcelona-Puigcerdà, amb candidats municipals del partit de poblacions afectades. D'esquerra a dreta: els set de davant, Josep Maria Freixanet (Olost), Teresa Buigues (Les Franqueses del Vallès), Josep Maria Font (Vic), Pere Vigo (diputat al Parlament per Girona), Lluís Casellas (Vic), Santi Crusellas (Vic) i Santi Martí (Santa Eulàlia de Ronçana); els quinze de darrere, Andreu Montañès (Les Franqueses del Vallès), Toni Cassasas (Taradell), Miquel Saborit (Vic), Imma Sala (Taradell), Miquel Pujol (La Garriga), Jaume Profitós (Granollers), Arcadi Figueras (Hostalets de Balenyà), Paulí Rigol (Parets del Vallès), Quico Terradellas (Ripoll), x, Lluís Argemí (Vic), Jordi Casals (Torelló), Sílvia López (Parets del Vallès) i Jaume Martí (Torelló).

JPB

Josep Huguet i Carles Bonet. Els osonencs Filo Tió, Pere Prat i Eduard Casals anaren a la llista per Barcelona als llocs, 11, 15 i 81 respectivament. Els comicis se celebraren el 17 d'octubre. Una de les reivindicacions de la campanya era una reforma profunda de l'Estatut d'autonomia. En total, 271.173 vots al conjunt de Catalunya, el 8'67%, que es traduïren en 12 diputats, empantant en representació parlamentària amb el PP.²⁵⁹ Al capdavant, CiU i PSC-ICV²⁶⁰ pràcticament empataven amb 56 i 55 diputats respectivament.

En l'acte central de campanya a Osona, Carod-Rovira va aplegar fins a nou-centes persones al recinte firal del Sucre, en un sopar-míting on el líder d'ERC va carregar contra el PP i va deixar la porta oberta a un govern amb CiU i PSC.²⁶¹

A Osona, la candidatura de Jordi Pujol tornà a vèncer àmpliament amb 39.801 vots, el 56'76% de l'electorat, i guanyant a totes les poblacions de la comarca. ERC es va veure relegada a la tercera posició, superada pel PSC per dos mil vots. En total, a Osona 11.270 persones votaren la llista encapçalada per Carod-Rovira; el 16'07%, un resultat pràcticament idèntic al de quatre anys abans. En la gran majoria de pobles osonencs ERC fou segona força. A Vic, la llista d'ERC va obtenir un total de 2.983 vots, el 17'62%, però es veieren superats pel PSC que va obtenir cinc-cents vots més,²⁶² quedant així com a tercera força política a la ciutat. En absència d'un electe osonenc, Josep Huguet tornà a esdevenir el diputat d'ERC adscrit a la comarca.

Després de les eleccions ERC es posicionà per la creació d'un govern amb CiU i PSC, amb l'objectiu de reformar l'Estatut i assolir el concert econòmic. L'acord, però, no agradava ni a CiU ni al PSC. Finalment Jordi Pujol fou investit president novament amb el suport del PP quedant conformats dos blocs antagònics: per una banda CiU-PP i per l'altra PSC-ICV. ERC quedava al mig, equidistant de tothom.

259 Conselleria de Governació.

260 El PSC i ICV es presentaren conjuntament a les circumscripcions de Girona, Lleida i Tarragona.

261 *El 9 Nou*, 11 d'octubre de 1999, p. 3.

262 *El 9 Nou*, 18 d'octubre de 1999, p. 1, 3, 6 i 11; i Conselleria de Governació.

El 2000 tornava a ser d'eleccions al Congrés dels Diputats i al Senat, on ERC no tenia representació parlamentària en haver-se quedat l'escó Pilar Rahola. Joan Puigcercós fou designat cap de llista de cara a les eleccions del març al Congrés, candidatura en què al número quatre de la llista per Barcelona hi figurava Filo Tió, alcaldessa d'ERC de Santa Eugènia de Berga i al número cinc Josep Carrapiço, de Taradell, com a candidat nacional de les JERC. Pel Senat es féu candidatura conjunta amb PSC i ICV, sota el nom d'Entesa Catalana de Progrés.²⁶³ Aquesta entesa al Senat s'acabaria traduint en el govern de Catalunya des del 2003 al 2010 en els anomenats «tripartits» encapçalats per Pasqual Maragall i José Montilla.

Els resultats a nivell estatal donaren la majoria absoluta al PP i a José Maria Aznar. Els comicis del 12 de març retornaren a ERC, amb Joan Puigcercós, al Congrés dels Diputats, quedant a menys de 20.000 vots d'un segon escó per Barcelona. En total ERC obtingué 190.292 vots, el 5'64%, essent la quarta força catalana però molt lluny de PSC, CiU i PP, que obtingueren 17, 15 i 12 escons respectivament.²⁶⁴

A Osona ERC recuperà part de l'electorat perdut a les eleccions del 1996 i es posà novament al nivell de les del 1993, que continuarien sent les eleccions generals en què s'havien obtingut millors resultats. Així doncs, 8.129 osonencs es decantaren per l'opció encapçalada per Joan Puigcercós, el 12% de l'electorat de la comarca, augmentant en més de dos mil el nombre de votants respecte a quatre anys abans. ERC quedà com a quarta força a Osona, lluny tant de CiU (34.493 vots, 50,07%) com del PSC (13.664 vots, 19'84%), però superada per pocs vots pel PP (8.487 vots, 12'32%).

A Vic, 2.135 persones votaren la candidatura d'ERC, que també fou quarta força política, superada pel PP per dos-cents vots. En total, el 12'7% dels electors vigatans votaren Puigcercós. A la ciutat CiU guanyà còmodament amb 7.659 vots, tot i que patint una important davallada en el vot respecte al 1996, de prop de dues mil paperetes.²⁶⁵

263 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 509-513.

264 Ministeri de l'Interior.

265 Conselleria de Governació

Vic, 12 de maig de 2003

Mítting de les eleccions municipals a l'auditori de la Caixa Manlleu. Josep Maria Font presenta el programa electoral davant una primera fila formada per Josep Romeu, Josep Huguet, Josep-Lluís Carod-Rovira, Lluís Casellas, Santi Crusellas, Pere Prat, Pere Vigo i Josep Maria Freixanet.
JPB

A partir de finals del 2000 i vist l'apropament de CiU i PP, la direcció d'ERC es decantà per anar fixant uns objectius comuns amb PSC i ICV per al futur de Catalunya, entre ells la reforma estatutària.²⁶⁶

El 23è Congrés Nacional, celebrat a Tarragona el 17 i 18 de març de 2001, reelegí Jordi Carbonell com a president i Josep-Lluís Carod-Rovira com a secretari general. El regidor vigatà Pere Vilarrasa continuà sent membre de l'Executiva Nacional com a president regional d'Osona-Ripollès.

Al llarg dels anys 2001 i 2002 ERC féu una gran oposició a CiU i els seus líders Jordi Pujol, Artur Mas i Josep Antoni Duran i Lleida. Al llarg d'aquest temps es veié clarament que el pacte de govern tripartit entre ERC-PSC-ICV que es donaria el 2003 s'estava gestant i era un secret a veus per a tota la societat catalana. Fou també un període de creixement molt important de militància i d'incorporació de personalitats provinents de CDC, que estaven fartes del pacte de CiU amb la dreta espanyolista del PP, així com de l'intransigent i ofensiva política del govern central capitanejat per José Maria Aznar contra Catalunya, amb atacs com el Pla Hidrològic Nacional, sense oblidar la Guerra d'Iraq.

A nivell vigatà, el grup municipal d'ERC-ABU encapçalat per Josep Maria Font va presentar al consistori un ampli dossier sobre la situació de l'asfalt dels carrers de Vic, barri per barri, evidenciant que mancava una important inversió en aquest aspecte, ja que en molts carrers el paviment estava molt deteriorat i malmès. El dossier mostrava també el deteriorament de moltes voreres, amb les dificultats que això comportava per a la mobilitat dels vianants.

Alhora també presentà un altre ampli dossier sobre la senyalització de carrers i vies urbanes, que en molts casos era inexistent o molt deficient, dificultant l'orientació dels vianants i conductors. En aquest dossier s'hi denunciava el mal estat de molts senyals, així com la manca d'un criteri unitari per a la senyalització de carrers, la mala ubicació de molts d'ells...

S'arribava així al cicle electoral del 2003, amb eleccions municipals i eleccions al Parlament de Catalunya. Les eleccions del 2003 són fins el moment el millor resultat d'ERC a la ciutat de Vic en unes municipals, tot i que no es repetí la candidatura amb l'ABU. Se celebraren el 25 de maig, i tot i no poder arribar al cinquè regidor per poc, s'obtingué el màxim de vots en unes municipals des de la Transició: 2.964 vots, el 18'04%, un augment de cinc-cents vots respecte a les eleccions municipals anteriors.²⁶⁷ Foren les últimes eleccions amb Font de cap de llista. Juntament amb ell entrà com a regidor Pere Vilarrasa, que repetia de l'anterior legislatura, i s'estrenaren Lluís Casellas i Santi Crusellas. Casellas venia de quatre anys com a president de la delegació osonenca d'Òmnium Cultural, des d'on s'havia im-

Maig de 2003

Cartell electoral de Josep Maria Font.

FJI

266 *El 9 Nou*, 13 de març de 2000, p. 1, 3 i 10; i Conselleria de Governació.

267 *El 9 Nou*, 26 de maig de 2003, p. 1-4; i Conselleria de Governació.

Vic, 7 d'agost de 2003

Jaume Mas, alcalde de Calldetenes, és elegit president del Consell Comarcal d'Osona.

JPB

pulsat la renovació de la direcció nacional de l'entitat catalanista i s'havia fet possible la celebració dels destacats premis literaris de la Nit de Santa Llúcia a Vic.

Cal esmentar també l'aparició de la Candidatura d'Unitat Popular que amb 605 vots no va obtenir cap regidor.²⁶⁸

Pere Vilarrasa va deixar la regidoria per motius familiars a l'inici de la legislatura i el substituïí Montserrat Magariño, la qual es convertí en la primera dona i primera militant de les JERC regidora de Vic. En aquesta legislatura, a més, se signà un acord amb CiU, que no tenia majoria absoluta al consistori. Aquest acord de legislatura no comportava una entrada d'ERC al govern municipal però sí certa preferència a l'hora d'aprovar les propostes i donar-hi o no suport. En paraules del propi Josep Maria Font:

*«Aquest acord ha de servir per explorar les possibilitats de sintonia sobre temes com l'ordenació del creixement urbà, el progrés econòmic, civisme i seguretat, integració de la immigració i cohesió social, mobilitat, enfortiment del paper de Vic en l'àmbit territorial, entre altres.»*²⁶⁹

L'acord comportava la participació en les juntes de govern, reunions mensuals amb l'alcalde Jacint Codina i amb els diversos regidors de cada àrea de govern, participació en tots els actes públics, i contactes previs als plens per conèixer prèviament l'ordre del dia i poder-hi intervenir amb més coneixement.

A nivell català ERC va obtenir uns resultats fabulosos, amb 414.549 vots, consolidant-se com a tercera força política del país i signant els millors resultats des de l'inici de la Transició. Pràcticament es doblaren les regidories obtingudes quatre anys abans.²⁷⁰

En aquesta legislatura, a més, les diverses formacions polítiques d'esquerres d'Osona (ERC, PSC, IC-V, independents,...) pactaren al Consell Comarcal d'Oso-

na, que fins el moment havia estat sempre en mans de CiU. L'alcalde d'ERC de Calldetenes, Jaume Mas, va esdevenir el nou president del Consell Comarcal, i el regidor de Vic Lluís Casellas ocupà la conselleria d'Hisenda, Agència d'Energia i Consum. Durant els quatre anys amb Casellas al capdavant de l'economia del Consell Comarcal, els pressupostos s'aprovaren sempre per unanimitat o sense cap vot contrari, fet insòlit en els anys anteriors. També es van fer estudis per l'estalvi energètic dels municipis osonencs i per potenciar l'ús de les energies renovables, que suposaren una reducció important de les despeses dels diversos municipis.

A Osona, a més d'augmentar molt en regidors i vots a tots els pobles, s'obtingueren algunes alcaldies importants. Jaume Mas, Antoni Martín, David Mascarella, Xavier Dachs —que substitueix Salvador Colom— i Filo Tió mantenen les alcaldies de Calldetenes, Montesquiu, Sant Quirze de Besora, Tavèrnoles i Santa Eugènia de Berga respectivament, i s'hi sumà la destacadíssima victòria de Pere Prat a Manlleu. També es guanyaren les alcaldies d'Olost, amb Josep Maria Freixanet, i Prats de Lluçanès amb Ramon Besora.²⁷¹ A Roda de Ter, un pacte amb el PSC local féu que es repartissin l'alcaldia dos anys cada partit polític. Així doncs, Jordi Serra també obtingué l'alcaldia a partir de la meitat de la legislatura.

En quant a xifres, ERC augmentà en més de cinc mil els vots al conjunt de la comarca, arribant als 15.965, que suposava un important 22'14% de l'electorat osonenc. Quedava com a tercera força política a solament cinc-cents vots del PSC, que fou segona força. Novament guanyà CiU, obtenint un total de 25.520 vots a la comarca, el 35'38%. A Osona ERC va incrementar molt la seva presència als ajuntaments, passant dels seixanta-tres regidors del 1999 als noranta-tres del 2003, sent així el segon partit polític amb més regidors de la comarca, superant àmpliament el PSC (73 regidors) en representació, però encara molt lluny de CiU (207 regidors).²⁷²

268 *Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003*, p. 22-24; i Conselleria de Governació.

269 *cERCular. Informació de la secció local i del grup municipal de Vic*, gener-febrer de 2006.

270 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 559; i Conselleria de Governació.

271 *El 9 Nou*, 26 de maig de 2003, p. 8-11.

272 *El 9 Nou*, 30 de maig de 2003, p. 3; i Conselleria de Governació.

Tavèrnoles, 27 de juny de 2004

Miquel Àngel Pascual, històric integrant de La Trinca, fou el convidat especial del 5è Aplec de Savassona que organitzà durant uns anys les JERC-Osona.

JCP

Amb Font al capdavant del grup municipal, el partit a Vic obtingué els millors resultats electorals fins avui. La tendència a l'alça de les primeres eleccions s'accentuà més entre 1995 i 2003. Així doncs, el partit superà la barrera dels 2.000 vots fins a situar-se als pràcticament 3.000 de les eleccions del 2003, a les portes d'un cinquè regidor que no entrà al consistori per unes poques desenes de vots.

Durant aquest període, doncs, veiem com CiU quedava més o menys estancada en els 6.000-6.200 vots i 10 regidors. Per contra el PSC augmentava progressivament, i ERC quasi es posava al nivell del PSC el 2003, solament separats per 165 vots, que suposarien la diferència entre quatre o cinc regidors al consistori.²⁷³

També en el percentatge de vot podem observar aquesta progressió. Del 13'39% i 1.959 vots del 1995 es passà a un 17'83% i 2.478 vots el 1999, i a un 18'04% i 2.964 vots el 2003. Un augment significatiu del 4% de l'electorat vigatà, mentre que CiU, per exemple, des del sostre del 1983 amb 11 regidors, 7.660 vots i un 50'39% dels sufragis, havia anat perdent electors a cada contesa, tot i traduir-se només en la pèrdua d'un regidor i quedar-se en 10.²⁷⁴

Destacable del període de Font al capdavant del grup municipal és el fet que any rere any ERC era l'únic partit de l'oposició que s'estudiava profundament l'economia de la ciutat i presentava un pressupost alternatiu al del govern de CiU. No només esmenes a punts concrets sinó un pressupost complet per a Vic.

El 2003 també hi hagué relleu a la secció local vigatana. La nova junta local, encapçalada per Lluís Argermí, es plantejà com a objectiu primordial l'ajuda i recolzament al grup municipal per tal de fer créixer més el partit a la ciutat, seguint la tendència positiva de les eleccions passades. Així doncs, es convertiren en un complement dels quatre regidors municipals, com un braç a l'ombra o una ajuda des d'un segon pla; sem-

pre amb la idea que el grup municipal era la cara visible del partit i, per tant, havia de tenir el màxim suport i ajuda per fer visible a la població vigatana la tasca que s'estava realitzant al consistori, així com també al Consell Comarcal d'Osona. Al mateix temps, es tenia la idea que Vic havia de ser un referent de l'independenisme per a tot Catalunya.

Passades les eleccions municipals del 2003 tocava encarar la campanya per les eleccions al Parlament amb un escenari inèdit: Jordi Pujol ja no era el líder i cap de llista de CiU, rellevat ara pel seu delfí Artur Mas. Des d'ERC es volgué capitalitzar el descontentament cap a CiU pel seu pacte amb el PP d'Aznar. L'antagonisme amb el PP fou l'eix bàsic de la campanya.

Les eleccions del 16 de novembre donaren a ERC el millor resultat obtingut al Parlament des dels temps de la República. La llista encapçalada per Carod-Rovira obtingué 23 diputats, 11 més que quatre anys abans. ERC d'Osona obtenia a més un escó, en la figura de Josep Maria Freixanet, l'alcalde d'ERC d'Olost, que figurava en el tretzè lloc de la llista per Barcelona, l'últim que obtenia l'escó en aquesta circumscripció.

En total votaren ERC 544.324 catalans, el doble que el 1999. Això suposava el 16'44% dels electors,²⁷⁵ uns resultats mai vistos des de la fi del franquisme. A Osona els resultats foren espectaculars per a ERC, que incrementà enormement el seu electorat fins a assolir els 21.115 vots dels electors de la comarca, fet que suposava un 28'02% dels votants i incrementava en deu mil vots els resultats de quatre anys abans. ERC fou segona força política a la comarca a molta diferència de la tercera, el PSC, que va obtenir 11.811 vots, el 15'68%. A la comarca els vencedors foren els de CiU, que obtingueren 33.614 vots, el 44'61%, i guanyaren a totes les poblacions excepte a Muntanyola, on guanyà ERC.

A Vic també s'obtingueren uns resultats espectaculars, inèdits a la ciutat. ERC fou segona força amb 5.093 vots, el 28'23% dels sufragis vigatans. CiU guanyà a la capital osonenca amb 7.423 vots, el 41'15%.²⁷⁶ ERC superà el PSC a Vic per més de dos mil vots.

273 *Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003*, p. 22-24.

274 *Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003*, p. 22-24.

275 Conselleria de Governació.

276 *El 9 Nou*, 17 de novembre de 2003, p. 1-6; i Conselleria de Governació.

Vic, 27 d'octubre de 2006

Mítinq de les eleccions al Parlament de Catalunya, al Cinema Vigatà. D'esquerra a dreta:

Àngel Andreu, Josep-Lluís Carod-Rovira, Josep Maria Freixanet, Maria Antònia Serra, Jaume Mas, Pere Prat i Gràcia Ferrer.

JPB

CiU i PSC no obtingueren els resultats que s'esperaven i ambdós disminuïren en escons. CiU baixà fins als 46 diputats i el PSC als 42. ERC tenia la clau del govern de Catalunya. El 5 de desembre, Ernest Benach era elegit president del Parlament, tal i com ja ho havia estat Heribert Barrera el 1980. ERC tornava a ocupar la segona màxima dignitat institucional del país. El 14 de desembre es feia públic el pacte de govern que tothom intuïa, el tripartit d'esquerres amb PSC i ICV-EUiA. L'acord es féu en la solemnitat del Saló del Tinell de Barcelona i fou firmat per Carod-Rovira per ERC, Pasqual Maragall per PSC i Joan Saura per ICV-EUiA. L'objectiu del govern catalanista i d'esquerres

*«es fonamentava en el compromís de reformar l'Estatut, augmentar les competències, fer aprovar un nou model de finançament i augmentar la participació de Catalunya a la Unió Europea».*²⁷⁷

Maragall es convertia el 16 de desembre en el primer president dels socialistes a Catalunya i en el 127è president de la Generalitat i es desplaçava CiU del govern català després de vint-i-tres anys. Carod-Rovira assumí el càrrec de conseller en cap de la Generalitat i ERC obtingué cinc conselleries més: Comerç, Consum i Turisme (Pere Esteve); Educació (Josep Bargalló); Governació i Administracions Públiques (Joan Carretero); Benestar i Família (Anna Simó); i Universitats, Recerca i Societat de la Informació (Carles Solà).²⁷⁸

L'inici del 2004 va estar marcat per una sèrie de successos que condicionarien l'esdevenir en les immponents eleccions al Congrés dels Diputats. El primer fou l'entrevista, a prop de Perpinyà, de Carod amb membres de la direcció d'ETA. Des de l'Espanya profunda i anticatalana desfermaren la caixa dels trons i atacaren sense miraments Carod argumentant que aquest no volia la fi d'ETA, sinó només la fi dels atemptats a Catalunya. Carod posà el seu càrrec a disposició de Maragall, fou cessat i substituït per Josep Bargalló, també d'ERC, com a nou conseller en cap de la Generalitat.

²⁷⁷ *Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, p. 445.

²⁷⁸ CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 575-576.

ERC plantejà les eleccions al Congrés com un plebiscit sobre el que havia fet Carod-Rovira. Així doncs, Puigercós —que havia estat escollit feia mesos— cedí a Carod-Rovira el primer lloc a la llista. El regidor vigatà Lluís Casellas ocupava el divuitè lloc de la llista d'Esquerra per la circumscripció de Barcelona. I Georgina Oliva, militant d'ERC a Vic, i secretària nacional d'Organització i Finances de les JERC ocupava la sisena posició com a candidata de les joventuts del partit. Oliva, el novembre de 2006, rellevaria Joan Puigercós, quan aquest deixaria Madrid per presentar-se com a tàndem amb Josep-Lluís Carod-Rovira a les eleccions al Parlament de Catalunya. D'altra banda, per al Senat es repetí la candidatura de l'Entesa Catalana de Progrés, amb els mateixos socis del govern tripartit català.

El 24 de febrer es féu l'acte central de campanya a Vic al Cinema Vigatà, que quedà desbordat per l'afluència massiva de gent de la ciutat i comarca que van abarrotar l'aforament i desenes de persones es quedaren a fora sense possibilitat d'entrar a la sala. En l'acte hi participà el propi Josep-Lluís Carod-Rovira, que féu un discurs abrandat i motivador. Abans d'ell parlaren el regidor vigatà Lluís Casellas i Jordi Casals de Torelló. Tal i com va quedar recollit a la crònica d'*Osona.com*:

«Unes 2.000 persones van assistir dimarts al vespre, 24 de febrer de 2004, al miting d'ERC al cinema Vigatà, amb la presència del cap de llista per Barcelona, Josep Lluís Carod-Rovira. Es considera que ha estat l'acte polític amb més participació de la història de Vic, superant el miting de CDC amb Jordi Pujol al mateix local l'any 1977. També van fer ús de la paraula els candidats i regidors Lluís Casellas, de Vic, i Jordi Casals, de Torelló. L'acte va acabar amb el cant dels Segadors i el públic dempeus.

Centenars de persones van marxar quan arribaven i es trobaven que ni tan sols podien entrar al local. A la sortida de l'acte, Carod va ser envoltat per una multitud de persones que va omplir de banda a banda el carrer Verdaguer amb els crits de "Carod president!" i "Independència".»

Vic, 20 de desembre de 2006

El candidat a l'alcaldia de Vic, Àngel Andreu, presentant les propostes de benestar social, davant dels habitatges tutelats per a gent gran Caputxins, al carrer de la Indústria.

JPB

La campanya fou clarament de marcada hostilitat amb el PP a ambdues bandes, amb atacs constants del partit espanyolista contra ERC i contra Carod-Rovira, acusant-los de terroristes. ERC contraatacava amb temes com el Pla Hidrològic Nacional o la impopular Guerra de l'Iraq. Tot i així, el fet més destacat succeiria tres dies abans de les eleccions, l'11 de març, amb l'atemptat de l'estació d'Atocha i altres trens de rodalies de Madrid, obra de terroristes islàmics. El PP, en una roïna maniobra de manipulació informativa, intentà responsabilitzar-ne ETA per tal de guanyar vots a costa de les víctimes innocents de l'atemptat: dos-cents morts i més de dos mil ferits.

Els resultats de les eleccions del 14 de març no admetien dubtes. Majoritàriament, els catalans no es van creure les mentides d'Aznar i els seus companys del PP, que va perdre les eleccions en favor d'un PSOE encapçalat per José Luis Rodríguez Zapatero. ERC va treure a Catalunya uns resultats espectaculars. En total 652.196 vots (13.294 d'ERPv), quasi el 16% de l'electorat català, que suposaren vuit escons al Congrés. ERC es convertia en la quarta força parlamentària a l'Estat espanyol, a només dos diputats de CiU que n'obtenia deu, i amb grup parlamentari propi per primera vegada.²⁷⁹ S'obtenien a més tres escons al Senat.

A Vic, la llista encapçalada per Carod obtingué uns resultats fabulosos. ERC fou segona força amb 5.955 vots, el 29'33% de l'electorat vigatà, quedant molt a prop de CiU que obtingué 6.434 vots, el 31'69%. A més, ERC fou primera força a diversos municipis d'Osona: Calldetenes, Folgueroles, Vilanova de Sau, Sant Pere de Torelló, les Masies de Roda, Montesquiú, Muntanyola, Santa Eugènia de Berga, Sobremunt i Tavèrnoles. Al conjunt de la comarca la llista de Carod-Rovira i Puigcercós va obtenir fins a 24.815 vots, que suposaven el 29'58% de l'electorat, i s'arribava a la diferència més curta respecte a CiU en tota la democràcia, ja que aquests obtingueren 28.992 vots, el 34'56%.²⁸⁰

Pocs dies després, concretament el 26 d'abril, el grup municipal d'ERC a l'Ajuntament de Vic presentà una moció al Ple Municipal per tal que

«es posés el nom de Marià Serra i Badell, últim alcalde republicà de la ciutat de Vic,²⁸¹ a un espai públic de la nostra ciutat. Aquesta petició ja havia estat presentada en anteriors legislatures. Igual que les vegades anteriors, l'equip de govern de CiU va votar-hi en contra. Els seus arguments són que, demanar això "suposa ferir els sentiments de moltes famílies vigatanes" i que, per tant, aquesta és una moció inoportuna. Els demés grups municipals d'esquerres varen donar recolzament a la Moció i el regidor de Platafor-

²⁷⁹ Ministeri de l'Interior.

²⁸⁰ *El 9 Nou*, 15 de març de 2004, p. 1 i 4.

²⁸¹ Marià Serra no fou l'últim alcalde republicà de la ciutat ja que el setembre de 1938 fou rellevat per Salvador Dordal, també d'ERC.

Maig de 2007

Cartell electoral d'Àngel Andreu.

FJI

Barcelona, 14 d'abril de 2007

El veterà militant d'ERC a Vic, Pere Masnou, entre el president del Parlament, Ernest Benach, i el tinent d'alcalde de Barcelona, Jordi Portabella, després de rebre la insígnia de plata d'Esquerra pels seus 25 anys de militància ininterrompuda al partit.

DAVID CAMPOS / FJI

ma va optar per l'abstenció, aquest fet va provocar un empat tècnic entre l'equip de govern i els grups d'esquerreres, empat que es va desfer amb el vot de qualitat de l'alcalde.»²⁸²

Curiós és el fet que els caps de llista de PSC i de ICV, Josep Burgaya i Xavier Tornafoch, doctors en història i que han treballat la història local vigatana, sí que donessin recolzament a la moció d'ERC i, en canvi, l'equip de govern de CiU no.

El mateix 2004 encara tenia uns nous comicis per celebrar, en aquest cas les eleccions al Parlament Europeu del 13 de juny. Es féu candidatura conjunta amb Eusko Alkartasuna i Chunta Aragonesista, a més de sumar-hi alguns partits molt menors de l'àmbit d'esquerreres. El cap de llista fou el líder d'ERC a les Illes Balears, Bernat Joan. Foren unes eleccions marcades per la baixíssima participació, que a Catalunya no arribà ni al 40%. A Catalunya la candidatura obtingué 249.757 vots i al conjunt de l'estat 380.709, fet que suposà un escó per a Bernat Joan.²⁸³

A Osona els resultats de les eleccions donaren 9.636 vots a la candidatura d'ERC, quasi mil cinc-cents vots més que en les europees del 1999. A Vic, 2.303 persones votaren ERC, el 22'06% dels electors. ERC fou tercera força política tant a Vic com a Osona, per darre de CiU i PSC.

Per si no hi havia hagut prou moviment en tot l'any, encara quedava la celebració del 24è Congrés Nacional d'ERC, que se celebrà a Lleida el cap de setmana del 3 i 4 de juliol, i s'hi féu oficial la dualitat de poders que imperava dins ERC. Carod-Rovira deixà la Secretaria General per passar a ocupar la Presidència del partit en substitució de Jordi Carbonell —president des del 1996— que acabava de complir 80 anys. El relleu a la Secretaria General fou Joan Puigcercós que es convertia definitivament en l'altra cara visible de la direcció nacional d'ERC.

D'altra banda, a l'octubre de 2004, després d'una llarga malaltia, moria Jaume Portell, un dels impulsors

d'Esquerra durant la transició i primer regidor del partit a l'Ajuntament de Vic en l'actual etapa democràtica. La seva dedicació i compromís amb la ciutat van ser mereixedors d'un sentit homenatge el 2007, amb la inauguració d'un parc urbà que porta el seu nom.

Al llarg del 2005, ERC destinà els esforços a establir un pacte amb el PSOE i Zapatero per tal d'assegurar-li el govern de l'estat a canvi de poder tirar endavant la reforma estatutària, i assolir un millor finançament per a Catalunya davant del clamorós dèficit fiscal. El PSOE va jugar les cartes d'anar deixant passar el temps. També fou l'any del referèndum de la Constitució europea. Després de moltes deliberacions ERC es posicionà en el No, ja que, entre altres aspectes, no s'hi preveia cap reconeixement de les nacions sense estat ni l'oficialitat de la llengua catalana. Tot i així, i a diferència del que succeiria a d'altres països de la Unió Europea, el Sí va guanyar àmpliament al conjunt de l'Estat espanyol, tot i que la participació fou molt baixa, del 40'6%.²⁸⁴ En aquest referèndum hi participaren solament el 44% dels vigatans amb dret a vot, en total 11.155 persones. D'aquestes, 4.344 votaren en contra del tractat constitucional europeu, el 39'26%, mentre que 5.789 vigatans hi donaren suport, el 53'30%. A destacar també el 8'43% dels vigatans, 933 en total, que hi votaren en blanc.²⁸⁵

A Vic, el 2005 començà amb una nova executiva per a la secció local d'ERC, elegida a finals de l'any anterior. Aleix Andreu passà a ocupar la presidència del partit a Vic en relleu de Lluís Argemí. S'entrà aleshores de ple en el debat de l'Estatut d'Autonomia, que havia de superar i actualitzar l'obsolet Estatut redactat a Sau en plena Transició. Aquest fou un període de gran expectació i que acabaria com tantes altres vegades en què Catalunya ha volgut millorar el seu autogovern: retallat a Madrid, talment com l'Estatut de Núria del 1932. L'Estatut s'aprovà al Parlament de Catalunya el 30 de setembre del 2005 amb els vots favorables dels diputats d'ERC, PSC, ICV i CiU,²⁸⁶ per passar després al

²⁸² *cERCular. Informació de la secció local i del grup municipal de Vic*, maig de 2004.

²⁸³ Ministeri de l'Interior.

²⁸⁴ Ministeri de l'Interior.

²⁸⁵ *cERCular. Informació de la secció local i del grup municipal de Vic*, març de 2005.

²⁸⁶ CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 620.

Vic, 21 de febrer de 2008

A punt per enganxar el primer cartell de les eleccions al Congrés, a la Plaça Major.

D'esquerra a dreta: Joan López, Gràcia Ferrer, Jordi Serra, Lluís Argemí, Raül Presseguer, Lluís Casellas, Jordi Soler i Josep Maria Freixanet.

RPE

Congrés i al Senat, on fou tombat. Les maniobres de CiU amb Mas i Duran, actuant per compte propi, tampoc afavoriren ERC ni l'Estatut. CiU agafà la bandera del patrimoni del nou text i es fotografià amb Zapatero simbolitzant l'entesa.

L'endemà de la votació al Parlament, l'1 d'octubre, se celebrà el Consell Nacional d'ERC a Vic i les sectorials de Cultura i de Comerç, Turisme i Consum organitzaren a la mateixa ciutat una jornada de formació sobre el turisme cultural que superà els dos-cents participants. Aquestes jornades se celebraren al recinte firal del Sucre i van durar tot el dia, acabant amb un sopar i un concert de El Pont d'Arcalís. Hi van assistir nombrosos dirigents del partit com el propi Joan Puigcercós, Ernest Benach o Josep Huguet. El president de la sectorial de Cultura d'ERC era el militant vigatà Josep Maria Diéguez.

A mitjans d'abril, el president Maragall provocà una petita crisi de govern cessant diversos consellers, entre els quals dos d'ERC: Joan Carretero, substituït per Xavier Vendrell al capdavant del Departament de Governació i Administracions Públiques; i Carles Solà, substituït per Manel Balcells al Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació.

ERC acabaria posicionant-se en el No al nou Estatut retallat evidenciant-ho en la votació al Congrés del 30 de març del 2006 i en el referèndum que se celebraria poc després. Aquell no era l'Estatut pel qual s'havia lluitat i treballat. En un article a *El 9 Nou* del 16 de juny, el diputat osonenc i alcalde d'Olost, Josep Maria Freixanet, explicava el perquè ell i ERC optaven pel No:

«Votaré que no perquè estic tip de reclamar els meus diners, els dels catalans i catalanes. Votaré que no perquè un poble que diu sempre que sí està condemnat a desaparèixer. Votaré que no perquè confio en una majoria del nostre país que camini cap al sobiranisme nacional i social que permeti assegurar el futur dels i de les nostres joves, de l'empresariat, autònoms i assalariats, i tractar amb dignitat la gent gran.»²⁸⁷

El No d'Esquerra a l'Estatut retallat, portava a què l'11 de maig del 2006 Maragall expulsés ERC del govern i acabés precipitadament amb el primer tripartit. S'obria un nou escenari electoral. El 18 de juny se celebrà el referèndum de l'Estatut amb una baixíssima participació, que no arribà al 50% (48'85%). El Sí guanyà àmpliament amb el 73'9% dels vots davant la desmobilització dels escèptics i els contraris, que se'n van desentendre. Així i tot el No va treure el 20,76% i els vots en blanc, el 5.34%. Els vots nuls foren menys de l'1%.²⁸⁸

A Osona els resultats del referèndum foren similars als de Catalunya. El Sí guanyà amb el suport del 73,47% dels votants. El No tingué el recolzament d'un 18'2%, un 7'26% optaren pel vot en blanc i els nuls que superen l'1%. En alguns dels municipis governats per ERC a la comarca com Calldetenes o Olost, però, el No a l'Estatut retallat superà el 25%. La participació a Osona es quedà al 55%. A Vic, el No va obtenir un 20'29% i el Sí un 71'16%.²⁸⁹

S'arribava llavors al nou marc electoral de comicis anticipats al Parlament, i amb la renúncia de Maragall a presentar-se a la reelecció s'obrí el camí per repetir de nou el govern tripartit amb PSC i ICV. Tot i així començaren a sortir ja veus molt crítiques amb la direcció d'ERC, sobretot les encapçalades per Joan Carretero, ex conseller de Governació cessat per Maragall.

Abans de les eleccions, però, hi hagué temps per celebrar el 75è aniversari de la proclamació de la República Catalana. Aquesta celebració fou aprovada pel Ple Municipal vigatà a instàncies de la moció presentada pel grup municipal d'ERC juntament amb ICV. En la commemoració, celebrada el 21 de juny, hi assistí el president del Parlament de Catalunya i membre d'ERC, Ernest Benach.²⁹⁰ Pocs dies després, el 26 de juliol, ERC i CiU de Vic donaven a conèixer en roda de premsa la figura dels Agents Cívics, encarregats de realitzar tasques de divulgació i aplicació de la normativa relacionada amb l'ordenança de Bons Costums, Ci-

²⁸⁸ Conselleria de Governació.

²⁸⁹ *El 9 Nou*, 19 de juny de 2006, p. 1, 3-5; i Conselleria de Governació.

²⁹⁰ *cERCular. Informació de la secció local i del grup municipal de Vic*, març-agost de 2006.

²⁸⁷ *El 9 Nou*, 16 de juny de 2006, p. 28.

Vic, maig de 2009

Repartint propaganda de les eleccions al Parlament Europeu, davant el Casino de Vic,
al carrer Verdaguer. D'esquerra a dreta: Raül Presseguer, Marta Rovira, Gràcia Ferrer, Joan López,
Jordi Soler i Lluís Argemí.

ERC-VIC

visme i Convivència. A més, havien de ser unes figures de proximitat en els diferents barris, acostant el consistori a les persones.

Davant de les eleccions catalanes Carod-Rovira tornà a encapçalar la llista d'ERC, aquest cop amb Joan Puigcercós com a número dos. El diputat osonenc Josep Maria Freixanet, alcalde d'Olost, repetí al tretzè lloc de la llista per Barcelona i la vigatana Gràcia Ferrer ocupà el trenta-quatrè lloc a la mateixa llista.

Les eleccions se celebraren l'1 de novembre. Tot i els problemes del 2006 amb el punt culminant del referèndum de l'Estatut, ERC es refeu a poc a poc fins a signar uns resultats gens menyspreables tot i baixar en vots respecte el 2003. En total votaren la llista de Carod-Rovira i Puigcercós 416.355 catalans, el 14'03%, que es traduïren en 21 diputats al Parlament.²⁹¹ L'alcalde d'Olost no assolí d'entrada l'escó al Parlament, ja que foren 11 els escons obtinguts a Barcelona, però amb la incorporació al Govern d'alguns diputats que renunciaren a l'escó, Freixanet tornà a esdevenir diputat.

A Vic els resultats foren positius ja que s'assolí el 23'59% dels vots, essent així la segona força política a la ciutat, per darrere de CiU. A més, Vic fou una de les ciutats de la demarcació barcelonina on ERC obtingué un percentatge de vot més elevat. Tenint en compte que en el conjunt de Catalunya el percentatge d'ERC fou del 14'03% i a la circumscripció de Barcelona del 12'64%, els resultats de Vic foren significatius.²⁹² En total la llista d'ERC fou recolzada per 3.876 vigatans, superant per prop de mil tres-cents vots el PSC. CiU guanyà a la capital d'Osona amb 7.084 vots, el 43'11% dels votants.

Al conjunt de la comarca ERC assolí 16.419 vots, el 23'56%, superant en sis mil vots els socialistes. CiU guanyà al conjunt d'Osona amb 31.171 vots, que significaven el 44'74% dels votants osonencs, i fou la llista més votada a tots els municipis de la comarca amb l'excepció d'Olost, on guanyà ERC i d'on era alcalde Josep Maria Freixanet.²⁹³

²⁹¹ Ministeri de l'Interior; i Conselleria de Governació.

²⁹² *cERCular. Informació de la secció local i del grup municipal de Vic*, setembre-octubre-novembre de 2006; i Conselleria de Governació.

²⁹³ *El 9 Nou*, 2 de novembre de 2006, p. 1, 2, 6 i 11.

Quatre dies abans de les eleccions, el 27 d'octubre, s'havia realitzat l'acte central de la campanya a Osona, al cinema Vigatà, amb vuit-cents assistents i amb parlaments de Josep-Lluís Carod-Rovira, Josep Maria Freixanet, Gràcia Ferrer i Àngel Andreu.

ERC tornava a quedar en posició clau per crear majories. Amb els 48 diputats de CiU sumaven 69 escons, mentre que amb PSC (37) i ICV-EUiA (12) sumaven 70 i per tant era possible reeditar el govern tripartit. Es decidí fer un nou tripartit ara amb José Montilla de president de la Generalitat, una decisió polèmica i que es convertiria en un dels factors clau per entendre la davallada de les eleccions del 2010. En la decisió pel segon tripartit influí molt la gran bel·ligerància de CiU contra ERC durant el primer tripartit i sobretot durant la campanya electoral.

Carod-Rovira es convertí en vicepresident, Puigcercós en conseller de Governació, Joan Manuel Tresserras en conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, Josep Huguet en conseller d'Universitats i Empresa, i Carme Capdevila en consellera d'Acció Social i Ciutadania.²⁹⁴

Però la reedició de l'acord de govern amb PSC i ICV-EUiA no fou tan acceptat com el de 2003. A nivell intern, aquest fet queda palès amb l'actuació de l'exconseller Joan Carretero, el qual organitzà un corrent intern, Regrupament.cat. Durant tot el 2006 i 2007 s'hagué de fer molta pedagogia entre la ciutadania i explicar molt detalladament el perquè del nou tripartit. Des de la secció local vigatana es feren incomputables xerrades i explicacions a entitats, associacions, grups... sobre la política, sobretot de caire social, que estava duent a terme la Generalitat. Al mateix temps, es volia fer veure que la decisió de fer president Montilla responia a la voluntat d'obrir el catalanisme i el procés d'autodeterminació a persones d'arrels foranies i de parla castellana. A Vic i comarca, però, fou molt difícil explicar i convèncer la població dels perquès del segon tripartit i així ho evidenciaren les eleccions següents.

La tendència a l'alça dels últims anys d'ERC a Vic quedà tallada de cop el 2007. Els problemes del partit a nivell nacional i les discussions internes vigata-

²⁹⁴ CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 649.

Vic, 13 de desembre de 2009

Joan López i el president d'Esquerra, Joan Puigcercós, acompanyant la regidora Gràcia Ferrer a votar a la Consulta sobre la Independència en una mesa del Temple Romà presidida per l'històric militant d'Esquerra Joan Freixanet.

ACR

nes a l'hora de confeccionar la llista van fer que l'electorat vigatà es decantés per altres opcions polítiques. La candidatura d'ERC a l'Ajuntament de Vic va obtenir uns resultats molt pobres, que significaven una davallada molt important en l'electorat vigatà. En total votaren la llista encapçalada per Àngel Andreu 1.534 persones, el 9,99% dels electors de la ciutat, pràcticament la meitat dels vots obtinguts en les eleccions municipals del 2003. A més, es passava a ser la quarta força política a la ciutat. Però no es podia donar la culpa del resultat només a la tendència política general, ja que a Manlleu l'alcalde Pere Prat arrasà assolint la majoria absoluta, i es revalidava l'alcaldia a Tavèrnoles, Calldetenes, Santa Eugènia de Berga, Sant Quirze de Besora i Olost. A Osona, ERC presentà llistes a trenta-quatre municipis.

Els quatre regidors de l'anterior legislatura (Font, Casellas, Crusellas i Magariño) havien deixat pas a una nova candidatura encapçalada per Àngel Andreu, Gràcia Ferrer, Alexandre Bassols i Joan López. El resultat baixà en picat i es perderen dos regidors. Andreu, com a cap de llista de la candidatura, no prengué possessió de l'acta de regidor. Tampoc ho feu Bassols, així que les dues actes de regidor passaren a Ferrer i López.

La confecció de la candidatura va estar plena de conflictes i divisions internes que partiren la secció local vigatana pel mig. Andreu havia sigut elegit cap de llista després d'una votació interna de la secció local que l'enfrontà a Francesc Codina. La votació s'havia realitzat un any abans, el 10 de febrer del 2006, i havia donat un resultat molt ajustat en favor d'Andreu, però una vegada passada la votació no s'aconseguí apropar les dues candidatures. Així doncs, la campanya ja fou estranya, amb escrits a la premsa comarcal d'uns i altres que escenificaren públicament la divisió interna que patia ERC a Vic. Així no es podien obtenir bons resultats electorals, ja que la població vigatana estigué al corrent sempre del que passava.

Àngel Andreu carregà contra la militància i contra la direcció d'ERC i escenificà el seu enuig en la roda de premsa en què presentà la dimissió i va renunciar a l'acta de regidor. A més, Aleix Andreu, fill del candidat i president de la secció local, dimití també del seu càrrec junt amb la seva junta.

En aquestes eleccions hi hagué relleu a l'alcaldia. Josep Maria Vila d'Abadal, cap de llista de CiU, que ja havia estat regidor anteriorment, fou elegit nou alcalde de la ciutat rellevant així Jacint Codina. CiU i els dos regidors d'ERC, López i Ferrer, signaren un acord de govern pel qual López passà a ocupar la regidoria d'Acció Social i Ciutadania, i Ferrer la regidoria de Joventut, Dones, Salut i Cooperació pel Desenvolupament. Fou un acord a diverses bandes —nascut sobretot per fer front al creixement electoral de Plataforma per Catalunya— ja que el PSC i ICV també entraren al govern municipal, tot i que els ecosocialistes en marxarien al cap de poc.

Gràcia Ferrer passà a ocupar la quarta tinença d'alcaldia i a presidir la macro àrea d'Afers Socials i Ciutadania, la qual englobava les dues regidories de Ferrer i López. Era la primera vegada des de la Guerra Civil en què els regidors municipals d'ERC tornaven a estar al govern de la ciutat. Des d'aquesta àrea i les dues regidories van marcar-se com a objectiu principal apropar el consistori i la política municipal a la societat vigatana i fomentar la participació ciutadana. Per això es crearen el Consell de Dones, el Consell de Joves, el Consell de Cooperació, el Consell de la Gent Gran i el Consell de la Ciutat.

El Consell de la Ciutat és el més destacat, format per cent persones de tots els àmbits de la societat vigatana, és un òrgan consultiu i de debat sobre els grans temes que afecten la ciutat. En el Consell de Ciutat hi tenen representació membres d'altres consells, d'entitats i associacions diverses, de partits polítics i personalitats destacades de la vida pública vigatana.

L'acció de Ferrer i López al capdavant de les respectives regidories va estar enfocada al

«suport a les persones des de les diferents perspectives: a la gent gran, a les famílies, als joves, als que tenen menys recursos, als que estan en risc d'exclusió social. Aquesta ha estat la base de l'actuació municipal conscient que les polítiques socials són les que garanteixen la convivència i la unitat de la comunitat en la qual vivim. [...] Vic és pionera a l'atenció a les persones i ho ha de continuar essent per garantir un confort i una societat del benestar que tots podem necessitar algun dia i a la

Colom, Freixanet i Vallès, militants històrics de l'Ei, deixant el testimoni al Casal Març de Sant Sadurn.

L'ENTREVISTA

Fent memòria

Joan Colom, Joan Freixanet i Jaume Vallès són tres dels militants històrics de la Secció Local de Vic escollits per ser entrevistats en aquest primer número de la revista Lluita, del segle XXI. Els vam reunir el dia 7 de juliol al Casal Març de Sant Sadurn de Noya, juntament amb el cap MF Ricard, president actual de la secció local.

Tres veterans molt compromesos, amb una consciència d'orgull de la seva lluita i de següent entenen una conversa amb els d'abans,

que no sols s'establien una al voltant el moment d'entrevista, sinó també a propòsit de la lluita i de la seva organització al moment de la seva organització. Els vam convidar a conversar i a fer bromes, i vam començar a fer preguntes i a contestar que els vam fer històries sinó que són de les 2500 milers d'Espanya Republicana de Catalunya.

Les preguntes van ser molt més simples i volien conèixer el perquè els hem conegut a nosaltres junts. Quan els hi vam

explicar que era per una petita revista d'Esquerra, Vic que treballa amb els veïns de l'Ei de secció local i que ens ajudaria a conèixer la seva experiència personal amb Esquerra, fent repàs de la memòria històrica personal, de cada un, vam mostrar-se molt interessats i curiosos.

Així, quan va ser el primer cop que vam decidir obtenir una secció local a Vic? Parlem entre els i Freixanet

contesta que "tot es va centrar a Vic l'any 1976, a 1977, no ho recordo exactament, ERC era a nivell local i no hi havia més que els veïns."

De seguida vam començar a fer un repàs pels locals de Vic d'Ei i on s'havien reunit a la Plaça Major al Casal Març, a la Plaça de la Llibertat, i aleshores vam començar a parlar de l'any 1976, el nom del local és un tema que encara no està resol. Nosaltres som d'Ei i no d'Esquerra amb que veig

Octubre de 2010

Portada de Lluita

amb els militants

més veterans:

Joan Colom,

Joan Freixanet

i Jaume Vallès.

FJ

qual hi ha drets reconeguts. Dins l'Àrea d'Afers Socials i Ciutadania s'han desenvolupat també polítiques per als joves, les dones, la salut i la cooperació al desenvolupament sota les directrius de la regidora Gràcia Ferrer.»²⁹⁵

Al llarg de la legislatura, des de les àrees de López i Ferrer es feren activitats com la Mostra d'Entitats i Músiques de Vic, amb una mitjana de 100 entitats participants cada any; s'organitzà el 1r Congrés Català d'Educadors Socials el 2009 i el mateix any es començà a celebrar la Setmana de la Ciutadania, amb l'objectiu de donar suport a totes aquelles persones que treballen per ajudar altres persones; i també es remodelà el banc d'aliments per atendre persones amb recursos limitats conjuntament amb Càritas i la Creu Roja...

En temes de jovent cal destacar la inauguració el 2010 de la seu del VicJove, al remodelat edifici de La Farinera al carrer Morgades, que en poc més de dos anys havia atès més de 50.000 usuaris. També es creà el Pla Local de Joves de Vic 2008-2011 amb l'objectiu de planificar les polítiques de joventut de la ciutat, així com el Servei de Suport i Orientació adreçat als joves amb necessitats especials o en risc d'exclusió social. Es creà una consulta sobre salut orientada al jovent, bàsicament tractant temes com les malalties de transmissió sexual i les drogodependències.

En política d'igualtat es confeccionà el Pla d'Igualtat de la ciutat de Vic, destinat a fer una sèrie d'accions encaminades a assolir la màxima igualtat d'oportunitats entre homes i dones i eliminar les diferències en temes com els salaris. També s'elaborà el Protocol d'actuació davant casos de violència domèstica o de gènere conjuntament amb els Mossos d'Esquadra, la Guàrdia Urbana, el Col·legi d'Advocats i els Serveis Socials. El servei VicDones entrà en funcionament posant advocats i psicòlegs a disposició de dones maltractades, al mateix temps que es millorava el local i el servei ampliant espais i fent més activitats, xerrades, consultes,... Coincidint amb el Pla de Barris s'inaugurà al carrer Mestre Garriga número 12 un nou espai destinat exclusivament a les activitats del VicDones. El

bon funcionament del VicDones va fer que la seva tasca s'estengués per tota la comarca i no només a Vic, creant-se el Servei Integral d'Atenció a les Dones, que passava a oferir el mateix a tota la comarca.

Pel que fa a Salut s'entrà en estreta relació amb l'Agència de Salut Pública d'Osona i altres serveis sanitaris de Vic i comarca. Així doncs, una de les mesures que es portaren a terme fou una inspecció de sanitat de tots els establiments alimentaris de la ciutat, així com de tots els bars i restaurants. També s'instal·laren diversos desfibril·ladors en punts estratègics de la ciutat.

A finals de legislatura, López i Ferrer feien balanç de la situació de Vic i la seva participació en el govern en un escrit a la revista de l'Ajuntament, *Vic.cat*:

«El grup municipal d'Esquerra Republicana ha estat lleial al govern, a la institució municipal i a la seva màxima representació, l'alcaldia. Perquè aquesta és la nostra manera d'entendre la política: treballar pel bé comú de la ciutadania i respectar cada una de les persones que participen de la ciutat. Ara bé, en el futur caldrà contrastar molt més els diferents models socials, de ciutat i de país que tenen cada una de les propostes polítiques.

La ciutat necessita agafar molta embranzida per tal de situar-se, de la millor manera possible, en relació a la comarca, al país i al món. Tot el patrimoni mil·lenari del Vic de sempre cal que es projecti de manera totalment renovada i adequada als nous temps que marquen el segle XXI. La nostra fortalesa prové del passat, però sobretot de l'entusiasme i capacitat d'innovació i emprenedoria de les vigatanes i vigatans del present en cada un dels seus camps de coneixement i activitat. En aspectes socials, econòmics, educatius, culturals, nacionals, i de qualitat de vida ciutadana, Vic està molt ben posicionada de cara al futur si supera un element clau: considerar que els fets i afers col·lectius tenen, com a mínim, la mateixa importància que els privats. Les vigatanes i vigatans hem de considerar els afers col·lectius com un element de qualitat de la nostra convivència i alhora un fet definitori del nostre tarannà identificador. Restar tancats en la ignorància i un cert cofoisme ancestral no faria res més que dificultar-nos el futur.

²⁹⁵ *Vic.cat. Publicació de l'Ajuntament de Vic. Edició especial març 2011, p. 28.*

Vic, 9 de maig de 2011

El regidor d'Accó Social i Ciutadania Joan López visitant la Mostra d'Entitats i Músiques de Vic que es va celebrar al passeig Pep Ventura per cloure els actes de la Setmana de la Ciutadania.

La Mostra va comptar amb la participació de prop de 100 entitats i associacions.

ERC-VIC

*Obrir-se a les noves realitats amb saviesa i convicció només pot aportar-nos progrés i autoestima. Esquerra Republicana de Catalunya s'ofereix a la societat vigatana per treballar conjuntament en aquesta direcció. Que tinguem un bon viatge!»*²⁹⁶

Quelcom molt destacable d'aquesta legislatura és que començà la profunda crisi econòmica que afectà profundament l'economia de la ciutadania i l'Ajuntament, i malgrat els problemes econòmics i les retallades, els pressupostos per qüestions socials i benestar no es retallaren.

Des del 2007 la secció vigatana va passar a ser presidida per Raül Presseguer, que ocupà el càrrec fins a principis del 2010. Durant el seu període al capdavant de la secció local la tasca principal que es plantejà la seva executiva fou la de recuperar la confiança perduda de l'electorat cap a ERC treballant colze a colze amb el grup municipal, i així evitar els grupets i les disidències internes que tant mal han fet al partit al llarg de la seva història. Així doncs, es deixà que en tot acte públic, presència als mitjans, entrevistes, tertúlies,... fossin els dos regidors les cares visibles d'ERC a la ciutat, mentre la secció local treballava de portes endins per refer el partit i acabar amb les disputes i divisions.

A finals del 2007 quedaren conformades les llistes electorals per a les eleccions de l'any següent al Congrés i al Senat. Joan Ridao fou el cap de llista per Barcelona, seguit de Joan Tardà i Georgina Oliva. Per al Senat es repetí la fórmula de l'Entesa Catalana de Progrés junt amb PSC i ICV.²⁹⁷

El 2008 començava doncs amb l'escenari de les eleccions del 9 de març. Durant els primers mesos de l'any tota la política estatal fou encaminada cap a la contesa electoral. ERC va patir un revés important a les urnes, i és que el desgast del segon tripartit començava a pesar entre l'electorat. Dels vuit diputats del 2004 es passà a tres el 2008, i es perderen més de la meitat dels vots. Així doncs, votaren la candidatura de Ridao 291.532 catalans, el 7'83%. En les mateixes eleccions el PSC signava uns resultats històrics amb

vint-i-cinc diputats catalans i quasi 1.700.000 vots, que ajudaren a la gran victòria de Zapatero i el PSOE al conjunt de l'estat, quedant-se a només sis diputats de la majoria absoluta.²⁹⁸

A Vic els resultats d'ERC foren també més baixos que quatre anys abans. Votaren la llista encapçalada per Joan Ridao 2.268 vigatans, el 12'67% de l'electorat, convertint ERC en tercera força. A la capital osonenca guanyà CiU amb 6.365 vots però a molt poca distància del PSC, que va treure els seus millors resultats mai obtinguts, 5.818 vots. En la mateixa línia, al conjunt d'Osona, els resultats van ser molt menors respecte als assolits el 2004. En total, 10.439 vots, el 13'45%, molt lluny dels 25.501 del PSC (33'09%) i dels 28.063 de CiU (36'41%). El 2004 ERC havia sigut primera força a nou municipis, mentre que el 2008 no guanyava a cap.²⁹⁹

Passades les eleccions es convocà el 25è Congrés Nacional d'ERC al qual es presentaren quatre candidatures. Per una banda el tàndem format per Joan Puigcercós i Joan Ridao; per una altra el president del Parlament Ernest Benach acompanyat de Rafael Niubò; a més de Joan Carretero i Rut Carandell; i per últim la candidatura d'Uriel Bertran i Jaume Renyer. Quatre propostes per assumir la Presidència i la Secretaria General del partit. El 7 de juny es va poder votar en més de 60 locals del partit habilitats com a col·legis electorals, en una jornada electoral en la qual per primer cop als Països Catalans un partit escollia els seus líders per sufragi universal de tota la seva militància. Guanyà la candidatura de Puigcercós i Ridao, que d'aquesta manera van esdevenir nou president i secretari general respectivament.³⁰⁰

Una setmana després se celebrà el ple del Congrés que escollí una nova Executiva Nacional en la qual hi entrà la vigatana Marta Rovira, com a secretària de Política Internacional. L'alcalde de Roda de Ter, Jordi Serra, fou elegit poc després president de la Federació de la Catalunya Central.³⁰¹

298 Ministeri de l'Interior.

299 *El 9 Nou*, 10 de març de 2008, p. 3, 11-13; i Conselleria de Governació.

300 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 681-682.

301 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 687-689.

296 *Vic.cat*, març 2011, p. 35.

297 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 667-668.

Vic, maig de 2011

La portaveu del grup d'Esquerra al Parlament, Anna Simó, passejant pel carrer dels Argenters, en una visita a la ciutat per donar suport a la candidatura municipal, amb Joan López, Beth Franquesa i Gràcia Ferrer.

ACR

A finals del 2008 i principis del 2009, els sectors de Carretero (Reagrupament.cat) i Bertran (Esquerra Independentista) es fusionaren sota el nom de Reagrupament Independentista. Aquesta fusió durà unes poques setmanes. A l'abril Carretero fou expedientat i suspès de militància després d'unes declaracions molt crítiques, i abandonà el partit junt amb tot de militants i càrrecs electes que formaven part de Reagrupament.

Pocs dies després, el 7 de juny del 2009 hi tornaven a haver eleccions europees. El cap de llista fou el professor d'Història de la Universitat Autònoma de Barcelona Oriol Junqueras, que encara no era militant però que acabaria sent clau en la renovació posterior d'ERC. Com a número vuit de la llista europea —número 2 per Catalunya— s'hi trobava la vigatana Marta Rovira, iniciant-se així la col·laboració entre ambdós.

Es féu una candidatura conjunta, anomenada Europa dels Pobles - Verds, amb forces de l'esquerra basca —Eusko Alkartasuna i Aralar—, gallega —Bloque Nacionalista Galego—, espanyola —Els Verds—, aragonesa —Chunta Aragonesista...

Foren unes eleccions marcades per la gran abstenció de fins el 55%. Europa dels Pobles va obtenir 394.938 vots al conjunt de l'estat, el 2'49%. A Catalunya ERC aportà a la candidatura 181.213 vots, el 9'2% de l'electorat.³⁰² Es mantingué doncs un sol escó al Parlament Europeu, que passaria a ocupar Junqueras. El mateix dia de les eleccions Junqueras va dir que estendria la mà als altres diputats catalans europeus per treballar junts.

A Osona, amb una gran abstenció del 62'6%, ERC va recollir 7.021 vots, el 17'62%, quedant a mil vots del PSC que fou segona força. CiU fou la formació política amb més recolzament a la comarca amb 15.531 vots, el 39% dels vots emesos.

A Vic la participació en els comicis va arribar a un pobre 39'4%, demostrant el poc interès que despertaven les eleccions europees entre la ciutadania. Així doncs, ERC obtingué 1.567 vots, el 16'14%. Respecte a les eleccions europees del 2004, es perderen més de set-cents vots. CiU guanyà a la ciutat amb 3.687 vots, i el PSC fou segona força per davant d'ERC amb 1.918 vots.³⁰³

Un mes després, el 4 de juliol, Puigcercós era proclamat candidat per a les eleccions catalanes del 2010, i es remodelà l'Executiva Nacional a la qual entrà el regidor d'ERC de Gurb Carles Mundó com a secretari de Cultura, Llengua i Audiovisuals. Marta Rovira continuà com a Secretaria de Política Europea, Internacional i Cooperació.³⁰⁴

Aquell mateix any s'inicià el 13 de setembre a Arenys de Munt el moviment de les consultes populars que a Vic i Osona se celebrarien el 13 de desembre. Tot i que sense validesa legal i només com a acte simbòlic, les

302 Ministeri de l'Interior.

303 *El 9 Nou*, 8 de juny de 2009, p. 1 i 10; i Conselleria de Governació.

304 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 698.

Maig de 2011

Cartell electoral de Joan López.

FJI

Vic, 17 de setembre de 2011

Celebració a la seu d'ERC-Vic —al carrer del Pare Gallissà, 1, entresòl 1a.—

dels resultats de la jornada electoral del 26è Congrés Nacional d'Esquerra a través de la qual,
la vigatana Marta Rovira es converteix en la primera secretària general de la història del partit.

ERC-VIC

consultes a la comarca osonenca evidenciaren la mobilització independentista i la voluntat d'amplis sectors de la societat catalana d'avançar cap a un referèndum d'autodeterminació a Catalunya.

A partir del 29 de gener del 2010, Josep Maria Font, passà a ocupar la presidència de la secció local d'ERC a Vic en substitució de Raül Presseguer i Joan López fou ratificat com a cap de llista per les eleccions municipals del 2011. Des d'aquest any i fins a la fi del mandat el 2013, des de la secció local es potencià molt l'activitat interna del partit. Així doncs, aspectes com la comunicació, la participació o la formació de les pròpies bases han esdevingut un eix clau de la dinàmica interna d'ERC a la ciutat de Vic. També s'han creat els premis «Som Vic», que distingeixen cada any a una entitat o col·lectiu de la ciutat que treballa per la inclusió, la solidaritat, la cooperació, el civisme... Alguns dels premiats han sigut el Fòrum de Debats o els Sags d'Osona.

Durant aquest període amb Font al capdavant de la secció local, hi hagué també un nou canvi de local. Es deixaren els baixos del carrer Morgades per anar a un primer pis a la plaça del Mil·lenari. Econòmicament aquest fet suposà una gran millora alhora, que es guanyava en espai.

També es començà a editar com a butlletí local *Lluita*, un mitjà d'informació intern que recuperava la capçalera d'ERC del temps de la República. Aquesta fou una aposta del mateix Josep Maria Font, conjuntament amb la militant Bruna Ferrer, secretària d'Imatge i Comunicació d'ERC a Vic. En el primer número d'aquesta segona època hi aparegué una petita entrevista a tres dels militants històrics d'ERC a la ciutat: Joan Colom, Joan Freixanet i Jaume Vallès.

A nivell nacional, el 2010 fou el del trencament definitiu del sector d'Uriel Bertran, que deixà la militància i fundà un nou partit polític, Solidaritat Catalana per la Independència junt amb l'expresident del FC Barcelona, Joan Laporta, i també amb Alfons López Tena que abandonava CDC.

El 10 de juliol la gran manifestació independentista pels carrers de Barcelona, contra la sentència del Tribunal Constitucional deixava definitivament l'Esta-

tut d'autonomia en via morta i amb ell l'aposta principal del tripartit.

A finals d'any es convocaven noves eleccions al Parlament, a les quals Esquerra hi arribava molt debilitada per les escissions. Joan Puigcercós i Ernest Benach encapçalaren la llista a la circumscripció barcelonina. L'alcalde d'Olost, Josep Maria Freixanet, repetí novament, ara a la desena posició.³⁰⁵ Els comicis se celebraren el 28 de novembre i evidenciaren el gran retrocés d'ERC. Hi hagué un important vot de càstig, sobretot pel segon tripartit, i el vot catalanista es diversificà cap a altres formacions com CiU i SI, i en menor mesura Reagrupament.

Amb una participació molt baixa que no arribava al 60% de l'electorat, ERC va obtenir 219.173 vots, baixant de 21 a 10 diputats.³⁰⁶ Les eleccions foren guanyades àmpliament per CiU i Artur Mas, que amb 62 diputats i més d'un milió de vots es convertirien en el nou govern de Catalunya. El PSC també s'enfonsà passant de 37 a 28 escons i ICV de 12 a 10. Estava clar, doncs, que el tripartit havia fracassat entre la societat catalana, que castigà durament les tres formacions d'esquerres. SI, amb Joan Laporta, obtingué quatre escons al Parlament. I Reagrupament restà extraparlamentari.

A Vic els resultats dels comicis foren molt fluïxos i ERC es va veure relegada a la quarta posició superada per CiU, que guanyà àmpliament amb el 47'6% del suport gràcies als 8.224 vots; per SI, que sorprenentment fou segona força gràcies als 1.856 vots rebuts; i pel PSC que fou tercera força amb 1.625 vots. ERC rebia un total de 1.353 vots, que representava un pobre 7'83% de l'electorat.

En el conjunt d'Osona ERC també va patir un dur revés, perdent deu mil vots respecte a les eleccions del 2006. Ara s'obtenien solament 6.918 vots, el 9'41%. Quatre anys abans ERC havia sigut clarament segona força a la comarca. A Osona ERC quedà en tercera posició amb molt poca diferència de vots amb els segons, SI, i els quarts, PSC.³⁰⁷ Així doncs, el vot de càs-

305 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 708.

306 Conselleria de Governació.

307 *El 9 Nou*, 29 de novembre de 2010, p. 1, 3 i 6; i Conselleria de Governació.

Vic, 21 de novembre de 2012

La secretària general Marta Rovira intervenint al miting de les eleccions al Parlament de Catalunya, celebrat al Recinte Firal del Sucre. A la primera fila, d'esquerra a dreta: Isaac Peraire, Josep Maria Diéguez, Guillem Clapés, Josep Carrapiço, Joan López, Pere Prat, Jordi Fàbrega, Marta Barniol i Oriol Junqueras.

XM

tig generalitzat contra ERC a tot Catalunya i també l'aparició de noves formacions independentistes, feren davallar la rellevància d'ERC fins a nivells on feia anys que no s'arribava.

El 2011 començava amb ERC en estat crític. S'iniciava un procés que havia de regenerar el partit i per això es decidí avançar un any la celebració del 26è Congrés Nacional, que s'hauria de celebrar a l'octubre. Abans, però, hi hagué una remodelació de l'Executiva de la qual Carles Mundó en sortí. Marta Rovira per la seva part fou nomenada vicesecretaria general d'Acció Sectorial i Programes.³⁰⁸

Després dels mals resultats de la tardor anterior, les eleccions municipals del 22 de maig del 2011 van arribar en un molt mal moment per a ERC a tots els nivells, però van ser positives en alguns aspectes tot i no assolir el resultat esperat a Vic. El vot de càstig generalitzat a tot Catalunya contra ERC pel segon tripartit, així com les diverses escissions internes a nivell nacional amb Reagrupament i SI, també afectaren la política municipal vigatana i s'obtingueren només dos regidors. Joan López, que havia ocupat la regidoria de Benestar Social durant l'anterior mandat, fou ara el cap de llista, secundat per Gràcia Ferrer i Joan Ballana. Aquest últim havia estat anteriorment regidor a la ciutat pel PSC, però havia passat a militar a ERC. Gràcia Ferrer renuncià a l'acta de regidora, així que aquesta passà a Ballana. La incorporació de Ballana, a més, formava part d'una dinàmica en el si d'ERC d'atraure antics membres del PSC descontents amb la línia cada vegada més propera al PSOE que estava prenent el socialisme català.

A part, en aquests comicis Esquerra es presentà en coalició amb SOM Vic, una plataforma ciutadana que aglutinava persones com Maria Balasch, Beth Franquesa o Laila Karrouch, una clara mostra de la voluntat d'obertura el partit.

Però la diversificació del vot independentista en tres candidatures, ERC, CUP i SI, féu insuficient el nou gir que volia prendre el partit, i és que la CUP obtingué dos regidors i SI un. Tot i haver-se intentat la confecció d'una llista conjunta de les forces independentistes, a Vic no fou possible.

308 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 716.

En xifres, a Vic ERC va obtenir uns baixos resultats amb 1.284 vots, el 8'55%, i quedà com a cinquena força. La victòria fou per CiU, que obtingué un dels resultats més fluïxos de la seva història a la ciutat, amb 5.014 vots i baixant a vuit regidors. Molt preocupant fou el resultat del partit xenòfob PxC, que quedà en segona posició amb 2.993 vots, quasi el 20% de l'electorat vigatà, cosa que li suposà cinc regidors al consistori. La CUP quedà en tercer lloc amb 1.626 vots i el PSC en quart lloc, superant ERC per trenta-quatre vots.³⁰⁹

A nivell d'Osona, ERC va presentar candidatura a trenta-cinc municipis de la comarca. En total s'obtingueren 110 regidories als diversos municipis gràcies als 13.688 vots, el 20'52%, que suposaren la segona posició com a força política osonenca, per darrere de la clara dominadora, CiU.³¹⁰ La victòria més destacada fou la de Pere Prat, que revalidà l'alcaldia de Manlleu. Jordi Serra guanyà les eleccions a Roda de Ter però empatant a cinc regidors amb els independents. A Montesquiu, la llista d'ERC encapçalada per Elisabet Ferreres obtingué l'alcaldia amb majoria absoluta. Josep Maria Freixanet revalidà novament la seva victòria a Olost tot i que presentant-se sota les sigles d'Acord Municipal, una marca blanca del propi partit, així com també ho féu Jordi Fàbrega a Sant Pere de Torelló, també utilitzant les sigles d'AM. A Calldetenes Jaume Mas guanyà novament però sense majoria, fet que li suposà perdre l'alcaldia pel pacte entre CiU i CUP. També es van perdre les alcaldies de Santa Eugènia de Berga, Tavèrnoles i Sant Quirze de Besora.

Tornant a la política vigatana, després de les eleccions es repetí l'acord de govern municipal amb CiU tot i que amb un canvi de carteres. López es convertí en el nou regidor de Cultura i Ciutadania, i Ballana en regidor de Convivència i Seguretat. A més, López passà a ocupar la segona tinença d'alcaldia. Se signà una planificació d'objectius per a la ciutat pels quatre anys de legislatura, de la qual a mig mandat ja se n'havia com-

309 *El 9 Nou*, 23 de maig de 2011, p. 1, 3-4; i Conselleria de Governació.

310 *El 9 Nou*, 27 de maig de 2011, p. 3; i Conselleria de Governació.

Vic, 25 de novembre de 2012

Militants osonencs seguint els resultats de les eleccions al Parlament a la seu d'ERC-Vic, del carrer del Pare Gallissà. Amb 21 escons, Esquerra se situà com a segona força.

XM

pletat més del 75%. Aquest acord de govern era una fusió dels programes electorals dels dos grups municipals i se signà i féu públic a tota la població, per deixar clar a la ciutadania quina seria la línia del govern municipal. L'objectiu bàsic de l'acord era la transparència i la proximitat entre Ajuntament i població, acostar el consistori al poble en lloc d'esperar que els habitants de Vic s'acostin a l'administració.

Des de les regidories de López i Ballana es continuà la política de participació ciutadana en la política municipal. D'aquesta manera nasqueren el Consell del Patrimoni Cultural amb representants d'entitats de cultura popular com els Gegants de Vic, els Gegants del Carrer de la Riera, els Grallers, els Sagals d'Osona, historiadors locals... i també el Consell de Convivència i Seguretat amb representants de partits polítics, d'associacions de barris, d'associacions de comerciants, representants d'entitats i comunitats d'immigrants, de la Guàrdia Urbana, dels Mossos d'Esquadra... També es creà el Consell de Festa Major, que ha revitalitzat completament les festes del patró de la ciutat, Sant Miquel dels Sants, aconseguint una enorme participació ciutadana en tots els actes i promocionant totes les formes de cultura popular i tradicional catalana amb actes multitudinaris com la Crida o la Cridòria.

Des de la regidoria de Joan López s'incrementà el pressupost en Cultura fins a superar el 4%, mentre que el de la Generalitat, per exemple, era solament del 0'8%. Vic se situava així al nivell de les millors ciutats europees en pressupost cultural. Es remodelaren i potenciaren espais culturals com l'Orfeó o l'ETC. S'ha posicionat el Centre d'Arts Escèniques L'Atlàntida com un dels escenaris amb un índex més alt d'assistència de tot Catalunya i s'ha creat l'Art de Pas, una mostra d'arts interpretatives a diferents indrets i escenaris de la ciutat, sempre en places i carrers, que ha arribat a superar les setanta actuacions per any, sobretot a l'estiu.

Per potenciar el patrimoni artístic i arquitectònic de la ciutat es creà el pack turístic Setmana Santa a Vic, un conjunt d'activitats culturals, religioses, artístiques, gastronòmiques... per ser realitzades a la ciutat durant aquest període de l'any.

Des de l'àrea de Ciutadania s'ha potenciat l'oficina d'acollida, que ofereix un servei d'aprenentatge de

català a mil tres-cents nouvinguts aproximadament. També s'ha donat un impuls als diversos Centres Cívics de la ciutat, que ofereixen un ampli ventall d'activitats i que tenen una gran participació i resposta entre la població.

Des de la regidoria encapçalada per Joan Ballana es féu una reestructuració del que antigament havia estat «Governació», i agafant també alguns aspectes de «Ciutadania». Així doncs, es creà la nova regidoria aglutinant la Guàrdia Urbana, els Agents Cívics i el Servei de Mediació. Aquesta nova suma o composició es féu pensant en com treballar els problemes de convivència que es poguessin produir a la ciutat, de manera conjunta i transversal entre els diferents organismes que hi poden intervenir. Així doncs, des de la regidoria s'han fet estudis sobre la conflictivitat que s'ha donat a Vic, arribant a la conclusió que els temes relacionats amb el veïnatge i les comunitats de propietaris són els que més es donen a la ciutat. Per això, tant els mediadors com els agents cívics hi intervenen ràpidament i en dos anys s'ha reduït la conflictivitat veïnal vora un 85% respecte a legislatures anteriors. A més, existeixen deu agents de barri també dirigits des de la regidoria, que es dediquen a tasques de proximitat i ajuda als veïns dels diversos barris de la ciutat. Aquests agents no es dediquen a trànsit o delictes sinó que estan com a suport i ajuda per la ciutadania.

Un altre exemple molt clar de la línia de proximitat endegada des del govern local correspon també a la regidoria de Ballana. Per primera vegada un regidor ha fet públic el seu telèfon mòbil personal per tal que qualsevol ciutadà hi pugui tenir un contacte directe.

En la candidatura encapçalada per López el 2011, hi havia Marta Rovira a la quarta posició. Rovira, que no entrà a l'Ajuntament de Vic, es convertia pocs mesos després en secretària general d'ERC fent tàndem amb Oriol Junqueras, que n'esdevenia nou president el 17 de setembre.³¹¹ L'efecte Junqueras fou imparable entre la militància, també pel fet d'haver aconseguit l'alcaldia a Sant Vicenç dels Horts, convertint aquesta població en la més gran de Catalunya amb un alcalde d'ERC. El plenari del Congrés, celebrat a Girona l'1

311 CULLA, Joan B. *Op. cit.*, p. 731.

Vic, 15 de maig de 2013

El president d'Esquerra, Oriol Junqueras, s'adreça al públic que omple el cinema Vigatà, durant l'acte central de la campanya «Decidim Llibertat».

XM

d'octubre, elegí l'alcalde de Sant Pere de Torelló, Jordi Fàbrega com a nou membre de l'Executiva Nacional, com a secretari d'Entorn.

I per acabar el 2011 hi hagué noves eleccions, en aquest cas anticipades, al Congrés dels Diputats i al Senat. El president del govern espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, assetjat per la crisi, decidí avançar les eleccions per al 20 de novembre. Esquerra renovà el cartell electoral. El nou candidat fou l'historiador i professor universitari Alfred Bosch, seguit de Joan Tardà.

ERC aconseguí retenir els tres escons a Madrid. Dos per Barcelona, Bosch i Tardà, i un per Girona per a Teresa Jordà exalcaldessa de Ripoll. En total a Catalunya votaren les llistes d'ERC 244.854 persones, poc més del 7'07%.³¹² Semblava doncs que ERC aturava la sagina de votants i podia començar la recuperació. Les eleccions espanyoles donaren la victòria al PP, encapçalat per Mariano Rajoy, que guanyà després de fer una dura campanya electoral contra el PSOE i Zapatero, presentant-se com els que traurien Espanya de la crisi. En menys d'un any al govern no només no complirien cap de les propostes electorals fetes en campanya, sinó que portarien a terme una política completament oposada a aquella promesa, accentuant encara més les desigualtats socials i econòmiques de tots els ciutadans de l'estat. S'assoliren xifres d'atur mai vistes, enfonsant l'economia i fent unes retallades a l'estat del benestar immorals, alhora que s'atacava sense pietat l'ensenyament en català i el model d'immersió lingüística de les escoles catalanes i balears.

A Vic, les eleccions donaren a ERC 2.514 vots, el 15'06% de l'electorat. CiU fou la força política majoritària obtenint 7.722 vots que els suposaven el 46'27% de l'electorat. ERC fou segona força superant per menys de dos-cents vots el PSC. Respecte a les eleccions del 2008, ERC augmentà en dos centenars de vots a la capital osonenca.³¹³

Al conjunt de la comarca ERC fou segona força amb 10.134 vots, el 14'23% de l'electorat. A molt poca distància per darrere quedà el PSC. CiU fou el partit po-

lític més votat a Osona amb 34.428 vots que suposaven el 48'34% guanyant, a més, a tots els municipis de la comarca.³¹⁴

El 2012 començà amb l'economia catalana i espanyola enfonsada, amb una crisi mai vista, fet que potencià el descontentament generalitzat cap a les polítiques econòmiques i socials del govern espanyol encapçalat per Rajoy i el PP, que a Catalunya suposaven un enorme greuge donat el gran dèficit fiscal. Davant de la negativa del govern central de pactar la millora del sistema de finançament de Catalunya presentada pel president Mas, amb el suport d'ERC i ICV, la situació acabà d'esclatar. Els catalans, amb l'aparició de l'Assemblea Nacional Catalana i l'impuls dels últims anys d'Òmnium Cultural, sortiren massivament als carrers de Barcelona en la simbòlica diada de l'Onze de Setembre, per demanar la independència de Catalunya com a nou estat a la Unió Europea, veient ja que l'opció d'una Espanya plural i comprensiva amb les necessitats catalanes era impossible. Vora un milió i mig de catalans pels carrers de la capital catalana la convertiren en una manifestació històrica, superant les multitudinàries diades de la Transició en demanda de l'Estatut i l'amnistia política. Ara la demanda era ja per la independència política, tal i com explicitava clarament el lema de la manifestació «Catalunya, nou Estat d'Europa».

Vist el que havia succeït per la diada de Catalunya, el president Artur Mas, davant la negativa del govern del PP a qualsevol diàleg o a una millora del finançament català, decidí convocar eleccions anticipades al Parlament per al 25 de novembre del mateix 2012, avançant en dos anys la data teòrica dels comicis.

Junqueras i Rovira encapçalaren la llista per la demarcació de Barcelona, escenificant definitivament el relleu al capdavant del partit. Les eleccions, plantejades pràcticament com un plebiscit sobre la independència, foren un gran èxit per a ERC, que es convertia en segona força parlamentària en nombre de diputats, davant una nova davallada del PSC. CiU, ara ja definitivament resolta a vincular el futur dels catalans al dret

312 Ministeri de l'Interior.

313 Conselleria de Governació.

314 *El 9 Nou*, 21 de novembre de 2011, p. 1 i 6; i Conselleria de Governació.

Vic, 15 de maig de 2014

Presentació del Mapa de Recursos per a la Convivència a casa dels veïns de Vic, Anna Font i Isidre Manzano. D'esquerra a dreta: Cristina Molas, coordinadora d'Agents Cívics, Joan Ballana, regidor de Convivència i Seguretat, Antoni Funes, representant de la guàrdia urbana i Anna Aumatell, mediatora. ACR

a decidir, baixà en escons però guanyà àmpliament les eleccions. La composició del nou Parlament evidenciava que hi havia una majoria independentista a la cambra catalana.

Els resultats d'ERC foren doncs de 21 diputats, gràcies als 498.124 vots obtinguts a les urnes, el 13'70%. Uns resultats inimaginables tan sols uns poques setmanes abans, tot i les bones perspectives que donaven les enquestes de diversos mitjans de comunicació. El resultat superà les expectatives i convertia ERC, de nou, en el partit emergent de la política catalana. CiU obtingué més d'un milió cent mil vots i 50 diputats, i les CUP entraren per primera vegada a l'hemicicle amb tres escons. Les tres forces més compromeses amb tesis sobiranistes, doncs, sumaven 74 diputats. Per la seva banda, ICV, també partidària del dret a decidir, obtingué uns bons resultats augmentant tres escons i arribant als 13.³¹⁵

El míting del dimarts abans de les eleccions al recinte firal del Sucre, amb més de mil assistents i la presència tant d'Oriol Junqueras com de Marta Rovira, ja feia presagiar que els resultats a Vic i comarca podrien ser molt positius. A la capital osonenca les eleccions catalanes donaren la victòria a CiU amb uns grans resultats, 9.513 vots, el 49'31% de l'electorat. ERC quedà molt destacada com a segona força política a la ciutat amb 3.808 vots, el 19'74%. Els PSC i el PP obtingueren ambdós el 6%, mentre que les CUP treien el 4'69% i SI el 3'6%. Es feia evident que Vic és una ciutat on el sobiranisme català és majoritari, ja que sumant ERC-CiU-CUP-SI s'obté un 77'34% del total.³¹⁶

A Osona la victòria global fou també per a CiU, amb 42.302 vots, el 50'76% dels sufragis emesos. ERC quedà en segon lloc amb 17.618 vots, el 21'14%. La resta de forces polítiques quedaren a molta distància, ja que els tercers foren el del PSC, que obtingueren solament el 5'85% dels vots. Igual que a Vic, el sobiranisme fou majoritari a Osona. Sumant ERC-CiU-CUP-SI s'obté el 78'43% de l'electorat osonenc.³¹⁷

315 Conselleria de Governació.

316 *El 9 Nou*, 26 de novembre de 2012, p. 1, 3, 6 i 14; i Conselleria de Governació.

317 Conselleria de Governació.

El 19 de desembre del 2012 Junqueras i Mas signaren un pacte de governabilitat en el qual ERC recolzava el govern de Mas tot i no entrar a formar part del propi govern, amb la condició d'avançar en la direcció d'establir una data per al referèndum d'autodeterminació del 2014. Una data molt simbòlica, ja que se celebren els tres-cents anys de la derrota en la Guerra de Successió, finalitzada l'11 de setembre de 1714 amb la caiguda de Barcelona a mans de Felip V.

Durant el 2013 el clam independentista no va fer més que avançar i ampliar-se, fins a convertir-se en la reivindicació principal del poble de Catalunya. Moltes de les reivindicacions i consignes propugnades per ERC fa vint o trenta anys es van convertir en reivindicacions de gran part de la societat catalana. La prova més palpable fou la cadena humana organitzada per l'Assemblea Nacional Catalana i batejada com a Via Catalana, que l'Onze de Setembre omplí de nord a sud el nostre país. Una cadena humana de quatre-cents quilòmetres de llarg unida ininterrompudament per més d'un milió sis-cents mil catalans. Fou una demostració al món de la capacitat i la voluntat d'esdevenir un poble lliure, ben organitzat, seriós, respectable i respectuós, cívic i solidari.

Per acabar l'any, el dimarts 12 de desembre en l'assemblea de la secció local vigatana d'ERC, s'elegí Pere Ricart com a nou president, en substitució de Josep Maria Font que n'havia sigut president des del 2010. Ricart havia estat un dels principals impulsors del LipDub per la Independència, realitzat al nucli antic de Vic i que va batre el record mundial d'assistència i participació en un acte d'aquest tipus, amb més de dos milions de visualitzacions al YouTube. En la mateixa assemblea també s'elegí al regidor Joan Ballana com a futur cap de llista per a les eleccions municipals del 2015.

Pocs dies després i abans de finalitzar l'any, el president Artur Mas —al costat dels líders d'ERC, ICV-EUiA i CUP— féu pública la data i la pregunta del referèndum d'autodeterminació. El 9 de novembre del 2014 es convocarà als catalans a decidir lliurement si volen un futur de llibertat i independència nacional. Allò que porta propugnant ERC i altres forces independentistes des de fa dècades, per fi té una data per portar-se a terme.

Vic, 15 de maig de 2014

Mítinq de les eleccions europees —a l'auditori Marià Vila d'Abadal, del Sucre—
amb Marie Kapretz, Josep-Maria Terricabras, Marta Rovira, Dolors Collell
i el candidat d'Esquerra a l'alcaldia de Vic, Joan Ballana.

ACR

Finalment, el 9N ha tingut com a immillorable pròleg els millors resultats obtinguts mai per les forces sobiranistes. A les eleccions europees celebrades el 25 de maig ERC ha esdevingut primera força a Catalunya per primer cop des de l'època republicana.

Tot i l'alta abstenció, el 53'82%, a Catalunya va haver-hi una participació major que la mitjana de l'Estat: 46'18% enfront 43'81%. La llista L'Esquerra pel Dret a Decidir —conformada per Esquerra Republicana, Nova Esquerra Catalana i Catalunya Sí— va obtenir 630.072 vots al conjunt de l'Estat espanyol, el 4'01%. A Catalunya foren 595.493 vots, el 23,69% de l'electorat. A les Illes Balears, 19.602 vots, el 7'26%. I al País Valencià, 8.129 vots, el 0'46%.³¹⁸ Per primer cop s'assoliren dos escons al Parlament Europeu, ocupats per Josep-Maria Terricabras i Ernest Maragall.

A Osona, amb una participació del 54,31% del cens, CiU fou la formació política amb més recolzament amb 22.972 vots, el 39'47% dels vots emesos. I ERC la segona amb 22.304 vots, el 38'32%, esdevenint la força més votada a 21 dels 51 municipis de la comarca.

A Vic la participació arribà al 54'85%, més de quinze punts per sobre respecte les anteriors eleccions. CiU guanyà a la ciutat amb 5.511 vots, el 38'8% i ERC amb 5.043 vots, el 35'51%, esdevingué segona força —guanyant pràcticament tres-mil cinc-cents vots més, respecte el 2009— tot assolint el millor resultat percentual de la seva història contemporània.

318 Ministeri de l'Interior.

Barcelona, 11 de setembre de 2014

Militants i simpatitzants d'Esquerra de Vic a la plaça de Tetuan, participant a la històrica manifestació de la «V» a favor de la independència de Catalunya.

ERC-VIC

Epíleg

Després de vuitanta-tres anys de vida, Esquerra Republicana de Catalunya continua sent una força política clau per entendre el nostre país, ja que la dinàmica interna del partit és reflex també de quina és la dinàmica del propi país.

Esquerra és un partit d'alts i baixos, i sempre es veu recompensada electoralment quan l'enfrontament amb l'estat espanyol arriba a alts graus de tensió, sobretot amb els governs del Partido Popular. És per això que, a diferència d'altres partits que es mouen en l'ambigüitat o de forces polítiques que venen i van, ERC continua sent el partit referent de tots aquells qui aspiren a la independència de Catalunya, dels qui en volen un futur millor i digne.

I és possiblement aquesta premissa el que ha provocat que ERC hagi continuat existint des del llunyà març del 1931, quan fou fundada a Barcelona poques setmanes abans de les eleccions que portarien a la República. La independència de Catalunya encara no s'ha assolit (tot i tenir la data del 9N2014 marcada al calendari) i, per tant, ERC continua fent falta. Si no, costaria de creure que un partit amb tantes escissions i crisis internes tant a nivell local com nacional, hagi pogut seguir aguantant i no acabar de desaparèixer mai, sempre tornant a reviure quan ja semblava mig mort.

A més, els postulats que Esquerra ha anat fent al llarg dels anys han acabat per no ser tan eixelebrats com alguns deien. Anys després que la gent de l'Esquerra plantegés alguns objectius molts s'hi ha acabat adherint, veient l'evidència d'allò que els republicans catalans ja havien dit i defensat amb anterioritat. La demanda del concert econòmic, del dret a decidir, de l'oficialitat del català, de les seleccions esportives catalanes,.... plantejaments que la gent d'ERC defensava als anys 80, s'han convertit en clams populars entre els 90 i la primera dècada del segle XXI. És per això que si la gent d'ERC demana el dret a l'autodeterminació i vol la independència de Catalunya, deu ser que el país ho necessita.

ELECCIONES LOCALES 1.991
ELECCIONS LOCALS 1.991

CONCEJALES / REGIDORS

Municipio de VIC

Day mi voto a la candidatura presentada por
 El meu vot és per a la candidatura presentada per

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA
ERC

ELECCIONES LOCALES 1995
ELECCIONS LOCALS 1995

CONCEJALES / REGIDORS

Municipio de VIC

Day mi voto a la candidatura presentada por
 El meu vot és per a la candidatura presentada per

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA
ERC

ELECCIONES LOCALES 2007
ELECCIONS LOCALS 2007

CONCEJALES / REGIDORS

Municipio de VIC

Day mi voto a la candidatura presentada por
 El meu vot és per a la candidatura presentada per

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA - ACORD MUNICIPAL
ERC

ELECCIONES LOCALES 1999
ELECCIONS LOCALS 1999

CONCEJALES / REGIDORS

Municipio de VIC

Day mi voto a la candidatura presentada por
 El meu vot és per a la candidatura presentada per

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA - ACORD MUNICIPAL
ERC

Annex 1 Resultats d'Esquerra a les eleccions municipals de Vic

ELECCIONES LOCALES 1979
ELECCIONS LOCALS 1979

CONCEJALES / REGIDORS

Municipio de VIC

Day mi voto a la candidatura presentada por
 El meu vot és per a la candidatura presentada per

COALICION ELECTORAL
ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA
AMB FRONT NACIONAL DE CATALUNYA
ERC

ELECCIONES LOCALES 2003
ELECCIONS LOCALS 2003

CONCEJALES / REGIDORS

Municipio de VIC

Day mi voto a la candidatura presentada por
 El meu vot és per a la candidatura presentada per

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA - ACORD MUNICIPAL
ERC

ELECCIONES LOCALES 2011
ELECCIONS LOCALS 2011

CONCEJALES / REGIDORS

Municipio de VIC

Day mi voto a la candidatura presentada por
 El meu vot és per a la candidatura presentada per

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA - ACORD MUNICIPAL
ERC

1931

Candidatura del Partit Catalanista Republicà
en coalició amb el Grup Obrer

Ferran Buxó i Anglada (PCR)
Joan Codinachs i Reixach (PCR)
Esteve Costa i Roca (PCR)
Salvador Dordal i Bou (GO)
Modest Nicolau i Pujol (PCR)
Joan Oller i Puigdomènech (PCR)
Ramon Padrisa i Parareda (GO)
Ramon Rovira i Bori (PCR)
Manuel Sala i Garcia (PCR)
Marià Serra i Badell (PCR)
Joaquim Surinyach i Ginestet (GO)
Josep Torrents i Planes (PCR)
Lluís G. Ylla i Cassany (PCR)

Eleccions del 12 d'abril de 1931

	Vots	%	Reg.
PCR-GO	3.857	45,75%	11
Catalunya Vella	3.157	37,44%	7
Acció Ciutadana	1.416	16,79%	1

Març-abril de 1931

Propaganda electoral de la candidatura PCR-GO.

ACOS-FONS PIETX

1934

Coalició d'Esquerres i Obrerista,
formada per Esquerra Republicana de Catalunya,
Unió Socialista de Catalunya i Bloc Obrer i Camperol

- 1. Marià Serra i Badell (ERC)
- 2. Ramon Padriosa i Parareda (ERC)
- 3. Joan Fitó i Vilardell (USC)
- 4. Josep Mas i Musach (BOC)
- 5. Ramon Bosch i Simon (ERC)
- 6. Salvador Dordal i Bou (ERC)
- 7. Miquel Fabregues i Coromines
- 8. Manuel Font i Marquès
- 9. Josep Marsinyach i Cabanes
- 10. Josep Fabregó i Barneda
- 11. Josep Bassols i Rovira
- 12. Francesc Vila i Rovira

Suplents

- 13. Modest Nicolau i Pujol
- 14. Jaume Rovira i Barangueras
- 15. Miquel Canelles I Mas
- 16. Josep Dam i Teulats
- 17. Joan Freixanet i Pou
- 18. Lluís Roma i Vallbona

Eleccions del 14 de gener de 1934

	Vots	%	Reg.
Unió Ciutadana	3.450	57,38%	12
CEO	2.056	34,19%	6
ACR	438	7,28%	-
PRR	68	1,13%	-

1936*

* Amb l'esclat de la Guerra Civil, els ajuntaments van ser reorganitzats a través d'un Decret de la Generalitat de 9 d'octubre de 1936, que assignava les regidories a forces polítiques i sindicals lleials a la República, alhora que s'apartava als partits de dretes, com la Lliga, perseguits per les forces revolucionàries.

	Reg.
ERC	6
CNT	6
UGT	5
POUM	3
Sindicat Agrícola	2

Marià Serra i Badell
Salvador Dordal i Bou
Ramon Padrissa i Parareda
Ramon Bosch i Simon
Josep Dam i Teulats
Jaume Rovira i Barangueras

1937*

* El 26 de juny de 1937, després dels Fets de Maig, s'apartà al POUM i la CNT i es reassignaren les regidories

** El 25 d'octubre de 1937 la CNT es reincorporà.

	Reg.	Reg.**
ERC	6	6
PSUC	4	6
CNT	-	6
Unió de Rabassaires	2	2
Acció Catalana	2	2

Marià Serra i Badell
Salvador Dordal i Bou
Ramon Padrissa i Parareda
Ramon Bosch i Simon
substituït per Felip Alcubierre i Peleato
Josep Dam i Teulats
substituït per Pere Rufí i Petit
Jaume Rovira i Barangueras
substituït per Lluís Sala i Relats

Vic, 10 de setembre de 2014

Integrants de la candidatura municipal d'Esquerra a les eleccions de 1979, davant de la porxada de l'Ajuntament. D'esquerra a dreta: Joan Freixanet, Maria Dolors Camps, Josep Maria Catalan, Mercè Rovira, Joan Colom, Ramon Esquí —impulsor de la candidatura, malgrat que finalment no anés a la llista—, Maria Dolors Pou i Jesús Alemany.

RAÛL PRESSEGUER / ERC-VIC

1979

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya,
en coalició amb el Front Nacional de Catalunya

1. Joan Colom i Camps
2. Pere Masnou i Mas
3. Jesús Alemany i Garriga
4. Frederic Riera i Font
5. Nativitat Sala i Albareda
6. Joan Freixanet i Felisart
7. Marià Martí i Parareda
8. Jaume Portell i Crusats
9. Josep Àlvarez i Jiménez
10. Mercè Rovira i Munmany
11. Maria Dolors Pou i Funoy
12. Joan Balsera i Nogales
13. Jaume Farrés i Suriguera
14. Josep Maria Catalan i Pérez
15. Esteve Portell i Crusats
16. Anna Maria Capdevila i Pol
17. Maria Dolors Camps i Molist
18. Antoni Parareda i Mir
19. Margarita Noguera i Tenas
20. Miquel Parareda i Mir
21. Dolors Albareda i Saborit

Eleccions del 4 d'abril de 1979

Cens electoral	21.526		
Votants	14.298	66,42%	
Abstenció	7.228	33,58%	
Candidatures	14.185	99,21%	
Blancs	42	0,29%	
Nuls	71	0,50%	
	Vots	%	Reg.
CiU	5.098	35,83%	8
EDV	4.642	32,63%	8
UVI	2.405	16,90%	4
CC-UCD	956	6,72%	1
ERC-FNC	611	4,29%	-
PTC-UC	473	3,32%	-

Vic, maig de 1983

Candidatura municipal de «Socialisme i Progrés», coalició formada pel PSC, PSUC, ERC i independents.

D'esquerra a dreta: dempeus, Ferran Font (PSC), Dolors Martos (PSC), Fèlix Jurado (PSUC),

Frederic Riera (ERC), Enric González (independent) i Santiago Carol (PSC);

asseguts, Amadeu Serra (PSC), Maria Dolors Mariné (PSC), Miquel Codina (PSC), Jaume Portell (ERC)

i Isabel Alonso (PSUC).

Candidatura «Socialisme i Progrés»

- 1. Miquel Codina i Genís (PSC)
- 2. Maria Dolors Mariné i Figueras (PSC)
- 3. Jaume Portell i Crusats (ERC)
- 4. Amadeu Serra i Banús (PSC)
- 5. Isabel Alonso i Porres (PSUC)
- 6. Dolors Martos i Moreno (PSC)
- 7. Santiago Carol i Ribalta (PSC)
- 8. Fèlix Jurado i Escobar (PSUC)
- 9. Frederic Riera i Font (ERC)
- 10. Enric González i Tornés (independent)
- 11. Ferran Font i Campalans (PSC)
- 12. Lluís Pérez i Càmara (PSUC)
- 13. Josep Farrés i Homs (PSC)
- 14. Ramon Esquís i Casals (ERC)
- 15. Aurora Marco i Magaña (PSC)
- 16. Pere Vilaseca i Noguera (independent)
- 17. Joan Cruells i Banzo (independent)
- 18. Francesc Xavier Mercadal i Palomera (independent)
- 19. Bernat Bauzà i Galmes (independent)
- 20. Ramon Roca i Cunill (PSC)
- 21. Josep Ylla-Català i Genís (PSC)

Suplents

- 22. Ton Granero i Martínez (independent)
- 23. Jordi Ralló i Terrats (independent)
- 24. Joaquim Capdevila i Anfruns (PSUC)

Eleccions del 8 de maig de 1983

Cens electoral	21.696		
Votants	15.352	70,76%	
Abstenció	6.344	29,24%	
Candidatures	15.119	98,48%	
Blancs	81	0,53%	
Nuls	152	0,99%	
	Vots	%	Reg.
CiU	7.660	50,39%	11
SiP	4.616	30,37%	7
AP-PDP-UL	1.636	10,76%	2
NE	1.207	7,94%	1

Vic, maig de 1987

Candidatura municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya.

D'esquerra a dreta: Pere Parareda, Joaquim Puntí, Jaume Vallès, David Càmar, Joan Freixanet, Mercè Rovira, Ramon Soler, Pere Vilarrasa i Jaume Portell.

ACOS-COL·LECCIÓ DE CARTELLS DE JOSEP CASANOVAS

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya

- 1. Jaume Portell i Crusats
- 2. Joaquim Puntí i Freixer
- 3. Pere Vilarrasa i Tanyà
- 4. Ramon Soler i Galobardes
- 5. Joan Freixanet i Felisart
- 6. Jaume Vallès i Garreta
- 7. Ramon Esquís i Casals
- 8. Mercè Rovira i Munmany
- 9. David Càmara i Loscos
- 10. Pere Parareda i Bertrana (independent)
- 11. Nativitat Sala i Albareda
- 12. Frederic Riera i Font
- 13. Pere Masnou i Mas
- 14. Joan Colom i Camps
- 15. Josep Esquís i Berenguer
- 16. Lluís Amat i Casals
- 17. Santiago Soler i Rius
- 18. Joan Rovira i Canadell
- 19. Maria Vedruna Erra i Solà
- 20. Jesús Tortajada i Cubillas
- 21. Ramon Ballaró i Clota

Suplents

- 22. Marià Martí i Parareda
- 23. Tomàs Campos i Rafael (independent)
- 24. Jaume Farrés i Suriguera

Eleccions del 10 de juny de 1987

Cens electoral	22.358		
Votants	14.792	66,16%	
Abstenció	7.566	33,84%	
Candidatures	14.419	97,48%	
Blancs	212	1,43%	
Nuls	161	1,09%	
	Vots	%	Reg.
CiU	7.187	49,12%	11
IPMO	2.556	17,47%	4
IpV	2.505	17,12%	4
ERC	1.491	10,19%	2
AP	442	3,02%	-
CDS	238	1,63%	-

Vic, maig de 1991

Candidatura municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya.

D'esquerra a dreta: Jaume Ortiz, Mercè Rovira, Frederic Riera, Carles Furriols, Antoni Font, Jaume Puig, Josep Romeu, Antoni Vilà, Jaume Vallès i Pilar Cabot.

ND

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya

- 1. Carles Furriols i Solà
- 2. Jaume Puig i Canal
- 3. Josep Maria Font i Purtí
- 4. Mercè Rovira i Munmany
- 5. Antoni Vilà i Portet
- 6. Josep Romeu i Bisbe
- 7. Antoni Font i Purtí
- 8. Jaume Vallès i Garreta
- 9. Pilar Cabot i Vila
- 10. Manel Pladevall i Vila
- 11. David Càmara i Loscos
- 12. Frederic Riera i Font
- 13. Manel Anglada i Bayés
- 14. Lluís Amat i Canals
- 15. Pere Cuberta i Bartrons
- 16. Joan Miralpeix i Valls
- 17. Maria Carme Guimerà i Planas
- 18. Manel Riera i Euràs
- 19. Jaume Ortiz i Gros
- 20. Ramon Ballaró i Clota
- 21. Armand Quintana i Panedas

Suplents

- 22. Joan Colom i Camps
- 23. Alexandre Bassols i Castan
- 24. Enric Gomis i Perera

Eleccions del 26 de maig de 1991

Cens electoral	23.324		
Votants	12.797	54,87%	
Abstenció	10.527	45,13%	
Candidatures	12.477	97,50%	
Blancs	251	1,96%	
Nuls	69	0,54%	
	Vots	%	Reg.
CiU	6.167	48,45%	11
PSC	2.406	18,90%	4
ERC	1.828	14,36%	3
IpV	1.357	10,66%	2
IPMO	719	5,65%	1

Vic, maig de 1995

Candidatura municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya, a l'entrada sud de la ciutat.

D'esquerra a dreta: Pilar Cabot, Miquel Gimbert, Imma Coll, Joaquim Puntí, Jaume Puntí, Antoni Vilà, Francesc Codina, Jaume Puig, Josep Maria Font, Fidel Bofill, Alexandre Bassols, Josep Maria Vilà, Armand Quintana, Mercè Rovira, Frederic Riera, Maria Dolors Font i Aleix Andreu.

ND

1995

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya

1. Josep Maria Font i Purtí
2. Jaume Puig i Canal
3. Alexandre Bassols i Castan
4. Josep Maria Vilà i Serrabou
5. Mercè Rovira i Munmany
6. Aleix Andreu i Oliver
7. Antoni Vilà i Portet
8. Miquel Gimbert i Arumí
9. Joaquim Puntí i Freixer
10. Pilar Cabot i Vila
11. Ramon Ferrer i Ripoll
12. Fidel Bofill i Bosch
13. Lluís Amat i Canals
14. Imma Coll i Prat
15. Maria Dolors Font i Purtí
16. Frederic Riera i Font
17. Joan Freixanet i Felisart
18. Jaume Vallès i Garreta
19. Jaume Puntí i Busquets
20. Francesc Codina i Valls
21. Armand Quintana i Panedas

Suplents

22. Joan Colom i Camps
23. Marià Martí i Paradera
24. Pere Masnou i Mas

Eleccions del 28 de maig de 1995

Cens electoral	24.629	
Votants	14.691	59,64%
Abstenció	9.938	40,35%

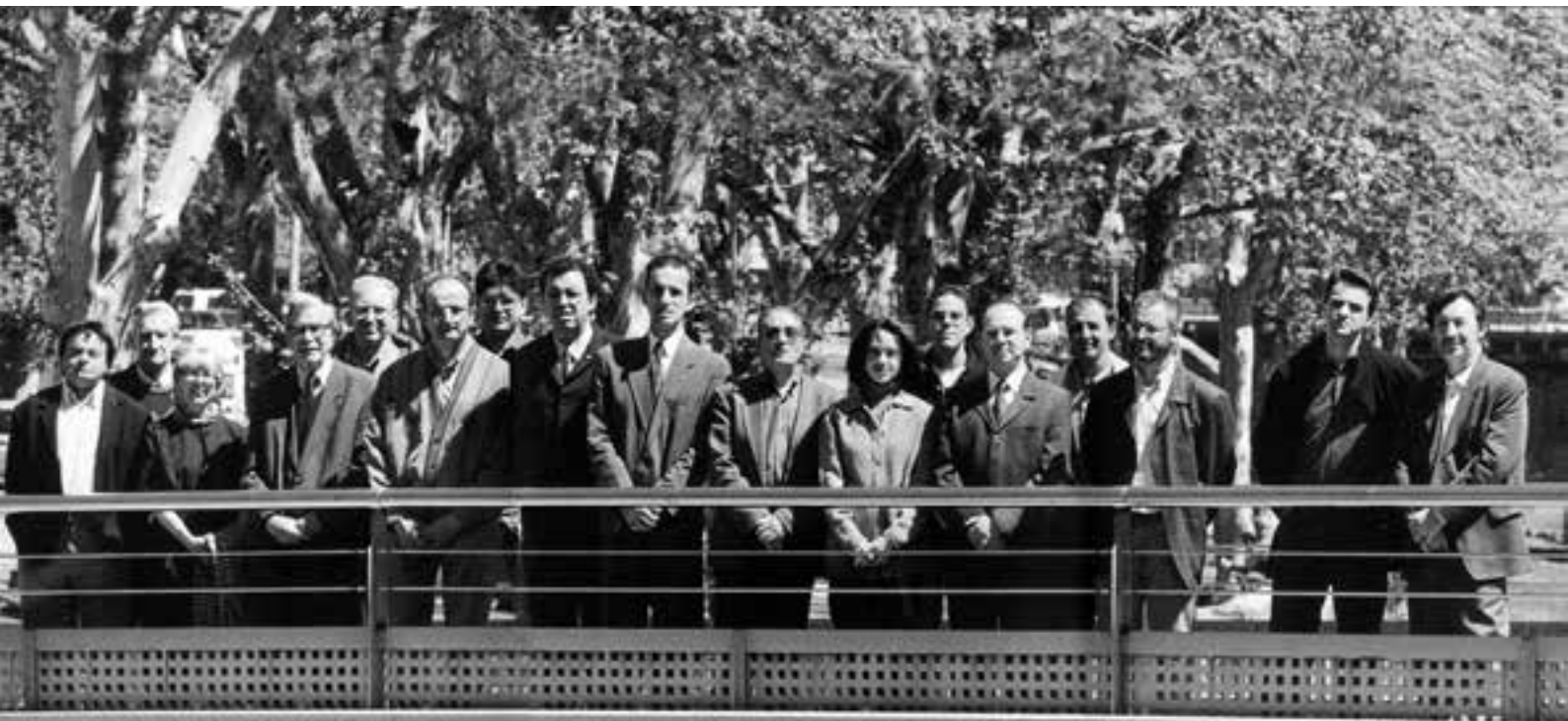
Candidatures	14.336	97,58%
Blancs	295	2,00%
Nuls	60	0,40%

	Vots	%	Reg.
CiU	6.138	41,95%	10
PSC	2.605	17,80%	4
ERC	1.959	13,38%	3
PP	1.119	7,64%	2
IPMO	1.010	6,90%	1
IC-EV	847	5,78%	1
EIO	658	4,49%	-

Vic, maig de 1999

Candidatura municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya - Agrupació Barris Units,
al parc Jaume Balmes. D'esquerra a dreta: Josep Maria Vilà, Joan Bou, Pilar Cabot, Armand Quintana,
Lluís Amat, Eugeni Bancells, Aleix Andreu, Alexandre Bassols, Josep Maria Font, Jordi Jové,
Susagna Roura, Antoni Ylla-Català, Pere Vilarrasa, Mateu Casas, Lluís Casellas, Manel Pladevall
i Francesc Codina.

FJI

1999

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya,
en coalició amb Agrupació Barris Units

1. Josep Maria Font i Purtí
2. Alexandre Bassols i Castan
3. Jordi Jové i Planas
4. Pere Vilarrasa i Tanyà
5. Susagna Roura i Pujols (independent)
6. Eugeni Bancells i Viñas
7. Aleix Andreu i Oliver
8. Eric Herrera i Puntí
9. Mateu Casas i Rovira
10. Manel Pladevall i Vila
11. Josep Maria Vilà i Serrabou (independent)
12. Joan Bou i Franquesa
13. Francesc Codina i Valls
14. Antoni Vilà i Portet
15. Sònia Loureiro i Martínez
16. Antoni Ylla-Català i Duran
17. Jaume Ortiz i Gros
18. Lluís Casellas i Castells
19. Lluís Solà i Sala (independent)
20. Pilar Cabot i Vila
21. Armand Quintana i Panedas

Suplents

22. Lluís Amat i Canals
23. Roser Bofill i Arasa
24. Mercè Rovira i Munmany

Eleccions del 13 de juny de 1999

Cens electoral	26.263		
Votants	14.037	53,45%	
Abstenció	12.226	46,54%	
Candidatures	13.484	96,06%	
Blancs	414	2,95%	
Nuls	139	0,99%	
	Vots	%	Reg.
CiU	6.064	43,63%	10
PSC	2.960	21,29%	5
ERC-ABU	2.478	17,82%	4
ICV	1.120	8,05%	1
PP	862	6,20%	1

Calldetenes, maig de 2003

Candidatura municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya amb una panoràmica de la ciutat de Vic des de l'ermita de Sant Marc. D'esquerra a dreta: Jaume Ortiz, Miquel Gimbert, Pilar Cabot, Immaculada Albó, Miquel dels Sants Genís, Pere Castells, Montserrat Magariño, Pere Vilarrasa, Josep Maria Diéguez, Josep Maria Font, Lluís Argemí, Lluís Casellas, Francesc Codina, Santi Crusellas, Antoni Vilà, Miquel Saborit, Maria Carme Casas, Josep Ramon Soldevila, Tristana Vall-Ilosada, Alexandre Bassols i Armand Quintana.

FJI

2003

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya

1. Josep Maria Font i Purtí
2. Lluís Casellas i Castells
3. Pere Vilarrasa i Tanyà
4. Santi Crusellas i Rifà
5. Montserrat Magariño i Hernández
6. Miquel Saborit i Serrallonga
7. Miquel dels Sants Genís i Masoliver
8. Lluís Argemí i Vila
9. Maria Carme Moreno i Arjonill (independent)
10. Josep Maria Diéguez i de Jaureguizar
11. Pere Castells i Montaña (independent)
12. Alexandre Bassols i Castan
13. Josep Ramon Soldevila i Garcia (independent)
14. Tristana Vall-Ilosada i Gamero
15. Josep Romeu i Bisbe
16. Immaculada Albó i Vidal de Llobatera
17. Francesc Codina i Valls
18. Pilar Cabot i Vila
19. Lluís Solà i Sala (independent)
20. Jaume Ortiz i Gros
21. Armand Quintana i Panedas

Suplents

22. Antoni Vilà i Portet
23. Maria Carme Casas i Arcarons (independent)
24. Lluís Andrés i Pazo (independent)
25. Miquel Gimbert i Arumí
26. Jaume Planas i Panadès
27. Ramon Escarrà i Ferrer
28. Mercè Rovira i Munmany
29. Francesca Castells i Calle
30. Núria Portabella i Calvete (independent)
31. Marçal Orri i Comerma

Eleccions del 25 de maig de 2003

Cens electoral	25.477		
Votants	16.481	64,69%	
Abstenció	8.996	35,31%	
Candidatures	16.062	97,46%	
Blancs	312	1,89%	
Nuls	107	0,65%	
	Vots	%	Reg.
CiU	6.305	38,51%	10
PSC	3.129	19,11%	5
ERC	2.947	18,00%	4
PxC	1.229	7,51%	1
ICV-EA	1.090	6,66%	1
PP	757	4,62%	-
CUP	605	3,69%	-

Vic, maig de 2007

Candidatura municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya a la plaça Major, davant l'Ajuntament de la ciutat. D'esquerra a dreta: Jordi Isern, Marta Muñoz, Anna Serra, Bonaventura Parareda, Marçal Orri, Joaquim Boixeda, Sònia Loureiro, Lluís Casellas, Maria Mercè Baulenas, Pere Vilarrasa, Carles Sunyol, Gràcia Ferrer, Joan Colom, Immaculada Vergés, Jordi Bertran, Àngel Andreu, Nasser Aoukhiyad, Concepció Arimany, Alexandre Bassols, Anna Albó, Montserrat Magariño, Margarita Rosés, Lluís Andrés i Joan López.

FJI

2007

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya

1. Àngel Andreu i Guillem
2. Gràcia Ferrer i Codinach
3. Alexandre Bassols i Castan
4. Joan López i Carol
5. Montserrat Magariño i Hernández
6. Lluís Casellas i Castells
7. Marçal Orri i Comerma
8. Anna Albó i Poquí
9. Lluís Andrés i Pazo
10. Immaculada Vergés i Tubau
11. Jordi Isern i Hidalgo
12. Nasser Aoukhiyad Lebrahimi
13. Rosa Bartrina i Codina
14. Carles Sunyol i Ferrer
15. Sònia Loureiro i Martínez
16. Margarita Rosés i Viñolas
17. Joaquim Boixeda i Guiu
18. Concepció Arimany i Casanovas
19. Jaume Ortiz i Gros
20. Pere Vilarrasa i Tanyà
21. Joan Colom i Camps

Suplents

22. Bonaventura Paradera i Codina
23. Marta Muñoz i Estrada
24. Jordi Bertran i Agramunt
25. Maria Mercè Baulenas i Argerich
26. Anna Serra i Coll
27. Miquel Pla i Tarrés

Eleccions del 27 de maig de 2007

Cens electoral	25.450		
Votants	15.495	60,88%	
Abstenció	9.955	39,12%	
Candidatures	14.644	95,00%	
Blancs	714	4,61%	
Nuls	137	0,88%	
	Vots	%	Reg.
CiU	4.898	31,89%	8
PxC	2.842	18,51%	4
PSC	2.432	15,84%	4
ERC	1.534	9,99%	2
CUP	1.174	7,64%	2
ICV-EUiA	1.131	7,36%	1
PP	419	2,73%	-
RC	214	1,39%	-

Vic, maig de 2011

Candidatura municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya - Som Vic a l'ermita de Sant Sebastià.

D'esquerra a dreta, dempeus: Elisabet Franquesa, Joan Freixanet, Ramon Cirera, Joan Colom, Maria Balasch, Gràcia Ferrer, Lluís Argemí, Joan López, Daniel Arcarons, Joan Ballana, Lluís Casellas, Marta Rovira, Josep Maria Diéguez, Oriol Casellas, Susagna Costa i Bruna Ferrer; ajeguts, Pere Ricart, Laila Karrouch, Jesús Molina, Gemma González, Pau Comes, Núria Vila, Elisenda Serra i Josep Romeu.

ERC-VIC

2011

Candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya
en coalició amb Som Vic

1. Joan López i Carol
2. Gràcia Ferrer i Codinachs
3. Joan Ballana i González
4. Marta Rovira i Vergés
5. Maria Balasch i Pla
6. Ramon Cirera i Planas
7. Elisabet Franquesa i Roca
8. Oriol Casellas i Domènech
9. Òria Rovira i Illamola
10. Daniel Arcarons i Alibés
11. Laila Karrouch el Jilali
12. Lleonard Baucells i Castells
13. Gemma González i Rosés
14. Jesús Molina Calahorra
15. Bruna Ferrer i Vila
16. Pere Ricart i Vilardebò
17. Júlia Solà i Sirvent
18. Josep Maria Diéguez i de Jaureguizar
19. Isa Basset i Mallol
20. Josep Maria Font i Purtí
21. Josep Romeu i Bisbe

Suplents

22. Pau Comes i Bordas
23. Susagna Costa i Miralbell
24. Lluís Argemí i Vila
25. Elisenda Serra i Marsal
26. Jordi Bertran i Agramunt
27. Núria Vila i Salarich
28. Lluís Casellas i Castells
29. Rosa Vila i Sitjà
30. Joan Colom i Camps
31. Joan Freixanet i Felisart

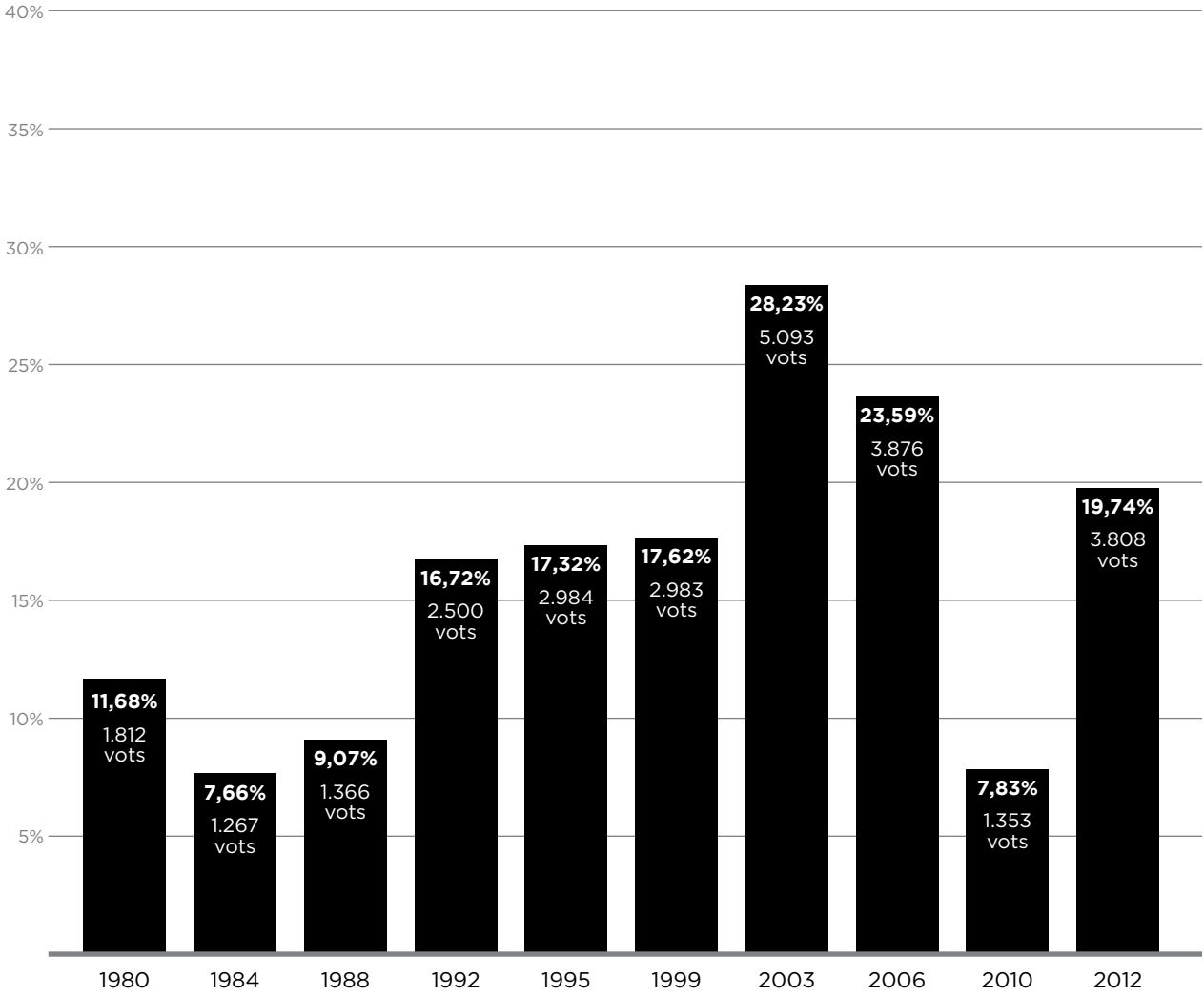
Eleccions del 22 de maig de 2011

Cens electoral	25.401		
Votants	15.281	60,16%	
Abstenció	10.120	39,84%	
Candidatures	14.316	93,68%	
Blancs	697	4,56%	
Nuls	268	1,75%	
	Vots	%	Reg.
CiU	5.014	33,40%	8
PxC	2.993	19,94%	5
CUP	1.626	10,83%	2
PSC	1.318	8,78%	2
ERC	1.284	8,55%	2
ICV	855	5,70%	1
SI	815	5,43%	1
PP	411	2,74%	-

A grayscale photograph of a person sitting at a desk, looking down at papers. The person is wearing a light-colored jacket. On the desk, there are several sheets of paper and a pen. A chair is visible in the background to the left. The text is overlaid on the right side of the image.

Annex 2.
Resultats d'Esquerra a Vic a les eleccions
al Parlament de Catalunya,
al Congrés dels Diputats
i al Parlament Europeu

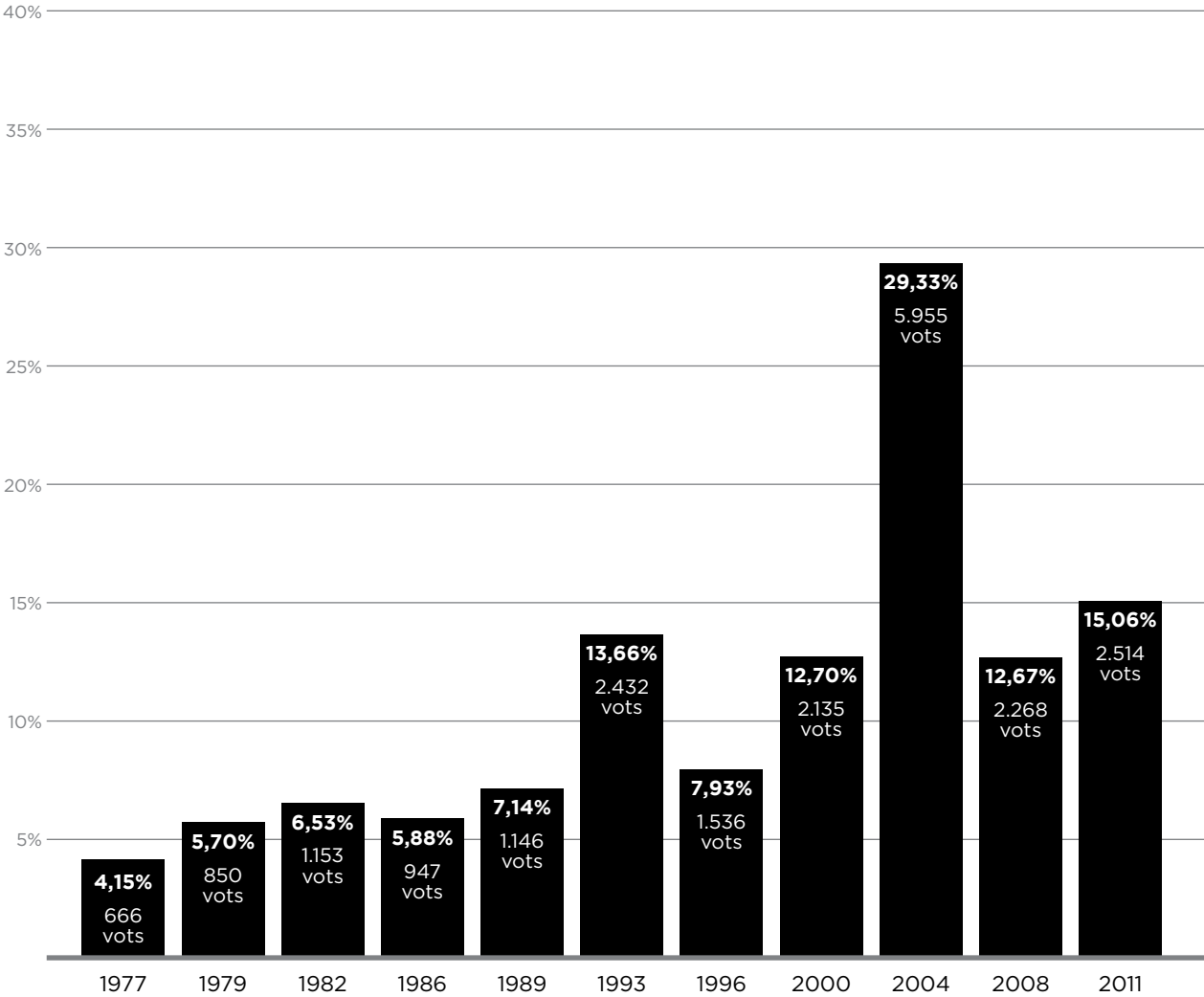
Eleccions al Parlament de Catalunya

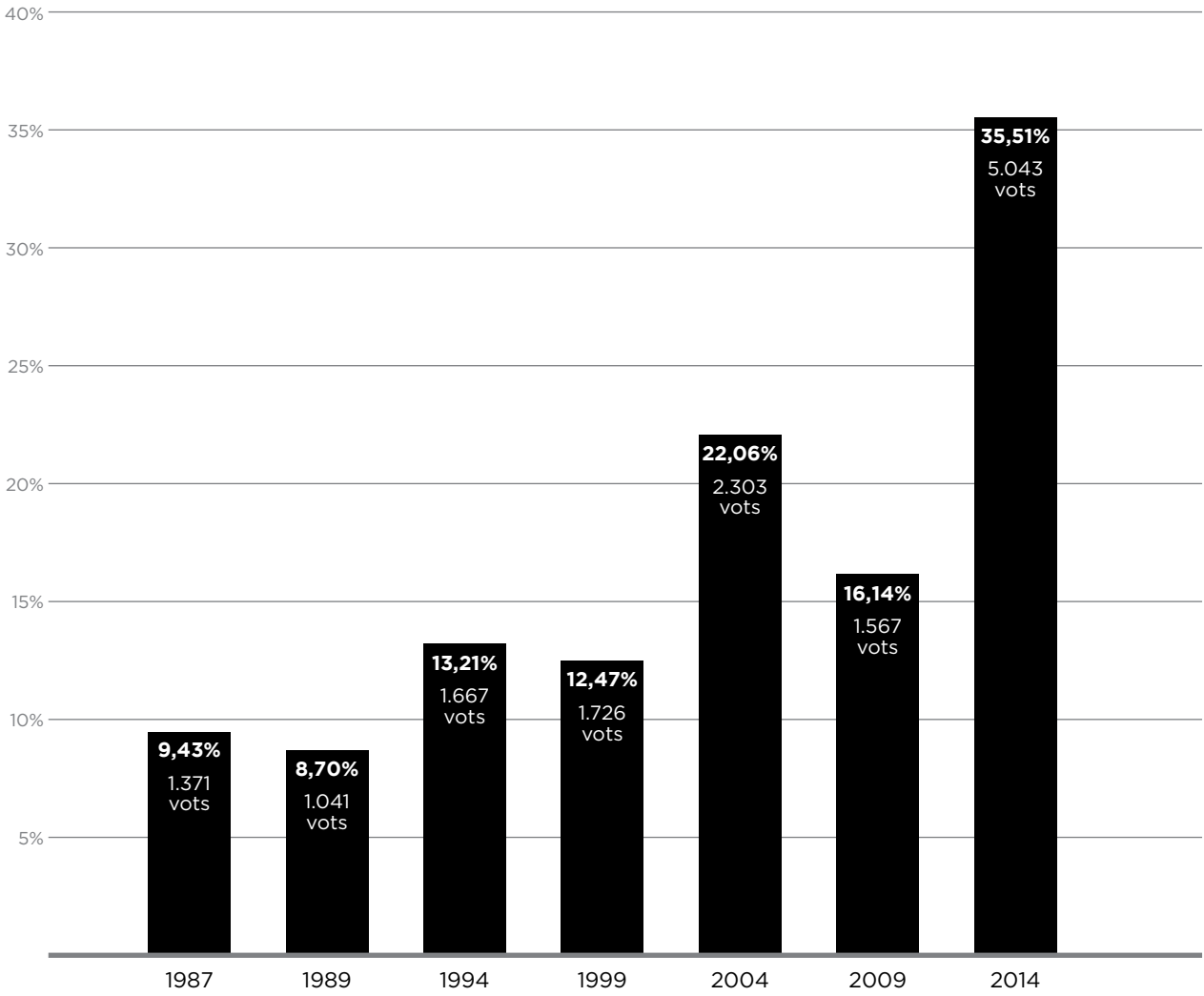
Eleccions al Congrés dels Diputats

192

HISTÒRIA D'ESQUERRA A VIC

Eleccions al Parlament Europeu

RELACIO NOMINAL DE MILITANTS VOCALS

MERCE ROVIRA i MUMANY

ANTON PARAREDA i MIR

PERE VIÑAS i DALMAU

RAMON COMELLA i SOLA

JAUME BRUNET i SALVANS

RELACIO NOMINAL DEL COMITE POLITIC

PRESIDENT : JAUME FARRES i SURIGUERA

SECRETARI : JAUME PORTELL i CRUSATS

TRESORER : MERCE ROVIRA i MUMANY

ESTEVE PORTELL
CRUSATS

JOSEP PORTELL
CRUSATS

JAUME FARRES
SURIGUERA

FREDERIC RIERA
FONT

JAUME PORTELL
CRUSATS

Merce
Rovira

Annex 3.

Presidències locals d'Esquerra a Vic

1931-1932	Manuel Duran i Bach
1932	Ramon Bosch i Simon
1936	Isidre Franquesa i Vila
1938	Antoni Font i Cumeras
1977-1983	Jaume Farrés i Suriguera
1983-1987	Jaume Portell i Crusats
1987	Joan Freixanet i Felisart
1987-1989	Jaume Vallès i Garreta
1989-1990	Eduard Garrell i Llopis
1990-1991	Carles Furriols i Solà
1991-1994	Antoni Vilà i Portet
1994-2002	Alexandre Bassols i Castan
2002-2004	Lluís Argemí i Vila
2004-2007	Aleix Andreu i Oliver
2007-2007	Santi Crusellas i Rifà
2007-2010	Raül Presseguer i Escobar
2010-2013	Josep Maria Font i Purtí
2013-...	Pere Ricart i Vilardebò

CDC

Glossari de sigles

ABU	Agrupació Barris Units	PCR	Partit Catalanista Republicà
ACR	Acció Catalana Republicana	PDC	Pacte Democràtic per Catalunya
AP	Alianza Popular	PDP	Partido Demócrata Popular
BEAN	Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional	PI	Partit per la Independència
BOC	Bloc Obrer i Camperol	PMO	Progrés Municipal d'Osona
CCOO	Comissions Obreres	POUM	Partit Obrer d'Unificació Marxista
CC-UCD	Centristes de Catalunya Unión del Centro Democrático	PP	Partido Popular
CDC	Convergència Democràtica de Catalunya	PSC	Partit dels Socialistes de Catalunya
CDS	Centro Democrático y Social	PSC-R	Partit Socialista de Catalunya Reagrupament
CiU	Convergència i Unió	PSUC	Partit Socialista Unificat de Catalunya
CNT	Confederació Nacional del Treball	PTC-UC	Partit del Treball de Catalunya Unitat Comunista
CUP	Candidatura d'Unitat Popular	PxC	Plataforma per Catalunya
EA	Esquerra Alternativa	RC	Partit Republicà Català
EDV	Entesa Democràtica de Vic	SI	Solidaritat Catalana per la Independència
EDC	Esquerra Democràtica de Catalunya	SiP	Socialisme i Progrés
EIO	Entesa d'Independents d'Osona	UCD	Unión del Centro Democrático
ERC	Esquerra Republicana de Catalunya	UDC	Unió Democràtica de Catalunya
ERPv	Esquerra Republicana del País Valencià	UGT	Unió General de Treballadors
EUiA	Esquerra Unida i Alternativa	UL	Unión Liberal
FAI	Federació Anarquista Ibèrica	USC	Unió Socialista de Catalunya
FNC	Front Nacional de Catalunya	UVI	Unió Vigatana Independent
GO	Grup Obrer		
IC-EV	Iniciativa per Catalunya - Els Verds		
ICV	Iniciativa per Catalunya - Verds		
IPMO	Independents pel Progrés Municipal d'Osona		
IpV	Independents per Vic		
NE	Nacionalistes d'Esquerra		

-1933

FRANCES

NA CATALUNYA

USTA, PRÒSPER

1933

Testimonis orals

Argemí i Vila, Lluís. President de la secció local 2002-2004. Secretari d'Organització ERC-Osona 2006-2010. Portaveu Regional JERC-Osona 1996-2000.

Ballana i González, Joan. Regidor de Convivència i Seguretat. 2011-...

Casellas i Castells, Lluís. Regidor 2003-2007. Conseller comarcal d'Hisenda 2003-2007.

Colom i Camps, Joan. Militant històric a Vic des del 1977. Cap de llista a les eleccions municipals de 1979.

Diéguez i de Jaureguizar, Josep Maria. President de la Sectorial de Cultura d'ERC. Conseller nacional 2003-2011.

Ferrer i Codinachs, Gràcia. Regidora de Dones, Jovent, Salut i Cooperació pel Desenvolupament 2007-2011. Presidenta de la Sectorial de Salut d'ERC 2012-...

Font i Purtí, Josep Maria. President de la secció local 2010-2013. Cap de llista a les eleccions municipals de 1995, 1999 i 2003. Regidor municipal 1991-2007.

Freixanet i Felisart, Joan. Militant històric a Vic des del 1977. President de la secció local 1987-1989.

López i Carol, Joan. Cap de llista a les eleccions municipals de 2011. Regidor d'Acció Social i Ciutadania 2007-2011. Regidor de Cultura i Ciutadania 2011-...

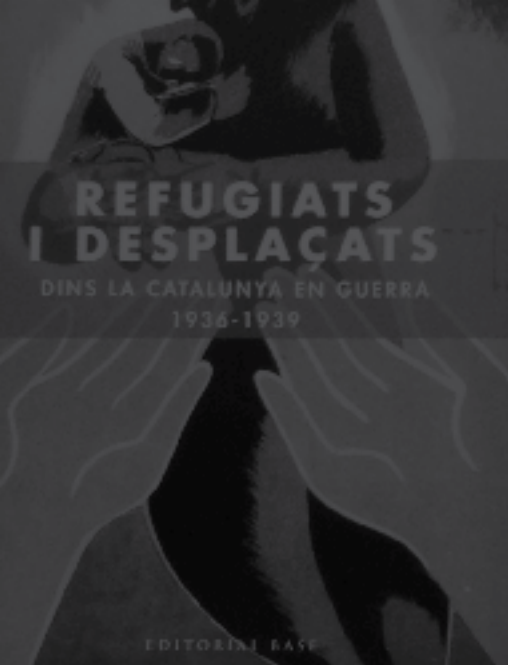
Presseguer i Escobar, Raül. President de la secció local 2007-2010.

Puntí i Freixer, Joaquim. Regidor 1987-1991.

Romeu i Bisbe, Josep. Cap de llista de Nacionalistes d'Esquerra a les eleccions municipals de 1983. Regidor de Nacionalistes d'Esquerra 1983-1987. Secretari comarcal ERC-Osona 1989-1993.

Rovira i Munmany, Mercè. Militant històrica a Vic des del 1977. Tresorera de la secció local 1977-1979.

Vilà i Portet, Antoni. President de la secció local 1991-1994.

REFUGIATS I DESPLAÇATS

DINS LA CATALUNYA EN GUERRA
1936-1939

EDITORIAL BASE

biblioteca de cultura catalana

NACIONALISME I PREMSA CLANDESTINA (1939-1951)

Albert Viladot i Presas

curial

Josep M. Solé i Sabatè
*La repressió franquista
a Catalunya*

1938-1953

Joan B. Culla

Esquerra Republicana
de Catalunya

1931-2012

Una història política

LA REPRESSIÓ FRANQUISTA A VIC (1939-1945)

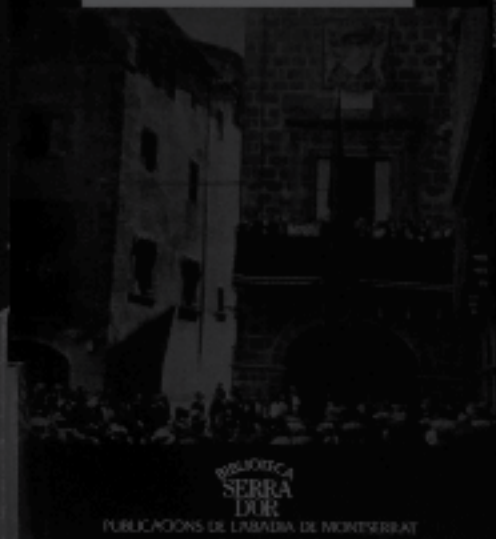
Esther Farrés Sucarrat

TERRES BONA · VIC
PATRONAT D'ESTUDIS OSONENCS

XAVIER TORNAPOCH

EL CATALANISME REPUBLICÀ A LA CIUTAT DE VIC (1930-1936)

WIKIOTICA
SERRA
DUR

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

JOSEP CASANOVAS I PRAT

QUAN LES CAMPANES
VAN EMMUDIR

VIC 1936-1939

La Campana

Bibliografia

Monografies

Actes de constitució de l'Ajuntament de Vic. 1979-2003. Vic: Ajuntament de Vic, 2004.

Actes del ple de l'Ajuntament de Vic. 20 de juliol de 1936 - 5 de gener de 1939, Les. Vic: Ajuntament de Vic, 2006.

AVILÉS, J; ELIZALDE, M.D; SUEIRO, S. *História Política: 1875-1939.* Madrid: Editorial Istmo, 2001.

BASSAS CUNÍ, Antoni. *La Guerra Civil a Vic. Dietari 1936-1939.* (Edició a cura de BURGAYA, Josep). Vic: Eumo Editorial, 1991.

BERNAD, R; BURGAYA, J; FIGUEROLA, J. *L'Assemblea de Catalunya. La lluita antifranquista a Osona.* Vic: Eumo Editorial, 1999.

BONAMUSA, Francesc (dir.). *Generalitat de Catalunya: obra de govern 1931-1939*. (2 vol) Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Presidència, 2006-2009.

CASANOVAS, Josep. *Quan les campanes van emmudir. Vic 1936-1939.* Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 1993.

CENTRE D'ESTUDIS SOBRE LES ÈPOQUES FRANQUISTA I DEMOCRÀTICA. *Catalunya durant el franquisme. Diccionari.* Vic: Eumo Editorial, 2006.

CULLA I CLARA, Joan Baptista. *Esquerra Republicana de Catalunya. 1931-2013. Una historia política.* Barcelona: La Campana, 2013.

DD.AA. *La Guerra Civil a Catalunya. 1936-1939.* (vol 2.) *Una revolució en plena guerra.* Barcelona: Edicions 62, 2004.

— *La Transició a Catalunya. 1975-1984.* (2 vol). Barcelona: Edicions 62, 2008.

Divisió territorial de Catalunya, La. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Conselleria d'Economia, 1937. [Edició de] Barcelona: Seix Barral, 1977.

DOMÈNECH, Immaculada i VÁZQUEZ, Federico. *La repressió franquista a l'àmbit local. Manlleu (1939-1945).* Barcelona: Editorial Afers, 2003.

ESPONA, Candi. *Entre el roig i el blau. Memòria de la guerra i altres coses: 1934-1942.* Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002.

FARRÉS, Esther. *La repressió franquista a Vic. 1939-1945.* Barcelona: Patronat d'Estudis Osonencs, 2008.

GONZÁLEZ, Miquel. «Polítics» dins *Vicgrafies. Revista de biografies vigatanes*. Núm 5, abril de 2007. Vic: Centre d'Estudis Socials d'Osona.

Història de la Generalitat de Catalunya. Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys. Barcelona: Generalitat de Catalunya i Institut d'Estudis Catalans, 2011.

JACKSON, Gabriel. *La República Española y la Guerra Civil*. Barcelona: Crítica, 1999.

JUNYENT, Eduard. *La ciutat de Vic i la seva història*. Barcelona: Curial, 1980.

MACIÀ, Miquel. *Entre la boira i el desencís. La transició política a Vic (1970-1980)*. Barcelona: Edicatsa, 1988.

MALEFAKIS, Edward (dir.) *La Guerra Civil española*. Madrid: Taurus, 2006.

MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere. *Historia Política: 1939-2000*. Madrid: Istmo, 2001.

MARÍN, Martí. *Història del franquisme a Catalunya*. Lleida: Eumo Editorial i Pagès Editors, 2006.

MOLINER, Antoni. *Documents de la història contemporània d'Espanya*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2004. (Materials; 140).

PERNAU, Josep. *Diari de la caiguda de Catalunya*. Barcelona: Ediciones B, 1989.

PRESTON, Paul. *L'holocaust espanyol. Odi i extermini durant la Guerra Civil i després*. Barcelona: Editorial Base, 2011.

PUIGSECH, Josep. *Nosaltres, els comunistes catalans*. Vic: Eumo Editorial, 2001.

RODRIGO, Javier. *Hasta la raíz. Violencia durante la Guerra Civil y la Dictadura Franquista*. Madrid: Alianza Editorial, 2008.

ROVIRÓ, Ignasi et al. *L'Església catalana durant el franquisme. 1939-1975. Apunts per a una història. Vol.1. Bisbats d'Urgell, Solsona i Vic*. Barcelona: Editorial Claret, 2005.

SALARICH, Miquel dels Sants i YLLA-CATALÀ, Miquel dels Sants. *Vigatans Il·lustres*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 1983.

SERRALLONGA, Joan. *Refugiats i desplaçats dins la Catalunya en guerra. 1936-1939*. Barcelona: Editorial Base, 2004.

SOLÉ I SABATÉ, Josep Maria. *La repressió franquista a Catalunya. 1938-1953*. Barcelona: Edicions 62, 1985.

SOLÉ I BARJAU, Queralt. *El secret del Valle de los Caídos. Els noms dels milers de morts traslladats per Franco des de les fosses catalanes*. Sàpiens i Editorial Afers.

TORNAFOCH, Xavier. *Catalanisme, Carlisme i Republicanisme a Vic. 1899-1909*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Ajuntament de Vic, 2002.

— *Del caciquisme a la democràcia. Política i eleccions a Vic. 1900-1931*. Vic: Eumo Editorial, 2007.

— *El catalanisme republicà a la ciutat de Vic (1930-1936)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.

VILADOT, Albert. *Nacionalisme i premsa clandestina (1939-1951)*. Barcelona: Curial, 1987.

YLLA-CATALÀ, Miquel. *Catalunya Vella. 1902-1936. Una societat catalanista del nou-cents*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 2013.

Articles en publicacions periòdiques

CASANOVAS, J. «Els vigatans exiliats durant el franquisme», a *Ausa*, núm. 146, 2001.

—«L'Ajuntament de Vic durant la Guerra Civil. 1936-1939», a *Ausa*, núm. 156, 2005.

CASANOVAS, J; SOLER, J; i TORT, A. «L'impuls de l'educació durant la Segona República: L'ensenyament públic a Osona (1931-1936)», a *Ausa*, núm. 157, 2006.

GONZÁLEZ, M, «L'evolució política a l'Ajuntament de Vic, del franquisme a la transició i fins avui (1949-1999)», a *Ausa*, núm. 148, 2002.

MARÍN, M. «El personal polític de l'Ajuntament de Vic durant el franquisme. Algunes consideracions (1939-1975)», a *Ausa*, núm. 146, 2001.

PUIG I SUBINYÀ, Pere, «El meu primer viatge clandestí», a *Avui*, 10 de novembre de 1979.

—«Darrer viatge clandestí», a *Avui*, 7 de desembre de 1979.

Prensa periòdica consultada

9 Nou, El (Vic)

Ausona (Vic)

Canigó (Barcelona)

Comarca de Vich, La (Vic)

Diari de Vich / Diari de Vic (Vic)

Gazeta de Vich (Vic)

Hora Nova, L' (Vic)

Humanitat, La (Barcelona)

Lluita (Vic)

Opinió, L' (Barcelona)

Presència (Girona)

Vanguardia, La (Barcelona)

Índex onomàstic

Aguadé i Cortés, Cristian	85
Aiguader i Miró, Artemi	49, 54
Aiguader i Miró, Jaume	15
Alay i Serret, Albert	85
Albareda i Saborit, Dolors	173
Albó i Poquí, Anna	186, 187
Albó i Vidal de Llobatera, Immaculada	184, 185
Alcalá-Zamora Torres, Niceto	15
Alcubierre i Peleato, Felip	55, 61, 72, 171
Alemaný i Garriga, Jesús	172, 173
Alfons XIII d'Espanya	15
Alonso i Porres, Isabel	94, 174, 175
Alonso i Torres, Josep Lluís	89
Àlvarez i Jiménez, Josep	173
Amat i Canals, Lluís	177, 179, 181, 182, 183
Amat i Sañé, Jaume	92
Andrés i Pazo, Lluís	185, 186, 187
Andreu i Abelló, Josep	85, 87
Andreu i Guillem, Àngel	136, 138, 139, 145, 147, 186, 187
Andreu i Oliver, Aleix	120, 141, 147, 180, 181, 182, 183, 195
Anglada i Bayés, Manel	179
Aoukhiyad Lebrahimi, Nasser	186, 187
Arana i Pelegrí, Joaquim	95
Arcarons i Alibés, Daniel	188, 189
Argemí i Vila, Lluís	128, 135, 141, 142, 144, 184, 185, 188, 189, 195, 199
Arias Navarro, Carlos	87
Arimany i Casanovas, Concepció	186, 187
Armengol i Rovira, Isidre	79
Arpa i Cura, Miquel	79
Arumí i Fargas, Eduard	28

Audet i Puncernau, Rossend	91	Boixaderas i Vilamala, Ramon	38
Aumatell i Piñol, Anna	162	Boixeda i Guiu, Joaquim	186, 187
Azaña Diaz, Manuel	37	Bonet i Revés, Carles	121, 122, 123, 125, 129
Aznar López, José María	125, 129, 131, 135, 137	Bordas de la Cuesta, Josep	12, 71
Bach i Puigrefagut, Xavier	12	Boronat i Pontons, Ramon	79
Balasch i Pla, Maria	157, 188, 189	Bosch i Simon, Ramon	33, 37, 39, 45, 47, 55, 61, 170, 171, 195
Balcells i Díaz, Manel	143	Bosch i Pascual, Alfred	161
Baliellas i Bach, Xavier	7	Bosch i Garcia, Xavier	125
Ballana i González, Joan	157, 159, 162, 163, 164, 188, 189, 199	Bou i Franquesa, Joan	182, 183
Ballaró i Clota, Ramon	177, 179	Bru i Jardí, Lluís	27, 29, 33, 36, 49, 54, 70, 71
Ballester Ortiz, Rafael	74	Brunet i Salvans, Jaume	91
Balmes i Pons, Damià	71	Buigues i Poveda, Teresa	128
Balsera i Nogales, Joan	173	Burgaya i Riera, Josep	141
Bancells i Viñas, Eugeni	182, 183	Buxó i Anglada, Ferran	14, 19, 21, 169
Baranera i Saborit, Jaume	75	Buxó i Farrés, Alfons	95
Bargalló i Valls, Josep	137	Cabot i Vila, Pilar	178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185
Barniol i Puntí, Marta	156	Cahner i Garcia, Max	121
Barrera i Costa, Heribert	83, 85, 91, 92, 93, 95, 97, 99, 101, 103, 105, 107, 109, 111, 113, 121, 137	Calafell i Galí, Manuel	55
Barrera i Maresma, Martí	35, 49, 54	Calderó i Abadal, Antoni	23, 25
Bartrina i Codina, Rosa	187	Calvo Sotelo, Leopoldo	101
Bassas i Cuní, Antoni	47, 49, 57, 63, 65	Càmara i Loscos, David	176, 177, 179
Basset i Mallol, Isa	189	Campabadal i Farré, Jaume	123
Bassols i Castan, Alexandre	110, 120, 121, 125, 127, 147, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 195	Campos i Rafael, Tomàs	177
Bassols i Rovira, Josep	170	Camps i Molist, Maria Dolors	172, 173
Batet i Mestres, Domènec	33	Canadell i Rovira, Josep	33
Baucells i Castells, Lleonard	189	Canelles I Mas, Miquel	170
Baulenas i Argerich, Maria Mercè	186, 187	Capdevila i Anfruns, Joaquim	175
Bauzà i Galmes, Bernat	175	Capdevila i Pol, Anna Maria	173
Bayot i Gol, Maria Rosa	11	Capdevila i Palau, Carme	145
Benach i Pascual, Ernest	99, 137, 140, 143, 151	Carandell i Rieradevall, Rut	121, 151
Bertran i Agramunt, Jordi	11, 186, 187, 189	Carbonell i de Ballester, Jordi	99, 125, 131, 141
Bertran i Arrué, Uriel	151, 153, 155	Carod-Rovira, Josep-Lluís	99, 106, 109, 111, 113, 117, 123, 125, 127, 129, 130, 131, 135, 136, 137, 139, 141, 145
Besora i Torredelot, Ramon	133	Carol i Ribalta, Santiago	174, 175
Blasi i Blasi, Ramon	79	Carrapiço i Sanglas, Josep	129, 156
Bofill i Arasa, Roser	183	Carrasco i Formiguera, Manuel	15, 19
Bofill i Bosch, Fidel	180, 181	Carreté i Margarit, Maria	79
		Carretero i Grau, Joan	137, 143, 145, 151, 153

Casals i Prat, Jordi	128, 137	Costa i Miralbell, Susagna	188, 189
Casals i Masoliver, Eduard	129	Costa i Rifà, Adrià	7
Casanelles i Ibars, Joan	95	Costa i Roca, Esteve	19, 21, 29, 169
Casanovas i Maristany, Joan	36	Cruells i Banzo, Joan	175
Casanovas i Prat, Josep	35, 45	Crusellas i Rifà, Santi	128, 130, 131, 147, 184, 185, 195
Casanovas i Guerri, Marçal	113		
Casas i Arcarons, Maria Carme	184, 185	Cuadrat i Realp, Miquel	79
Casas i Rovira, Mateu	182, 183	Cuberta i Bartrons, Pere	179
Casellas i Castells, Lluís	11, 121, 128, 130, 131, 133, 137, 142, 147, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 199	Cuberta i Bartons, Pere	91, 110
		Culla i Clarà, Joan Baptista	105
Casellas i Domènech, Oriol	7, 9, 11, 188, 189	Cumeras i Costa, Miquel	114
Casi i Rimbau, Maria	79	Dachs i Colom, Xavier	133
Cassasas i Jordà, Antoni	128	Dam i Teulats, Josep	47, 55, 61, 63, 76, 77, 170, 171
Castellà, Xavier	85	Dencàs i Puigdollers, Josep	27, 33
Castells i Calle, Francesca	185	Diéguez i de Jaureguizar, Josep Maria	11, 143, 156, 184, 185, 188, 189, 199
Castells i Montaña, Pere	184, 185		
Castells i Serra, Lluís	30	Domingo i Sanjuan, Marcel·lí	15, 17, 23
Català i Pic, Pere	52	Dordal i Bou, Salvador	12, 14, 21, 39, 45, 47, 55, 57, 59, 60, 63, 65, 73, 74, 75, 76, 139, 169, 170, 171
Catalan i Pérez, Josep Maria	172, 173		
Cirera i Planas, Ramon	188, 189	Duran i Bach, Manuel	21, 33, 53, 195
Clapés i Cosialls, Guillem	156	Duran i Lleida, Josep Antoni	131, 143
Codina i Genís, Miquel	94, 174, 175	Erra i Solà, Maria Vedula	177
Codina i Pujols, Jacint	116, 123, 133, 147	Escarrà i Ferrer, Ramon	110, 120, 185
Codina i Valls, Francesc	83, 147, 180, 181, 182, 183, 184, 185	Espona i Bayés, Candi	41, 43, 53
		Espona i Puigserinanel·l, Lluís	41
Codinachs i Reixach, Joan	21, 169	Esprui i Castelló, Salvador	105
Coll i Prat, Imma	120, 180, 181	Esquís i Berenguer, Josep	177
Colldelram i Garcia, Lúdia	11	Esquís i Casals, Ramon	92, 103, 172, 175, 177
Collell i Suriñach, Dolors	164	Esteve i Abadal, Pere	137
Colom i Camps, Joan	10, 83, 86, 88, 93, 97, 148, 155, 172, 173, 177, 179, 181, 186, 187, 188, 189, 199	Esteve i Grau, Martí	35
		Estrada i Serda, Joaquim	116
Colom i Colom, Àngel	106, 109, 111, 113, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 125	Fabra i Poch, Pompeu	27
		Fàbrega i Colomer, Jordi	156, 157
Colom i Molist, Salvador	127, 133	Fàbregas, Josep	33
Comes i Bordas, Pau	188, 189	Fabregó i Barneda, Josep	21, 170
Comorera i Soler, Joan	35, 53,	Fabregues i Coromines, Miquel	170
Companys i Jover, Lluís	10, 13, 15, 17, 27, 29, 31, 33, 35, 47, 79	Farrés i Homs, Josep	175
		Farrés i Malian, Francesc	7, 34,
Corderas de Borja, Jacint	92	Farrés i Sucarrat, Esther	69, 79
		Farrés i Suriguera, Jaume	91, 173, 177, 195

Ferrer i Codinachs, Gràcia	136, 142, 144, 145, 146, 147, 149, 152, 157, 186, 187, 188, 189, 199	Garrell i Llopis, Eduard	113, 195
Ferrer i Ripoll, Ramon	181	Gassol i Rovira, Ventura	28, 35
Ferrer i Vila, Bruna	155, 188, 189	Genís i Arumí, Josep	28
Ferrer i Vilches, Miquel	79	Genís i Masoliver, Miquel dels Sants	184, 185
Ferrer i Font, Esteve	113	Gil Robles, José María	29, 31, 33
Ferreres i Vergés, Elisabet	157	Gimbert i Arumí, Miquel	180, 181, 184, 185
Figueras i Bañón, Arcadi	128	Girbau i Bover, Pere	109, 117
Fitó i Vilardell, Joan	33, 37, 170	Goded Llopis, Manuel	39
Font i Campalans, Ferran	174, 175	Gomis i Perera, Enric	179
Font i Cumeras, Antoni	38, 195	Gonzàlez i Rosés, Gemma	188, 189
Font i Marquès, Manuel	170	Gonzàlez i Tornés, Enric	174, 175
Font i Purí, Anna	162	González Márquez, Felipe	89, 101, 107, 113, 121
Font i Purí, Antoni	100, 108, 111, 178, 179	Gorchs i Font, Pere	79
Font i Purí, Josep Maria	7, 11, 108, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 133, 135, 147, 155, 163, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 195, 199	Granero i Martínez, Ton	175
Font i Purí, Maria Dolors	120, 180, 181	Gros i Raguer, Manuel	35, 39
Franco Bahamonde, Francisco	33, 63, 85, 87	Guimerà i Planas, Maria Carme	179
Franquesa i Roca, Elisabet	152, 157, 188, 189	Guitart i Alguer, Benet	74
Franquesa i Sala, Isidre	29, 33, 43	Herrera i Puntí, Eric	183
Franquesa i Vila, Isidre	195	Hitler, Adolf	31, 63
Freixanet i Felisart, Joan	10, 65, 83, 93, 101, 109, 146, 148, 155, 172, 173, 176, 177, 181, 188, 189, 195, 199	Hortalà i Arau, Joan	105, 106, 107, 109, 111, 113, 115
Freixanet i Mayans, Josep Maria	128, 130, 133, 135, 136, 142, 143, 145, 155, 157	Huguet i Biosca, Josep	123, 125, 129, 130, 143, 145
Freixanet i Pou, Joan	170	Irla i Bosch, Josep	7
Freixenet i Alboquers, Francesc	43, 47, 55	Isern i Hidalgo, Jordi	186, 187
Frigola i Llopart, Josep	85	Joan i Marí, Bernat	141
Funes i Serrano, Antoni	162	Jordà i Roura, Teresa	161
Furriols i Solà, Carles	108, 109, 114, 115, 116, 119, 121, 178, 179, 195	Jové i Planas, Jordi	127, 182, 183
Garaikoetxea Urriza, Carlos	111, 113	Juliachs i Mata, Manuel	79, 81, 85
García-Valiño Marcén, Rafael	65	Junqueras i Vies, Oriol	153, 156, 159, 160, 161, 163
Garcia, Vicenç	45, 77	Junyent i Subirà, Eduard	28, 41
		Junyent i Subirà, Paulí	34
		Jurado i Escobar, Fèlix	174, 175
		Kapretz, Marie	164
		Karrouch el Jilali, Laila	157, 188, 189
		Lagunas i Riera, Joan	116
		Laporta i Estruch, Joan	155
		Largo Caballero, Francisco	31, 37,
		Lerroux García, Alejandro	29, 31, 33
		Llonch i Rovira, Josep	75
		Llop i Ribas, Josefa	71
		Llorenç i Martí, Josi	89

Lluch i Martín, Ernest	94	Mercadal i Palomera,	
Lluhi i Vallescà, Joan	35	Francesc Xavier	175
López i Carol, Joan	142, 144, 146, 147, 149, 150, 152, 153, 155, 156, 157, 159, 186, 187, 188, 189, 199	Mercadal i Pujol, Casimir	79
		Mestres i Albet, Pere	35
López i Carol, Lourdes	7	Milans del Bosch, Jaime	101
López Tena, Alfons	155	Minoves i Romagosa, Ramon	106
Loureiro i Martínez, Sònia	183, 186, 187	Miralpeix i Valls, Joan	179
Macià i Arqués, Miquel	7	Miserachs i Sala, Pau	95
Macià i Llussà, Francesc	12, 13, 15, 17, 19, 22, 25, 27, 28, 29	Molas i Casacuberta, Cristina	162
		Molina Calahorro, Jesús	188, 189
Magariño i Hernández,		Montañés i Huguet, Andreu	128
Montserrat	133, 147, 184, 185, 186, 187	Montanyà i Rifà, Jordi	100, 111
		Montanyà i Salvans, Ramon	97
Mallol i Bosch, Macià	15	Montes i Piqueres, Josep	79
Manzano i Ordaz, Isidre	162	Montilla Aguilera, José	129, 145
Maragall i Mira, Ernest	165	Moreno i Arjonill, Maria Carme	185
Maragall i Mira, Pasqual	129, 137, 143	Morera i Tanyà, Salvador	110, 117, 119, 123, 125
Marco i Magaña, Aurora	175	Mundó i Blanch, Carles	153, 157
Mariné i Figueras,		Muñoz i Estrada, Marta	186, 187
Maria Dolors	94, 174, 175	Mussolini, Benito	31
Marsinyach i Cabanes, Josep	170	Negrín López, Juan	53, 61
Martí i Parareda, Marià	93, 173, 177, 181	Nicolau d'Olwer, Lluís	17
Martí i Mestres, Jaume	128	Nicolau i Pujol, Modest	14, 21, 39, 45, 77, 169, 170
Martí i Díaz, Santi	128		
Martín i Ortega, Antoni	127, 133	Niubò i Baqué, Rafael	151
Martínez de Foix, Josep	89	Noguera i Tenas, Margarita	173
Martínez García-Argüelles,		Nualart i Serrats, Jaume	105
Alfredo	37	Oliva i Peña, Georgina	137, 151
Martos i Moreno, Dolors	174, 175	Oller i Puigdomènech, Joan	14, 21, 169
Mas i Coll, Jaume	123, 127, 132, 133, 136, 157	Oms, Carme	69
		Orri i Comerma, Marçal	185, 186, 187
Mas i Gavarró, Artur	131, 135, 143, 155, 161, 163	Ortega i Escalona, Enric	79
		Ortega y Gasset, José	37
Mas i Musach, Josep	33, 170	Ortiz i Gros, Jaume	109, 178, 179, 183, 184, 185, 187
Mas i Nadal, Teodor de	45		
Mas, Xevi	7	Padrissa i Parareda, Ramon	12, 14, 19, 21, 39, 45, 47, 51, 55, 59, 75, 76, 169, 170, 171
Mascarella i Terradellas, David	127, 133		
Masferrer i Vernis,		Palmarola i Nogué, Josep	95, 97, 105, 106, 111, 113, 115
Francesc Maria	23		
Masferrer, Carles	75	Paradera i Codina,	
Masnou i Mas, Pere	86, 140, 173, 177, 181	Bonaventura	186, 187
Mayol i Raynal, Miquel	127	Parareda i Bertrana, Pere	176, 177
		Parareda i Mir, Antoni	173

Parareda i Mir, Miquel	173	Puig i Subinyà, Pere	79, 80, 81, 83
Pascual, Miquel Àngel	134	Puig i Regàs, Jordi	85
Pedrolo i Molina, Manuel de	105	Puigcercós i Boixassa, Joan	111, 125, 129, 137, 139, 141, 143, 145, 146, 151
Peraire i Soler, Isaac	156	Puigrefagut i Dou, Conrad	43
Perelló i Pou, Joan	41, 71	Pujadas i Casalí, Antoni	79
Pérez i Càmara, Lluís	175	Pujol i Soley, Jordi	89, 91, 99, 101, 105, 111, 123, 129, 131, 135, 137
Pérez i Romero, Enric	116	Pujol i Jordà, Miquel	128
Pericas i Morros, Josep Maria	21	Puntí i Busquets, Jaume	180, 181
Pi-Sunyer i Bayo, Pere	99	Puntí i Freixer, Joaquim	104, 106, 109, 111, 113, 115, 176, 177, 180, 181, 199
Pi-Sunyer i Cuberta, Josep	103	Quatrecases i Vila, Ramon	48
Pla i Tarrés, Miquel	187	Quintana i Panedas, Armand	179, 180, 181, 182, 183, 184, 185
Pladevall i Vila, Manel	179, 182, 183	Rahola i d'Espona, Frederic	85, 107
Planas i Panadès, Jaume	185	Rahola i d'Espona, Josep	95, 103
Poblet i Guarro, Josep Maria	85, 89, 93	Rahola i Martínez, Pilar	119, 121, 123, 125, 129
Ponsa, Carles	85	Rajoy Brey, Mariano	161
Portabella i Calvete, Jordi	140	Ralló i Terrats, Jordi	175
Portabella i Calvete, Núria	185	Renyer i Alimbau, Jaume	151
Portell i Crusats, Esteve	173	Reventós i Carner, Joan	101
Portell i Crusats, Jaume	83, 86, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 103, 104, 107, 109, 113, 115, 116, 117, 123, 141, 173, 174, 175, 176, 177, 195	Ricart i Vilardebò, Pere	163, 188, 189, 195
Portús i Basagaña, Joan	79	Ridao i Martín, Joan	151
Pou i Funoy, Maria Dolors	172, 173	Riera i Euràs, Manel	179
Pous i Pagès, Josep	81	Riera i Font, Frederic	86, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181
Prat i Boix, Pere	110, 119, 121, 129, 130, 133, 136, 156, 157	Rigol i Vallejo, Paulí	128
Presseguer i Escobar, Raül	142, 144, 151, 155, 195, 199	Ríos Urrutia, Fernando de los	17
Preston, Paul	77	Ris i Solans, Pau	79
Prieto Tuero, Indalecio	57	Roca i Cunill, Ramon	175
Primo de Rivera Orbaneja, Miguel	13	Rocha i Rocha, Xavier	123
Primo de Rivera y Sáenz de Heredia, José Antonio	37	Rodrigo Sánchez, Javier	73
Profitós i Martí, Jaume	128	Rodríguez i Papaseit, Joan	81, 83, 85
Pueyo i París, Miquel	111, 113	Rodríguez Zapatero, José Luís	139, 141, 143, 151, 161
Puig i Boix, Jordi	7	Roig i Magrinyà, Josep	93, 99
Puig i Canal, Jaume	108, 110, 115, 120, 121, 123, 125, 178, 179, 180, 181	Roma i Vallbona, Lluís	170
		Romaní i Cateura, Constanç	77
		Romeu i Bisbe, Josep	83, 105, 109, 119, 130, 178, 179, 185, 188, 189, 199
		Rosés i Viñolas, Margarita	186, 187

Roura i Pujols, Susagna	182, 183	Serra i Marsal, Elisenda	188, 189
Rouret i Callol, Martí	49	Serra i Moret, Manuel	25, 27, 30, 67, 87
Rovira i Barangueras, Jaume	47, 55, 61, 63, 77, 170, 171	Serra i Sellarès, Pere	92
Rovira i Bori, Ramon	21, 77, 169	Serra, Esteve	
Rovira i Canadell, Joan	177	(pseudònim de Puig i Subinyà, Pere)	81
Rovira i Illamola, Òria	189	Serrador i Ballester, David	120
Rovira i Munmany, Mercè	91, 93, 101, 172, 173, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 183, 185, 199	Serrallonga, Esteve	
Rovira i Vergés, Marta	144, 151, 153, 154, 156, 157, 159, 161, 163, 164, 188, 189	(pseudònim de Puig i Subinyà, Pere)	81
Rovira i Virgili, Antoni	19, 27, 49, 54	Sert i Badia, Josep Maria	41
Rovira, Segimon	77	Simó i Castelló, Anna	137, 152
Roviró i Alemany, Ignasi	43	Solà i Ferrando, Carles	137, 143
Ruffí i Petit, Pere	63, 171	Solà i Sala, Lluís	183, 185
Ruiz de Gauna, Hilari	110	Solà i Sirvent, Júlia	189
Sabanza i March, Joan Manuel	113	Soldevila i Garcia,	
Saborit i Serrallonga, Miquel	128, 184, 185	Josep Ramon	184, 185
Sala i Albareda, Nativitat	173, 177	Solé i Sabaté, Josep Maria	79
Sala i Garcia, Manuel	14, 19, 21, 169	Solé i Targarona, Jordi	94
Sala i Molas, Josep	79	Soler i Galobardes, Ramon	100, 102, 176, 177
Sala i Relats, Lluís	63, 171	Soler i Rius, Santiago	177
Sala i Sellés, Imma	128	Soler i Sánchez, Jordi	142, 144
Sala i Joanet, Carles	85	Suárez González, Adolfo	87, 89, 95
Sala i Albareda, Nativitat	91	Subirats i Pinyana, Josep	79
Salcedo Ortega, José M.	79	Sunyol i Ferrer, Carles	186, 187
Salomó i Torné, Leandre	79	Surinyach i Ginestet, Joaquim	12, 14, 17, 19, 21, 77, 169
Samper i Ibáñez, Ricard	31	Tardà i Coma, Joan	151, 161
Sánchez i Serrano, Eduard	89	Tarradellas i Joan, Josep	90, 91, 97, 99
Sanjurjo Sacanell, José	27	Tauler i Palomeras, Joan	36
Saura i Laporta, Joan	137	Tejero Molina, Antonio	101
Serra i Badell, Marià	12, 14, 18, 19, 21, 25, 28, 29, 30, 31, 33, 37, 39, 41, 44, 45, 47, 49, 50, 51, 54, 55, 57, 58, 59, 61, 67, 69, 71, 73, 75, 139, 169, 170, 171	Terradellas i Palau, Quico	128
Serra i Banús, Amadeu	174, 175	Terricabras i Nogueras,	
Serra i Baucells, Maria Antònia	136	Josep-Maria	164, 165
Serra i Coll, Anna	120, 186, 187	Tió i Pratsdesaba, Filo	127, 129
Serra i Gasulla, Jaume	79	Tornafoch i Yuste, Xavier	141
Serra i Macià, Jordi	133, 142, 144, 151, 157	Torrents i Planes, Josep	169
		Torrents i Prats, Montserrat	81, 83
		Tortajada i Cubillas, Jesús	177
		Traveria i Pubill, Joan	31, 33, 35, 37, 45
		Tresserras i Gaju, Joan Manuel	145
		Tugues i Boliart, Benet	125
		Vall-Ilosada i Gamero, Tristana	184, 185
		Vallès i Garreta, Jaume	10, 148, 155, 176, 177, 178, 179, 181, 195
		Vendrell i Segura, Xavier	143
		Vergés i Tubau, Immaculada	186, 187

Viadiu i Vendrell, Francesc	85, 89, 93
Vicens i Giralta, Francesc	96, 103, 107
Vigo i Sallent, Pere	128, 130
Vila d'Abadal, Josep Maria	147
Vilà i Portet, Antoni	102, 178, 179, 180, 181, 183, 184, 185, 195, 199
Vilà i Rafart, Josep	61
Vila i Rovira, Francesc	170
Vila i Salarich, Núria	188, 189
Vilà i Serrabou, Josep Maria	180, 181, 182, 183
Vila i Sitjà, Rosa	189
Vilamala i Salvans, Jordi	43
Vilaplana i Forcada, Joaquim	43
Vilaplana i Forcada, Ramon	43
Vilarrasa i Tanyà, Pere	100, 102, 111, 125, 127, 131, 133, 176, 177, 182, 183, 184, 185, 186, 187
Vilaseca i Noguera, Pere	175
Vinyas i Dalmau, Pere	83, 91
Vinyoles i Vivet, Pere	17
Vivé i Pujals, Josep	78
Xirinacs i Damians, Lluís Maria	89, 95
Yagüe Blanco, Juan	33
Ylla i Cassany, Lluís G.	169
Ylla-Català i Duran, Antoni	182, 183
Ylla-Català i Genís, Josep	175

Esquerra Republicana de Catalunya naixia el 19 de març del 1931 i esdevenia en poques setmanes el partit polític hegemònic de la Catalunya republicana. També a Vic, ERC encapçalà el govern municipal en moments tant intensos i conflictius com la mateixa època republicana i la posterior Guerra Civil. Passada la dictadura franquista, Esquerra tornà a ser protagonista a l'escena política catalana i vigatana i, amb el nou segle XXI s'ha convertit novament en una peça clau. Al llibre que teniu a les mans hi trobareu la història del partit a la ciutat de Vic des del 1931 fins a l'immediata actualitat de finals del 2014 sense perdre mai de vista el context general de Catalunya.

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA

Oriol Casellas i Domènech (Vic, 1986)

Llicenciat en Història per la UAB i Màster de Formació del Professorat per la UdG. Professor de Ciències Socials a Secundària. Actualment està finalitzant els estudis del grau en Ciències Religioses a l'ISCRVic.

Els seus primers estudis publicats s'han centrat en la història local vigatana. Així doncs, és autor de *Sagals d'Osona. Quinze anys arrelats al país, enfilats als castells* (Associació Cultural Sagals d'Osona, 2012)

i de la biografia de l'últim Vigatà Il·lustre *Joan Riera Rius, l'home bo* (Ajuntament de Vic, 2013).

També és autor de l'estudi *Tradicions populars vigatanes. La festa major de Vic* per a la Fundació Embat Cultural i el Consell de Festa Major de la ciutat de Vic.

Forma part del Consell del Patrimoni Cultural així com del Consell de Convivència i Seguretat de l'Ajuntament de Vic. Enamorat del món casteller i la cultura popular catalana, és membre dels Sagals d'Osona —on ha ocupat càrrecs de responsabilitat tant a la junta directiva com a la junta tècnica— i dels Emboirats de la UVIC.

